

הישיבה המאה ושלשים ותשע של הכנסת התשיעית

יום רביעי, כ"א תמוז תשל"ח (26 יולי 1978)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

מוכיר הכנסת נ. לורר :

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחה היום על שולחן הכנסת לקריאה ראשונה מטעם הממ"שלה : הצעת חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1978, תשל"ח-1978.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

הנני מתכבדת לפתוח את ישיבת הכנסת. נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ב. הצעת סיעת המערך להביע אי-אמון לממשלה

חברי הכנסת, לסיעת המערך אין תחזית מעודדת לגבי התוצאה האריתמטית הצפויה לדיון הזה. אף-על-פי כן, הצבעת אי-אמון היא אחת השיטות שמספק המשטר הפארלאמנטארי כדי לאפשר לאופוזיציה להבהיר — — —

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף א' בסדר-היום: הצעת סיעת המערך להביע אי-אמון לממשלה. את הצעת אי-האמון יביא חבר-הכנסת אבא אבן. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבא אבן.

אבא אבן (המערך) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אני מבכר את כבוד שר התעשייה, המסחר והתיירות בשו בו ברחמים ובשלום אל שולחן הממשלה.

שר התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ: תודה רבה.

אבא אבן (המערך) :

אם אין מנוס מלהציע אי-אמון לממשלה, הרי מוטב לעשות זאת לממשלה שהרכבה שלם.

ראשי-הממשלה מ. בנין: אני מצטרף לברכה.

אבא אבן (המערך) :

כנסת נכבדה, אמרו חכמינו זכרונם לברכה: "אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה". ואמנם, רוב הגוואמים שהשתתפו בדיון המדיני שלשום הקפידו במצוות הבלומה. חבל שהוויכוח לא הסתיים כפי שנפתח וכפי שהתנהל רוב רובו, בלי הסוף המרעיש ובלי התוספת העגומה של מודעת שמצה בעת-הנחה. כי חיינו שבו מדאיג מבחינת איכות הדמוקרטיה בישראל. רצוי מהיום ואילך שניחלץ ונשתחרר מחיטוט פוגע והסר טעם בכישורים ובתכונות של אנשים. משני צדי הבית יש משהו שמותר להצטער עליו. אך האמת וההגינות מחייבות לומר, כי החוליה הראשונה בשרשרת היתה התקפה חסרת הגיון ותכלית על ראש האופוזיציה שפעל לפי מיטב הכללים והסיגים של הסדר הממלכתי, כפי שהוא וחבריו מתכוונים לפעול גם בעתיד. הבה נתרחק אפוא ממה שמתואר בעהונות כ"אוזירת המזנון". המזנון הוא מוסד מיוחד במינו, אילו אפשר היה לרתום את כל האנרגיה הרכילותית המופקת במזנון הכנסת מדי שבוע, אולי אפשר היה לוותר על תחנת רדינג ושאר מקורות דלק וחשמל. ייתכן שאחת מחולשותיה של הכנסת היא בכך, שהמזנון מאוכלס יותר מדי והספריה פחות מדי.

אבא אבן (המערך) :

ובכן, הצבעת אי-אמון היא אחת השיטות שמספק המשטר הפארלאמנטארי לאופוזיציה כדי להבהיר מדוע בדיק היא מערערת על כמה מאותי הקואליציה — מן הדין אין לומר כי עירעורנו מושמע בחלל הריק. כאשר התלבטנו בסיעת המערך אם להגיש את ההצעה הזאת וכאשר פתחנו את עתוני הערב בליל שבת האחרון, קראנו באחד מאותם עתונים לאמור: "ממשלה שאינה מסוגלת להקפיד על מינימום סביר של חברות ונאמנות בין חבריה, ממשלה שחבריה מתבזים בפומבי, ממשלה שחבריה מפגינים חדשים לבקרים חוסר אחריות ממלכתית — אינה ממשלה מעוררת אמון". אלה דברי העורך של עתון "מעריב". חברי הכנסת, אם כזה הוא מצב-רוחם של אלה אשר קידמו את המהפך בשמחה כנה, אם זוהי הערכ-תם השקולה של כמה מאותי הקואליציה — מן הדין שהממשלה תציג לעצמה כמה שאלות נוקבות וביקורתיות, בנוסף על התזכורת שהאופוזיציה חייבת להגיש מזמן לזמן. אדם יכול להיות בקי בהיסטוריה הפארלאמנטאריה של המדינות החפשויות ולא להיתקל במקרים רבים של התאכזבות בקצב כה נמרץ של מעבר כה חד מתקוות למורת-רוח.

אסכם אפוא במה רואים אנו את מדיניות הממשלה כלקויה: סירובה לחתור ביזמתה לשלום המבוסס על עקרון החלוקה והפשרה הטריטוריאלית מונע את מיצויים של סיכויי השלום, ואותו סירוב מחליש את קשריה של ישראל עם ארצות-הברית ואת מעמדה בדעת-הקהל. שר החוץ הודיע שלשום, שהממשלה יצאנו בוועידת ליס בתכנית השלום מדצמבר אשתקד ללא כל שינוי. אבל גם הודעה זו מעידה על דבקות חסרת תכלית בתכנית אשר

אינני יודע על מקרה של תפנית כה חדה בממשלה דמוקרטית כזאת הבאה לידי ביטוי בכוונת הממשלה לקיים שליטה ישראלית בכל שטחי ארץ-ישראל, לאחר שבמשך שלושים שנה היא אימצה דוקטרינה של פשרה טריטוריאלית. והפארדוקס הזה בא לידי ביטוי קולע בתכנית האוטונומיה כפי שהיא מתפרשת עלייך בעליה. פרט זו מיועדת להבטיח שליטה בלעדית של ישראל, פרט לכמה סוגיות שבהן הממשל הצבאי מעניק כמה מעמסות ותפקידים שונים של מינהל מוגבל לתושבים. תכנית האוטונומיה הזאת, היא הובאה לוועדת החוק והבטחון לפני פירסומה בטלוויזיה האמריקנית, אפשר היה לקיים בה אותו סמינאר מצצה ומפורט אשר זכתה לו הממשלה המצרית בוועידת לידס. רבותי, בכל הדיון על תכנית האוטונומיה חברי הממשלה אינם מתייחסים לקושיה המבוססת אשר הושמעו מכל פינות הבית הזה, לאמור, שהתדמית והכוונה של התכנית היא צירופם של השטחים הללו לישראל, ואילו התוצאה של סעיף מסויים היא הכרזה על עצמאות של מדינה פלשתינאית בגבולות 1967 אשר תוכה להכרה בין-לאומית רחבה ואשר — כפי שבישר לנו שר החוץ — צ"ל בלבד יוכל למנוע את הגשמתה. התוצאה של סעיף אחר היא מתן אופציה למיליון ערבים לשנות באופן יסודי ומהפכני את הצביון היהודי של מדינת-ישראל תוך שלילת ייעודה הציוני. חברי-הכנסת אלון דיבר ללא הפרזה, כאשר דיבר על "דה-ציוניזציה" של מדינת ישראל. כלומר, אתם כופים על אותם ערביי השטחים כפיפה אחת אתנו, ונותנים להם אפשרות לשנות את מהותה של מדינתנו, במקום לתת להם אפשרות לעצב את עתידם הם יחד עם אחיהם שממזרח לירדן. על כן יש בסעיפים הללו — סעיפים שהם אנטי-ערביים וגם אנטי-ציוניים בתוצאתם, אם כי לא בכוונתם — קרחת כפולה. אולי נעשה שום מאמץ לענות על הביקורת הזאת. אולי דובר הממשלה יסביר לנו היום, מדוע לא נכון לחזות את שתי התוצאות האלה כמתבקשות מתכנית האוטונומיה: את שבירת כל דפוסי האוטונומיה עלייך הכרזה עצמאות בגבולות 1967 ואת שבירת חומת המגן השומרת על הצביון היהודי של מדינת ישראל. אין ברחבי העולם כולו מדינה חפשיה אחת המורכבת משתי חטיבות כה שונות וכה מגוונות באופיין, בלשונן, באמונתן, בתרבותן, בנאמנותן, בני-קויתן הנפשיות, בזכרונותיהן ובחלומותיהן כמו האור-חיים הישראליים בשטחי ריבונונו ותושבי שכם, עזה, רמאללה ושאר ערי הגדה. שום מבנה אוניטארי לא יוכל לכלול את הסתירות והניגודים האלה שההיסטוריה הולידה בארץ-ישראל. על הערבים האלה להיות שכניה של מדינת-ישראל ולא נתיניה בעל כרחם.

מתעוררת השאלה, מה היא מטרתנו במשאומת: האם היא להפגין, לחדד את הקפאון או להתיר את הקפאון? והרי יש דרכים בדוקות מאוד לחדד את הקפאון, דרך אחת היא, לשאול את המזרים שאלות מתוחכמות: מות: רבותי, המצרים, האם אתם מוכנים להסכם נפרד? האפשר להעלות על הדעת שאלה פחות תמימה, פחות גבוהה מזו? הרי ישראל — עלי-י הודעת ראש הממשלה, המוצדקת, מדצמבר אשתקד — אינה דוגלת בהסכם נפרד. יש כאן שימוש באוצר מלים אשר בעולם הערבי נחשב כמשהו הגובל בבגידה. דרך אחרת לחדד את המתחנות: אנחנו, ממשלת ישראל, נגד חלוקה ופשרה טריטוריאלית, אולם הגידו לנו, נציגי מצרים, האם אתם בעד תכנית אלון? אני כמעט לא האמנתי למשמע אוני כאשר שר

לא קידמה את ענייניה של ישראל במאומה, בתכנית אשר קבלתה היתה גוררת תוצאות חמורות יותר מאשר היתה גורמת דחייתה, בתכנית אשר אינה מבטיחה את צביונה היהודי והציוני של מדינת ישראל ואינה צודקת כלפי זכויותיהם של ערביי יהודה ושומרון ועזה. על תקלה זו במבנה העקרני של המדיניות הממשלתית מיתוספת שורה של שגיאות בתחום הטקטי והדיפלומטי, החל מתעלולי התנהלויות-סרק וארכיאולוגיה מדומה וכלה בתגובה מגושמת ומעורפלת על הצעת המחווה האחרונה. במערכות הפנים מפנים אנו את תשומת לב הכנסת היום ליחס חדש ומוזר של ממשלה לחובתה להתחייב עם ועדת החוץ והבטחון לפני קבלת תכנית והכרעות וכן להתחייב סות חריגה, יוצאת דופן ומעליבה למעמדה ולאחריותה של אופוזיציה במשטר דמוקרטי. אעיר בקצרה — בקצרה יחסית — על סעיפי טיעון אלה: כישורים ותכונות של שרים באמת אינם בעלי חשיבות מכרעת, כאשר הכבלים שהממשלה נותנת בידיה בכל הנוגע ליהודה ושומרון ועזה מונעים כל אפשרות של הארמוניה עם גורם כלשהו ברחבי העולם. אפילו יהיו חברי הממשלה שלמים ומושלמים, אפילו כולם חכמים הרואים את הנוגד, כולם גיבורים הכובשים את יצרים, כולם מכובדים המכבדים את הבריות, כולם כלילי התבונה ויש הערכות שונות על כך —

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילנו:

אני מבקשת את השרים, הדברים מכוונים לממשלה ואני מציעה לכם להקשיב. אני מבקשת, זה לא מכובד.

אבא אבן (המערך):

— הרי לא נולד האדם המסוגל לקדם את השלום, לחזק את הציונות, לזכות את ישראל במינימום של אהדה בין-לאומית. אי-אפשר להשיג תוצאה כזאת בלי להבין, שמדינת ישראל עתידה להתקיים כפי שקמה, בתוך ארץ ישראל — בתוך ארץ ישראל ולא בכולה — בתנאים שונים של גבולות ויחסים מאלה ששררו עד 1967, אך במסגרת של התפשרות ולא של שליטה בלעדית.

ביוני 1977 הודיעה הממשלה החדשה כמקובל, כי היא מתכוונת לכבד את ההסכמים שחתמו קודמותיה. אולם דברים אלה לא היו אלא מצוות אנשים מלומדה באוגוסט 1970 חתמה ממשלת ישראל על מסמך שבו התחייבה לנהל משאומתן עם ירדן על חווה שלום אשר יכלול נסיגה משטחים שהוחזקו מאז 1967 אל גבולות מוכרים, מוסכמים ובטוחים אשר ייקבעו במשאומת. לכן כאשר הכריזה הממשלה החדשה כי לא תהא שום ריבונות ערבית בשום מקום ממערב לנהר הירדן, היא התנכרה לאותו עקרון שאיפשר למדינת ישראל להיוולד כפי ומתי שנולדה —

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

שמעת את הודעת שר החוץ, שאמר את ההיפך. הוא אמר שאם תעלה שאלת הריבונות, תדון בכך ישראל בתוך חמש שנים.

אבא אבן (המערך):

היה סמוך ובטוח שאני מתייחס להודעה זו, ואסביר מדוע היא אינה מנחת אותי.

— במסגרת המשגשג של מדינת-ישראל בתוך ארץ-ישראל, עקרון שאיפשר לה לקיים רוב יהודי מובהק, רוב יהודי. ודאי ומובטח, ולזכות בהכרה בין-לאומית.

— הצעת סיעת המערך להביע אי-אמון לממשלה (אבן, גרופר, ארבל-אלמולינו) —

בחוק בישר לנו שהוא שאל שאלות כאלה בוועידת לידס.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. העמדה הערבית איננה קופאת על שמריה. מצרים הגיעה לעמדה חדשה לרגל תהליכים הפועלים בתוכה ועליה מאז יום הכיפורים. היא הגיעה כבר ב-5—1974 להצהרה שהיא מוותרת על האופציה של מלחמה; היא הגיעה ב-1977 לנכונות לכונן שלום — במלוא מובן המלה — עם ישראל, אמנם רק בקווים הקודמים שאינם קבילים עלינו. יש שינוי, שהוא עדיין אינו מספיק מבחינתנו אבל הוא שינוי עצום מבחינתם. לאחר מכן מכריו אנואר סאדאת, כי ייתכנו שינויים קלים ביהודה ושומרון. שוב, לא מספק מבחינתנו — כפי שהסביר שלושם חברי-הכנסת פרס — אך בכל זאת שבירת הקדושה, כביכול, של קווי 1967; בכל זאת תווה עקרונית ממשעותית. מי שאמר שהוא מוכן לשינוי כלשהו בקווים הקודמים, מקבל את העקרון של פשרה טריטוריאלית, אפילו הביטוי הכמתי שהוא גותן לפשרה הוא למטה מכל שיעור ומידה מבחינתנו. כאשר רואים פתח שהוא קטן מאוד, מיקרוסקופי, צריכה להיות המגמה להרחיב את הפתח ולא לסתום עליו את הגולל.

יש גם כמה דברים הנתונים עדיין בסתירה ובעיפרול. שר החוץ צריך לנו שנאמר לו בלונדון, כי לפי עמדת מצרים שצריך כל חייל ישראלי להסתלק אחרי כינון השלום מכל שטחי יהודה ושומרון. כל אשר אוכל לומר הוא, שמדינות אחרים מתקבל רושם אחר.

ניקח אפוא את התמונה המצטיירת על פני השנתיים האחרונות: מצרים מחוללת בכל זאת מפנה גדול, אם כי לא מספק, בנוגע לשלום. ישראל עוברת ממושג של פשרה טריטוריאלית למושג של "אף שעל בריבונות ערבית". יש כאן סתירה היסטורית טראגית. לפי הגדרה קלאסית, טראגדיה איננה במה שבני אדם סובלים אלא במה שהם מחמיצים.

על כן, אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אי אפשר לומר שישראל מיצתה את סיכויי השלום, כל עוד ממשלתה לא הצהירה על קבלת העקרון של פשרה טריטוריאלית וכל עוד לא ביררה אפשרות של הסכם שלום עם מצרים על יסוד הצהרת עקרונות כזאת. אנחנו סבורים כי יש סיכוי — אין ודאות — יש אפשרות להגיע להסכם עם מצרים לגבי סיני ולהצהרת עקרונות מוסכמת לגבי יהודה, ושומרון ועזה. אנחנו טוענים שהממשלה מחמיצה את ההזדמנות הזאת.

אני הומונטי להעיר מדוע, לפי דעתי, הדעות וההשקפות והניסוחים שהשמיע שר החוץ אינם מחוללים תמורה במצב. קודם כול, אנחנו מייצעים לממשלה, בהופעתה הדיפלומאטית, לא לרפאל את הטעון בהירות. נאמר: "נקודת מפגש, חמש שנים". המצרים אומרים: חמש שנים — לאחר מכן תסתלקו. הממשלה אומרת: חמש שנים — ואחריו נישאר. ואומרים, נקודת מפגש. לשחור ולבן יש נקודת מפגש — שחור הוא צבע ולבן הוא צבע. אמר שר החוץ, שלו באה הצעה קונקרטיה לחוזה שלום, המתבססת על פשרה טריטוריאלית, תהיה ישראל בהתאם לגאמר בהזדמנויות קודמות מוכנה לדון בה. שימו לב, בהתאם למה שנאמר בהזדמנויות קודמות תמיד היתה ישראל מוכנה לדון בהצעות על-מנת לשלול אותן. מה שמתבקשת היא הודעה ממשלתית על נכונות לא לדון אלא לקבל את העקרון של ויתור אפשרי על שטחים מסויימים ממערב לירדן. כל עוד לא תבוא הצהרה כזו, יש אפשרות לכל היותר לתמרוני השהיה אבל

במוקדם או במאוחר יעמוד גורלו של המשא-ומתן על הנושא הזה. חברי הכנסת, כפי שהממשלה אחוזה בקפאון תוצרת עצמית בתחום המדיני עקב הירתעות מעקרון של פשרה טריטוריאלית, כן היא מזניחה אופציה דיפלומאטית חשובה על-ידי נטישת המאמץ להגיע להצהרת עקרונות משותפת עם מצרים. אנחנו שוללים את הסגנון והתוכן של התגובה על הצעת המחווה. לא היה צריך לא לקבל אותה ולא לדחות אותה על הסף אלא לברר את האפשרות שהיא מהווה פתח אפשרי להסכם ביניים. אפילו בתרבות של סירוב יש מגוון רחב של צורות ביטוי לפי התוצאה הנפשית שרוצים להשיג.

והסעיף האחרון בטיעונינו היום נוגע להתנהגות הממשלה ביחסי הפנים בתוך הרקמה הפארלאמנטאית שלנו. אופוזיציה איננה מטרד אשר יש להשתחרר ממנו אלא היא חלק בלתי נפרד של הרקמה הדמוקרטית כולה. לפני מאה שנים אמר הספר הקלאסי על המשטר הזה: "המשטר הקאפיטי הוא הראשון הרואה את האופוזיציה לשלטון כחלק לא פחות חיוני של הממשל מהשלטון עצמו". יחסכם לאופוזיציה הוא בלתי נסבל. מסע מוצלח ופורה של ראש האופוזיציה הוצג לשמצה במסע עתונאי וציבורי שלוח רסן. האם קיים אי פעם אחד מראשי האופוזיציה פגשה אחת עם ראש מדינה ערבית על דעת עצמו?

פסח גרופר (הליכוד):

אדוני, האם אתה מאמין במה שאתה קורא?

אבא אבן (המערך):

אסכם את החלטתנו בנושא זה. במעמדים בין-לאומיים כאינטרנציונאל הסוציאליסטי אין עלינו שום חובה לבקש ולקבל היתר להשתתף בהם וגם לא היתר לתרום את התרומה שאנחנו תורמים להחלטותיו. אין עלינו חובה לבקש היתר, ומול הלעג שהממשלה לועגת לאותו מוסד בין-לאומי, אחד המועטים שכל החלטותיו כל השנים, לא רק השנה, גילו התחשבות מירבית עם השקפותיה והגדרותיה של תנועת העבודה, לא כל שכן. הממשלה צריכה לעודד ריבוי של מגעים עם גורמים ערביים — סופרים, עתונאים, אנשי פארלאמנט ואנשי מקצוע — במקום לנקוט יחס של חשדנות והחשדה. מנהיגי האופוזיציה תמיד התייעצו ותיאמו עם הממשלה בכל הנוגע למגעים עם גורמי חוץ. לכן כל מסע ההשמצה הזה היה שרירותי.

ראש הממשלה לא היה גורע מאומה מכבודו אילו מחק מההיסטוריה של הכנסת את ההערה העוקצנית כלפי חברי-הכנסת מנחם הכהן, אשר ניסה להציל את ראש הממשלה מציטוט לא מדויק של דברי קדמונים, וכמו כן, את תיאורו של ד"ר קרייסקי כ"יהודי גאה", תיאור סארקאסטי שאינו מתקבל על הדעת מבחינה בין-לאומית ופארלאמנטאית. אם הממשלה יודעת על ארץ אחרת באירופה שהיתה נותנת אפשרות של מעבר ל-120 אלף יהודים סובייטים, ראויים אנו שנדע מה שמה.

בכל הסוגיות האלה, אי מציצי סיכויי השלום, אי-בהירות ואיזון במדיניות, אי-קיומם של יחסי כבוד הדדיים בתחום הפארלאמנטארי — — —

חיו"ר ש. ארבל-אלמולינו:

אדוני ראש הממשלה, מדוע אתה יושב בעצבנות וב-חוסר סבלנות ביחס לזמן? אינני מבין. יש יושב-ראש,

— הצעת סיעת המערך להביע אי-אמון לממשלה (ארבלי-אלמוזלינו, שובל, אולמרט, חריש, ברילב, גרוסמן, הכהן, נסים, הלל) —

חייקה גרוסמן (המערך):
אדוני ראש הממשלה, אתה הפרוטקציוניסט הכי חשוב בכנסת הזאת.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
חברת-הכנסת חייקה גרוסמן.

חייקה גרוסמן (המערך):
שכחתם כנראה שהייתם באופוזיציה.

מנחם הכהן (המערך):
מוטב שראש הממשלה יראה את שעון החול.

(קריאת ביניים: אני מציע שכל חברי הכנסת יסירו את השעונים ויתנו ליושב-ראש, או חברי הכנסת לא יוכלו להסתכל על השעונים והיא לא תהיה מוטרדת.)

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
חברי הכנסת, אני מבקשת לשמור על השקט ולשמור את השר נסים בלי עצבנות.

השר מ. נסים:
גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה, בוודאי זכותה של האופוזיציה היא להשתמש בכלי של הצעת אי-אמון, אבל על הטעם הטוב שבהגשת הצעות אי-אמון בתכיפות אינני רוצה להעיר ולא לאלף את סיעת המערך כי זה עניין שבסמכותה הבלעדית.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
חברת-הכנסת פרס, אני לא מרשה. כבוד ראש הממשלה, השר נסים מדבר.

השר מ. נסים:
אני רק יכול לקבוע שהצעת אי-אמון זו, כמו קודמתיה הרבות בזמן זה קצר, אינה מעוררת בממשלה דאגה, לא מבחינה מדינית וגם לא מבחינה אריתמטית. הייתי מבקש להתעלם מכל דברי הפתיחה של חברת הכנסת אבא אבן ולהציב את הדיון על כמה שאלות עקרוניות כדי שפעם אחת ולתמיד — ואולי משום כך צריך להודות לסיעת המערך על הגשת הצעת אי-אמון זו — תהיה הודמגות לחדד את הדברים ולהציג בפני הציבור את ההבדלים שבין התורה שאתם מטיפים לה ובין מדיניות הממשלה. לכן לא אתייחס לכל הערות הלוואי של חברת-הכנסת אבא אבן.

מה ההבדל בינינו בשני דברים: ביהודה ושומרון אתם אומרים: פשרה טריטוריאלית; אנחנו אומרים: ארץ טונומיה. בסיני אנחנו אומרים: נכונות לנסיגה לגבול הבין-לאומי תוך השארת הישובים הישראליים על כנם, כשהם תחת שיפוט ומינהל ישראליים וכוח מגן ישראלי אבל ללא ריבונות ישראלי.

שלמה הלל (המערך):
איוו ריבונות?

השר מ. נסים:
אדוני, —

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
אבקש לא להפריע.

השר מ. נסים:
אמרת: בואו חשבון. אמרתי דברים מדויקים להפליא.

הוא אחראי על הזמן, הוא מופקד עליו. אני לא מבינה. (קריאת ביניים: גברתי היושב-ראש, איך את בודקת את העצבנות?)

זלמן שובל (הליכוד):
גברתי היושב-ראש, איוו מין הערה היא זו?

אהוד אולמרט (הליכוד):
גברתי היושב-ראש, בתקנון לא כתוב שהסמכות שלך נוגעת לעצבנותם של חברי הכנסת.

מיכאל חריש (המערך):
חברת-הכנסת אולמרט, תנוח יום אחד —

אהוד אולמרט (הליכוד):
אני אספר לך אחרי שחספר לי איך היה באנגליה, כאשר הממשלה הבריטית מזמינה את חברי מפלגת העבודה. כשתספר לי, אני אספר לך איך זה לגאום למען העלייה.

מיכאל חריש (המערך):
אתה התקנאת ברוני מילוא.

אהוד אולמרט (הליכוד):
לא, אני מסתמך על אינפורמציה אישית.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
הערתי לחברת-הכנסת אבן פעמים מספר והוא עומד לסיים בלי העצבנות הזאת.

אהוד אולמרט (הליכוד):
איך את מודדת עצבנות?

חיים ברילב (המערך):
האם הגבילו משהו שהציע הצעת אי-אמון בעבר?

(קריאת ביניים: גברתי היושב-ראש, לא נהוג להעיר לחברי כנסת ובוודאי לא לראש הממשלה.)

אבא אבן (המערך):
בכל הסוגיות האלה, הנוגעות גם ליחסי חוץ וגם ליחסי פנים, אנחנו מזמינים את הכנסת להצביע את הצבעתה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
תודה לחברת-הכנסת אבן. רשות הדיבור לשר נסים לדברי תשובה.

(קריאת ביניים)

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
חברי הכנסת, אני מבקשת לשמור על השקט.

חברת-הכנסת חייקה גרוסמן.
(חברת-הכנסת ת. גרוסמן קוראת קריאת-ביניים.)

זלמן שובל (הליכוד):
חברת-הכנסת גרוסמן, הלוא את מומחית למשטרים טוטאליטאריים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
חברת-הכנסת בן-מאיר, חברת-הכנסת שמעון פרס.

(קריאת ביניים: ראש הממשלה לא חדל לשוחח אפילו לרגע אחד כאשר חברת-הכנסת אבן דיברה.)

— הצעת סיעת המערך להביע אי-אמון לממשלה (הלל, גרופר, נסים, ארבל-אלמולינו, פרס, בגין, חריש) —

ובכן זה אושר גם בוועדת החוץ והבטחון של הכנסת. אשר לטענה כאילו איש אחד או שניים החליטו על כך ללא אישור הממשלה, אני קובע: זוהי טענת סרק, והביטוי העדין ביותר שאפשר לומר עליה הוא: משוללת כל יסוד, לא היה ולא נברא. אלה טענות שאתם חוזרים ומשמיעים ללא כל יסוד. אתם גם טוענים כאילו הובטח הדבר לסאדאת לפני בואו לישראל. לא מינינו ולא מקצתיה.

ובכן, אתם אומרים: בסיני הממשלה הפליגה בווי-תוריה. מה באשר ליהודה ושומרון? טענתכם היא: פשרה טריטוריאלית. יכול הייתי להשיב בפשטות: מ־1967 עד 1977 חלפו עשר שנים והיו מגעים והיו נסיונות למשא-ומתן, היו מפגשים והיו דיונים עם ארצות-הברית הלוך ושוב. הצעתם את התכנית הזאת והיא לא נתקבלה. היא לא נתקבלה לא רק על-ידי הערבים, וכ־אשר אני אומר "ערבים", מי כמוכם יודע איך, כיצד ומתי הצעתם זאת. זה גם לא נתקבל על-ידי ארצות-הברית, באופן ברור ונחוש. ארצות-הברית דבקה אז ודבקה גם היום במה שקרוי "תיקונים מזעריים". יכולתי, אם כן, לתת את התשובה הזאת ובכך לסיים את דברי התשובה. אבל לא כן, כי יכול שתצדקו אם תטענו: נשתנו דברים, סאדאת בא, צריך לחדש את השימוש באמצעי הזה, במדיניות הזאת של פשרה טריטוריאלית. ובכן כבר בחודש ספטמבר הודיע שר החוץ מעל בימת הכנסת שישראל מוכנה לדון בכך. וזה, אדוני חבר-הכנסת אבא אבן, שורש המלים בהחלטת הממשלה: "בהתאם לגאמאר בהודמנויות קודמות". הסעיף כולו בהחלטת הממשלה קובע: "ליו הערבים היו מגישים הצעה קונקרטית להסכם שלום המתבססת על פשרה טריטוריאלית, תהיה ישראל, בהתאם לגאמאר בהודמנויות קודמות, מוכנה לדון בכך". ניסיתם לומר ש"ליו" זה לשון עבר ואין הודעת שר-החוץ מתייחסת לעתיד. אולם הממשלה מודיעה: "ליו" זה לשון עתיד וכוונתו גם לעתיד. אבל יכולים אתם לומר: זו היתה הצהרה בעלמא. והנה, בוועידת לידס לפני כמה ימים מסר שר החוץ את ההודעה הזאת כלשונוה לשר החוץ של ארצות-הברית. וזה היה בוועידת לידס, בעיצומו של משא-ומתן. ולא זו בלבד. יכול להיות שגם כאן תאמרו: זה איננו מספיק. ברוך-השם, היום חבר-הכנסת אבא אבן תיקן את דבריו והוסיף כי ישראל, ביזמתה, אינה מציעה פשרה טריטוריאלית. אבל אני אקרא מן הדברים שאמר שר החוץ של ישראל לשר החוץ של מצרים בוועידת לידס. אומר שר החוץ: "אשר לבעיה הטריטוריאלית, עמדת מצרים היא: מצרים אינה מסכימה לשום פשרה טריטוריאלית. לדעתה ישראל אינה יכולה לדרוש גם בטחון וגם שטחים מצרים" לא תסכים לכל שנינו טריטוריאלית. על ישראל לסגת לגבולות ה־4 ביוני 1967". והוא ממשיך: "כאשר שאלנו אותם, את שר החוץ המצרי, לגבי הפשרה הטריטוריאלית" — ושימו לב לשאלה — "האם אתם מוכנים שיהיה הסכם שלום בינינו לבין הצד הערבי על יסוד פשרה? ברוי, פשרה, נאמר, "כדוגמת תכנית אלון", והתשובה היתה: "בשום פנים ואופן לא, כמוכן, לא, כמוכן, לא". אומר היום חבר-הכנסת אבא אבן, שהנה יש פריצת דרך: הנכונות המצרית לתיקונים קלים. אמר, יש נכונות לתיקונים קלים, אבל מה הם, על מה הם מבוססים? אתה אומר ששמעת זמירות אחרות מאלה שהשמיע כאן שר החוץ כאשר אמר מה הם התיקונים הקלים או מה היא עמדת מצרים לגבי תיקוני גבול. את התשובה לכך נתן חבר-הכנסת פרס בראיון ל"מעריב".

שלמה הלל (המערך):

אתה יכול להגיד שאין לך תשובה.

פסח גרופר (הליכוד):

חבר-הכנסת הלל, אתה הבנת כל מה שחבר-הכנסת אבא אבן אמר?

שלמה הלל (המערך):

יש מי שמבין ויש מי שאינו מבין. מה אני יכול לעשות לך? אני הבנתי.

פסח גרופר (הליכוד):

אני בטוח שלא הבנתם שום דבר.

השר מ. נסים:

חבר-הכנסת גרופר, תן לי לדבר.

אבל ללא ריבונות ישראלית, ללא החלת ריבונות ישראלית באזורים הללו.

היו"ר ש. ארבל-אלמולינו:

אני פונה לסיעת המערך. כפי שהקשיבו לדברי חבר-הכנסת אבא אבן, אבקש להקשיב לדברי השר נסים ללא הפרעות. אדוני סגן ראש הממשלה צריך להוות דוגמה.

השר מ. נסים:

ובכן, מה אתם אמרתם ומה אנחנו אומרים לגבי סיני? אתם אומרים שהגזמנו בווי-תורים. זוהי זכותכם. אולי אתם צודקים.

שמעון פרס (המערך):

השר נסים, אנחנו אומרים שאתם לא נהגתם כפי שהחוק מחייב, לא בכנסת, לא בוועדת החוץ והבטחון, לא בממשלה. החלטה של שני אנשים שנתקבלה במסתרים.

השר מ. נסים:

אדוני ראש הממשלה, — — —

היו"ר ש. ארבל-אלמולינו:

אדוני ראש הממשלה, תן לשר לענות לשאלה.

ראש-הממשלה מ. בגין:

בדוחא.

היו"ר ש. ארבל-אלמולינו:

השר משיב בשם הממשלה, תן לו לדבר.

השר מ. נסים:

אדוני ראש הממשלה, אני מכיר את העניין.

בכל דיון במפלגת העבודה, בפורום המדיני ובכנסת השמעתם את הטענה שאנחנו הפלגנו בווי-תורים — נקודה. עכשיו אתה מלה טענה שהדבר לא אושר בכנסת. אין שחר לטענתך. קודם כול, התכנית אושרה בכנסת, וזה היה אפילו בהימנעות שלכם. שנית, הפרוי-צורה הקונסטיטוציונית לגבי קבלת החלטות היא: קודם כול מחליטה הממשלה, אחר-כך הממשלה מביאה את העניין לידיעת הכנסת.

מיכאל חריש (המערך):

לא קודם כול הטלוויזיה האמריקנית? זה התחיל שם.

השר מ. נסים:

חבר-הכנסת חריש, שמעתי את הנאום שלך לפני יומיים, ויש הרבה להעיר.

חוברת ל"ח, ישיבה קל"ט

— הצעת סיעת המערך להביע אי-אמון לממשלה (נסים, פרס, שובל, רוזווליו, אלון, חריש, פעיל, צפורי) —

המפליגים בסיני מדוע? לי יש תשובה. התשובה היא: משום שתכנית האוטונומיה ברגע מסויים חדלה להיות אולי מקובלת על כמה גורמים ולא אזכיר את שמם. אני יודע אילו דברים אמרתם — לא אצטט — בוועדת החוץ והבטחון של הכנסת על תכנית האוטונומיה. כולכם, לבד מאחד, דיברתם בוועדת החוץ והבטחון, כאשר ראש הממשלה פרס את תכנית האוטונומיה בפני הוועדה. כל חברי סיעת המערך דיברו, לבד מחבר הכנסת אחד ולא בכדי.

יגאל אלון (המערך):

בתנאים אחרים דיברנו על אוטונומיה לפני ראש הממשלה, כאשר הוא עוד ראה בכך בגידה —

השר מ. נסים:

אן, אם זה דבר טוב, מדוע הוא אסון לאומי?

מיכאל חריש (המערך):

משום שכפורה שאתם הגשתם אותה זוהי תכנית שלומיאליה. רוצה להשיג דבר אחד — ומשיגה את ההיפך.

השר מ. נסים:

אם זו רק מדיניות שלומיאליה אבל העקרון הוא טוב, מדוע אם-כן זה רע כל-כך?

מיכאל חריש (המערך):

התוצאה יכולה להיות אסון.

השר מ. נסים:

אם העקרון הוא טוב, מדוע הוא אסון לאומי? נמשך הלאה, נדבר לעניין.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

סלח לי, כבוד השר נסים, אתה אמרת דבר נכון: שהערבים לא מקבלים את הפשרה הטריטוריאלית. האם הערבים מקבלים את הצעת האוטונומיה שלכם?

השר מ. נסים:

אני מוכן להשיב. אני מודה לך על השאלה. אתה צודק, שאלה יפה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני טוען שהפשרה הטריטוריאלית לא מקובלת והאוטונומיה לא מקובלת...

השר מ. נסים:

אתה מעוניין לקבל תשובה, נכון? אז תשמע.

מרדכי צפורי (הליכוד):

חבר-הכנסת פעיל,, על גבולות 1967 יש כבר הבטחה?

השר מ. נסים:

סגן שר הבטחון, תן לי להשיב. ובכן, לנסיגה לגבולות 1967, כפי שאתה דוגל, אנחנו לא מסכימים ולא נסכים לעולם.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

לא אמרתי לך במה שאני דוגל. מה שאני דוגל בו כתוב במצע שלי. אל תגיד מה שלא אמרתי.

השר מ. נסים:

אולי תרשה לי להשיב. אמרת: לא אוטונומיה ולא פשרה טריטוריאלית. אז מה נשאר?

הוא אמר: הנשיא סאדאת מבדיל בין סיני לבין יהודה ושומרון. בסיני — יש גבול בין-לאומי; באשר ליהודה ושומרון — הגבול נקבע כתוצאה של מלחמות. לכן ייתכנו חיקוי גבול קלים. אבל דברים דומים השמיע שר החוץ משה דיין מעל בימת הכנסת.

שמעון פרס (המערך):

אתה לא מצטט אותי נכון.

השר מ. נסים:

היום קראתי את דבריך. תאמין, מלה במלה. קח את "מעריב" — מלה במלה.

שמעון פרס (המערך):

המלה "קלים" לא מוזכרת שם.

השר מ. נסים:

שר החוץ אמר מה היא העמדה כפי שבאה לידי ביטוי בוועידת לידס. היא אינה שונה בשום פנים ממה שאתה אמרת. תיקונים: מקום שמושב או ישוב נחצה כתוצאה ממלחמה, אני יש מקום לתיקונים כאלה. הוא עוד הוסיף: התיקונים האלה וקוקים לאישור של הערבים הפלשתינים — בלשונם הפלשתינים — וגם ירדן.

זלמן שובל (הליכוד):

ועל בסיס הדדי גם כן.

השר מ. נסים:

אמת, ועל בסיס הדדי. זה מה שהנשיא סאדאת התכוון לו כאשר אמר שהמלחמה נסתיימה בצורה כזאת. אם לגבי שיא סאדאת יש נכונות להציע פשרה של ממש, דגם תכנית אלון, הבה יציע. הדברים נאמרו לשר החוץ המצרי עלי-די שר החוץ שלנו. התשובה היתה שלילית. בבקשה, יציע. ישראל בוודאי לא תתעצב אל לבה כאשר נשיא מצרים יגיע למסקנה שיש צורך לפחות בפשרה טריטוריאלית, בבקשה.

אבל, רבותי, אתם אינכם חשים כמה עמוקה הסתירה הפנימית, מניה וביה של מדיניותכם, בין האפשרויות לבין מה שאתם טוענים לגבי תכנית האוטונומיה. אני רוצה לומר מה ששמעתי בקריאת ביניים מחבר-הכנסת פרס לפני כמה ימים ומה שאמרו כמה מנאומי סיעת המערך לפני יומיים. מצד אחד אתם טוענים, שאוטונומיה היא לידתה של מדינה פלשתינית. בוודאי חרדים אתם מתוצאה כזאת, או חרדה כנה ואמיתית של כולנו. אבל כיצד מתיישב הדבר עם הטענה שלכם על הקיצוניות של הממשלה, כפי שאתם מביאים אותה לידי ביטוי חוזר ונשנה לעתים כה קרובות?

דינאל רוזווליו (המערך):

זהו באמת פאראדוקס טראגי של התכנית הזאת.

השר מ. נסים:

דיברת, חבר-הכנסת אבא אבן, על האוטונומיה או כפי שכינים אותה: דה-ציוניזציה של ישראל. אני מצטער, בגליל היום בריכוז אחד בלבד יש כ-260 אלף ערבים. במשולש יש בריכוז אחד כ-125 אלף ערבים, ומה תשיב עלי-כן? אבל שאלתי היא לכם: אם תכנית האוטונומיה היא כפי שאתם אומרים — דה-ציוניזציה — אסון לאומי שאין לו דוגמה, הכולל את כל התומרות האפשריות; מדוע ביטאתם את דעתכם זו עלי-די הימנעות מהצבעה בכנסת גם בנושא זה, גם בנושא הוויתורים

— הצעת סיעת המערך להביע אי-אמון לממשלה (פעיל, נסים, ארבל-אלמוזלינו, אלוני) —

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אתה רוצה לשמוע?

השר מ. נסים:
לא, תן לי לדבר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חברי-הכנסת פעיל, תינתן לך אחר-כך רשות הדיבור
להודעה. הגזמת בקריאות הביניים.

השר מ. נסים:
אני משיב ברצון. לנסיגה לגבולות 1967 עם תיקונים
קלים לא הסכמנו ולא נסכים לעולם. אמת, תכנית האו"ם
גומיה לא נתקבלה, לא באו ולא חטפו אותה, זה נכון.
היא גם לא מזמנת לנו — ואיש לא טען זאת, לא ראש
הממשלה ולא אף אחד משרי הממשלה — שנים קלות,
מדושות עונג. היא כרוכה בקשיים. אבל אנחנו רצינו
ורוצים בשלום ובעבור השלום נשלם גם בקשיים. אך
בתכנית האוטונומיה, ללא צל של ספק — ויש
ראיות שנתממשו בחודשים האחרונים החל מיום בואו
של נשיא מצרים הנה ועד היום — יש יותר אלמנטים
שיכולים להיות קבילים, שאפשר לנהל עליהם משא ומתן,
מאשר בפשרה טריטוריאלית. אתן לך ראייה: בסיני
הצענו להשאיר את הישובים, רק ישובים, ללא ריבונות
שלנו. ואנחנו יודעים מה אומרת מצרים? יש לשרוף
את הישובים, אחר-כך נאמר, יש לעקור את הישובים,
כל פעם בלשון אחרת. כיצד יסכימו — היינו מאושרים
לו היו מסכימים — לריבונות מהותית, משמעותית או
לפחות כדוגמת תכנית אלון ביהודה ושומרון? כיצד הם
היו מסכימים לכך? באוטונומיה יש אלמנטים העונים על
רצונות, תקוות ומאווים של הצדדים, לא במאה אחוזים.
זה טיבה של פשרה.

(קריאת ביניים: אלמנטים של "אף שעל").

בפשרה טריטוריאלית לא דבקה עד היום שום מדינה
ערבית. זה לא רק בתקופה של עשר השנים הקודמות
שחלפו. זה גם עכשיו ויש ידיעה ודאית עליך, בדוקה
לחלוטין. אינני יכול לפרט מדוע אני אומר שדבר זה
בדוק לחלוטין. ומדינות ערב — לא מצרים ולא ירדן,
שלא לדבר על סוריה ומדינות הסירוב האחרות — אינן
נכונות בשום פנים ואופן לבסס כל דיון, כל משא ומתן,
על פשרה טריטוריאלית. הדברים נאמרו במפורש. מי
שטוען היום לפשרה טריטוריאלית, בכל הכבוד, יש בכך
משום הטעיה הציבורי. כל הזמן אתם נושאים את הדגל,
תוקעים בשופר ובחצוצרות: אנחנו היינו מביאים את
השלום. זה עומד בסתירה גמורה לכל מה שאתם אומרים
לגבי סיני, שהגזמנו ולא הבאנו את השלום. אתם,
שרוצים גם ריבונות בסיני, הייתם מביאים את השלום?
לגבי פשרה טריטוריאלית, מדוע אתם מטעים את הציבור,
היש סיכוי לכך? הלא הצגנו את השאלה. ממשלת ישראל
הציגה את השאלה. אתם מדברים שוב, דיברתם על כך
בעבר ואחם חוזרים ושונים ומעלים את עניין החלטה 242.
לא אקרא מה הציעה ישראל בעניין זה. הדברים נאמרו
בכנסת כמה פעמים. עתה שישאל על-ידי שר החוץ
שאלה: האם אתם מוכנים שיהיה חוזה שלום בינינו
על בסיס של פשרה טריטוריאלית? והתשובה היתה
שלילית, ובכן, מה עוד הרלבאנטיות של טענתכם שישיר
אל אינה אומרת שהיא מוכנה לנסיגה בכל הגזרות על-פי
החלטה 242, וכאילו אנחנו אשמים בקפאון? אתם טוענים

ש-242 זו לא נסיגה מכל יהודה ושומרון אלא נכונות
לפשרה טריטוריאלית. הרי הדברים נאמרו במפורש בשר
אלהו-הצעתו של שר החוץ. מדוע חברי-הכנסת אבא
אבן מעלה גם היום את שאלת 242? אני לא שמעתי,
למשל, שבהצגת עקרונות ביקשתם אתם בכל צורה
שהיא ממצרים להודיע שהחלטה-242 אינה חזרה לגבולות
1967. זאת אתם מבקשים רק מממשלת ישראל, וכך נצי-
טייר הרושם כאילו ישראל קשוחה.

אחרי דעיכת הפשרה הטריטוריאלית מהי התוחלת
האחרונה שאתם מציעים היום? מסמך וינה. כלומר, הצה-
רת עקרונות. מהי הצהרת העקרונות שאתם יחד עם קרייסקי
ניסחתם? לחברי-הכנסת אבא אבן לא ערבה התבטאותו
של ראש הממשלה על ברונגו קרייסקי. שמעתי ובעיני ראי-
תי דברים בטלויזיה, כיצד התבטא אותו קרייסקי כלפי
ראש ממשלת ישראל לפני כחודש ימים. הלאו אמות הסיפים
שלנו היו צריכות להודיע. ראיתי שגם חברי-הכנסת פרס
אמר ב"מעריב" שהוא נדהם מהביטוי של ראש הממשלה,
על מי? — על קרייסקי. נשאל אולי את גב' גולדה
מאיר, מה דעתה על קרייסקי. אבל זו שאלה צדדית,
צדדית לחלוטין. מה אמר אותו קרייסקי — שהיה שותף
לפחות בחיבור מסמך וינה — על המסמך הזה?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
היה זהיר בגלל יהודי ברית-המועצות.

השר מ. נסים:
זה מסמך שנוסח במכוון באופן מעורפל.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
זה לא אחראי, מה שאתה עושה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
המסמך משאיר פתוח כל סידור.

השר מ. נסים:
לא ייחסתי לשום חבר כנסת חוסר אחריות, ומוטב
שלא נשתמש במושג זה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
ראש הממשלה נתן... לגבי יהודי ברית-המועצות.

השר מ. נסים:
בסדר. אמרתי שזה עניין צדדי כי יש שאלות נוקבות.
מה אמר ברונגו קרייסקי על המסמך? הוא אמר שזה
מסמך שנוסח במעורפל — — —

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חברי הכנסת,

השר מ. נסים:
זה מסמך שנוסח באופן מעורפל — — —

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חברי-הכנסת, שולחו השרים, אני פונה בפעם אני
לא יודעת כמה לשירי הממשלה. לפחות אל תפריעו לשר
נסים. אזינו סגן ראש הממשלה — — —

השר מ. נסים:
המסמך נוסח במעורפל במתכוון. ולפני כמה ימים
קראנו מה אמר קרייסקי על המסמך. הוא טען שהכוונה
במה שנאמר במסמך וינה לגבי הפלשתינאים היא לי-
אש"ם. זה כתוב שחור על גבי לבן. ומה אמר שר החוץ

חוברת ל"ח, ישיבה קל"ט

— הצעת סיעת המערך להביע אי-אמון לממשלה (נסים, פרס, חריש, בר-לב, פעיל, משל, יעקבי, ארבל-אלמולינו) —

השר מ. נסים:

ובכן, גם לפי דעתכם צה"ל עומד על גדות הירדן, אני רוצה לשאול מה כוונתכם כאשר אתם מדברים על קשר עם ירדן, ושירדן תטפל באש"פ. כיצד תטפל בהם ירדן? בנאומים, בקולות וברקים או בנשק, ובאיוה נשק. האם אין סתירה פנימית עמוקה במה שאתם אומרים? במה ירדן מטפלת בטיור, באש"פ? הבאתם לדוגמה את ספטמבר 1970. כיצד טיפלו בספטמבר 1970 במחבלים, בפתח?

ירוחם משל (המערך):

על מה אתה מסתמך?

השר מ. נסים:

על דברי ראש האופוזיציה. עכשיו נעבור לנוסחת אסואן. אתם אומרים שצריכה לקום מדינה פלשתינית-אית-ירדנית או ירדנית-פלשתינאית. זה התנאי שלכם לגבי הסכם שלום וזה מתקשר עם הפשרה הטריטוריאלית. שאם לא כן, כיצד באים לידי ביטוי המאווים של הפלשתינאים הערביים?

אני רוצה לשאול: מה אומרת נוסחת אסואן? נוסחת אסואן אומרת, כפי שאתם הבאתם אותה בהצעת החלי-טה בפני הכנסת: "הערבים-הפלשתינאים תושבי השטחים ישתתפו בקביעת גורלם הם". אם אתם כופים עליהם את הקשר עם ירדן, איזו השתתפות יש כאן בקביעת גורלם הם? האם כפייה מתיישבת עם חופש הבחירה? האם אתם אינכם חשים את הסתירה העמוקה בין הדברים?

גד יעקבי (המערך):

על הצורך בקשר עם ירדן, ראה דברי שר הבטחון. אתו יש לך ויכוח. תתווכח אתו ליד שולחן הממשלה.

השר מ. נסים:

הקשר עם ירדן הוא תנאי. מצד שני אתם אומרים, שצריכים לקבל את נוסחת אסואן. אתם זכאים לחשוב כאוות נפשכם, אבל אל תסתור את עצמכם. אם נוסחת אסואן, אזי בשום פנים אתם לא יכולים להכתיב לאותם ערבים פלשתינאים את הקשר עם ירדן. בשום פנים אתם לא יכולים להכתיב.

גד יעקבי (המערך):

יש לי רושם שאתה לא יודע על מה מדברים.

השר מ. נסים:

צריך ואפשר לנסח את ההבדל שביניכם לבינינו. אם היום אתם עוד מדברים על פשרה טריטוריאלית, כפי שאמר שלושם חברי-הכנסת יגאל אלון והיום בלשון אחרת חברי-הכנסת אבא אבן — אין תחליף לפשרה הטריטוריאלית — הרי שאתם מטעים את הציבור ומסכים בזק לתהליך השלום.

היוזר ש. ארבל-אלמולינו:

חברי הכנסת, הרעש באולם גדול מדי.

השר מ. נסים:

גברתי היושבת-ראש, חברי-הכנסת אבא אבן דיבר על אל-ערש, ואני רוצה לומר מלה אחת בנושא זה. בכל הכבוד, רק כדי להשתמש בלשון מעודנת אומר זאת: הוא לא קרא או לא שמע את התשובה של ראש ממשלת ישראל לנשיא מצרים. משום שהתשובה היתה ברורה, אדוני חברי-הכנסת אבא אבן: ישראל מוכנה לדון עם

המצרי על מסמך וינה? שר החוץ שלנו שאל אותו מה עמדת מצרים לגבי מסמך וינה, והתשובה היתה ברורה: "משמעות ההודעה הנ"ל היא רק נסיגה מלאה תוך התווית סידורי בטחון לכל הצדדים. מצרים כבר הודיעה בעבר כי הגבולות הבין-לאומיים אינם נושא לוויכוח". על מה היתה תגובה זו? — על מסמך וינה. וממשיך שר החוץ המצרי: "ניתן לחשוב על עריכת תיקונים קלים בקווים בגדה המערבית על יסוד הדדי ומוסכם על שני הצדדים. מצרים סבורה כי פתרון הבעיה הפלשתינאית מחייב הכרה בזכות העם הפלשתינאי להגדרה עצמית, וזה עקרון יסודי שלא ניתן לוותר עליו" —

שמעון פרס (המערך):

מדוע הפירוש של שר החוץ המצרי חזק יותר ממה שכתוב במסמך עצמו? קרא את המסמך עצמו ותמצא, שאין חזרה לגבול 1967, אין החזרה של סיני.

השר מ. נסים:

תרשה לי. האמן לי שלמדתי את המסמך. כולנו קראנו את המסמך. היום איננו יכולים לעסוק רק בטאק-טיקה. היו ימים יפים לטאקטיקה. היו ימים של נוסח-אות פלא כי לא היה משא-ומתן. אבל מאז שכף רגלו של נשיא מצרים דרכה על אדמת ישראל צריך לחשוב על פתרונות רציניים ולא על טאקטיקה. זה כמו שטר שאינך יכול לכתוב אותו מעורפל. הצהרת עקרונות זה שטר שיעמוד לפרעון. אם הדברים אינם ברורים, לא ניתן להתבסס עליהם. אסור לנו להתבסס עליהם, כי הם גורליים לנו, ואת השטר נצטרך לפרוע במלוא המחיר.

מיכאל חריש (המערך):

אתה יודע שלשר הבטחון יש הערכה שונה לגמרי משלך בעניין זה?

השר מ. נסים:

אני היום משיב בשם הממשלה. המפלט האחרון שלכם היה הצהרת העקרונות. כאשר אתם התייחסתם לתכנית האוטונומיה של ישראל, מה היתה תגובתם? בדיון המדיני שהיה בחודש דצמבר, מה היתה התגובה של ראש האופוזיציה? בדרך כלל די חיובית. זה ידוע. הלא את מה שמופיע ב"דברי הכנסת" אי-אפשר לסתור. יותר מזה, הוא אמר שהליקוי העיקרי של תכנית האו-טונומיה הוא בכך שהיא לא קשורה עם ירדן, בזה שהיא אינה הדוקה יותר עם ירדן. ומדוע היא צריכה להיות קשורה לירדן? כי ירדן מסוגלת לטפל טוב באש"פ.

רבותי, הרי אינכם מסתירים גם היום. אתם אומרים שצריך פשרה טריטוריאלית. הדבר נחוש בעיניכם, לא שמעתי שנסוגותם מזה. הירדן הוא גבול הבטחון. זה היה בתורה שבכתב ובתורה שבעל-פה, זה היה במסמך גלילי. בזה יצאתם. האם חזרתם ושיניתם את דעתכם? האם יש נסיגה? אם יש, אתם צריכים לומר ולא להטעות את העם.

חיים בר-לב (המערך):

אמרנו עשרות פעמים שאין נסיגה מזה.

השר מ. נסים:

יפה, אני מודה לך, אתה צודק.

(קריאת ביניים: תעסוק בתורה שלך.)

מאיר פעיל (מחנה שלי):

תהיה נסיגה במשך הזמן, עוד תראה.

שמעון פרס (המערך):
חברי ממשלה דיברו על "תקיעת סכין בגב", ואיש לא הגיב.

השר מ. נסים:
אתם מסכימים שהממשלה צריכה לנהל משא-ומתן. הלוא גם אתם טוענים, שהממשלה ולא האופוזיציה צריכה לנהל משא-ומתן. גם אתם טוענים שמדיניותכם שונה מהמדיניות שלנו. זוהי זכותכם, גם אם הדברים אינם תואמים את המציאות במאת האחוזים. אתם יודעתם ששיחות לידס עומדות להיפתח כעבור כמה ימים. אתם גם יודעים שהממשלה לא עמדה להציע או לא עמדה להעלות את המשא-ומתן בלידס על פסים של הצהרת עקרונות. והנה בא חבר-הכנסת פרס, ראש האופוזיציה, כמה ימים לפני שיחות לידס ומבלי להודיע לראש הממשלה דן עם סאדאת על נוסח הצהרה עקרונות במישרין או בעקיפין. במישרין איני יכול לומר אבל בעקיפין בוודאי. והראיה, שמעתי מדבריו — שמעתי וקראתי — שסאדאת לא דחה את הצהרת העקרונות הזאת. איך זה מתקבל על הדעת? גם אם לא התכוונת — אני מוכן להאמין בכך — יש בזה כדי לסכל מדיניות —

מיכאל חריש (המערך):
מה שמפחיד אתכם הוא שיתברר שאפשר היה לחתום על הצהרת עקרונות. אתם חוששים שהציבור ידע את האמת בעניין זה.

השר מ. נסים:
יש בזה משום אפשרות לסכל את מדיניות הממשלה.

שמעון פרס (המערך):
— על מה אתם מתווכחים?

השר מ. נסים:
חבר-הכנסת פרס, זה לא יעלה על הדעת. וזאת יש לדעת, כי הממשלה לא הציעה הפעם קו של הצהרת עקרונות לא משום שבאופן עקרוני היא אינה נכונה לכך אלא משום שכאשר היה דיון על בסיס של הצהרת עקרונות נדרשנו על-ידי המצרים, לא כפי שאדם אומרים רק להסתפק בכך ש-242 חלה על כל הגזרות, אלא נדרשנו להסכים כי הפלשתינאים זכאים להגדרה עצמית, ונדרשנו להצהיר בהצהרת העקרונות על נסיגה לגבולות 1967.

מיכאל חריש (המערך):
זה לא זה.

(קריאת ביניים): מה אתה רוצה ממנו? המ-סמך כתוב אנגלית. הוא לא קרא אותו.)

יוסי שריד (המערך):
השר נסים, נכון שלא נאמת הרבה זמן, מה אנחנו אשמים.

הח"ר ש. ארבל-אלמזלינו:
חברי הכנסת, אני מודיעה לכם שלא שומעים שום דבר, אף לא אחת מקריאות הביניים שלכם.

השר מ. נסים:
במשך חודשים ניהלה הממשלה משא-ומתן על הצהרת עקרונות אבל כאשר הוברר מה שהוברר החליטה הממשלה ללכת בדרך של דיון מעשי. וזה הדיון המתנהל היום. איננו יודעים מה תהייה תוצאותיו אבל זו זכותה

מצרים על כל דבר, גם על אלי-עריש וגם על סנטה קאתרינה, על בסיס של הדדיות. אתה גורס שתשובה כזאת הדורשת הדדיות ופונה ומבקשת לחדש משא-ומתן — אם במתכונת הקודמת ואם רק על העניין הזה בכל מקום שהוא בעולם — יש בה — כפי שאתה התבטאת על דרך השלילה — חוסר תרבות של תשובה. אין אתה יכול לאמר זאת? הלוא ההצעה לא נדחתה על הסף. מדינאות צריכה להתבסס על בסיס של הדדיות. וכפי שאמר ראש הממשלה שלשום, ישראל מוכנה גם למשא-ומתן על יחסי שלום. כמובן על בסיס של הדדיות. אני רוצה לומר מלה אחת על הנושא הקרוי האינטר-נאציונאל הסוציאליסטי, תקראו לזה השתתפות האופר-ויצה במשא-ומתן, במגעים, עם גורמים זרים. ובכן, הממשלה החליטה וזו לשון ההחלטה: "הסמכות הבלעדית", אדוני חבר-הכנסת אבא אבן, "לנהל משא-ומתן עם מצרים או עם כל מדינה הנמצאת במצב מלחמה עם ישראל נתונה לממשלה ולנציגיה שהוסמכו לכך על-ידה". הממשלה מדברת על משא-ומתן.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כבר שנה מנהלים משא-ומתן. מה יצא מזה? השלום הנתרק.

הח"ר ש. ארבל-אלמזלינו:
אתה רוצה שהוא יחזור על הגאום שליו?

השר מ. נסים:
חבר-הכנסת אלון הציג את הממשלה כאילו היא מתכוונת למנוע מאנשי האופוזיציה חופש נסיעה. כך אמר חבר-הכנסת אלון, אני חושב שזה עוול לאמת.

מיכאל חריש (המערך):
ראש הממשלה דיבר על ויזות.

השר מ. נסים:
יש להבדיל בין מה שקרה בווינה לבין מה שאתם קוראים "חופש הקשר שלכם עם העולם החיצון". מעולם לא נמנע מכם, ואנחנו בהיותנו באופוזיציה לא מנענו מעצמנו, שיחות מדיניות עם כל מדינה אחרת בעולם. ראש הממשלה הדיום בהיותו באופוזיציה קיים שיחות עם קיסטנר, עם אנשי מדינה, עם סנאטורים ארצות-הברית, ואתם היום זכאים ואיש לא היראה בלבד למנוע מכם קשר ולקיים קשרים כאלה. מדובר-על מדינות ועל אישים המנהיגים מדינות שהם במצב מלחמה עם ישראל.

שרי-הבריאות א. שוסטק:
מדובר על משא-ומתן.

השר מ. נסים:
לעתים, כאשר יש חוסר הידברות ממש מוחלט, כפי שהיה עד לפני שנה, אני מתכוון לחוסר מגעים ישירים, קורה שצריך לנצל כל נתיב לשיחה ולמגעים. במקרה כזה אפשר לקחת איש אופוזיציה ולבקש ממנו: לך וקיים מגעים עם סאדאת, עם חוסיין, עם מאן-דהוא. זה צריך להיות בהסכמת הממשלה. לא כן כאשר מתקיים משא-ומתן. הנסיעה הזאת היתה כשבוע לפני שעמד להיפתח המשא-ומתן בין ישראל לבין מצרים. ואני רוצה שתבינו, רבותי, לא נכון מה שאמר חבר-הכנסת אבא אבן שהיו התקפות אישיות על חבר-הכנסת שמעון פרס. היו טענות, גם בממשלה גם מחוצה לה, על עצם המפגש הזה ועל צורתו.

חברת ל"ח, ישיבה קל"ט

— הצעת סיעת המערך להביע אי-אמון לממשלה (נסים, משל, שריד, פעיל, ארבל-אלמוזלינו, סבירור, רוזוליו, חריש) —

מנחם סבירור (הליכוד):

תזכור איך ראש האופוזיציה הקודם, כאשר היה נוסע בשליחות המדינה, ועוד רבים נסעו בעקבותיו ולפניו, איך הוא היה מייצג את מדינת ישראל. האם הוא ייצג את האופוזיציה או את מדינת ישראל?

מיכאל חריש (המערך):
את האופוזיציה.

מנחם סבירור (הליכוד):

כאשר נסעתי עם חברי-הכנסת אבא אבן לפאריס — ואבא אבן הוא גואם מבריק, אני נהנה לשמוע אותו גם באנגלית וגם בצרפתית — מוזר שבמשך שעה ורבע השמיע מר אבא אבן גאון בפני הידידים שלנו בפארלא-מנטים באירופה ובו הוא לא אמר אף לא מלה אחת לא על ראש הממשלה ולא על ממשלת ישראל אלא דיבר על עמדת מפלגת העבודה ופיזר המון שבחים, מטר של מחמאות, על סאדאת. אני שואל: האם זהו משחק דמו-קראטי כשנוסעים נציגים שלנו לחוץ-לארץ?

(ראש-הממשלה מ. בגין קורא קרי-את-ביניים)

לא. אתם יכולים אפילו לקרוא את ה-"proces verbal". נהגיתי מההופעה של מר אבא אבן.

מיכאל חריש (המערך):

אתה אומר ליכותו של חברי-הכנסת אבא אבן, שלא אמר מלה על ראש הממשלה.

מנחם סבירור (הליכוד):

אני רוצה לשאול אתכם: איפה כאן המשחק הדמו-קראטי? איפה כאן ההשלמה עם מדיניותה של ממשלה שנבחרה על-ידי פארלאמנט? אני רוצה לשאול את אדוני חברי-הכנסת אבא אבן, חברי המלומד ובלי כל ספק הדמוקראט, הפארלאמנטאר ובעל מעמד מקובל בעולם, אני שואל אותו: היה פה הנשיא ניקסון והיה אז ראש אופוזיציה, אופוזיציה של שלושים ותשעה חברים בכנסת. איזה מעמד נתתם לו? איזה מעמד נתתם למנחם בגין בזמן ביקורו של הנשיא ניקסון? איפה הושבתם אותו? איזו רשות דיבור נתתם לו? תזכרו שאותה ממשלה שאתם מאשימים ברודנות, כביכול, ומדיקים בו כל מיני תוויות עם אינסיוואציות ובלי אינסיוואציות, איזה מעמד הוא נתן בעת ביקורו של סאדאת לחברי-הכנסת פרס. ואתם מתלוננים שפוגעים באופוזיציה? הוא נתן רשות הדיבור לראש האופוזיציה; והוא נתן לנשיא סאדאת ללכת לכל הסיעות כשהן סגורות בחדריהן לשמוע את דעותיהן. אתם מתלוננים שממשלה זו אינה נוהגת באופוזיציה בעדינות? תתביישו, אם אתם משמיעים טענה כזאת.

דניאל רוזוליו (המערך):

כנראה שבזמן האחרון לא היית בארץ.

מנחם סבירור (הליכוד):

אני מחפש את חברי-הכנסת פרס — הוא כנראה עזב את האולם — שיחד עם חברי-הכנסת אבא אבן מרבה כל כך לדבר על פשרה טריטוריאלית. ב-27 באפריל, חברי המערך ועמיתי חברי-הכנסת אבן, נתן יושב-ראש המפלגה שלכם ראיון למיילוס ב"מעריב". אני מצטט: "הערבים יסכימו לפחות ריבונות, אך לא יסכימו לפחות

הלגיטימיות של הממשלה. איך אתם יכולים לעשות צעד כזה, להסב את מדיניות הממשלה למסלול אחר וגם להתנאף בו?

ירוחם משל (המערך):

יש סעיף אחד בהצעת וינה שאינו לטובת המדינה? (קריאת ביניים: חברי-הכנסת משל, הוא-לא קרא את המסמך, למה אתה מטריד אותו?).

השר מ. נסים:

אמרתי די על מסמך וינה.

יוסי שריד (המערך):

אנחנו מעדיפים שתסיים כבר.

השר מ. נסים:

גברתי היושבת-ראש, אמנם נוסח ההצעה של סיעת המערך הוא להביע אי-אמון לממשלה "עקב תיפקודה הכולל של הממשלה ביחסי חוץ ובמערכות פנים". חברי-הכנסת אבא אבן לא דיבר על מערכות פנים, לו היה מדבר, היה גם על זה מה להשיב, אך לא אתייחס לכך.

יוסי שריד (המערך):

אולי בכל זאת תתייחס? תשיב קצת, מה איכפת לך.

השר מ. נסים:

הייתי מסכם את דברי ואומר כפי שאמרתי בדברי הפתיחה: ההצעה להביע אי-אמון לממשלה אינה מעוררת דאגה, לא מבחינה אריתמטית, לא מבחינה עקרונית ולא מבחינת המאמצים הבלתי-נלאים שהממשלה הזאת עושה בכנות וברצינות כדי לכוון שלום בין ישראל לשכנותיה. (קריאת ביניים: האם יש דבר אחד שכן מדיאג אתכם?)

הייתי רק אומר, לא כשמחה לאיד: ההצעה להביע אי-אמון לממשלה תהיה כנראה היפוכו של דבר. היום הזה, חוששני, הכנסת תביע אי-אמון באופוזיציה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אתם במצב מצויין — — —

חזיר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברי הכנסת, ועדת הכנסת קבעה שיהיו בדיון הודעות של סיעות במסגרת של עשר דקות לכל סיעה. רשות הדיבור לחברי-הכנסת מנחם סבירור בשם סיעת הליכוד, ואחריו לחברי-הכנסת דניאל רוזוליו בשם סיעת המערך.

מנחם סבירור (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. קודם-כול, אני רוצה לברך את חברי-הכנסת אבא אבן על הסגנון. באותה הזדמנות אני רוצה לומר שאני מקונן על התוכן ועל סתימת החזון. אוזכיר לחברי-הכנסת אבן, שבודאי הינו אחד המלומדים שבקירבנו, שהעקרון שהניח לינקולן בדבריו על דמוקראטיה מתבטא בהגדרה קולעת, בפסוק אחד פשוט: "Democracy is obeying the decisions of the majority and respecting the rights of the minority" "הרוב וכיבוד זכויות המיעוט".

דניאל רוזוליו (המערך):

אחת הטענות הרציניות היא לגבי החלק השני של המשפט שקראת.

— הצעת סיעת המערך להביע אי-אמון לממשלה (סבידור, רוזוילי, ארבל-אלמולילנו, אלון, ידון) —

מתפוררת מבפנים, ששרים מדברים אחד על השני, אני רוצה לשאול אתכם: מה זה לעומת מה שהיה לפני קום ממשלת הליכוד? תזכור מה אמרתם אתם אחד על השני בטלוויזיה ולא בטלוויזיה. מה זה בהשוואה להיום? היום זה גן-עדן. אני מבטיח לכולכם: לא תצליחו לתקוע "טריז" בינינו, לא בין החטיבות ולא בין השרים. אנו נעמוד מלוכדים ולא ניפול, לא בקאדנציה הזאת, ועוד נתקיים קאדנציות רבות. ונעשה זאת בחדוות יצירה ובשאיפה לשלום ובבשורות טובות לעם ישראל בציון ובתפוצות.

הי"ר ש. ארבל-אלמולילנו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת רוזוילי, ואחריו—לחבר-הכנסת בן-מאיר.

דניאל רוזוילי (המערך):

גברתי היושבת ראש, כנסת נכבדה. סיעת המערך תביע אי-אמון לממשלה כפי שהביא לפני הבית חברנו, חבר-הכנסת אבא אבן.

חברי הכנסת, הנני רוצה לחזור ולהדגיש בשם סיעת המערך כי הבעת אי-האמון המובאת כאן לפניכם נוגעת לכלל פעילותה של הממשלה מיום כינונה, וביתר שאת בכנס האחרון של הכנסת. חבר הכנסת סבידור, הייתי רוצה שתשמע ולפחות בלבך פנימה תודה שיש לך כמה נקודות הסכמה אתי וזאת על הדרך שהממשלה עיצבה את תכניתה לשלום, ניהלה את המשא ומתן ופגעה בתד-מיתה של ישראל בדעת הקהל בעולם ובקרב רבים מיהודי התפוצות. ותסכים עמי בכמה נקודות גם על הדרך הכושלת שבה ניהלה ומנהלת הממשלה את ענייני הפנים, ובראש ובראשונה את ענייני הכלכלה והחברה. דבר זה בא לידי ביטוי לא רק בצורך להביא לפני הבית תקציב חדש רק שלושה חודשים לאחר שאושר התקציב לשנת הכספים 1978 אלא גם בדרך שהממשלה בנתה את התקציב ובתה-ליך שבו קיבלה החלטות לגביו. וזכור שהחלטה שהביאה את השר הרוכץ לחזור בו מהתפטרותו היתה, שהממשלה אמנם תביא את התקציב כפי שהיא החליטה עליו אך ועדת הכספים תקצץ בו. חברי הכנסת, ממשלה זו הביאה חידוש מעניין ביותר בתורת "הפרדת הרשויות" שהיא היסוד המוסד לדמוקרטיה. בבכירות יסוד השנויות בממשלה במחלוקת היא מאצילה את סמכויותיה לכנסת. כך היא עשתה לגבי ההחלטות על ענייני ההתיישבות וכאשר יש בעניין זה ויכוח בממשלה ממלאה ועדת החוץ והבטחון את תפקיד הממשלה. כך היא תעשה עכשיו בענייני התקציב: כאשר לא מגיעים להסכם כדי ששר יחזור בו מהתפטרותו, תקצץ ועדת הכספים את התקציב ולא הממשלה.

יגאל אלון (המערך):

והכנסת תדון בהצעת תקציב לא רלבאנטי.

דניאל רוזוילי (המערך):

כן. כמו-כן נכשלה הממשלה מכול וכול בעיצוב המדיניות החברתית. היא אינה הולכת אפילו על-פי מצעיה, על-פי הצהרותיה. ואני מזכיר לבית כי הודעת הממשלה בראשית כנס זה היתה בתחום תכנית שיקום שכונות העוני. רוח גדולה בהצהרה, ובביצוע — קול דממה דקה.

סגן ראש הממשלה י. ידון:

אתה טועה, ואתה עוד תראה בשטח.

שטח". לא אני אמרתי זאת. חברי-הכנסת פרס אמר זאת, למייזלס מ"מעריב" ב-27 באפריל. אבל לא רק הוא אומר זאת, ולא רק הערבים אומרים זאת.

כאשר הייתי בארצות-הברית נפגשתי — אמנם לא עם קיסניג'ר ולא עם כל הגדולים — עם כמה סנאטורים ועם כמה חברי קונגרס. דיברו גם שם על פשרה טריטורית-אלית, ואני אצטט מה אמרו לי בארוחת צהריים כמה מהסנאטורים ומחברי הקונגרס. אקרא את הדברים באנגלית, ואחר-כך אתרגם אותם. ואלה הדברים שאמרו לי: "We may differ on the character of the entity (so vercignty, autonomy condominium, federation) but we are opposed to partitioning this small, almost unviable area"

וזה תרגום הדברים: "אנו יכולים לחלוק על האופי של הישות הפלשתינאית, אם זו צריכה להיות מדינה ריבונית, אם זו צריכה להיות מדינה אוטונומית, אם היא צריכה להיות קונדומיניום או חלק מספראציה". אבל כולם אומרים דבר אחד, ואגב בדיון המדיני שהיה בקה-ליה האירופית אמרו אותו דבר: "אנו מתנגדים לחלוקה כי אין מה לחלק ב-6,800 קמ"ר, שטח שאינו ברי-חיות, שכבר יושבים עליו למעלה ממיליון ערבים."

דניאל רוזוילי (המערך):

אפשר לשאול שאלה?

מנחם סבידור (הליכוד):

פה אני רוצה לומר דבר נוסף: חבר כנסת במעמדו של אבא אבן אומר מעל במת הכנסת, שתכניתה של ממשלת ישראל כוללת סעיפים אנטי-ערביים ואנטי-ציוניים. מה יגידו אפוא הגויים? מה יגידו הערבים? מה יגידו היידיים? מה יגידו חברי-הכנסת אבא אבן שהוא למעשה קולה של ישראל משמיע טענה, שיש בתכנית זו סעיפים אנטי-ערביים ואנטי-ציוניים?

בשלים הראשונים נתקבלה התכנית של ממשלת יש-ראל באהדה בעולם כולו. כולם התפלאו על רוחב לבו של ראש הממשלה, שסטה במידה מסוימת מאמונתו — אמונה של עשרות שנים — ואמר, שהוא דוחה בשלב זה את עניין הריבונות על השטחים. כל אחד יודע שהערבים הפלשתינאים לא נהנו מעולם משום אוטונומיה, לא נהנו משום שלטון עצמי. אנו באים ונותנים להם שלטון עצמי. מה רע בזה? כמה אנו מרעים את התנאים שלהם? הם היו תחת שלטון טורקיה, תחת שלטון המאנדאט, תחת טירור, תחת ממשל. איפה ההרעה בתכנית שלנו? מה טוב יותר בחלוקה שלכם, וכיצד היא תתבצע?

לכן אני רוצה לומר: אתם התנבאתם על ממשלה זו עוד לפני הבחירות שהיא תביא ועלנו מלחמה בצד אסונות אחרים ובצד שואה כלכלית ובצד הפעלת משטרה נגד שובתים. אתם גם טענתם שיש סכנת מלחמה. באה הממ-שלה הזאת וברוחב לב השקיעה במשך 3-4 חודשים לפני בואו של סאדאת מאמצים רבים — וטוב שידע העם מי יום ומי פעל — לעומק ולרוחב כדי לקדם את השלום: באילו בירות ביקר שר החוץ כדי לקדם את השלום ולמנוע מלחמה. במקום לשבח את תכנית הממשלה וב-מקום לראות בה גילוי של רוחב לב וחזון, אתם באים בטענות שאין להן יסוד. והרי לא המערב, לא הערבים ולא הבטחון שלנו, אינם יכולים להשלים אתכם ועם תכניתכם. למה לכם כל זאת?

ואם אחרי כל אלה, אתם מדברים על כך שהממשלה

לדיון במליאת הממשלה ובטרם הובא הדבר בפני ועדת החוץ והבטחון. וכאן תורשה לי הערה: בתכנית האוטו-נומיה של הממשלה יש פאראדוקס טראגי של קשיות עמדה וזריעת נבט לקיום מדינה פלשתינאית בגבולות 1967. זה הפאראדוקס הטראגי בתכנית הזאת. ולבסוף, אורח הדיבור והסגנון, המגמה להצר את צעדי האוטו-זיצייה, אי-ההבחנה בין מה שאסור לפקידים לעשות לבין מה שרשאית לעשות אופוזיציה כמו כל מפלגה אחרת ביחסי חוץ שלה: הדלפת סודות מדיניים לשם גיגוח האופוזיציה מבית במקום לשבת את אורת הניהול שניהל יושב-ראש האופוזיציה את המגעים הבין-לאומיים של המפלגה — כל אלה מעוררים דאגה כי יש לפגוע חזרה אל גישתה המקורית של חירות כלפי הכנסת, גישה שכזו לנו קיוונו שחירות ומנהיגיה נגמלו ממנה.

חברי הכנסת, על כל אלה אין הממשלה ראויה לאמון. ומאחר שהממשלה מסרבת להתפטר, נצביע לה אי-אמון. הו"ר ש. ארבל-אלמוזלני:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת בן-מאיר, ואחריו — לחבר-הכנסת ביטון.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אם היתה אי-פעם הצעת אי-אמון שהיתה ראויה להידחות על-ידי הכנסת, הרי זו ההצעה שהביא הבוקר חבר-הכנסת אבן. אם היתה אי-פעם הצעת אי-אמון שלא היו לה ידיים ורגליים, שלא היה לה שום ביסוס בשום מלה, הרי זו הצעת אי-האמון שהובאה הבוקר על-ידי חבר-הכנסת אבן. שמעתי בקשב רב את דברי המציע, ועד רגע זה פשוט קטנתי מלהבין מה בעצם העילה והסיבה, על סמך מה המערך מציע אי-אמון לממשלה זו, וזאת הצעה שאתם אינכם בשלטון ואינכם מרכיבים את הממשלה. אבל זה איננו דבר חדש, זה מצב מתמשך. מה קרה עכשיו שפתאום בוקר אחד אתם מציעים את הצעת אי-האמון? מה התחדש, מה קרה, איזה אירוע קרה? אני יודע שהצעות אי-אמון מוגשות בדרך כלל בקשר לאירוע מסוים בהקשר להחלטה מדינית מסויימת. על מה מוגשת עכשיו הצעת אי-האמון? חבר-הכנסת אבן, כיך הרטון ריקה הטובה עליי שאיש אינו יכול להתחרות איתו בה, ניסה לבנות פה ספיסס שלם, המורכב מענייני חוץ ופנים, כדי להצדיק הצעת אי-אמון שאין לה כל בסיס.

קודם כול לגבי העניין המדיני. אינני יודע מה כל המבנה הזה שחבר-הכנסת אבן בנה פה. קראתי לו קריאת ביניים, הוא הבטיח לי תשובה אך לא השיב. שר החוץ מסר כאן לפני יומיים הודעה מדינית, הוא מסר שלוש נקודות שנמסרו לארצות-הברית על דעת הממשלה. כל שלוש הנקודות האלה מקובלות גם על האופוזיציה. אתם בעצם לא מציעים שום דבר אחר. אז על מה אתם מציעים בכנסת אי-אמון? בסעיף הראשון נאמר: "הצעה להסכם שלום שתבוסס על נסיית ישראל לגבולות שלפני יוני 1967 בתיקונים מזעריים וקביעת ריבונות ערבית על השטחים המפוזרים לא תתקבל על-ידי ישראל גם אם תלווה בהבטחת הסדרי בטחון". האם הדבר הזה אינו מקובל עליך, חבר-הכנסת אבן? כן?

אבן (המערך):

כן, אבל הנוסח השני —

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
אגיע גם לנוסח השני. אינני רוצה לפרט אבל ברור, שאם אנחנו אומרים שהצעה שבנויה על חזרה לגבולות

דניאל רוזוליו (המערך):

חברי הכנסת, בכל דמוקראטיה מתקנת צריכה הממשלה שלה במצב כזה להתפטר מיזמתה. אך כאן הממשלה אינה מתפקדת והיא מדליפה והיא מפזרת. רבותי, בפעם הראשונה בתולדות ממשלות ישראל הניחו בפני שריה ארבע הצעות תקציב לדיון; הממשלה התלבטה למעלה משבועיים כיצד לענות על כמה שאלות לארצות-הברית, וזאת לאחר שתימרנה את עצמה למצב שארצות-הברית תעביר לה שאלונים. ולאחר תשובותיה, הרי שר הבטחון ולא אחר —

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אתם באמת החלטתם, והייתם מוותרים לכל תכתיב אמריקני.

דניאל רוזוליו (המערך):

תקשיב עד הסוף. לאחר תשובותיה, הרי שר הבטחון ולא אחר הוא שאמר כי החלטת הממשלה מיום 18 ביוני 1978 על תשובותיה לשאלות ארצות-הברית עלולה לגרום בסופו של דבר להחרפת המצב המדיני, אם לא למעלה מזה, ועליו להכין את העם למלחמה. והשר הורביץ כתב השבוע לראש-הממשלה במכתב ההתפטרות — חבל שהשר נסים וראש הממשלה אינם פה, אבל ודאי חזקה על סגן ראש הממשלה שיעביר זאת אליהם, לריענון זכרונם — —

סגן ראש הממשלה י. ידן:

הם כבר קראו את זה.

דניאל רוזוליו (המערך):

הוא כתב בין היתר: "איני יכול לצערי להיות שותף לאחריות בממשלה שאינה עושה את המוטל עליה בימים קשים אלה למדינה". אדוני שר התעשייה, המסחר וה-תיירות, האם חזרת כך משום שתביעתך לייעל את הממשלה כבר בוצעה? אולי אתה משאיר גם את זה לזרועות הכספים? האם על כך ראותה הממשלה הזאת לאמון, חבר-הכנסת סבירדור? על כל אלה אמר לנו ראש הממשלה השבוע: "אגלה לכם סוד, ממשלה זו החליטה למשוך". תגלית המאה. המאלף הוא, שאם היה לראש הממשלה צורך לומר זאת, הרי הוא עצמו ידע כי ממשלה זו לא כל כך מושלת. להיפך, ראש הממשלה הוא זה שטען, חבר-הכנסת סבירדור, שיש בה "חריקות" ו"קיל-קולים". האם על כך היא ראויה לאמון?

אבל, חברי הכנסת, החמור מכול זה דרך הבנתה של הממשלה את הדמוקראטיה כפעולתה, כפי שהיא באה לי-ביטוי בדרך זיקתה אל הכנסת. באופן הבנתה את פעולתה בניהול הקואליציה, בצורת הבנייה של יחסיה עם האופוזיציה ובעיצוב הסגנון של הכנסת. חברי הכנסת, קיימות בעולם מאה וחמישים ממשלות אך ורק שלושים וחמש אופוזיציות. קיומה של אופוזיציה פעילה, חפשיה, מבקרת, בעלת יכולת לפעול מבלי שיצרו את צעדיה, יגבילו את פעולתה ויסתירו מידע ממנה היא אחד מסימני ההיכר של דמוקראטיה תקינה. הדברים אינם מקוימים כאן. ראש הממשלה הבטיח עם בחירתו לכבד את הבית, לכבד את האופוזיציה, לשחק את יושב-ראש האופוזיציה במידע ובעצה. ראש הממשלה ניוון את אמירתו זו, ובעצם הוא לא עמד אף פעם לכבד אותה. חברי הכנסת, החלטה מרכזית כמו תכנית השלום של הממשלה הובאה לידיעת נשיא ארצות-הברית, ראש ממשלת אנגליה, אריבעה סיב-אטורים, הטלוויזיה האמריקנית ומצרים, לפני שהובאה

— הצעת סיעת המערך להביע אי-אמון לממשלה (רון, בן-מאיר, אבן, טובי, האוזנר, שריד) —

אומר: הם יציעו ואנו ניכנס למשא-ומתן, נבדוק על איזו פשרה טריטוריאלית מדובר. הרי גם אתם אומרים שתי-קוני גבול מזעריים אינם פשרה טריטוריאלית. הרי בלי הסכמת שני הצדדים אין חוזה שלום ואין פשרה טריטוריאלית. אם כך, מה זה משנה מי מתחיל? אדרבה, שארצות-הברית תנסה לבקש זאת, תנסה לומר למצרים שהיא תציע פשרה טריטוריאלית, שהיא תשכנע את מצרים לעשות זאת.

נדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית): חבר-הכנסת בן-מאיר, אפשר לשאול אותך שאלה?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית): בבקשה, אבל לא על-חשבון זמני.

נדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית): אם המדינה יכולה לחיות עם פשרה טריטוריאלית, ואם זה לא אסון כל כך גדול, ואם זה בסבל — מדוע אתם לא תציעו זאת?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית): חבר-הכנסת האוזנר, אני לא אמרתי שהמדינה יכולה לחיות עם פשרה טריטוריאלית. אני אישית אינני מחייב דבר זה. אבל אני רוצה לטעון פה ולומר: אין כל בסיס ואין כל שחר לדיבורים של המערך כאילו ממשלה זו עומדת בעקשנות ומונעת בכך את התקדמות המשא-ומתן לשלום. זה לא נכון. כדי לקדם את תהליך השלום אנו מוכנים גם לדון בהצעה לפשרה טריטוריאלית. אני חוזר ואומר: ההכרעה תהיה עלי-ידי העם. אם אכן חובא הצעה כזאת, אם אכן מצרים תסכים לה — והיום היא לא מסכימה, ואני גם לא שמעתי מחבר-הכנסת פרס בצורה חד-משמעית שהיא כן מסכימה לזה; יש התב"ט טאיות שונות אבל לא הסכמה חד-משמעית, זה לא נאמר מעולם, לא פה ולא בוועדת החוץ והבטחון — או נביא את זאת להכרעת העם, והעם יכריע. בודאי יימצאו כאלה שיהיו בעד ויימצאו כאלה שיתנגדו. אולם העם יכריע ואנו נקבל את הכרעתו. הרי לכך הסכימה בשעתה גם הברית גולדה מאיר. עכשיו, פתאום, כל המערך הפך להיות חסיד כל-כך גדול שלה. אני זוכר איך דיבר עליה חבר-הכנסת יוסי שריד בימים הטובים ההם. אמנם, עדיין לא כפי שהוא מדבר היום על ראש הממשלה — זה לא. היום הוא הגיע לדרגה יותר גבוהה של חוסר נימוס ושל חוסר תרבות ויכוח פארלאמנטארי, אבל אני זוכר איך הוא התייחס לחברת-הכנסת גולדה מאיר. פתאום, היום, היא מקובלת על כולכם, ואני שמח על כך. אבל היא בעצמה אמרה, שהיא לא היתה רואה אפשרות אחרת אלא להביא להכרעת העם את עניין הפשרה הטריטוריאלית. אם כך, על מה הוויכוח פה בכלל?

יוסי שריד (המערך): מי שהוצא מהכנסת בגלל התנהגות בלתי פארלאמנטארי ובהתבטאויות בלתי-מקובלות היה ראש הממשלה ולא אני. לכן, אני מציע לך להיזהר בדבריך.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית): חבר-הכנסת שריד, עוד מעט נגיע להתנהגות הבלתי-פארלאמנטארי שלך.

יוסי שריד (המערך): זה היה אחד המקרים הבודדים שאדם הוצא מהכנסת.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית): אני מציע לך להיות זהיר כי זה עוד עלול לקרות לך.

1967 לא התקבל על-ידי ישראל, משתמע מכאן שעל הצעה אחרת אנחנו מוכנים לדון.
אמרי רון (המערך): לדון או לקבל?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית): עוד מעט אגיע לשאלה, מה זה לדון.

בסעיף השני כתוב: "לו באה הצעה קונקרטית לחווה שלום המתבססת על פשרה טריטוריאלית, תהיה ישראל בהתאם לנאמר בהודמנויות וקדמות מוכנה לדון בה". ושר החוץ מוסיף, שנכוונות זו מתכוונת גם לעבר וגם לעתיד. זה מקובל גם עליכם. גם אתם מוכנים לדון בהצעת פשרה טריטוריאלית אלא מה ההבדל?

אבא אבן (המערך): אבא בהודמנויות אחרות הממשלה אמרה שהיא תת-נגד. היא תדון, אבל היא תתנגד.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית): בשום אופן לא. אני מתפלא עליך חבר-הכנסת אבן. אתה מתמצא בריו הדיפלומאטיה הבינ-לאומית ואתה יודע היטב, שכאשר ממשלת ישראל אומרת שאנחנו נדון על הצעה לפשרה טריטוריאלית, היא לא מתכוונת לומר שאם תוגש הצעה כזאת היא תדחה אותה על הסף. אף ממשלה לא מתכוונת לכך, וזה לא יעלה על הדעת.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): אבל שר החוץ אמר, שישאל לא תפנה את הגדה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית): חבר-הכנסת טובי, אתך אין לי ויכוח, למה אתה מפרע לי? הרי אתך אני בכלל בהסכמה מלאה, מה אתה רוצה? אין לי אתך שום ויכוח.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): אבל מדובר על השכל הישר. שר החוץ אמר שלא תפנו את הגדה, או על מה ויתרתם?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית): תן לי לדבר עם אנשי המערך.

הכוונה ברורה: אם מחר תבוא מצרים ותציע הצעה לפשרה טריטוריאלית, תיכנס מדינת ישראל למשא-ומתן רציני על הצעה זו. יכול להיות מישהו בעד, ויכול להיות מישהו נגד. אני לא אומר שאני מאוד מתלהב מהחלטה זו. לא. אבל זוהי החלטת הממשלה, היא אושרה כאן בכנסת ברוב של 68 קולות נגד 37 קולות רק לפני יומיים. האם אתם חושבים שהממשלה משחקת פה משחקי מליס? היא תדון בהצעה זו, היא תברר על איזו פשרה טריטוריאלית מדובר ואיפה היא מוצעת. ובסופו של דבר, אם אכן תהיה הצעה כזאת, ברור שהממשלה תצטרך להביא אותה להכרעת העם. חבר-הכנסת אבן, במה זה שונה מהצעת המערך? אלא מה? יכול להיות שהמערך היה אומר: במקום שמצרים תציע, אנו נציע. יכול להיות. אבל חבר-הכנסת אבן, מה ההבדל המהותי? הרי דבר זה נמסר לארצות-הברית. הרי ארצות-הברית יכולה ללכת למצרים ולבקש ממנה להציע הצעה זו. זה הבדל סמאנטי, זה הבדל טאקטי, אולי טוב לזכנות פנימית, אבל הוא אינו הבדל מהותי. הרי גם אתם לא אומרים, שתקבלו מיד כל הצעה לפשרה טריטוריאלית. שמענו מחבר-הכנסת ברי-לב, שהגן על עמדתו, הסביר ותירץ את עצמו כאילו פורסם לא נכון מה שאמר בוועדה, ואני

— הצעת סיעת המערך להביע אי-אמון לממשלה (שריד, בן-מאיר, פעיל, ארכלי-אלמולינו, חוברת ל"ח, ישיבה קל"ט — אמיר, אליאב) —

יוסי שריד (המערך):

שמע, זה סימן טוב.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

ובכן, על מה הוויכוח? חברי-הכנסת אבא אבן, גם בסעיף השלישי כתוב: "אם תתקבל הצעת השלום הישראלי לאוטונומיה מינהלית, תהיה ישראל מוכנה על-יסוד הנאמר בסעיפים 24 ו-26 לדון בשאלת הריבונות של יהודה ושומרון וחבל עזה". יש השואלים: מדוע הממשלה לא החליטה על כך לפני כמה שבועות? יכול להיות, גם אני בדעה שיכול להיות כי הממשלה יכולה היתה להחליט על זה מוקדם יותר. אבל אנו מדברים על זה היום. החלטה זו קיימת. להחליטה זו מסכים המערך, אם כך, מה אתם בכלל מציעים? אתם הרי זורמים חול בעניי הציבור.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אתה מודה, שאתם מוכנים לדון היום על הריבונות בגדה וברצועה? זו התקדמות מעניינת וחשובה מאוד.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אני לא אמרתי זאת, אני אמרתי "כעבור חמש שנים". אבל אתה, חברי-הכנסת פעיל, כרגיל אינך מקשיב, אינך שומע, אינך קולט, חי בעולם הדמיון שלך. חבל שלא שמעת, אני קראתי פה את הדברים.

עכשיו, גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לעמוד על עוד נקודה אחת, וברשותך אעשה זאת בקצרה, לא יותר מדקה או שתיים. דבר נוסף שהעלה פה חברי-הכנסת אבן היה, כאילו ממשלה זו מפריעה או מצרה את רגלי הארץ פוזיציה. אין טענה חסרת שחר יותר מזו. כולם יודעים זאת. הגה שמענו פה את דברי חברי-הכנסת רוזוולין, שהסביר לנו שרק ב-35 מדינות יש אופוזיציות, כאילו במדינה שלנו יש בעיה של אופוזיציה. אינני יודע על מה יצא הקצף. אתם מציעים הצעות אי-אמון; אתם מנהלים פוליטיקה עד שתימסר עשרה בלילה, עד אחרי חצות, פה בכנסת. מי מונע זאת מכך? מי מצר את עצדיכם? איזו טענה חסרת-שחר וחסרת-בסיס היא זו? אף ילד לא יקבל זאת, אף פתי לא ייתפס לזאת. פתאום מצרים את צעדי האופוזיציה, איזה מין דבר זה?

אני מסכים לדברי חברי-הכנסת אבן בתחילת דבריו, ואני מאוד מקווה שנתחזר ונכניס להיינו סגנון של ויכוח פארלאמנטארי נאות. אני מצטער מאוד על מה שקרה כאן בשבוע שעבר. אבל האחרונים שיכולות להיות להם טענות על כך הם אנשי מפלגת העבודה. מה שאתם עושים ביום חמישי בערב היה שיא של חוסר אחידות ממשלתית ומפלגתית. מעולם לא היה כדבר הזה, מעולם לא היתה דוגמה כזאת כמו הפירסומים שיצאו מהישיבה שלכם. וזה דבר שלא התחיל ביום חמישי אלא בהתפרצות של חברי-הכנסת יוסי שריד בכנסת ביום רביעי לפני חצות, כאשר נדמה היה לו שמסרו בטלוויזיה דבר שהוא בעצמו הדליף טלוויזיה כדי שיתפרסם, אם כי זה לא היה בטלוויזיה.

יוסי שריד (המערך):

אני לא זורקת אבנים על הכנסת.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

כל ההתנהגות שלכם היתה ביוזי לכנסת.

היו"ר ש. ארכלי-אלמולינו:

חברי-הכנסת יוסי שריד, קודם-כול תואיל לשבת.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

לאחר זאת, אתם התחלתם בהשמעות אישיות שעוד לא היה כדבר הזה בכל תולדות מדינת ישראל, דבר אשר כבר הביא נזק חמור למדינה. ואתם מדברים כאילו בגיל-גול עיניים כלפי מעלה על אחריות ממשלתית ועל שמירת סודות ממשלתיים. אולם לא זו הבעיה. הבעיה היא שמירת הכבוד הממלכתי של מדינת ישראל, ואין להיתפס לסגנון כזה שעוד לא היה כמוהו.

יוסי שריד (המערך):

אולי אתה זוכר מי זרק אבנים על הכנסת?

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

בינואר 1952 קרא ראש הממשלה דהיום, מנחם בגין, לעברו של דוד בן-גוריון: עוד תיתן את הדין על פשעיך.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

חברי-הכנסת ז'אק אמיר, אני שמעתי את זה מפיו כבר ביום רביעי שעבר. אל תחזור עשרים ושמונה שנים אחורה.

היו"ר ש. ארכלי-אלמולינו:

חברי-הכנסת בן-מאיר, רק כרגע הצעת שאולי ניעה לבקשת חברי-הכנסת אבא אבן, ונלך בעקבות סגנון הדברים שלו. אני מבקשת אותך לעשות זאת מעכשיו.

יוסי שריד (המערך):

אבל זוהי הצביעות האופיינית לו.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

הצביעות האופיינית היא שלכם, והראיתם אותה בהתנהגותכם ביום רביעי וביום חמישי בשבוע שעבר ובצורה שבה ניהלתם את העניינים. אני מסיים ואומר: אני מצטער מאוד שמפלגת העבודה נגררה אחרי כמה אנשים הרוצים למשוך אתכם להתנהגות המתאימה למי-חנה "שלי" ולא למפלגת העבודה. ואם אתם תתנהגו כך, סופכם יהיה כמו של "שלי".

אריה אליאב (מחנה שלי):

מה אתה רוצה מ"שלי"? מי אמר פה אפילו מלה אחת?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

לכן, גברתי היושבת-ראש, אני מאוד מקווה — לא רק משום כבוד של מפלגת העבודה, שהיא מאוד יקרה לי משום שזו מפלגה גדולה וחשובה, אלא משום כבוד הכנסת וכבוד מדינת ישראל — אני מקווה שתתחזרו למי-סלול הנכון ולא תיתנו לאותם הכוחות בתוכם, שמוש-כים אתכם בכיוון של חוסר אחידות, כפי שהדבר התבטא ביום רביעי בכנסת וביום חמישי בוועדה המדינית שלכם, אל שיא של הידרדרות שעוד לא היה כמוהו. אני מקווה שתחזרו לייצג את הציבור הגדול של תנועת העבודה כפי שהציבור הזה מצפה מכם — אין זה ציבור של "שלי" ואין זה ציבור של רק"ח, אל תיגררו אחריהם כי אם תעשו זאת, כך תיראו — אני מקווה שתחזרו לנהל יכוח בסגנון מכובד ומנומס כפי שצריך. אני מעיר שבסגנון פוליטי נאות, כפי שצריך, אנחנו יכולים בהחלט לחדש את הקונסנסוס הלאומי במדיניות החוץ ובמדיניות הבטחון.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אבל תגיד לנו, מי אמר את הקללה הרוסית בת שלוש

האותיות?

— הצעת סיעת המערך להביע אי-אמון לממשלה (בן-מאיר, פעיל, ארבל-אלמוזלינו, גרוסר, שריד, אמיר, בר-לב, הכהן) —

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

נוכל לחדש את הקונסנסוס הלאומי במדיניות החוץ ובמדיניות הבטחון.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

תגיד לנו מי השתמש במטבע הלשון הזאת בכנסת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני מבקשת להפסיק את זה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מי קילל בכנסת ברוסית?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברי הכנסת פעיל, תפסיק את זה. אני קוראת אותך לסדר.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני רוצה לדעת מי קילל ברוסית בכנסת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני קוראת אותך לסדר, אני מבקשת להפסיק.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני רוצה לדעת מי אמר את הקללה הרוסית בת שלוש האותיות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

תן לחברי הכנסת בן-מאיר לסיים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני רוצה לדעת מי אמר "מרוקו שמרוקו".

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברי הכנסת פעיל, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני רוצה לדעת: מי השתמש בקללה הרוסית הגסה והנבזית בכנסת? האם לא היה זה ראש הממשלה?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני מזהירה אותך בפעם השנייה, אני קוראת אותך לסדר.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אולי תקראי את בן-מאיר לסדר?

פסח גרוסר (הליכוד):

חברי הכנסת פעיל, אתה נותן פקודות ליושב-ראש? מה קרה לך?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברי הכנסת בן-מאיר, אבקש לסיים.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

חברי הכנסת, לא אגרר לצעקנות הפראית של חברי הכנסת פעיל, ואין לי מה להתייחס אליו.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מי אמר "מרוקו שמרוקו"? מי קילל ברוסית?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

חברי הכנסת פעיל, אני מזמן לא מתייחס אליך.

אני מקווה שכאשר המערך יחזור לסגנון ויכוח נכון ומתוך חידוש הקונסנסוס הלאומי —

יופי שריד (המערך):

אתך לא יהיה אף פעם קונסנסוס. עם צבועים אין קונסנסוס.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

— נוכל לנהל מדיניות חוץ ובטחון שמקובלת על רובם המכריע של אזרחי ישראל.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

אולי גמרת לנאום כבר?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

צריך לשמור על כבודה של הכנסת, חברי הכנסת אמיר.

חיים בר-לב (המערך):

הוא בסדר בכל מערכת: מערך? בסדר; ליכוד? בסדר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות הדיבור לחברי הכנסת צ'רלי ביטון, ואחריו — לחברי הכנסת מנחם פרוש.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הוא משנה את דעותיו כל הזמן, העיקר להישאר בשלטון.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

העיקר שלדעותיך, חברי הכנסת פעיל, לא הגעתי וגם לא לדעותיו של חברי הכנסת שריד.

יופי שריד (המערך):

הוא נהנה מכל הטוב: ליקק את כל הדבש, אכל מסיר הבשר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברי הכנסת שריד, אני מבקשת לשבת.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

ראש הממשלה שלך השתמש בקללות רוסיות.

יופי שריד (המערך):

צבוע — —

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברי הכנסת שריד, נא לשבת.

יופי שריד (המערך):

— מגלגל כל הזמן את עיניו לריבוננו של עולם.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

תפסיקו את זה.

(חברי הכנסת י. בן-מאיר קורא קריאת ביניים)

מנחם הכהן (המערך):

על מלים גסות תפסנה למישוהו אחר, תפסנה לראש הממשלה. אתה מדבר על ניבול פה? מי הכניס סגנון של ניבול פה לבית הזה? ראש הממשלה השתמש באחד הביטויים הגסים ביותר שנשמעו אי-פעם בכנסת.

— הצעת סיעת המערך להביע אי-אמון לממשלה (ארבלי-אלמוזלינו, גרופר, שובל, ביטון, אברמוביץ, פרוש) —

חברי הכנסת, חמור עוד יותר המצב המדיני. במשך השנה הזאת לא רק שלא התקרבו לשלום אלא התרחקו ממנו. בידודה של ישראל גבר, וסכנת ההתלקחות של מלחמה חדשה באזור נעשית יותר מוחשית. כל זאת כתוצאה ממדיניות ממשלת הליכוד המעדיפה שטחים על שלום, המבצעת התנחלויות מתגרות בשטחים הכבושים, המכריזה שלא תיסוג מהשטחים ושלא תכיר בזכויות העם השכן, העם הערבי הפלשתינאי, ובשום מקרה לא תנהל משא ומתן עם נציגותו המוכרת. מדיניות זו הביאה את מדינת ישראל למבוי סתום. מדיניות זו גרמה לכך שהשלום, שלו מייחלים כל אזרחי ישראל, שלום אשר יבטיח לנו ולדורות הבאים שיגשגו, שלווה ובטחון, שלום אשר ירחיק את הדאגה מלבותיהם של ההורים על עתיד חיי בניהם, שלום אשר יבטיח את בטחונה, עתידה וקיומה של ישראל — רחוק הוא מאתנו.

אדוני היושב-ראש, ממשלה זאת, שכך היטיבה עם העם והשביחה את מדינת ישראל למצב שבו היא נמצאת כיום, איננה ראויה לאמון העם. הממשלה הזאת צריכה ללכת, וככל שתמהר לעשות זאת כן ייטב לעם ולמדינה כולה. אני מציע לכנסת להצביע אי-אמון לממשלת בגין-ארליך.

הי"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מנחם פרוש, ואחריו — לחבר-הכנסת אליאב.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. לא פעם מתקבל הרושם, שהאופוזיציה עדיין לא עיכלה ושהיא עדיין לא מאמינה בתוצאות הבחירות לכנסת, כאילו רוצה היא לספור את הקולות פעם נוספת: האומנם אין לה רוב בכנסת? אך התוצאות לא השתנו. הצעת אי-אמון לממשלה היתה מקובלת בכנסת כצעד נדיר, כצעד רציני הנעשה לעיתים רחוקות. זה היה בכנסת אירוע מפתיע. קשה לי להבין את האופוזיציה שהפכה את הצעד הנדיר הזה למטבע שחוקה, כאשר כמעט בכל חודש, ולפעמים יותר מזה, מטרידים את הכנסת בהצעות אי-אמון עד שלמעשה ניטל מהצעה זו ערכה הפוליטי והרצינות שהיא היתה מעוררת. כמו שאמרתי, לא פעם מתקבל הרושם שהאופוזיציה עדיין לא השלימה עם תוצאות הבחירות ושמחתת לסף ההכרה שלה מסתתרת כעין תחושה: הבה ננסה שנית, האומנם אין לנו רוב בכנסת? כי אחרת קשה להבין למה ומדוע מטרידים את הכנסת בהצעות אי-אמון בו או אחר זו. הגידו לי, מציעי אי-האמון, במה תש-תמשו כאשר ממשלת ישראל תעשה צעד רציני אשר נוגד באמת את השקפותיהם ועמדותיהם? עד כה קשה להצביע על פגיעה משמעותית בעמדתכם המדינית העיקרית, אשר התבטאה בעקרון של גבולות בטוחים ומוסדי כמים.

אני מרשה לעצמי לשאול את האופוזיציה, שיגידו לי במלוא הכנות: כאשר קרה אשתדק המהפך, ומר בגין נבחר לראש-ממשלה, האם תיארתם לעצמכם שדווקא מר בגין, אשר הוצג על-ידיכם כדוגל ב"אף שעל", שהוצג על-ידיכם כמי שאיננו מוכן לכל פשרה, ראש הממשלה הזה, מר בגין, בשנה הראשונה לשלטונו — לא שלוש שנה מאז קום המדינה ולא עשר שנים מאז מלחמת ששת הימים — יעשה את הצעדים אשר הוא עשה? הוא גילה נכונות לויתורים מרחיקי-לכת בסניג, אשר אתם התקפתם אותם כמרחיקי לכת, ואת הויתורים האלה עשה מר בגין

הי"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

חברי הכנסת, אם זה ימשך, אפסיק את הישיבה. חבר-הכנסת שריד.

פסח גרופר (הליכוד):

אני מציע לסגור את הישיבה להפסקה קצרה להרגעת הרוחות.

ולמן שובל (הליכוד):

אולי צריך להכניס את המערך לחדר התאוששות.

הי"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

חברי הכנסת, אני מכריזה על הפסקה של חמש דקות.

(הישיבה חודשה בשעה 13:00)

הי"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני מחדשת את ישיבת הכנסת. רשות הדיבור לחבר-הכנסת צ'רלי ביטון. אני פונה לחברי הכנסת לשמור על השקט ועל כבודה של הכנסת.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת. השנה היא שנת השלושים למדינת ישראל. זו גם שנת מפנה בהיסטוריה של מדינתנו הצעירה, כאשר לשלטון במדינה הגיעה מפלגת המעבידים ובעלי ההון. הספיקה רק שנה אחת כדי להוכיח לכול, שיכול להיות יותר גרוע מאשר שלטון המערך. הליכוד עלה לשלטון בקולותיהם של פועלים ושל תושבי עיירות הפיתוח ושכונות העוני, שהיו מאוכזבים, ובצדק, ממדיניות המערך, אשר ניהל מדיניות לטובת בעלי ההון ולרעת הפועלים למרות היותו מורכב ממפלגות פועלים. הליכוד ניצל מצב זה, ובדמאוגיה סוציאלית והבטחות שווא הוא הצליח לקבל את קולותיהם ולהגיע לשלטון.

מה נתן הליכוד לפועלים ולהמוני העם האלה? האם הוטב מצבם או הורע לאחר השנה שהליכוד מנהל את ענייני המדינה? מה הביא מהמהפך הפועלים ולתור שבי שכונות העוני? ערך הלירה שלהם, שאותה הם מרוויחים בעמל ובזיעה, ירד ב-60% לערך. להם הרי אין ולא היו דולרים. מחירי המצרכים וגם מחירי החיוניים ביותר שביניהם — לחם, חלב, ביצים, ועוד ועוד — עלו ב-50% עד 60%. עכשיו קשה להם עוד יותר להגיע לדיור אנושי, ולזוגות הצעירים — במיוחד אלה הבאים ממשפחות פועלים ומשכונות העוני שהוריהם אינם יכו-לים לעזור להם ברכישת דירה, בלימודים תיכוניים או אוניברסיטאיים — הדבר בכלל לא בא בחשבון. גם ערכו של השכר הריאלי ירד. בנוסף לכל זה מאיימת על אלפי פועלים האבטלה שתהיה תוצאה של מדיניות הממשלה הגורמת לסגירת מפעלים. לעומת זאת הגיעו השנה רווחי הבנקים לשיאים שלא היו כמותם. לבעלי ההון ממשי-כים לתת הטבות ובכלל שיחזורים ממש ופריבילגיות שונות המאפשרות להם ל"עשוא" רווחים "שמנים". והו-היבול של מדיניות הליכוד במשך השנה הזאת: העניים נהיו עניים יותר והעשירים עשירים יותר. למעשה, מספיק לשמוע מה אומרים שרי ממשלה על המדיניות הכלכלית של הממשלה. והדבר בא לידי ביטוי בזמן ההצ-בע על התקציב הנוסף, שהתנחם מכל 200 מיליארד לירות, אשר אושר בממשלה בעשרה קולות בלבד, כאשר ארבעה שרים הצביעו נגד וחמישה נמנעו. אחד השרים אמר שמדיניות של האוצר היא גרושה.

האם אינך חש במה אתה פוגע? הרי בציפור נפשנו, בקיור מנו אתם פוגעים. ועד כדי כך שעכשיו, בעת חידוש המשא-ומתן עם מצרים אחרי הפסקה ממושכת כל כך, לאחר שהתקרבונו במשא-ומתן, נשאלת השאלה, איך יתקבל הדבר אצל מזכיר המדינה של ארצות-הברית, איך הוא יבין אותנו ואיך הוא יראה בצעדים שצעדנו לקראת השלום צעדים משמעותיים ורציניים, כאשר מר אבן, איש בעל שם עולמי, עומד כעת, בימים מתוחים אלה, על במת הכנסת ומביע אי-אמון לממשלה? חברי-הכנסת אבן, מי כמוך כמדינאי רם-מעלה יודע את מידת הנזק שגרמת בכך שעות בהצעת אי-האמון לחזק את נשיא מצרים סאדאת כאילו הוא הוותיק, בעוד שהוא לא ויתר כמלוא הנימה, וכאילו ראש הממשלה הוא הנוקשה. גם אופוזיציה חייבת לשאת באחריות ולחשוב על ההשלכות של צעדיה, עליה להיזהר מצעדים מזיקים למדינה, לקיומה ולבטחונה. לחזק את נשיא מצרים מר סאדאת ולפגוע ולפגום בתדמית של ראש הממשלה בשעה רצינית זו — זהו צעד מרחיק-לכת. צעד שרבים מהמעריצים ומהמעריכים אתכם לא סיללו לו ולא ציפו שאתם תלכו בדרכים אלה. הרחקתם לכת. סיעתנו תומכת בראש הממשלה ובממשלה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לחברי-הכנסת אריה אליאב, ואחריו — לחברי-הכנסת קלמן כהנא.

אריה אליאב (מחנה שלי):

כבוד היושב-ראש, "כבוד" שולחן ממשלה ריק — היה כאן סגן שר הבטחון והוא נעלם — חברי כנסת נכבדים. מדובר בימים האחרונים על שיחות ופגישות עם ערבים, רשמיות, חצי-רשמיות, מותרות, לא מותרות. לפני כמה ימים אמר ראש הממשלה שהוא מגלה כאן סוד, שהממשלה תתחיל למשול. גם אני הולך לגלות לכם "סוד". לפני יומיים, שלושם בבוקר, קיימתי שיחות עם מנהיגים פוטנציאליים לעתיד, ערבים פלשתינאיים. לשיחות אלה עם המנהיגים הערבים הפוטנציאליים לעתיד לא הייתי זקוק לוויות מראש הממשלה — ותיכף אנד מדוע — וגם לא הייתי צריך רשות מראש הממשלה, אסביר גם מדוע. הפגישה הזאת התקיימה שלושם בחמש בבוקר בצומת הכבישים אשקלון, עזה, פלוגות, בדרך המובילה לישובי חבל לכיש. ואני רוצה לספר לחברי הכנסת הנכבדים על הפגישה הזאת.

יחזקאל זכאי (המערך):

קיבלת אישור?

אריה אליאב (מחנה שלי):

אמרת: לא ביקשתי לא וויות ולא אישור. אני רוצה כי תשמעו מה קורה בשעה חמש לפנות בוקר בצומת זה.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

לא מצאתם זמן אחר?

אריה אליאב (מחנה שלי):

לא, חברי-הכנסת האוזנר, מפני שהאירועים שעליהם אספר קורים במחשלות לפנות בוקר. ובכן, עוד עם שחר בש"ע שלוש וחצי מתחילה תנועה בלתי-פוסקת מרצועת עזה לצפון ולמזרח וגם לדרום, לישובי רפיח, של אלפים רבים של פועלים הנוסעים בכל כלי הרכב, מותר ואסור, במשאיות, בטנדרים ובאוטובוסים. בצומת עצמא, בצומת אשקלון, נערך בוקר בוקר משעה ארבע שוק עבודה פרוצ.

שהוצג עלי-ידכם בדוגל ב"אף שעל". אם דהיו כנים עם עצמכם, עליכם להודות: האם העליתם על דעתכם שכאשר מר בגין יגיע לשלטון הוא יהיה מוכן לתת אוטונומיה לערבים ביהודה, שומרון ורצועת עזה? אנו יודעים ואתם יודעים מהנסיון המדיני את משמעותה של אוטונומיה. לא רק זאת, אלא כאשר ראש הממשלה הכריז בתכנית השלום כי בעבור חמש שנים הוא יהיה מוכן לדון על העתיד של יהודה, שומרון ורצועת עזה — ובמאבק מר אשר נמשך בינינו לבין הערבים במשך חמישים שנה, מהי תקופת נסיון של חמש שנים? — האם העליתם על מחשבתכם, שמר בגין יעשה צעד כזה ולא רק זאת אלא יכריז ויאמר, שהוא מוכן לדון על פשרה טריטוריאלית גם ביהודה ושומרון ושכעבור חמש שנים נהיה מוכנים לדבר על ריבונות ביהודה, שומרון ורצועת עזה? מי פילל ומי מילל לצעדים רציניים כאלה, וכל זה במשך שנה אחת לשלטונו של מר בגין, כאשר אתם במשך עשר השנים שהלפז מאז מלחמת ששת הימים לא זחתם כמלוא הנימה מהעמדה שהצגתם, גבולות מוסכמים ובטוחים, וכל מה שהוצע על-ידי אישיות זו או אחרת מעולם לא קיבל את אישורה הרשמי של הממשלה. נכון שהיתה תכנית של איש זה או של איש אחר, אבל הממשלה כממשלה הס' תפקדה בעמדה הזאת של גבולות מוסכמים ובטוחים.

כאשר ממשלת ישראל בראשות מר בגין הוכיחה נכונות כזאת בצעדים כאלה לווייתורים במשך שנה אחת, הייתם צריכים מותך אחריות ממלכתית — והאחריות הזאת היא לקיומנו — להתייצב מאחורי הממשלה ולהציג בפני העולם כולו את נשיא מצרים סאדאת באור הנכון. בכל מהלכי השלום במשך השנה הזאת לא זו סאדאת כמלוא נימה מעמדו, בעוד מר בגין הוכיח נכונות לווייתורים בסיני ולאוטונומיה ביהודה ושומרון וברצועת עזה כצעד ביניים עד תום חמש שנים. במה בא לקראתנו מר סאדאת מלבד עצם הצעד הזה של ביקורו אצלנו? נכון, זה צעד חשוב, כולנו החשבנו ואנחנו מחשיבים אותו גם עכשיו. ייתכן גם שבמנטאליה הערבית תופס צעד זה הרבה מאוד, מעל ומעבר למה שזה אומר לנו. אבל למעשה מה זה נותן לנו? כאשר זה נוגע לקיומנו, האם במתווה זו גיווש? אין לי כל ספק, שלו כולנו היינו מעמידים את מר סאדאת באור הנכון, הוא לא היה מצליח בשום אופן לשחק כלפי העולם כולו את המשחק, כאילו הוא, מר סאדאת, שלא זו כמלוא הנימה במשך כל השנה בכל המהלכים, הוא הגמיש, הוא הוותיק והוא רודף השלום ואילו מר בגין, שוויתר על סיני, הוא הנוקשה. מר בגין, המוכן לתת מייד אוטונומיה ביהודה ושומרון ורצועת עזה ומוכן לדון אף על פשרה טריטוריאלית, הוא נוקשה והוא מושמץ כרודף מלחמה. נכון, אין אדם נתפס על צערו, ואני יכול להבין את מצבכם הנפשי עם אבדן השלטון. רבותי, תחתרו בכל הדרכים הלגיטימיות לשקם את עצמכם ולחזור לשלטון, אבל חלילה לכם לשחק את המשחק הזה שאתם משחקים נגד הממשלה ולהציגה באור הלא נכון. זהו משחק באש. בזה אתם מרחיקים לכת כי זה פוגע בקיומנו. במשחק הזה אתם נותנים — תסלחו לי על הביטוי אבל כך חשים רבים — סכין בגב המדינה.

מר אבן, כמדינאי בעל שם עולמי, יודע היטב את המשמעות המדינית של הצעת אי-אמון. האם עמדת על הנזק הגדול שאתה מביא בהצעת אי-אמון לתדמיתה של הממשלה, שהיא ממשלת, ממשלת מדינת ישראל? אתה מציג את הממשלה ואת ראש הממשלה באור לא נכון.

— הצעת סיעת המערך להביע אי-אמון לממשלה (אליאב, ברמן, אברמוביץ, כהנא) —

לדבר: עם המבוגרים, עם הנשים ועם הילדים. צריך רק לראות את הבעיה במלוא אימתה מפני שאחרת אנחנו במו"דינו נכרות את הענף היהודי, הציוני הייחודי של המפעל שלנו בארץ הזאת.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחברת הכנסת קלמן כהנא, ואחריו — לחברת הכנסת שולמית אלוני.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עלי להתחיל דברי בהערה. לא קוראים לי ציצרו אבל אני אגיד: eeterum censens. אני אחזור על הדברים: אין זה כבוד לא לממשלה ולא לכנסת כאשר בדיון שנמשך שלוש שעות לערר על הצעת אי-אמון לממשלה — שולחן הממשלה הינו ריק. אסתפק בכך. אני חושב שזה חינוך לאזרחות רעה.

הדיון היום מיותר הוא בעיני אחרי הדיון המדיני שהתקיים שלשום. למרות תקוות וציפיות של רבים מאזרחי ישראל לא צינן הדיון שלשום את הרוחות ולא הביא להתקרבות הלבבות. לולא יצר ההתנצחות ושטן המחלוקת האישית, הרי הוא יכול היה להביא לידי התקרבות שכזו.

נדמה לי שזו הפעם הראשונה, אחרי זמן ממושך, שנוצר בסיס לקונסנזוס לאומי די רחב. הרוב בממשלה התקרב עד מאוד לעמדותיו של המערך. באמצעות פיל-פול בלשני, לגאלי אמנם, הצליח שר החוץ להסביר לנו בשם הממשלה כולה, כי היא מוכנה לדון בפשרה טריטוריאלית. והרי זו היתה משאת נפשו של המערך. אמנם אינני מאושר כל כך מתפנית זו אבל אודה על האמת, כי אינני מוצא עוז בנפשי לעמוד מנגד כאשר אני רואה את רוב רובו של הבית מאוחד בעניין זה. בתירוץ, שהיתה התפתחות חדשה ושהדיון בתכנית האו"טנומיה כבר החל, הודיעה הממשלה על נכונותה לדון בעוד חמש שנים בבעיית הריבונות של יהודה ושומרון. בכך היא בעצם נעתה לתביעה האמריקנית באיחור של כמה שבועות. מה יכול המערך לרצות ויותר? הרי זה קונסנזוס מרחיק לכת. העובדה שהממשלה לא הסכימה לתת מחנות חניג לנשיא סאדאת אולי איננה מקובלת לגמרי על כל חלקי המערך, אבל אילו היתה חלילה מסכימה, גם אז לא היתה מקבלת את הסכמת כל חלקי המערך, כשם שהוא לא הסכים לויתור על כל סיני כהצעת הממשלה.

אני תומך בפה מלא בגישת הממשלה, שאין מחוות וויתורים מצד ישראל ללא תמורה מקבילה ומתאימה מהצד השני. לכן מבחינה זו הנני בין תומכי הממשלה. אבל, לצערי, לא אוכל להביע אמון בה, כפי שכבר הסברתי ביום שני, מכמה טעמים: ראשית, אינני שותף להכרעותיה ולא לשיקוליה, ואינני מוכן להיות שותף לאחריות למשגים שלה בתחום המדיני בעבר, והיו משגים לא מעשים, גם בהעדר תכנון מדיני מספיק, גם באיל-תור של הצעות מרחיקות לכת אשר פירקו מאחזנו חלק נכבד מנשק המשא ומתן וגם בדרך הניהול של העניינים המדיניים בתוך הממשלה אשר היו בה הדלפות ותגובות שגרמו נזק רב למדינה. וגם להבא אינני מוכן להיות שותף לאחריות על המדיניות. אם תוך שנה הגענו לכירסום כזה של עמדות ללא נסיון רציני של רכישת דעת והקהל לעמדותינו, חוששני מאוד מן הבאות. לצערי לא השכילה הממשלה להקים מערך הסברה ראוי לשמו

בכוונה לא אמרתי שוק עבדים אלא שוק עבודה פרוע. הגברים מתרכזים במקום אחד, הנשים במקום אחר ובכל השטח מתרועעים ילדים, ילדים קטנים, בני עשר, בודאי בני פחות מבר מצוה, והם מונים מאות רבות. ואני שר חתני עם הילדים האלה, והם המנהיגים הערבים הפוטנציאליים לעתיד. לא שוחחתי שיחות ארוכות מפני שקשה למצוא את הדרך בין הטנדרים והמשאיות שבאים לחטוף אותם.

יצחק ברמן (הליכוד):

לא ניהלת משא-ומתן? זה בסדר.

אריה אליאב (מחנה שלי):

לא ניהלתי משא-ומתן, אבל ניהלו אתם "משא-ומתן" על-ידי בדיקת השרירים שלהם, ועל-ידי דחיפתם למש-איות. ניהלו אתם משא-ומתן על מחיר העבודה היומי — 40 או 50 לירות. מנהלי המשא-ומתן הם סרסורים, ספסרים וקבלני עבודה יהודים וערבים שהביאו אותם לישושים יהודיים.

אלה הם ילדים שגדלו כבר לאחר מלחמת ששת-הימים, ורבים מהם נולדו לאחר מלחמת ששת-הימים. אנחנו מחפשים שיחות ומגעים עם מנהיגים ערביים בווינה ובזאליצבורג ובקהיר. ובאותו זמן נקבעת הבעיה שלנו בצומת אשקלון, ואני פוחד שהיא גם תיקבר שם. אנחנו מדברים על שיחות מדיניות? שם בצומת. אומלל זה קיימת הבעיה המדינית, המוסרית, החברתית, הציונית, שם בצומת אשקלון. את "הממור" הזה אני לא זורק רק לפתח הממשלה הזאת. לידתו וראשיתו נעוצה בממשלות הקודמות. אני זעקתי לפני שנים במרכז מפלגתי הקודמת מפלגת העבודה: "בל נקים לעצקנו את התופעה של 'אוהל הדוד אחמד' " אך היא מתקיימת, עתה והיא הולכת וגדלה לנגד עינינו. מה שקורה היום — זה לא מוביל "לאוטונומיה מינהלית" לערבים הפלשתינאים. זה מוביל לאנארכיה חברתית במלוא מובן המלה. בית מחוקקים בישראל מחוקק חוקי עבודה מתקדמים בנושאי עבודת ילדים, עבודת נשים, מה לא? רבותי היכן אנחנו נמצאים? האם אני מרחם כל כך על הילדים הפלשתינאים האלה? כן, גם על הילדים אני מרחם. זה לא חטא ב-1978. אך קודם כול אני מרחם על עצמנו, חברי הכנסת, על עצמנו אני מרחם. היכן כל החוקים שלנו בקשר לילדים? חוקי ההלכה, חוקי התורה, חוקי בית המחוקקים?

יצחק ברמן (הליכוד):

הם לא חלים על השטחים. אתה מציע להחיל את החוק על השטחים?

אריה אליאב (מחנה שלי):

חברת הכנסת ברמן, אתה יודע מה אני מציע. אני מציע: "איש על דגלו ואיש על מחנהו" תמורת שלום מלא עם כל ערבויות הבטחון, עם כל הפירוויים, עם כל נצרות הבטחון, אבל איש על דגלו ואיש על מחנהו. יהיה להם לפלשתינאים שר עבודה משלהם שיחוקק שם חוקי עבודה, ויהיה לנו שר עבודה שלנו. תהיה להם כנסת שלהם, פארלאמנט משלהם, ואנו נשמור על בטחוןנו ועל שלומנו. האם בטחוננו הוא שילדים בני עשר יעבדו בישושים שלנו? אנה לא מפלה כאן בין ישובי "המיץ" ובין ישובי "השמאל". מעסיקים אותם כמעט בכל הישובים. כאן הבעיה. ממשלה שלא רואה את הבעיה הזאת ולא ניגשת לפתרונה עושה עוול גורא. יש עם מי לדבר, הנציגים נמצאים בצומת אשקלון. יש עם מי

של ערביי השטחים במסגרת המשק הישראלי שעומדות בניגוד לכל החוקים והנורמות שלנו. חברי הכנסת ברמן, אמנם החוק הישראלי לא חל שם, אבל אנחנו חיים היום בשיטת המשפט הטריטוריאלי וזה חל בתחומי מדינת ישראל. לכן, הערתך היתה לצורך הוויכוח הריטורי בלבד, אבל היא לא היתה מדויקת. אנחנו נעשים בתחומי הטריטוריה של מדינת ישראל בניגוד לחוקיה ולנורמות שקבענו בכל הצורות ועל-פי כל הדינים. זה נושא שיש לעסוק בו ולבדוק אותו. אנחנו נגדירים לעסוק בעניינים שמדברים בהם כאן במשך שעות ארוכות, ההצבעה נערכת באופן אוטומטי כי אין צד אחד משכנע את הצד השני, וכך מגיעים לסיכום הוויכוח. אחרי זה הם הומן ובעיות יסוד לא מגיעות לקידומן. לכן, עם כל הכבוד לדברי חברי הכנסת אבן, אני חושבת שהיום חבל היה על זמנה של הכנסת ולא היה צורך לעורר את הנושא הזה מחדש, מה עוד שלמרבית הצער אין הממשלה מתייחסת בכלל לדברים, אינה שומעת אותם ואינה עונה עליהם. אי זאת אני חושבת, חברי הכנסת, שמוטב לחזור לשיטה שבה תהיה יותר מחשבה תחילה בהגשת הצעות אי-אמון ונחסוך בהן. ננסה כולנו לעשות את החלק השני והעיקרי שהכנסת חייבת לעשות, וזה פתרון בעיות יסוד בחקיקה, בעיות שמחכות לפתרון.

הי"צ י. מ. אברמוביץ:
רשות הדיבור לחבר הכנסת האונר.

גדעון האונר (המפלגה הליברלית העצמאית):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. ישראל קרבה והו"לכת להכרעות האמורות להיות גורליות, פשוטו כמשמעו, לעתידנו ולעתיד ילדינו. לעת כזאת צריכה היתה לשרור בקרב "עם חכם ונבון" אווירה של כבוד הדדי, של סובלנות, של נכונות להאזין לוות, של פתיחות לב ומחשבה, של כוונה לשכנע ושל נכונות להשתכנע. חייבים היינו במאמץ מיוחד למצות את המשותף ולנהל ויכוח נוקב וענייני, אך מכובד, לגבי המפריד. במקום זאת, במקום לחפש את המאחד מול הוויכוח הקשה הצ"פוי עם ידידים ויריבים גלשנו לאחרונה לפולמוס גלוי, רצוף השמצות ופגיעות אישיות ואנו הולכים ומעמיקים את הקרע הפנימי. הגענו לשעת שפל ביחסי פנים, כאשר רוגזה וכעס ולא ההגיון ותחושת אחריות ואהבת ישראל, מכתיבים את צעדינו ואת התבטאויותינו. וכבר נשמעו, כמוכן, דברי עליונות מפי דוברי קהיר ודמשק, המצפים כעת להידרדרות נוספת בביתנו פנימה. פולמוס זה חייב להיפסק לאחיל. הממשלה שעליה רובצת כמובן אחריה גם כפולה ומכופלת היא שצריכה לא רק למשול אלא גם להנהיג, ואני קורא לממשלה לתת מצדה את האות לכך על-ידי שיבה לדרכי ויכוח הגון.

הממשלה צעדה צעד בכיוון הנכון במשא-ומתן המדיני כאשר הודיעה שהיא מוכנה לדון בנושא הריבונות בשטחים ביחד עם ההודעה כי אם יעלו ארצות ערב הצעת פשרה טריטוריאלית — נדון בה. מדיניות זו מהווה התקרבות לפתרון על-ידי הפשרה האמורה. אינני מעלה על הדעת שהממשלה מתכוונת להוליד שולל או לטמון מלכות על-ידי הודעה זאת. אינני מוכן להאמין שהממשלה מומינה את נציגי ארצות ערב להעלות הצעת הפשרה כאשר היא כבר גמרה אומר בלבה לסרב להצעה, אם תועלה. אם אכן, כפי שאני מאמין, פועלת הממשלה בתום לב ואם היא תהיה מוכנה לפתרון על בסיס פשרה — וזהו לדעתי הבסיס היחיד שעל פיו ניתן להשיג הסדר — מן

ולתפקידו, ולא ניסתה לנצל את הוויכוחים מרחיקי הלכת שעשתה כדי ליצור דעת קהל שתהיה נוחה לנו יותר. גם מה שקרה לאחרונה בוועידת לידס וההסברים שניתנו לעמדותינו לאחריה לא נוצלו על ידינו. כנראה אין כל מנגנון הממונה על מלאכה זו, ואנו גוראים קשוחים כבר ראשונה אף-על-פי שהרבינו בנסיגות. לעומת זאת שומר נפשו מצרים על חזמתו כרודף שלום, למרות קשיחותו ולמרות תגובתו הבתלית-פשרנית גם מול ההצעות האחרונות.

לא אדבר כעת על המדיניות הכלכלית של הממשלה, שגם היא איננה מאפשרת הבעת אמון לה. אבל אדגיש את הבעיות הדתיות שבמדינה, שבאו על פתרון על הנייר וגם שם רק באופן חלקי. למעשה, הרי אחרי חלוף שנה לממשלה זו לא שונו הדברים לטובה. אוכיר רק בראשי פרקים את עניין ניתוחי המתים, עניין הפסקת ההריון, עניין מיהו יהודי, בעיות שעד עתה לא נעשה דבר לשם פתרון. אוסיף לכך את ההליכים הכושלים והמכשילים בתקין חוק שירות הבטחון בקשר לשירות הצבאי של נשים, שבו לא שמרו מפלגות הקואליציה על ההסכם שעליו חתמו. מתוך כל אלה אינני יכול אלא, לכל היותר, להימנע מהצבעה.

אני רוצה לומר מלים אחדות כאורח מן השורה. חשבת שהמלים הללו תהיינה מיותרות היום, אחרי מה שהיה שלושם. המחזה שלושם היה מחזה מביש ורע מאוד: מביש לכנסת, מביש לממשלה ורע מאוד ומוזק למדינה ולחנינו. אורחיה לאורחות טובה. קיוויתי שהיום נצליח להימנע מכך, ונצליח להימנע אולי מצורת ריב של ילדים קטנים. בדרך כלל ילדים קטנים הם הרבים בדרך של: פלוני התחיל. אין כאן בעיה של "מי התחיל". לא רק להתחיל אסור, גם לגמור אסור. לא רק שאין זו מצווה אלא זה גם אסור. אני סבור שלטובת המדינה, לטובת הציבור, לטובת הדברים המשותפים לנו כולנו, צריכים לומר הפעם: הרף. צריך להפסיק את כל ההזלזול הזה איש ברעהו ואת כל ההתנצחויות הללו. זוהי בקשתי לכנסת כולה ולממשלה כאורח פשוט מן המניין.

הי"צ י. מ. אברמוביץ:
רשות הדיבור לחבר הכנסת שולמית אלוני, ואחריה — לחבר הכנסת גדעון האונר.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לנצל את רשות הדיבור הניתנת לי לכמה הערות שאינן בתחום הנושא המדויק, ובכל זאת הן באותו עניין. אני חושבת שאנחנו שייכשנו קצת את כל העבודה בכנסת. אנחנו מבזבזים את זמננו לריק בדיונים שנגמרים כאן ואינם מועברים לוועדה, ואיננו עוסקים בדברים שאנחנו חייבים לעסוק בהם עניינית, הן בתחום החקיקה והן בבעיות שהן בעיות יסוד. אני מצטערת שהפעם, אחרי הדיון שהיה ביום שני שעבר, הוצעה הצעת אי-אמון. בדיון הקודם — אגב, הממשלה התייחסה לדיון הקודם כפי שהיא מתייחסת אליו היום, גם אז היא לא נכחה באולם אף שהיא היתה יוזמת הדיון ההוא, ואני מצטערת לדברי חברי הכנסת כהנא — בדיון שהיה ביום שני נתנה סיעת המערך, וכן גם חברי הכנסת האחרים, ביטוי לאי-האמון שלה בממשלה ודרשה ברורה ללכת לבחירות. אנחנו עומדים בסיום המושב הזה, ויש לפנינו דברים בסיסיים לדון בהם. ניקח אפילו את הנושא שהועלה על-ידי חברי הכנסת אליאב, כל היחס, שיטת העבודה וההעבדה

חוברת ל"ח, ישיבה קל"ט

— הצעת סיעת המערך להביע אי-אמון לממשלה (האונגר, אברמוביץ, יעקבי); שאילתות ותשובות (אברמוביץ, סבידור, צפורי, גרוסמן) —

גרעון האונגר (המפלגה הליברלית העצמאית):

לצערי השרים אינם נותנים היום את מופת בהתנהגות פארלאמנטארית. היצע מלא נוער שמסתכל עליכם. אינני יכול להתעלם מתופעות חמורות שהתרחשו בעניין זה לאחרונה. זאת ועוד: בשפכים היום קיתונות של השמצה ועלבון מצד דוברי ארצות ערב, גם על ראש הממשלה וגם על הממשלה כולה. ככל שיימשך זרם עכור זה, כן עלינו להיות מאופקים יותר בוויכוח הפנימי. על קהיר לדעת כי ההשמצות שלה על ראש הממשלה הן השמצות על כל אדם בישראל. כאשר מושמעים דברי בלע כאלה מצד דוברים שמעבר לגבול, כי אז, חרף הביקורת שיש לרבים על הממשלה, מוטב שהוויכוחים שלנו יתנהלו במישורים הפארלאמנטאריים המקובלים. לכן אמנע היום מהצבעה.

היור' י. מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה.

גד יעקבי (המערך):

גא למנות.

היור' י. מ. אברמוביץ:

ימנו. אבקש מחברי הכנסת הלל וידל ואמרי רון להיות המונים.

הצבעה

בעד הצעת סיעת המערך להביע אי-אמון לממשלה	35—
נגד	70 —
מנעים	3 —

הצעת סיעת המערך להביע אי-אמון לממשלה לא נתקבלה.

ג. שאילתות ותשובות

והתחייבויות ממשלת ישראל בראשית המיבצע. הייתי מוסיף במאמר מוסגר: המצב החדש שנוצר בדרום לבנון, גם לאחר נסיגת כוחות צה"ל מהמקום, הוא מצב שמדינת ישראל לא הכירה אותו מאז שהיה גבול בינינו לבין לבנון. בשלב זה, נכון ליום זה, הגבול שקט ויציב, והנוצרים והשעים שעל הגבול נמצאים גם הם במצב טוב יותר מאשר היו אי פעם.

1894. מספר המתגייסות לצה"ל

חברי הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר הבטחון ביום ט"ו בסיוון תשל"ח (20 ביוני 1978):

לאור ביטול ועדות הפטור למתגייסות בצה"ל הלכה למעשה עוד בטרם נתקבל תיקון החוק בנידון, אבקש להשיב לי:

א. בכמה, להערכת משרד הבטחון, יפחת מספר המתגייסות לצה"ל כתוצאה מכך ובכמה פחת מספר המתגייסות כבר עתה?

ב. איך יתבטא הדבר במחסור במורות-חיילות, הנשלחות כידוע דווקא לישובי ספרו?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

לשאלה א: ההקפאה והפטור יביאו להקטנה צפויה

הדין שהממשלה תעשה צעד נוסף ותיוזם זאת מצדה. לא יצמח מכך כל נזק; יכולה לצמוח רק תועלת. דברי שר החוץ המצרי כאמל בלידס אינם ההתבטאות המצרית היחידה. מפי שליטה העליון של מצרים הושמעו גם התבטאויות אחרות, ובתוכם הסכמה לנוכחות צבאית ישראלית בשטחים לזמן בלתי-מוגבל. אדוני היושב-ראש אחכה עד שהשיחות תסתיימנה.

היור' י. מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, בבקשה לשבת.

גרעון האונגר (המפלגה הליברלית העצמאית):

התשובות של שר החוץ המצרי כאמל אינן פוסלות תכניות נכונות שלנו. לעתים קרובות התשובות השליליות מוכתבות גם על-ידי עצם האופן שבו מוצגות השאלות. על כך שהממשלה עשתה צעד בכיוון הנכון אין להביע לה אי-אמון.

שלשום היה דיון מדיני שבו אמרנו את שהיה בלבנו.

היור' י. מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, אני פונה ומבקש להפסיק את השיחות.

גרעון האונגר (המפלגה הליברלית העצמאית):

יש לי טענות רבות לממשלה על ההתנצחות הקולגית שבין שריה בנושאים שונים, התנצחות שמורידה את קרנה של המדינה. יש לי ביקורת רבה וקשה על כמה מנח"ל של הממשלה בשטח הכלכלי, המדיני והחברתי. ברוח ביקורת זו אוסיף להתדיין עם הממשלה בכנסת ומעל כל במה ציבורית בישראל. אולם פגיעות אישיות בראש הממשלה הן פסולות בוויכוח זה. אינני יכול להתעלם — — —

היור' י. מ. אברמוביץ:

אני מבקש לשבת. גא לשבת.

היור' י. מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, אנו ניגשים לסעיף ב' של סדר-היום: שאילתות ותשובות. אני מזמין את סגן שר הבטחון להשיב לשאלות.

1778. המצב בדרום לבנון

חברי הכנסת מ. סבידור שאל את שר הבטחון ביום י"ג בסיוון תשל"ח (18 ביוני 1978):

נוכח הידיעות שהתפרסמו ומתפרסמות בעתונות חוץ-לארץ, ובכללה ב"גיוירוק טיימס", כי ישראל נתנה "אור ירוק" לסורים לדרת דרומה לליטאני, אודה אם תשיב לשאלות אלו:

א. האם הידיעות נכונות?

ב. מה חווי שיקרה בשטח לאחר פינוי על-ידי צה"ל ואילו כוחות צבאיים וצבאיים למחצה ימלאו את החלל?

ג. האם סבור אתה שההתפתחויות בשטח אמנם מצדיקות נסיגה טוטאלית של צה"ל בתאריך הנקוב?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

לשאלה א: לא.

לשאלות ב—ג: מערכת השיקולים הכללית חייבה את נסיגת צה"ל, וזאת לאור החלטת מועצת הבטחון

המסורים לטיפולן על פי החוק. מתן היתר לעיריית שכם להמשיך ולספק את צרכי החשמל שלה בכוחות עצמה ולא לכפות עליה קבלת חשמל ישראלי עולה בקנה אחד עם גישתנו זו.

1974. צימצום דחיות השירות הצבאי של מתנדבות באזורי פיתוח

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמולינו שאלה את שר הבטחון ביום א' בתמוז תשל"ח (6 ביולי 1978):

בעתון "על המשמר" מ־25 ביוני 1978 פורסם: "בגלל ריבוי היחידות מטעמי דת תצומצם המספר של בוגרות י"ב הפועלות בעיריות פיתוח. עוד נמסר שבזמן האחרון מצמצמים את מכסת הבנות דחיות השירות חברות התנועה הקיבוצית המיועדות להדרכה ולפעילות התנדבותית. צעד זה נובע ממחסור שנוצר במתגייסות לצה"ל כתוצאה מריבוי היחידות הניתנים לבנות מטעמי דת".

נוכח חשיבות עבודתן של בנות אלה המתנדבות לשנת פעילות באזורי פיתוח ובשכונות מצוקה והסכנה שהקטנת המספר תצמצם את פעולתן, רצוני לשאול:

1. האם צומצמה המספר של בנות דחיות השירות המיועדות להדרכה ולפעילות התנדבותית באזורי פיתוח ובשכונות המצוקה?

2. אם כן, בכמה?

3. אם כן, מה הן הסיבות לכך?

4. האם נבדק הנזק שעלול הצימצום לגרום לגינהול פעולה קהילתית תקינה באזורי פיתוח ובשכונות מצוקה?

פגן שר הבטחון מ. צפורי:

לשאלות 1-4: המספר של כלל הבנות המיועדות להדרכה ולפעילות התנדבותית באזורי פיתוח ובשכונות המצוקה לא צומצמה אלא גדלה ב־14 בנות. החלוקה הפנימית שונתה, ומכסת בנות הקיבוצים קטנה מ־205 ל־195 ומכסת בנות המושבים גדלה מ־6 ל־30 בנות.

זה לא שייך בדיוק אבל הייתי מציין, שהוספנו מספר של בנות: הגדלנו את המספר של תנועות המושבים מ־12 ל־50 או 60.

2029. התבטאויות הרמטכ"ל לשעבר על רמת ערות המזרח

חברת הכנסת א. מויאל שאלה את שר הבטחון ביום א' בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

בעתון "הארץ" מיום 21 במאי 1978 פורסם ציטוט מדברי הרמטכ"ל לשעבר, מרדכי גור, שלפיהם "החלמו עוד שנים רבות עד שבני עדות המזרח, גם אלה המקבלים השכלה מלאה, יצליחו להתמודד עם המנטאליות והטכניולוגיה של המערב" ושהם מתקשים להגיע לדרגות בכירות.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם נכונה הערכה זו?

2. מה הוא הבסיס העובדתי שעליו הסתמך הרמטכ"ל לשעבר?

פגן שר הבטחון מ. צפורי:

לשאלה 1: זו הערכה האישית של רב־אלוף מרדכי גור, ואני חולק עליה.

לשאלה 2: אינני יודע.

של 9% מפוטנציאל הגיוס לשנת העבודה 1978 בהשוואה ל־1976.

לשאלה ב: המורות שחוזרות לשירות בשנת העבודה 1978 הן אלה שהחלו את לימודיהן לפני שנת 1976 (קרי לפני שנתיים-שלוש). עקרונית מתגבר המטה את משרד החינוך במספר חיילות מוסכם, וחלוקת החיילות-המורות במסגרת משרד החינוך נעשית לפי הצרכים ולפי הקביעה של המשרד עצמו.

1923. התנהגות הרמטכ"ל כלפי חייל שלא חבש כומתה חברת הכנסת י. זכאי שאלה את שר הבטחון ביום כ"ב בסיון תשל"ח (27 ביוני 1978):

בעתונות התפרסמה ידיעה אודות מרדף שערך הרמטכ"ל אחרי חייל שלא חבש כומתה.

אודה לך אם תשיב לי:

1. האם נכונה הידיעה?

2. האם הולמת התנהגות זו את מעמדו ואת תפקידו של הרמטכ"ל?

3. האם עלול דבר כזה להשפיע לטובה או לרעה על מוראל החיילים ועל התנהגותם?

פגן שר הבטחון מ. צפורי:

לשאלה 1: הרמטכ"ל קרא לחייל שלא חבש כומתה כדי להעיר לו על הופעתו, ומשיסה זה להימלט, הורה הרמטכ"ל לראש לשכתו לעצרו.

לשאלה 2: התשובה חיובית. אין כל פגיעה במעמדו או בתפקידו של הרמטכ"ל כאשר הוא מקפיד על ביצוע של ההוראות בצבא.

לשאלה 3: בהתערבותו האישית של הרמטכ"ל בנושא ההקפדה על ביצוע פקודות הוא נותן דוגמה אישית ליתר הקצינים וניתן בכך תוקף לחשיבות שהצבא מייחס לנושא המשמעת. לדעתי עלול הדבר להשפיע לטובה על התנהגות החיילים ועל רמת הציות לפקודות בצבא, בין אם מדובר במשמעת לבוש ובין במשמעת מיבצעית, שכן משמעת אינה ניתנת לחלוקה, והמזלזל והמתרשל בלבוש סופו להתרשל בנושאים מיבצעיים.

1973. אישור גנראטורים לחשמל לעיריית שכם

חברת הכנסת ד. שילנסקי שאלה את שר הבטחון ביום א' בתמוז תשל"ח (6 ביולי 1978):

לאחר ביקור של שר הבטחון השבוע בשכם נמסר לפירסום כי אושרה לעיריה שם רכישה של שלושה גנראטורים לחשמל. דרישה זו הועלתה פעמים רבות במשך שנים על־ידי גורמים עוינים לישראל כדי למנוע את שילובה של העיר שכם במערכת החשמל הישראלית. יצויין גם כי הממשלה הקודמת בראשות המערך לא נכנעה לבקשה זו.

שאלות הן:

1. האם נכונים הפירסומים בקשר לכך?

2. מה היו השיקולים שהניעו את כבודו לאשר את רכישת הגנראטורים הנ"ל?

פגן שר הבטחון מ. צפורי:

לשאלות 1-2: גישתנו באזורי הממשל גרסה מאז ומתמיד מינימום של התערבות בעניינים המוניציפאליים, כן לא נהגנו לכפות את דעתנו על העיריית בתחומים

1306. מקרי מוות במסדר "שליים" בדימונה

חבריהכנסת ש. הלל שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ד באדר ב' תשל"ח (23 במארס 1978):

לפני שבועות מספר נדפסה בעתונות כתבה שבה נמסר כי פועט בן שנתיים וחצי אשר חסה במוסד "טל" לים" — מוסד לנערים מפגרים בדימונה — נמצא במיטתו ללא רוח חיים. למשטרת באר-שבע הוגשה תלוי-נה נוספת נגד המוסד על-ידי אם אשר בתה שהועברה ל"טללים" בספטמבר אשתקד לקתה בדלקת תריפה בעין, וכאשר הועברה לבית-החולים "סורוקה" נאלצו הרופאים לעקור את עינה, וכל זאת ללא ידיעתם של ההורים. הדבר נתגלה להם במקרה, כאשר שכנה אשר הגיעה במקרה לבית-החולים הבחינה בילדה. לפי המסופר בעתונות מצ"א או ארבעה ילדים את מותם במוסד מאז היפתחו.

כבוד השר מתבקש להשיב לי:

1. האם חקר משרדו את המקרים שבהם מדובר?
2. מה הם הצעדים המעשיים שננקטו כדי למנוע הישנות של מקרים כגון אלו?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: מנכ"ל משרדי מינה על דעת מנכ"ל משרד הבריאות ועדה לחקירת המקרים. הוועדה כללה שלושה רופאים בראשות פרופ' ש. מרין מבית החולים "הד-סה" ירושלים. הוועדה הגיעה לכלל מסקנה כי לא היתה הזנחה או התרשלות בטיפול הרפואי שניתן מצד הרופאים או מצד פרסונאל רפואי אחר במוסד.

לשאלה 2: הוועדה המליצה על חיוק המערך הרפואי במעון. ואמנם התקבלה הסכמה של גציבות שירות המדינה לתוספת משרת רופא למעון. נעשה כמיטב יכולתו לצמצם בעתיד הישנות של מקרים מעין אלו. לא נוכל, לצערנו, למנוע לחלוטין בהתחשב בסוג החוסים ובמצבם הרפואי.

כן אני מפנה את השואל הנכבד לתשובתי לשאלתה מס' 1226 של חברת-הכנסת אורה נמיר, שעליה השיבותי היום.

1408. הקשיים ברכישת רכב לנכה

חבריהכנסת ד. שילנסקי שאל את שר העבודה והרווחה ביום ב' בניסן תשל"ח (9 באפריל 1978):

בעתון "ידיעות אחרונות" מיום 20 במארס 1978 התפרסמה רשימה של נעמי גל במדור "עובדים עלינו" — שהיא רצופה בזה — ובה מסופר, בין היתר, על הקשיים והבעיות העומדים בפני הנכה הרוצה לרכוש רכב.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי:

1. האם הנאמר בכתבה זו והמתייחס לביטוח הלאומי נכון הוא? (בכל המתייחס לקבלת רשיון נהיגה פניתי בשאלתה לשר המתאים).
2. לאור החשיבות הרבה שיש לרכב בשביל הנכה בכלל ובשביל נכה הרגליים בפרט, מה בדעת כבוד השר לעשות כדי להקל על הנכה ברכישת רכב?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

לשאלות 1–2: אין דיוק בדברים שפורסמו בכתבה. ההליכים הם כדלקמן:

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

תודה רבה. אני מזמין את שר העבודה והרווחה להשיב לשאלות.

1226. טיפול רפואי חמור לחוסה ללא ידיעת ההורים

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ט באדר א' תשל"ח (8 במארס 1978):

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם נכונה הידיעה כי חוסה במוסד לילדים טעוני טיפול בדימונה, שאושפזה בבית-חולים "סורוקה" בבאר-שבע עקב דלקת חמורה בעינה, נותחה ועינה נעקרה, ללא ידיעת הוריה?

2. אם כן, האם קיימות הנחיות קבע לגבי ניתוחים חמורים מסוג זה ולגבי מסירת ההודעה על כך להורי החוסה לפני ביצוע הניתוח לשם קבלת הסכמתם?

3. אם לא, האם בדעת השר לקבוע הנחיות ברורות בנידון?

4. האם ניתן ועל-ידי מי טיפול רפואי גאות לפני הניתוח שבו נעקרה עינה של החוסה, ומה היתה הסיבה לחומרתה של הדלקת שהביאה לניתוח?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

לשאלה 1: הניתוח ועקירת העין של החוסה ממעון "טללים" בדימונה נעשו בידיעת האם ובהסכמתה בעל-פה. מאחר שסמוך לניתוח לא נמצאה האם במקום, תתם אחיה של החוסה על הטופס המאשר את הסכמת המשפחה לניתוח.

לשאלות 2 ו-3: קיימות הנחיות מחודש מאי 1976 בדבר חובת הודעה למשפחות חוסים מייד עם אישפוז ילדים בבית-החולים. על-פי המלצת הוועדה, שמונתה על-ידי מנכ"ל משרדי לחקור את נסיבות המקרה, הוחלט לפרסם נוהל קבע בנידון. הוחלט גם לקבוע נוהל מפורט בדבר המוסמכים לחתום על הסכמה לטיפול דחוף, ובכללם ניתוח, בהעדר הוריו או בני משפחתו הקרובים של החוסה.

לשאלה 4: הדלקת בעינה של החוסה נתגלתה ביום 17 בפברואר 1978. החוסה קיבלה טיפול רפואי על-ידי רופא "מגן-דוד-אדום" ביום 18 בפברואר ועל-ידי רופא "מגן-דוד-אדום" ורופא המעון ביום 19 בפברואר. עם חמרת המצב היא אושפזה ביום 20 בפברואר בבית החולים על-שם "סורוקה" בבאר-שבע. ביום 21 בפברואר 1978 בוצע הניתוח בבית-חולים זה. במהלך החקירה גילתה הוועדה כי החוסה נחבלה בראשה מבלי שנתגלו הנסיבות. חבלה זו גרמה לשבר בעצמות הגולגולת. הוועדה סבורה כי ייתכן שהיתה חבלה נוספת בסינוסים ושעל רקע זה הופיעה לאחר מכן הדלקת החמורה בארובה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

שאלה נוספת לחברת-הכנסת אורה נמיר.

אורה נמיר (המערך):

אדוני השר, מדוע צריכים היו לעבור ארבעה וחצי חודשים עד קבלת התשובה לשאלתה הזאת, שהוגשה ב-8 במארס?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

אני רואה שום סיבה מלבד זו שהיתה ועדת חקירה והיו פרטים שיכולתי היום להוסיף בעקבות החקירה שנערכה.

ייעצות בסניפי שירות התעסוקה היא תנאי למימוש זכויות בביטוח אבטלה. מובן שאני מודע למצב המתואר ולהשלכותיו.

לשאלה ג: שירות התעסוקה ויחידות נוספות במשרד רדי נוקטים בפעולות מיוחדות לאיתור תעסוקה, להמחצת ההעסקה ולהסבה מקצועית לפי הצורך. ברם, תכנית ממלכתית כללית המוסבת גם להיבטי התעסוקה של משרד כילים ערבים נמצאת בהכנתו של ד"ר משה שרון, יועץ ראש הממשלה לענייני ערבים. משרדי יסייע ככל שיוכל ויידרש בתיכנון ובביצוע התכנית. רצוני להוסיף כי אפליה בתעסוקה אסורה על פי החוק.

1474. נתמולים לנפגעי מלחמת השיחרור בתקופה שלפני קום המדינה

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמולינו: שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ד בניסן תשל"ח (1 במאי 1978): בעת הדיון בחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 5), תשל"ז-1977, הועלתה השאלה בדבר החלת הוראות החוק אף לגבי נפגעי מלחמת השיחרור בתקופה שלפני הקמת המדינה. באותו דיון נתבקשה הממשלה לתת תשובה מניחה את הדעת לגבי נפגעים אורחיים במלחמת השיחרור בתקופה שבין 29 בנובמבר 1948 עד 15 במאי 1948.

אי לכך, הנני מבקשת לשאול את כב' השר:

1. האם ידוע למשרד העבודה והרווחה מהו מספר הנפגעים האורחיים מאותה תקופה?
2. האם נפגעים אורחיים אלה נמצאו ונמצאים בטיול של משרד משרדי הממשלה, ומה הוא הטיפול הניתן להם?
3. האם יש בדעת השר להגיש הצעה להסדר תגמולים גם לנפגעים אלה, ומה הוא ההסדר המוצע?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

לשאלה 1: לא ידוע לנו מספר הנפגעים האורחיים בתקופה שבין 29 בנובמבר 1947 לבין 15 במאי 1948. במוסד לביטוח לאומי נמצאות כארבעים פניות, אולם אנו אומדים את מספרם של כלל הנפגעים הללו בכמה מאות.

לשאלה 2: אין בידינו נתונים מדויקים. בין המקבילים כיום תגמולים ושירותים רפואיים מהאגף לשירותי שיקום במשרדנו מצוייה קבוצה של כארבעים נכים ואל-מנות שנפגעו בתקופה 29 בנובמבר 1947 — 15 במאי 1948.

לשאלה 3: הנושא נבדק זה זמן רב אולם לא נמצא לו עד כה הסדר. עם זאת לא ירד הנושא מסדר-היום ואנו ממשיכים לחפש פתרון הולם להסדר תגמולים גם לנפגעים אלה.

1611. מימון משרד העבודה ליום השחייה הארוך

בני הילדים

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמולינו: שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ט"ז באייר תשל"ח (23 במאי 1978): בעתון "דבר" מיום 14 במאי 1978 פורסם: "משרד העבודה והרווחה הפסיק את השתתפותו בהוצאת ההפעלה של יום שהייה ארוך בשנים-עשר גני ילדים במושב המועצה האזורית חוף אשקלון. המשרד הודיע כי מימון זה צריך לתת למשרד החינוך והתרבות, אך משרד זה הסכים להפעלת גן אחד בלבד במושב משען".

א. נכה הרוצה לנהוג ברכב וכן כל מי שנתגלה בו ליקוי בריאותי לאחר שבדיו רשיון נהיגה צריך לעבור בדיקה ב"מכון הרפואי לבטיחות בדרכים". מכון זה משרד התיך למשרד הבריאות והוא מגיש את שירותיו למשרד התחבורה בנוגע לביצוע פקודת התעבורה.

ב. ועדה רפואית של משרד הבריאות קובעת את דרגת המוגבלות בניידות של הנכה כדי להעניק לו את ההטבות הקיימות למוגבלים בניידות לפי ההסכם שבין המוסד לביטוח לאומי ומשרד האוצר. הטבות אלה מתייחסות הן לכיסוי המסים החלים על הרכב והן להענקת קיצצת ניידות חדשית.

ג. בדרך כלל ניתנות הטבות אלה בגין רכב נפח עד 1,800 סמ"ק. אולם אם המכון הרפואי לבטיחות בדרכים קובע שיש צורך בהחזקת רכב מעל 1,800 סמ"ק ניתנות ההטבות לפי קביעת המכון.

ד. המכון בודק את הרכבים המתחייבים מהליקויים של המוגבל וקובע בהתאם לכך את גודל הרכב שבגינו ייתן המוסד את ההטבות האמורות בכל גודל שהוא.

ה. בארץ מצרים סוגים רבים של מכוניות, שנפחן אינו עולה על 1,800 סמ"ק, המצוידות בהגה כוח וניתנות לשימוש על-ידי נכים.

ו. מפאת המומחיות והמיומנות הנדרשת בנושא קיים בארץ רק מכון אחד. עם זאת, שמחתי לשמוע מעמיתי שר התחבורה כי בדעת משרדו לעודד מינוי רופאי אימון בערי שדה ו/או פתיחת סניפים נוספים של המכון הרפואי לבטיחות בדרכים, כדי להקל על הנכים.

1411. העסקת מהנדסים והנדסאים ערבים במשק הישראלי

חברת-הכנסת ח. גרומן: שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ב' בניסן תשל"ח (9 באפריל 1978):

במסיבת עיתונאים שנערכה ב-14 במארס 1978 קבלו נציגי ועד יוזה ארצי של מהנדסים והנדסאים ערבים על חוסר תעסוקה מקצועית למהנדסי חשמל, חקלאות וכימיה. הם מסרו כי מאה וחמישה עשר מבין מאתיים מהנדסים ערבים הם מהנדסי בניין וכי 80% מהם מצאו תעסוקה כעצמאים בסקטור הערבי. לעומת זאת מועסקים רק חמישה מבין שמונים וחמישה מהמהנדסים הנותרים בחוץ מים המקצועיים האחרים ולשמונים הנוספים אין תעסוקה במקצועם.

אבקשך להשיב לי:

א. האם הפרטים שנמסרו במסיבת-העיתונאים הם מדויקים?

ב. האם מודע כבוד השר להשלכות של מצב זה? מה עושה משרדך כדי לאפשר העסקה של מהנדסים והנדסאים ערבים במשק הישראלי?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות א וב: אני יכול להתייחס לפרטים ולנתונים הנמצאים ברשות המרכז לתעסוקת אקדמאים של שירות התעסוקה. לפי נתונים אלה רשומים בסניפי שירות התעסוקה עשרה מהנדסים ערבים, ביניהם: ארבעה מהנדסי בניין, שני אדריכלים, שני מהנדסי חשמל, מהנדס מכוניות אחד ומהנדס תעשייה וניהול אחד. ברצוני לציין כי יש לראות את המספרים האלה על רקע הכלל, שהת-

3. מה נעשה עד כה בנידון?
4. אם אין בסעיפי החוק מענה למצבים הטראגיים המיוחדים שנוצרו, המוכן השר לבדוק חקיקה מואצת בנידון אשר תוחל ריטוראקטיבית?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
(להוקרא, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות 1—2: עובדי המוסד לביטוח לאומי מסרו מידע מפורט בכתב ובעל-פה אודות הזכויות הקיימות לנפגעי פעולות איבה ולמשפחות הנספים. כידוע, זהות זכויות אלה לזכויות של בני צה"ל ומשפחות נספי צה"ל.

לשאלה 3: עם קבלת המידע על הפגיעה בכביש החוף הופעל מערך קבוע של המוסד לביטוח לאומי לטיפול בפגיעות המוניות. עובדי המוסד לביטוח לאומי באו ביימים הראשונים שלאחר הפגיעה במגע עם כל הנפגעים שאושפזו בבתי-החולים וכן עם בני המשפחות של החללים. כבר בשלבי המגע הראשונים עסקו עובדי המוסד לביטוח לאומי בפתרון בעיות דחופות ומסרו מענקי קבורה כמתחייב בחוק. כן הושטה עזרה אחרת שנדרשה כגון: עזרת בית, טיפול סיעודי, הסעת בני משפחה לבתי-חולים וכדומה. נציגי המוסד נכחו בעת ההלוויות. תוך ימי השבעה ולאחריהם קויים ביקור-בית בביתה של כל משפחה שכולה, נמסר מידע משלים לגבי הזכויות, נמסרו טפסי תביעה וגידונו הבעיות המיוחדות של המשפחה המחייבות פתרון. לפי הדינים וחשבונות שקיבלתי טיפלו עובדי המוסד לביטוח לאומי במשפחות פגועי אוטובוס הדמים במסירות.

לשאלה 4: אנו מכינים הצעת תיקון לחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה שמטרתה לענות על בעיות שונות שבהן נתקלו מבצעי החוק בעבר, ואשר חלקן קיבל ביטוי מודגש בפגיעה בכביש החוף.

1733. עובדים פנינים בישראל

חברת-הכנסת ש. ארבלי-אלמזלינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ט באייר תשל"ח (5 ביוני 1978):

במוסף "הארץ" מיום 26 במאי 1978 פורסם: "כמא-תנים סינים חיים בישראל. כמעט כולם מועסקים במסע-דוח ובשירותים ביתיים".

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם תואם הפירסום בכתבה את המציאות?
2. האם חייבים נוהלי העבודה המעסיקים את הסינים לקבל רשיון לכך?
3. אם כן, ממי?
4. האם ניתן רשיון, ואם כן, לכמה עובדים יוצאי סין?
5. האם סודרו העובדים הסינים באמצעות שירות התעסוקה?
6. אם לא, האם יש בכך הפרת החוק?
7. האם משלמים המעסיקים ביטוח לאומי בעד העובדים והאם גובים הם מהעובדים מסי-הכנסה בהתאם לחוק?
8. האם נהנים העובדים הסינים במסעדות מתעריפי השכר שנקבע עליידי האיגוד המקצועי בעזרת צו הר-חבה?
9. מה מוכן כבוד השר לעשות כדי להבטיח את

נוכח החשיבות הגדולה הקיימת בהחזקתם של ילדים בגני ילדים ליום ארוך הן מבחינת חינוכם של הילדים והן מבחינת מתן האפשרות לאם לצאת לעבודה, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם תואם הפירסום בעתון את המציאות?
2. אם כן, מה היו הסיבות שגרמו להפסקת השתתפות משרד העבודה בהחזקתם של שנים-עשר גני ילדים במושבים המשתייכים למועצה האזורית אשקלון?
3. האם קיבל משרד העבודה והרווחה את הסכמתו של משרד החינוך למימון ההפעלה של גני הילדים?
4. אם כן, למה לא ניתנת השתתפות זו לכל שנים-עשר גני הילדים במושבים שאותם מימן משרד העבודה?
5. האם ידוע למשרד העבודה והרווחה שקיימת סכנה שגני הילדים ייסגרו בעקבות הפסקת השתתפותו?
6. מה בדעת משרד העבודה לעשות כדי להבטיח יום שהייה ארוך לילדים בגנים אלה?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

לשאלה 1: משרדנו הפסיק השתתפותו בהוצאות ההפעלה של יום שהייה ארוך בכל גני הילדים החל משנת הלימודים תשל"ח.

לשאלות 2—3: בהסדר סוכים בחודש אפריל בין משרד האוצר, משרד החינוך והתרבות ומשרדנו נקבע כי האחריות להפעלת יום שהייה ארוך בגני הילדים תהא בידי משרד החינוך והתרבות.

לשאלות 4—6: לא קיימת סכנה של סגירת גני הילדים שהופעלו גם בעבר על-ידי משרד החינוך והתרבות. אני מקווה כי משרד החינוך והתרבות יבטיח גם את המשך ההפעלה התקינה של יום שהייה הארוך לילדים הזקוקים לכך, לרבות שנים-עשר גני הילדים במושבים של המועצה האזורית אשקלון.

הח"ר י. מ. אברמוביץ:

שאלה נוספת לחברת-הכנסת שושנה ארבלי-אלמזלינו.

שדשנה ארבלי-אלמזלינו (המערך):

האם ניתנה הבטחה על-ידי שר החינוך והתרבות לכבוד שר העבודה והרווחה שימשיך להתקיים יום שהייה ארוך בגנים הללו?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

מאחר שאת שואלת אותי על דבר עובדה, הרשי לי לבדוק את העובדה הזאת ואז אענה.

1732. הטיפול במשפחות נפגעי "אוטובוס הדמים"

חברת-הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ט באייר תשל"ח (5 ביוני 1978):

דוברי המשפחות נפגעות "אוטובוס הדמים" בכביש החוף בחודש מארס 1978 מסרו כי המוסד לביטוח לאומי אינו טועל להבהרת זכויותיהן לפי חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה. משפחות מסויימות שבהן נותרו בחיים רק ילדים טרם זכו לכל סיוע.

אבקש את כבוד השר להשיב לי:

1. האם טענות משפחות הנפגעים הן מבוססות?
2. אם כן, מדוע לא נעשה דבר להבהרת זכויותיהן ולמימושן?

ישראל בתי-מעצר נפרדים לקטינים, והקטינים מוחזקים בבתי-מעצר כלליים. בחלק מבתי המעצר יש אמנם אגף נפרד לקטינים, אך גם כאלה ההפך רדה היא רק חלקית, ותנאי המעצר הם חלק בלתי נפרד מבית המעצר בכללותו והחיים הם משותפים. בבתי מעצר אחרים אין הפרדה כלל.

ב. לפי סעיף 10(א)(1) לחוק רשאי בית-המשפט לצוות שהקטין יוחזק לצרכי הסתכלות במעון או במעון נעול לתקופה שלא תעלה על תשעים יום. במדינת ישראל אין כיום מוסד כזה.

עד מאי 1978 שימש מוסד "מצפה-ים" כמעון להסתכלות ואיבחון, אך מחוסר מקום לביצוע צווים אלה ביטל מר זבולון המר, עת כיהן כשר הסעד, את מעון ההסתכלות והפכו למעון חסות רגיל.

שאלות לכבוד השר הן:

1. האם מוכן כבוד השר להקים יחידה ממשלתית מרכזית ונפרדת שתפקידה יהיה לבצע את החוק הזה?
2. מה יעשה כבוד השר כדי שיהיו בתי מעצר נפרדים לנוער כדרישת סעיף 13 לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א—1971, ומה יעשה כדי שעד שיוקמו בתי מעצר נפרדים לנוער תהיה הקפדה על ההפך רדה כדרישת סעיף 13 הנ"ל?
3. האם יגרום השר להקמת מעון להסתכלות בהתאם לסעיף 20(א)(1) לחוק הנוער?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

לשאלה 1: זה עתה הושלם מחקר מקיף בנושא זה. המחקר משמש בסיס לדיון על המערך האירגוני הרצוי לביצוע החוק. בין היתר נבחנת מידת הצורך בהקמת יחידה ממשלתית נפרדת לביצוע החוק.

לשאלה 2: הריני מפתה את השואל הנכבד לתשובתי המפורטת לשאלתה קודמת שלו בנושא זה, שעליה השיבתי ביום 17 במאי 1978.

לשאלה 3: בימים אלה הושלמה תכנית אשר תאפשר הפעלה של מכוני להסתכלות ולאבחון בתנאים נעולים ופתוחים. אנו ניגשים עתה לביצוע השינויים הדרושים להתאמת המיתקן שברשותנו ליעודו.

1754. העברת מידע לצה"ל אודות נעדרת שהיו

במסדרות חסות

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר העבודה והרווחה ביום ג' בסיון תשל"ח (8 ביוני 1978):

נדוע לי כי כאשר מתגייסות לצה"ל נערות שהיו במסדרות חסות — לצערנו לא רבות הן המסוגלות להגיע לכך — מועבר לצה"ל מידע עליהן. המידע מתפשט מהר ביחידה וגורם פיתוי לחיילים מסוימים לנסות "להתעסק" אחר. דבר זה מקשה על הנערות, ששוקמו, ואשר צה"ל הוא ראשית דרכן לחיים חדשים ומבחן ראשון בחיים תקינים. כאשר מתפשט המידע הנ"ל הוא גורם לכך שרבים "מצביעים" עליהן באצבע, לפעמים משמיעים הערות מעליבות ולפעמים גם נגרום להן בזיון בפומבי. רצוני לציין כי נתקלתי במקרים של נערות מסוג זה ששירתו בצה"ל היה למופת, אך שמעתי גם על כאלה שמהסיבות המצוינות לעיל נאלצו להפסיק את שירותן.

שאלתי לכבוד השר:

האם יגרום כבוד השר בתיאום עם גורמי הבטחון שהמידע על הבנות האלה יועבר לקצין בריאות הנפש

שמירת החוק וכדי למנוע ניצול של העובדים הסינים על-ידי המעסיקים?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

לשאלות 1 ו-4: על-פי הנתונים שבידינו עומדות עתה בחוק המלצות של שירות התעסוקה להעסקת עשרים ושישה עובדים מן המזרח הרחוק במסעדות ובתי מלון.

לשאלות 2 ו-3: כן, הרשיון ניתן בדרך של אשרת-ביקור מסוג ב/1. האשרה מוענקת על-ידי שר הפנים לפי בקשת מעבידים על סמך המלצה של שירות התעסוקה.

לשאלות 5 ו-6: לא. אין בכך עבירה על החוק כיוון שמדובר בעובדים זרים בעלי אשרת ביקור מסוג ב/1.

לשאלה 7: המעסיקים חייבים לשלם דמי ביטוח לאומי בעד עובדים אלה. הביקורת לגבי התשלום בפועל נעשית על-ידי המוסד לביטוח לאומי כמקובל לגבי יתר העובדים והמעבידים. אין משרדי ממונה על ביקורת לגבי ניכוי מס-הכנסה.

לשאלה 8: בענף המסעדות אין הסכם קיבוצי כללי וממילא אין צו הרחבה. תנאי העבודה נקבעים בהסכם בין בעלי המסעדות והעובדים.

לשאלה 9: הפיקוח על רישוי השהייה וההעסקה של עובדים זרים נתון בידי משרד הפנים. הפיקוח על שמירת חוקי העבודה והביטוח הלאומי מקויים לגבי עובדים אלה בדומה לעובדים אחרים.

חיד"ר י. מ. אברמוביץ:

שאלה נוספת לחברת-הכנסת ארבלי-אלמוזלינו.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (המערך):

האם אפשר לדעת אילו גורמים פונים לשירות התעסוקה לקבלת אשרה והיתר תעסוקה לעובדים מהמזרח הרחוק?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

אני אבקש לבדוק זאת כדי לתת תשובה מדויקת.

1753. ביצוע לקוי של חוק הנוער

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר העבודה והרווחה ביום ג' בסיון תשל"ח (8 ביוני 1978):

הנני להצביע לכבוד השר על שני חוקים שביצועם נתקל בקשיים:

1. חוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ד—1960, שהוא אחד החוקים המתקדמים בעולם. עיקר הקושי בביצועו התקין הוא כדלקמן:

הביצוע הוא בידי הרשויות המקומיות בעוד האח-ריות המיניסטריאלית היא בידי שר הסעד (היום — שר העבודה והרווחה). היינו: המשרד אחראי לחוק וסמכויותיו לגבי ביצועו המעשי הן קטנות מאוד. לדוגמה: השר לא יכול להכריח רשות מקומית למנות פקיד סעד.

2. חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א—1971.

א. לפי סעיף 13 לחוק צריכים קטינים להיות מוחזקים בבתי מעצר נפרדים או בבית מעצר כללי בתנאים כפי שמפרש הסעיף הנ"ל. אף שחלפו שבע שנים מאז הוחק החוק אין עדיין במדינת

תשובת שר-העבודה-הרווחה י. כ"ז:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: משרדי ערך מחדש את המבנה והחלוקה הגיאוגרפית של ועדות הערר כדי לייעל את עבודתן. ועדת הערר באזור תל-אביב-יפו השלימה את אירגונה והיא פועלת החל מיום 28 ביוני 1978.

לשאלות 2 ו-3: פונה הרוצה להגיש ערר על החלטת הלשכה לשירותים חברתיים יכול לפנות לוועדת הערר לפי הכתובת: שדרות ירושלים 22, יפו.

1863. עיכוב בהמחאות המענק לתלמידים בני משפחות נזקקות

חברת-הכנסת צ'. ביטון שאל את שר העבודה והרווחה ביום ט"ו בסיון תשל"ח (20 ביוני 1978):

בתחילת שנת הלימודים השוטפת פנו הורים לתלמידי מידים מאלפי משפחות נזקקות אל משרד כבוד בבקשה למענק חד-פעמי לתלמידים. רוב הבקשות הללו נבדקו ואושרו, והובטח למבקשים כי "ההמחאה תישלח בדואר בקרוב".

אני שואל את כבוד השר:

1. מדוע טרם נשלחו המחאות אלה אף שמאז אישורן או בדיקת נכונותן של הבקשות עברו למעלה משמונה חודשים?

2. האם יתעכבו משלוחי ההמחאות גם לקראת שנת הלימודים החדשה?

3. האם מוכן כבוד השר לפעול למניעת עיכוב שליחת ההמחאות?

תשובת שר-העבודה-הרווחה י. כ"ז:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: בשנת הלימודים הנוכחית נתקבלו במשרד כ-90,000 בקשות למענקים לתלמידים נזקקים. מתוך כן אושרו 11,450 בקשות ו-150 נמצאות עדיין בבדיקה. למרות המספר הגדול של הפונים בוצעו רוב התשלומים עד לחודש ינואר 1978.

לשאלות 2 ו-3: לצערי צפוי איחור בביצוע תשלום המענקים לתלמידים לשנת הלימודים תשל"ט. התקציב למטרה זו אושר רק בימים אלה, ומשרדי עושה את מירב המאמצים כדי לבצע את התשלומים מוקדם ככל הניתן.

1865. מסגרות ביתיות-טיפוליות מיוחדות לנערות במצוקה

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ט"ו בסיון תשל"ח (20 ביוני 1978):

אודה לשר אם ישיב לי:

1. מה עלה בגורלה של התכנית לפתיחת ארבע מסגרות ביתיות-טיפוליות מיוחדות לנערות במצוקה באזור יהודה, מגדל העמק, באר-שבע ואילת?

2. האם נפתחו המסגרות הנ"ל בכל ארבעת הישובים המצויינים לעיל?

3. אם לא, היכן נפתחו ומדוע לא נפתחו כולן?

4. מה הוא גודל התקציב הדרוש לפרויקט זה, ומה גדלו של התקציב שאושר?

שר-העבודה-הרווחה י. כ"ז:

לשאלה 1: משרדי גיבש תכנית שיקומית וטיפולית

בלבד, שזו יחידה שבה משרתים בעלי מקצוע ויש להניח שהמידע אצלם יישאר חסוי?

שר-העבודה-הרווחה י. כ"ז:

המידע לגבי נערות ששהו במעונות חסות המועמדות לגיוס נמסר על-ידינו לגורמים הרפואיים שבלשכות הגיוס. במקרים מיוחדים נוצר מצב שבעטיו אנו מספקים מידע נוסף תוך תקופת השירות למפקד היחידה. מידע זה נמסר בתיאום עם גורמי הבטחון תוך מודעות מירבית לשמירת הסודיות.

1822. טיפול בפגיעה בבריאות של נשים עובדות

חברת-הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר העבודה והרווחה ביום י"ג בסיון (18 ביוני 1978):

בעתונות נמסר על התעלפויות, סחרחורות וכאבי ראש חוזרים ונשנים בקרב המרכזיות של שירותי "16" בבניין התקשורת המרכזי ברחוב יהודה הלוי בתל-אביב. אבקש להשיב לי:

א. האם ידוע הדבר למחלקת הפיקוח על העבודה במשרדך?

ב. אם כן, באילו אמצעים נקטת כדי למנוע פגיעה חמורה זו בבריאותן של נשים עובדות?

ג. אם המידע לא הגיע למשרדך, מי אשם במחדל זה ומה עומד אתה לעשות כדי שמקרי פגיעה בבריאות עובדים יגיעו לידיעת האחראים לכך במשרדך?

תשובת שר-העבודה-הרווחה י. כ"ז:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה א: כן.

לשאלות ב—ג: בשנת 1974 היו כמה מקרי התעלפויות בקרב המרכזיות של שירות "16" בבניין התקשורת המרכזי ברחוב יהודה הלוי בתל-אביב. מקרים אלה לא חזרו בשנים 1975 עד 1977, אולם לאחרונה היו שוב שני מקרי התעלפויות. מפקחי המחלקה לפיקוח על העבודה ערכו במקום בדיקות סביבתיות בשנת 1974 וכן בשנה זאת. לא נתגלה בבדיקות אלה כל גורם אשר עלול לדעת הבודקים להביא לתופעות האמורות. עם זאת ביקש מפקח העבודה האזורי את אנשי משרד התקשורת לבצע שיפורים במערכת התאורה והאיוורור במקום. הוא גם ממשיך לקיים מעקב אחר התופעה האמורה וגורמיה.

1862. ועדת הערר שליד משרד הסעד ביפו אינה פועלת
חברת-הכנסת צ'. ביטון שאל את שר העבודה והרווחה ביום ט"ו בסיון תשל"ח (20 ביוני 1978):

בחודשים האחרונים פונות משפחות נזקקות אל ועדת הערר שליד משרד הסעד ביפו, ותשובת המשרד היא: "אין ועדת ערר והוועדה טרם התארגנה, עם אירגונה מחדש תישלח לכם הודעה". מאז ועד היום לא קיבלו הפונים כל הודעה.

הנני שואל את כבודך:

1. מדוע טרם התארגנה הוועדה? ואם אין עדיין ועדת ערר, מדוע אין עובדי הסעד בעיריות יודעים זאת?

2. מה יעשו אותם נצרכים שאינם מסתפקים בסכומי התמיכה ומופנים לוועדה זאת?

3. האם מוכן כבודך לפעול לאירגונה של ועדת ערר זאת?

לפי סקר שנעשה על-ידי ועד המהנדסים והמהנדסאים הערבים, שכלל כ-50% מקבוצה זו, מתברר שהרוב המוחלט של העוסקים בתחום הכשרתם הם הנדסאי ומהנדסי בניין. 80% מהעוסקים בתחום הכשרתם עובדים כעצמאיים בסקטור הערבי, ולעומת זאת כל שאר המהנדסים הערבים שתחומם אינו הנדסה אזרחית והמהווים 42% מכלל המהנדסים אינם עוסקים בתחום התמחותם. רובם של אלה עוסק בהוראה, כתוצאה ממצב זה עברו 20% ממהנדסי הבניין מפאקולטות הנדסה אחרות.

אי לכך הגני שואל את כבוד השר:

1. מדוע לא נקלטים האקדמאים הערבים בוגרי מקצועות ההנדסה או ההנדסאות בעבודה בסקטור הציבורי הכללי או הממשלתי?
2. מה עושה משרד העבודה כדי להבטיח תעסוקה לבוגרי הפאקולטות להנדסה במקצועם?

תשובת שר-העבודה-הירווחה י. כ"ץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הריני להפנות את השאלה הנכבד לחשובתי לשאלתה 1411 של חברת-הכנסת חייקה גרוסמן, שעליה השיבותי היום.

1928. שכרו של רכז התנדבות

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ב בסיוון תשל"ח (27 ביוני 1978):

גודע לי כי רכז התנדבות באופקים מקבל כ-20,000 לירות בחודש תמורת שעות ייעוץ.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם ידיעה זו נכונה?
2. אם כן, מה היא הסיבה לתשלום כה גבוה?
3. האם עשוי לדעת השר שכר כה גבוה לעודד התנדבות של עלי-מנת לקבל שכר?

שר-העבודה-הירווחה י. כ"ץ:

לשאלות 1 ו-2: הידיעה אינה נכונה.

לשאלה 3: רכז המתנדבים באופקים מועסק על-ידינו בחצי משרה במסגרת חוזה מיוחד ולפי כללי התקשיר. שכרו הוא כ-4,300 לירות לחודש ברוטו; סכום זה כולל את כל ההטבות הסוציאליות.

1929. עתידה של המחלקה לטוקסיקולוגיה במרכז

לבטיחות, ניהול ובריאות תעסוקתית

חברת-הכנסת ת. טובי שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ב בסיוון תשל"ח (27 ביוני 1978):

ועדת מיכאל החליטה לפרק את "מרכז לבטיחות, גיהות ובריאות תעסוקתית" ליד אוניברסיטת תל-אביב. מרכז זה הוא היחיד בארץ שבו מתקיימת מחלקה משוכלת לטוקסיקולוגיה, המשרתת את שבעים רופאי התעשייה בארץ. בהקמתה של מחלקה זו הושקעו 50 מיליון לירות. תקנות שר העבודה מחייבות את העוסקים במקצועות מסוימים החשופים לסכנות ויהיו לעבור בדיקות תקופתיות. רופאי התעשייה תבעו שלא לפרק את המכון הנזל בגלל הנזק שייגרם על-ידי כך לציבור.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

א. כיצד מתכוונים משרדי הבריאות והרווחה לבצע את פקודת הבטיחות בעבודה — תקנות בדבר בדיקות

מיוחדת לנערות במצוקה באור יהודה, מגדל העמק, באר-שבע ואילת, בשיתוף עם הרשויות המקומיות.

לשאלה 2: התכנית הופעלה באור-יהודה. במגדל העמק היא הופעלה בשלב זה באופן חלקי.

לשאלות 3 ו-4: התקציב הדרוש לפרויקט הוא בסך של 2 מיליון לירות. סכום זה אושר בתקציבנו. התכנית טרם הופעלה בבאר-שבע ובאילת ומשרדנו פועל לקבלת תקני כוח-האדם הדרושים להפעלת התכנית במלואה.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

שאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אודה נמיר (המערך):

האם יכול כבוד השר לומר מתי תיפתחנה הפנימיות בבאר-שבע ובאילת?

שר-העבודה-הירווחה י. כ"ץ:

קשה לי כרגע לתת תאריך. אבל אנו חותרים לכך שנוכל לפתוח אותן. בשלב זה לא הייתי רוצה לנקוב בתאריך.

1866. העסקת קטינים מרצועת עזה בחוות השר שרון חברת-הכנסת ת. טובי שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ט"ו בסיוון תשל"ח (20 ביוני 1978):

בעתונות ביום 4 ביוני 1978 פורסם שבחווה של השר אריאל שרון בנגב מועסקים מאה ושישים עובדים מרצועת עזה וביניהם עשרים ושבעה קטינים שהעסקתם אסורה בהתאם לחוק.

הגני שואל את כבוד השר:

1. האם ערה מחלקת הפיקוח על ביצוע חוקי העבודה במשרד העבודה לידיעות אלה?
2. האם ביקרו מפקחי המחלקה בחווה של השר שרון בנגב כדי לבדוק את הידיעות הנ"ל? ואם כן, מה ממצאיהם?

תשובת שר-העבודה-הירווחה י. כ"ץ:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות 1-2: מפקח של המחלקה לפיקוח על העבודה במשרדי ביקר ביום 26 ביוני 1978 בחוות "שקמים". במקום נמצאו שלושים וחמישה פועלים, וביניהם שני נערים שגילם מעל ל-16 שנה.

1867. העסקת מהנדסים והנדסאים ערבים במשק

הישראלי

חברת-הכנסת ת. טובי שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ט"ו בסיוון תשל"ח (20 ביוני 1978):

נתקבל מהמהנדסים ומהמהנדסאים הערבים תזכיר שבו נאמר: הענף ההנדסאי היחידי שבו יש סיכוי למהנדס והנדסאי ערבי למצוא עבודה הוא ענף הבניין (הנדסה אזרחית). רוב המהנדסים בענף זה נותנים שירות במסגרת משרדים פרטיים לענף הבנייה הפרטית בסקטור הערבי בלבד. בוגרי פאקולטות אחרות כגון הנדסת חשמל, מכונות, חקלאות וכימיה מוצאים את עצמם מובטלים בגלל העדר כל תעשייה בסקטור הערבי ומשום שמהסך טור היהודי הם נידחים בטענות שונות. התשובות שהם מקבלים ממקומות עבודה בסקטור היהודי הן בדרך כלל שאין משרה פנויה המתאימה למועמד או שהם נידחים מטעמים בטחוניים.

שהוחנו בפני הוועדה. המלצתו להפעלת המחלקה לטוק-סיקולוגיה בתקופת הביניים אומצה, ובימים אלה נערכת המחלקה לביצועה.

לשאלות ה, ו: ראה תשובתי לשאלה א. במסגרת האפשרויות הנדונות מובאת בחשבון גם האפשרות שאירגון הצרכנים והתעשייה יגבירו את תמיכתם והשתתפותם בקיום שירותי המעבדות הטוקסיקולוגיות.

1933. גביית ההיטל למימון רכישת מסכות גז

חבר-הכנסת צ. ביטון שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ב בסיון תשל"ח (27 ביוני 1978):

מזה כמה שנים גובה המוסד לביטוח לאומי כשליש האחוז ממשכורתם של עמלי ישראל כהיטל הנקרא בשם "היטל התגוננות". בזמנו נאמר כי היטל זה מיועד לרכישת מסכות גז לכל האוכלוסיה בישראל. עד כה הצטבר מהיטל זה סכום של כמיליארד לירות.

מאחר שענייני בטחון אינם בתחום תפקידיו של כבוד השר, הנני שואל:

1. מדוע, לא תיפסק גביית ההיטל אם הסכום שהצטרך די בו והותר לרכישת מסכות לכל האוכלוסיה?
2. מאחר למשרד. הבטחון יש תקציבים משלון מדוע אין המוסד לביטוח לאומי מפסיק את גביית ההיטל ומעביר את העניין למשרד הבטחון שהתגוננות היא מתפקידו?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

הריני להפנות את השואל הנכבד לתשובתי לשאילתה 1473 של חבר-הכנסת גד יעקבי, שעליה השיבתי ביום ב' בסיון תשל"ח — 7 ביוני 1978.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

תודה לשר העבודה והרווחה. אני מזמין את שר החינוך והתרבות לעלות לדיון ולהשיב על שאילתות.

1743. השכלתם ועדתם של העורכים והמפקחים בראיון ובפלוויויה

חבר-הכנסת י. יצחקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום ג' בסיון תשל"ח (8 ביוני 1978):

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. מה הוא מספרם של עובדי רשות השידור בטל-וויזיה העברית ומה הוא מספר העובדים בטלוויזיה הערבית? מה הוא מספר עובדי הראיון ברשת א', ברשת ב' וברשת ג'?
2. כמה מבין עובדים אלה הם עורכים ומפקחים בעלי כישורים מתאימים שקיבלו הכשרה מקצועית?
3. מה היא ההכשרה המקצועית של עורך ושל מפקח?
4. כמה עורכים וכמה מפקחים הם בני עדות המזרח?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לשאלה 1: מרשות השידור נמסר לי כי לא ניתן לציין חלוקה מוחלטת של עובדי רשות השידור בין מדוי, רים, מחלקות, יחידות וזרועות כפי שמתבקש בשאילתה. יש, למשל, חברי הנהלה ועובדי מינהל שמשמרתם גם את הראיון וגם את הטלוויזיה. צלמים בטלוויזיה, למשל, מצלמים בשביל שידורים בעברית ובשביל שידורים בערבית. בכפיפות להסתייגות זו הרי התשובות החלקיות

רפואיות של עובדים בעופרת ובכספית (פקודת בתי החרושת 1946), אשר נחתמה ב"21 במאי 1962 על-ידי שר העבודה דאז, יגאל אלון, לאחר פירוק המחלקה לטוקסיקולוגיה? האם מתכוונים משרדי הבריאות והר" וחה להשאיר את אוכלוסיית המדינה ללא אפשרות של איתור מחלות זיהומיות?

ב. האם נכונה הידיעה כי הממשלה מתכוונת להעניק את הצידו של המכון ששווי נאמד ב"50 מיליון לירות לקופת-חולים הכללית ולאוניברסיטת תל-אביב?

ג. האם נתנו שר הרווחה ושר הבריאות את דעתם לכך, שבועדת מיכאל אשר החליטה על פירוק המכון ואשר טיפלה בנושא באורח חובבני קויימו רק ארבע ישיבות, כאשר בשתיים מהן בלבד נגבו עדויות, ולא מקרב אנשי מקצועות הרפואה התעשייתית? האם נכון הדבר שוועדת מיכאל נתנה דעתה רק לאספקטים הכלכליים של המכון וכי בין חבריה לא היה אף רופא תעשייתי אחד?

ד. מדוע לא התחשבו משרדי הרווחה והבריאות בחוות הדעת המקצועית של פרופסור ג'רסי, יושב-ראש האיגוד לרפואה תעסוקתית שליד ההסתדרות הרפואית בישראל, שהתריע נגד סגירת המחלקה לטוקסיקולוגיה שליד המכון, אף שרופאי המחלקה היו מוכנים להציע תכנית כלכלית להפעלת המכון לטוקסיקולוגיה תוך צימצום 60% מהפרסונאל ובצורה שתביא ליכולתו לשאת את עצמו תוך שנתיים?

ה. האם נתנו משרד הרווחה ומשרד הבריאות את דעתם להכרח שבקיום מכון לטוקסיקולוגיה במדינה, להשקעות הכספיות הרבות בהקמת מכון חדש, ולשנים שיעברו עד שיוכשר צוות עובדים חדש לאחר שהצוות הנוכחי יתפור עם פירוק המכון?

ו. האם נבדקה אפשרות שהתעשייה ואירגון הצרכנים יתמכו במעבדה לטוקסיקולוגיה בעלת החינוכית העליונה להגנה על בריאות העיבור?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה א: אין כוונה לבטל את המחלקה לטוקסיקולוגיה במרכז לבטיחות, גיות ובריאות תעסוקתית ליד אוניברסיטת תל-אביב. כיום מתקיימים מגעים עם הנהלת האוניברסיטה והפאקולטה לרפואה כדי לארגן מחדש את המרכז על מגמותיו השונות. מכאן שאין כוונה לפגוע בעתיד בביצוע פקודת בתי-החרושת (1946) הדנה בבדיקות רפואיות של עובדים בעופרת ובכספית.

לשאלה ב: אין כוונה להעניק את צידו של המכון לקופת-חולים הכללית ולאוניברסיטת תל-אביב.

לשאלה ג: הוועדה שטיפלה בנושא ריכזה בידיה חומר רב הקשור בנושאי הבטיחות בעבודה והרפואה התעסוקתית. היא באה בדברים עם מי שהיו קשורים בהקמת המרכז ובהפעלתו ונתנה את דעתה במפורט על מכלול השאלות הקשורות לנושא. החומר שעמד בפני הוועדה והעדויות שהובאו בפניה הקיפו את הקשת הנרחבת של הנושאים שהיו במסגרת תפקידי הוועדה כפי שהוגדרו בכתב המינוי.

לשאלה ד: חוות דעתו של פרופסור ג'רסי, יושב-ראש האיגוד לרפואה תעסוקתית שליד ההסתדרות הרפואית בישראל, נלקחה בחשבון בין יתר העדויות וההצעות

בזמנו לשבע שנות מאסר בגין פעילות חבלנית. בהמשך הידיעה נאמר: "רקטור האוניברסיטה הביע צער על כי אדם שסייע לחבלה קטלנית באוניברסיטה לומד בשורר-תיה. אולם הוסיף ואמר, כי לא היה באפשרות האוניברסיטה העברית לברר את זהותו בעת הירשמו כמו שאין האוניברסיטה העברית נוהגת לברר את זהותם של תלמידי דים אחרים הנרשמים אליה מדי שנה".

אודה לכבודו אם יואיל להשיב לי:

א. האם הידיעה היא נכונה?

ב. אילו פעולות נוקט אתה, אדוני השר, במקרה דנן כדי להרחיק מהאוניברסיטה סטודנט שהורשע בחבלה?

ג. האם עומד הינך להוציא הוראות קבע למוסדות ההשכלה הגבוהה, שידריכם כיצד לנהוג במקרים כגון זה?

ד. מה הן ההוראות ומתי הן יתפרסמו?

חברת-הכנסת ש. ארכלי-אלמוזלינו שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

בעתון "ידיעות אחרונות" מ-30 ביוני 1978 פורסם: "פארס סאעור שריצה חמש שנות מאסר על חלקו בפיר-צוץ שהיה בקאפטיביה של האוניברסיטה העברית בירושלים ב-1969 חזר ללמוד באותה אוניברסיטה".

תופעה זו היא מחוסרת כל הגיון ונוגדת את עקרונות הצדק האלמנטארי, לכן ברצוני לשאול:

1. האם זכאי אדם שנשפט על פיצוץ שביצע באוניברסיטה, שעלול היה לגרום להרג חבריו הלומדים בקאמפוס, לחזור ללימודים באותו מוסד?

2. אם כן, האם אין צורך לשנות את הנהגים כדי למנוע תופעה מעין זו?

3. האם יש בדעת שר החינוך והתרבות לנקוט יזמה שתמנע את קבלתם לאוניברסיטה של אנשים שנשפטו על מעשה חבלה או פגיעה בבטחון המדינה?

שר החינוך והתרבות ז. המר: לכל השאלות: מאחר שהבעיה התעוררה זו הפעם הראשונה, מן הדין שהיא תיבדק על-ידי שלטונות האוניברסיטה, גורמי הבטחון והיועץ המשפטי. אראה להביא את העניין לטיפולם.

1906. שליחת שדרי רשות השידור לסיקור משחקי הגביע העולמי בארגנטינה.

חברת-הכנסת ע. נוח שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב בסיון תשל"ח (27 ביולי 1978):

בעתון "הארץ" מיום 19 ביוני 1978 התפרסם כי שדריים ברשות השידור, שנשלחו לארגנטינה כדי לדווח על תחרויות הגביע העולמי בארגנטינה, "כיסו" את התחרויות מתוך אולפנים מרוחקים שבהם נראו המשחקים על מסך טלוויזיה. למעשה, הם יכלו לעשות זאת באולפן בירושלים.

אבקש את כבוד השר להשיב לי:

1. האם נכון האמור לעיל?

2. אם כן, מה היה הטעם בשליחה היקרה של שדריים לארגנטינה הרחוקה?

שאפשר לתת: מספר המשרות ברשות השידור הוא: 1630. בין 530 העובדים המועסקים בטלוויזיה, בלי קשר עם הראיון, מועסקים 116 בחדשות ובתכניות בעברית ו-62 בערבית. כל השאר מועסקים בשירותים משותפים. בראדיו קשה ההבחנה בין שירות לחדשות שונות עוד יותר. וזאת לבד משירותי הנדסה, מינהל וכ' שהם רשות משותפים. גם החדשות, למשל, משודרות בכל שלוש הרשתות. עובדים עוסקים בהכנת תכניות מטיפוס ידוע — כגון מישדרים דוקומנטאריים או שירי עם — ופרי עבודתם משודר ברשת זו או זו לפי האופי והצורך. בקווים גסים מאוד אפשר לומר, שבין כ-800 עובדים שיש בראדיו (בלי עובדי השידורים בערבית) עובדים קצת יותר מ-60 במובהק בשביל רשת א' וקצת יותר מ-50 במובהק ברשתות ב' וג', כל שאר העובדים אינם צמודים לאחת מן הרשתות האלו.

לשאלה 2: כל העורכים והמפקחים קיבלו הכשרה מקצועית ונבחרו לתפקידים על-פי כישוריהם.

לשאלה 3: מקומות ההכשרה המקצועית הם: לימודים והשתלמויות במוסדות השכלה כלליים ומקצועיים בארץ ובחוץ-לארץ, לרבות מרכז ההדרכה של רשות השידור שמקיים קורסים לעובדים חדשים והשתלמויות לעובדים ותיקים בצורה סדירה. לבד מלימודים פורמאליים מסוג זה יש עוד מקור חשוב להכשרה מקצועית והוא הנסיון המעשי בעבודה בראדיו ובטלוויזיה ברשות השידור, בתחנות זרות, בגלי צה"ל ובעתונות הכתובה.

לשאלה 4: העובדים ברשות השידור אינם נשאלים למוצאם העדתי. לפיכך אין שום סטאטיסטיקה על התפלגות עובדי הרשות לפי מוצאם העדתי.

2063, 2047, 1905. חבר בחוליית מחבלים סטודנט באוניברסיטה העברית

חברת-הכנסת ע. נוח שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב בסיון תשל"ח (27 ביולי 1978):

ממקור המוכר כמהימן הובאו לתשומת לבי ידיעות אלו: חבר בחוליית של "החזית העממית לשחרור פלסטין", שביצעה ב-1969 פיצוץ בקאפטיביה של האוניברסיטה העברית בירושלים, שנפגם, הורשע וריצה חמש שנות מאסר התקבל בשנה האחרונה כתלמיד באותה אוניברסיטה, בחוג ל... סיעוד סוציאלי. כזכור, נפצעו באותו פיצוץ שני סטודנטים.

אבקש את כבוד השר להשיב לי:

1. האם אין לאוניברסיטאות, המקיימות על-חשבון תקציבי הציבור ואשר אינן מפעל טכני אלא אמונות על חיי הרוח והמדע, קריטריונים המונעים מחברים מוצהרים ופעילים של אירגוני רצח מלחזור לקהילה האקדמית?

2. אם אין קריטריונים כאלה, האם נשקלים במשרד אמצעים לחיקון המצב?

חברת-הכנסת מ. דקל שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

בבטאון הסטודנטים בירושלים "פי האתון", גליון מס' 14, כ"ז בסיון תשל"ח — 28 ביוני 1978, התפרסמה ידיעה שסטודנט ערבי שהיה שותף למינהי הפצצה בקאפטיביה באוניברסיטה העברית בירושלים לומד באותה אוניברסיטה. הסטודנט הוא פארס סאעור, אשר נשפט

את התנאים הפיסיים והאחרים הדרושים להגדלת האוכלוסיה מ-425 אלף כיום למיליון תושבים ומעלה בשנות התשעים של מאה זו. בתחום החינוך מתגבשות תכניות פיתוח נרחבות הכרוכות בהגדלה ניכרת של אוכלוסיית הנגב. מתוכננים מפעלים החובעים כוח אדם מיומן בשטח חי יצירה, שירות ומינהל וכל אלה יהיו תשתית לתיכנון החינוך לשנות השמונים לגיל הרך, לחינוך היסודי והעל-יסודי ולחינוך הבלתי-פורמאלי. היעדים הכלליים הם, בין היתר:

1. העלאת מספר התלמידים הנוכים לחינוך מלא עד כיתה י"ב.
2. עתיד אזור הנגב תלוי בפיתוח תעשייה עתידית-מדע. בהתאם לכך מן הראוי הוא לחזק את המגמות המקצועיות בבתי-הספר המקיפים ולהגדיל את יוקרתם כדי שיהיו בעלי כוח משיכה לתלמידים ברמה פוטנציאלית גבוהה.
3. יוזמה והפעלה, יחד עם מוסדות השכלה באזור, של תכניות עבודה מגוונות, קורסים מודולאריים עיוניים ומעשיים, תחומי התמחות שונים וחוגי חובה ורשות צימצום תחומי החובה בלימודים והגברת את תחומי ההתמחות.
4. צימצום הנשירה בבתי-הספר העל-יסודיים.
5. חינוך לאיכות חיים.
6. חיזוק השיתוף עם השלטונות המקומיים, שיתוף כל הגורמים לחיפוש דרכים ותמריצים לריסון התחלופה של המורים.
7. הגדלת המעורבות של אנשי המחקר באוניברסיטת בן-גוריון במערכת החינוך.

1981. אגרת החינוך בהתאם לתכנית חינוך תיכון חינוך חברי-הכנסת צ"ל. ביטון שאל את שר החינוך והתרבות ביום א' בתמוז תשל"ח (6 ביולי 1978):

לפי התכנית שהגיש כבודו לחינוך תיכון חינוך ובעקבות אישורה נשאל כבוד השר על-ידי חברי כנסת על גורלן של אגרות החינוך. התשובה היתה כי לא ייגבו כל תשלומים בשביל חינוך התיכון בשנת הלימודים הבאה. אולם כמה בתי-ספר תיכוניים שלחו להורי תלמידיהם הודעות לתשלום (צורף העתק מצילום).

אני שואל:

1. אם מדובר בחינוך תיכון חינוך, מדוע דורשים מהורי התלמידים לשלם?
2. האם מוכן כבוד השר לפעול למניעת או לביטול התשלומים הללו בטרם ייגבו?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות: עם הפעלת חוק חינוך תיכון חינוך קבע משרדנו בתיאום עם משרד האוצר, מרכז השלטון המקומי והבעלויות על בתי-הספר העל-יסודיים את תחשיב עלות תלמיד בחינוך העל-יסודי. שכר הלימוד שיו-עבר על-ידי משרדנו לבעלויות בתי-הספר העל-יסודיים יהיה בהתאם לתחשיב מוסכם זה, ולא תותר כל גבייה של תשלומים מהורים בגין כל מרכיב הכלול בתחשיב הנ"ל.

יחד עם זאת מתירים חוק לימוד חובה ותקנות אח-רות הסדרי תשלומים בקשר לנושאים אלה: תרומות

3. מהו סכום ההוצאות שהוצא על שידור תחריט הגביע העולמי ברשות השידור, בקול ישראל ובטל-וויזיה?

4. מה, מתוך הסכום המצויין לעיל, הוא סכום ההוצאות על שליחים, שדרים, טכנאים וכו'. שצא לארגן טינה?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות 1—2: כפי שנמסר לי סיקרו כל כתבי הטלוויזיה את המשחקים ממקום התיחשותם ולא מתוך אולפן מרוחק. בשידורי ראדיו נעשים לעתים שידורים מיוחדים להעברת מידע ספורט מתוך אולפן סמוך כאשר המשחק מועבר אליו במצלמות טלוויזיה. שידורים כאלה נעשים בדיעבד אם מתברר שבמגרש קונקרטי אי אפשר להושיב את כלב הראדיו בתא שידור שיש ממנו תצפית נוחה. זכות קדימה לתאים כאלה ניתנת לשדרי טלוויזיה. גם כאשר מועבר השידור בראדיו בשיטה זו, אין החומר העומד לרשות הכתב מוגבל לנראה על המסך. יש באפשרותו לראיין בני אדם שנמצאים במקום, לקבל מידע ורקע שוטף וכו'. כאמור שידור זה נעשה לפעמים בדיעבד לגבי חלק מן המשחקים. למעשה הפיק צוות הראדיו חמש העברות משחקים מן המגרש עצמו ועוד חמש מתוך אולפן. מלבד זה איפשרה הימצאותם של הכתבים במקום להעביר כל יום לכל הפחות שני יומנים קבועים-בנוסף לקטעי השידור לתכניות הרפורטאז'ה הרגילות בראדיו (הבוקר הזה, בצהרי יום, היום הזה וינמן השבוע).

לשאלה 3: סכום ההוצאה הכולל לראדיו הוא 468,400 ל"י ולטלוויזיה — 2,440,000 ל"י, בכלל זה קווי שידור ולוויין. בסכומים אלה ייתכן שינוי קטן כי ההוצאות של קווי השידור והלוויין ניתנים כאן לפי אומדן והחשבוניות עצמן עדיין לא נתקבלו.

לשאלה 4: ההוצאה הישירה של שליחים (טיסות, מלון ואש"ל) היא 196,100 ל"י בראדיו ו-536,700 לירות בטלוויזיה.

1980. התאמת פעילות החינוך בנגב למדיניות פיזור האוכלוסיה

חברי-הכנסת י. ז. אמיר שאל את שר החינוך והתרבות ביום א' בתמוז תשל"ח (6 ביולי 1978):

הנגב הוא התשתית הקרקעית הגדולה ביותר במדינת ישראל בגבולותיה הירוקים. בשישים אחוזו אלו של שטחה של מדינת ישראל מאוכלסים רק כשבעה אחוזים של כלל אוכלוסיית המדינה.

הנני מבקש להשיב לי:

מה הן תכניות הממשלה בתחום החינוך להכנתו של הנגב לקליטת מאות אלפי תושבים נוספים — עולים, זוגות צעירים וותיקים ממרכז הארץ — במטרה להגשים את מדיניות פיזור האוכלוסיה של כל ממשלות ישראל?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מועצה ציבורית שחברים בה חברי הכנסת, נציגים של משרדי הממשלה, רשויות מקומיות ואוניברסיטת בן-גוריון, עסקה בהכנת פרוגראמה לפיתוח הנגב. המועצה הכינה הצעה לתכנית-אב בתחומים השונים, לרבות יעדים ותכניות בתחום החינוך, בהתאם לגידול האוכלוסיה הצפוי במחוז. המטרה היסודית של תכניות אלו היא להבטיח

רצוני לשאול:

מה בדעת השר לעשות כדי למנוע את התופעות הנ"ל?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כאמור בשאלתה קיימות הנחיות של משרד החינוך בדבר צניעות החגיגות ובדבר האיסור לקבל מתנות. אם תמציא חברת-הכנסת למשרדנו מידע על מוסדות שחרגו מההנחיות, יטופל העניין.

2045. אוסיים של שירים שזכו בערב שירי תיכון

חברת-הכנסת ר. מילוא שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

בעתון "מעריב" פורסמה ידיעה כי במופע "פזמון תיכון", ערב שירים שחוברו, הולחנו ובוצעו על-ידי תלמידי תיכון ירושלמים וזה במקום הראשון השיר "לברוח מכאן" ובמקומות השני והשלישי זכו שירים בלועזית.

שאלותי הן:

א. האם מאורגן או ממומן המופע האמור על-ידי גורם ממלכתי או עירוני?

ב. אם התשובה חיובית, מי בוחר את השירים למופע?

ג. האם מעודד משרד החינוך והתרבות יצירה עברית מקורית ושדירה ברשות השידור?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה א: המופע אורגן על-ידי מועצת התלמידים העירונית ועיריית ירושלים.

לשאלה ב: השירים נבחרים על-ידי ועדה של תלמידי ואנשי מקצוע. לפסטיבאל הוגשו שירים בלועזית על-ידי תלמידים עולים חדשים שכתבו בשפת אמם. העירייה קבעה כי בשנה הבאה יאושרו רק שירים שייכת בו בשפה העברית.

לשאלה ג: כן. משרדנו מעוניין ביצירה עברית מקורית. המשרד מעודד את עצם היצירה וגם את הפצתה. גם רשות השידור פועלת בתחום זה.

2046. קליטת מורים לא-מוסמכים במערכת החינוך בתשל"ט

חברת-הכנסת י. יצחקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

אודה ללכדך השר אם יואיל להשיב לי:

1. כמה מורים לא מוסמכים ייקלטו בשנת תשל"ט במערכת החינוך על-פי דרגות אלה: מורים לא מוסמכים א, א+, א, ב?

2. מה היא חלוקת המורים הנ"ל בבית-הספר היסודי, בחטיבות ביניים ובבית-הספר התיכון?

3. כיצד הם מתחלקים בששת המחוזות (אבקש תשובה לפי הטבלה להלן)?

מחוז	א	א+	א	ב
ירושלים				
תל-אביב				
חיפה				
מרכז				
צפון				
דרום				

שיכלול ביזמת ועד ההורים ששיעוריהן מפקחים ומוגבלים על-ידי המשרד, השנה 100 ל"י; אגרת שירותים נוספים לפי תקנות שמפרסם משרדנו המגדירות את השירותים שבגינם ניתן לגבות — ספרי לימוד, חמרי מלאכה, שירותי בריאות וכיוצא באלה — והשיעורים המאכסמיאלים לגביה; תכניות לימודים נוספות בהסכמת ההורים ועל חשבונם כאשר ההפעלה טעונה אישור של משרדנו.

בהתאם לכך יש לקבוע את חוקיות דרישות התשלום של הנהלות בתי-הספר. משרדנו מקפיד על שמירת ההוראות בנושא.

1982. שידור משחקי הגביע העולמי בכדורגל בטלוויזיה חברת-הכנסת פ. גרופר שאל את שר החינוך והתרבות ביום א' בתמוז תשל"ח (6 ביולי 1978):

בעניין השידורים של משחקי הגביע העולמי בכדורגל ברשות השידור אבקש להשיב לי:

1. מדוע לא שודרו כל משחקי גביע העולם בכדורגל בטלוויזיה?

2. האם געשתה סטאטיסטיקה לגבי שיעור הצפייה בשידורים אלה?

3. אם כן, האם לא הצדיק מספר הצופים את שיעורם של כל משחקי הגביע הנ"ל?

4. מה הם הקריטריונים שלפיהם נבחרות תכניות הטלוויזיה?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: כל משחקי ארגנטינה שודרו — קצתם במלואם בשידור חי וקצתם בתקצירים. לא היתה אפשרות להעביר את כל המשחקים בשידור חי מכיוון שהיו משחקים שקיימו במקומות שונים באותו זמן.

לשאלה 2: לפי סקר מהימן צפו כ-4/5 מן היהודים המבוגרים הנהוגים לצפות בטלוויזיה במשחקי הכדורגל. כחציים צפה במשחקים רבים או רבים מאוד וכחציים במשחקים אחדים.

לשאלה 3: התוצאה הצדיקה את השידורים אבל, כאמור, כמעט שלא היתה אפשרות לשדר יותר.

לשאלה 4: אין אמת מידה אחת לקביעת תכניות, ואף חוק רשות השידור בסעיפים 3, 4 מזכיר אמות מידה שונות. אם השאלה סובבת על משחקי הכדורגל, הרי שידורם מוצדק מכוח העניין הרב שיש בהם לקהל הצופים. מלבד זאת, תרבות הגוף והספורט הם ערך חיובי.

2006. חגיגות סיום מפוארות בבתי ספר

חברת-הכנסת ש. דורון שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ד' בתמוז תשל"ח (9 ביולי 1978):

נודע לי על כמה בתי-ספר שנערכו בהם חגיגות סיום שנת הלימודים בצורה ראוותנית: הכיבוד היה מוגזם והיו הוצאות נלוות יקרות. כמרכז ידועים לי מקרים של נתינת מתנות למורות על-ידי הורי התלמידים.

לדעתי נוגדות עובדות אלה את הוראות משרד החינוך והתרבות. הן גם גורמות הוצאות מיותרות להורים אשר אינם רוצים להיות שונים מההורים האחרים וגם נוגדות מטרות חינוך של "הצנע לכת" החייבות להנחות את מחנכי הדור הצעיר.

מכיוון שאין המשרד מפקח על קייטנות פרטיות ממילא מובן שהוא איננו מפקח גם על מחזיקיהן, רמת מדריכיהן או על הפעולות המתקיימות בהן.

הי"ר י. מ. אברמוביץ:

שאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך):

אדוני השר, אולי מוכן המשרד לשקול מחדש את הנושא, בייחוד מההיבט החינוכי שלו, כמו שעשו לגבי גנים פרטיים ונושאים אחרים?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

אני מוכן לשקול. זה לא כל כך דומה לגנים פרטיים, זה נושא אחר אבל אני מוכן לשקול. אגב, שקלנו גם בנושא של התיאטרון לילדים לגבי האולם בתל-אביב, וזה מתקדם מאוד.

2050. העברת בנות לבתי-ספר ממלכתיים-דתיים בעקבות ההצעה שאילו שיחזרו משרות בצה"ל

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

נדע לי כי עקב פירסום הצעתך לתיקון בחוק גיוס בנות, ולפיו אחד הקריטריונים לקביעת דחייתה של הבת לשם שיחורר משרות חובה בצה"ל יהיה לימודיה בבית-ספר ממלכתי דתי, רבו הפניות של הורים בתל-אביב בבקשה להעברת בנותיהם מבתי-ספר ממלכתיים לבתי-ספר ממלכתיים-דתיים.

בקשר לכך אבקש להשיב לי:

1. האם ידיעה זו נכונה?
2. אם כן, מה היה מספר הפונים?
3. האם תיענה בקשת ההורים הפונים בחיוב?
4. האם מודע השר לאפשרות, שהורים עשויים לנצל את הצעתו לשחרר משרות בצה"ל בנות שהתחנכו בבתי-ספר ממלכתיים-דתיים ולהעביר את בנותיהם מסיבה זו בלבד לבתי-ספר ממלכתיים-דתיים?
5. אם כן, האם לקח השר אפשרות זו בחשבון כאשר הציג את הצעתו זו?
6. אם לא, כיצד חושב השר לנהוג?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לכל השאלות — הידיעה אינה נכונה: 1. רישום תלמידי בבתי-הספר העל-יסודיים הסתיים במחצית חודש מאי. 2. ההצעה שאחד הקריטריונים לקביעת דחייתה של הבת יהיה לימודים בבית-ספר ממלכתי-דתי לא התקבלה.

2051. עובדת הוועדה לבדיקת ביצוע הרפורמה

חברת-הכנסת א. ידליו שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

פרופסור אברהם מינקוביץ וד"ר שלום לוין נתמנו כחברים בוועדה לבדיקת ביצוע הרפורמה כנציגי הסתדרות המורים. פרופסור מינקוביץ התפטר מחברותו בוועדה וד"ר לוין השעה את השתתפותו בדיוני הוועדה. העדרה של נציגות מוסמכת של הסתדרות המורים מוועדה חסרה בה זו פוגע ביעילות עבודתה.

אבקש להשיב לי:

1. האם נתמנה, בתיאום עם הסתדרות המורים, חבר אחר לוועדה במקום פרופסור מינקוביץ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

שאלה 1: עם פתיחת שנת הלימודים תשל"ט ייקלטו במערכת כמאתיים מורים לא מוסמכים. חלקם הם מורים כוללים וחלקם למקצועות ההכשרה — ציור, מוסיקה, חקלאות, אנגלית, חינוך גופני, מלאכה וכיוצא באלה. מספר גדול של מורים לא מוסמכים ייקלט תוך שנת הלימודים כי המוסמכים נקלטים ברובם בתחילת שנת הלימודים ואת המקומות המתפנים תוך כדי השנה ניאלץ למלא במורים בלתי מוסמכים. רובם של המורים הבלתי מוסמכים יהיו בשלב א ובשלב א +.

שאלה 2: רובם של מורים אלה ייקלטו בחינוך היסודי ומיעוטם בחטיבות הביניים. בבתי-הספר התיכונים — למעט חטיבות הביניים — ייקלטו במשך שנת הלימודים תשל"ט כשלוש מאות וחמישים מורים לא מוסמכים.

שאלה 3: ההבדל בין שלב א. וא + אינו גדול ולכן גם אין משמעות מיוחדת לחלוקה בין המחוזות. אנו מקווים לא לקלוט בתשל"ט מורים בשלב ב, מלבד מספר לא גדול של מורים למקצועות ההכשרה שפורטו לעיל ושדרגתם הפורמאלית תהיה אולי נמוכה אך כשרם המקצועי יהיה מביע רצון.

2049. מחזיקיהן ותיפקודן של הקייטנות הפרטיות

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

לקראת סיום שנת הלימודים התפרסמו מודעות המציעות קייטנות פרטיות לילדי בתי-הספר והגנים. מחיר הקייטנות הפרטיות מגיע עד ל-300 לירות ליום, ויש קייטנות המצמידות מחזיקיהן לדולר. הורים רבים מתלוננים על שהילדים אינם מקבלים תמורה נאותה למחיר המשולם עליהם, וכי במקרים רבים אין צוות המדריכים בקייטנות מתאים לתפקידו.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם מקיים משרד החינוך והתרבות פיקוח על מחירי הקייטנות הפרטיות והמוסדיות?
2. האם יש פיקוח על רמת המדריכים ועל הפעילות המתקיימת בקייטנות אלו?
3. אם כן, מה טיבו של הפיקוח?
4. אם לא, מדוע?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לכל השאלות: אני מפנה את תשומת לבך של חברת-הכנסת אורה נמיר לתשובתי מיום כ"ג בסיוון תשל"ח, 28 ביוני 1978 לשאלתה וזה מס' 1849 של חברת-הכנסת צ'רלי ביטון, שבה נאמר: "משרד החינוך והתרבות אינו מפקח על קייטנות פרטיות. משרדנו מפקח ומסיע לרשויות המקומיות באירגון ובתיקצוב הקייטנות הציבוריות המתקיימות בתדשי הקיץ, ומפקח על הכשרת המדריכים ועל תכניות הפעולה בקייטנות. נושא הפיקוח של משרדנו על הקייטנות הפרטיות כבר נבדק בעבר, והמסקנה היתה שאין באפשרותו של המשרד לפקח על אנשים פרטיים המארגנים קייטנות לילדים בקיץ על בסיס עסקי. פיקוח כזה היה, בין השאר, מחליש את כוח משיכתן של הקייטנות הציבוריות, שאנו שוקדים על הרחבתן וטיפוחן מבחינת תכניהן החינוכיים והחברתיים כאחד".

א. האם ידיעה זו נכונה?

ב. אם כן, מה בדעת השר לעשות כדי לשמר ולה-
ציל את פסלו של אלכסנדר זייד הנמצא ליד בית זייד
שבקרית טבעון, מקום שהפך לאתר ביקור אהוד ביותר,
במיוחד עליידי תלמידי מבקרים תלמידים רבים הלומדים
מלת והמחנכת של אחד מחלוצי המדינה וגייבורי שומריה
בשנים שלפני עצמאותה?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לשאלה א: כן.

לשאלה ב: העניין הוא בתחום טיפולה של הוועדה
לאחרים היסטוריים שבמשרד הפנים. אף-על-פי-כן, משום
שבסביבות האנדרטה מבקרים תלמידים רבים הלומדים
על דמותו של השומר אלכסנדר זייד ועל תקופתו, פניתי
ביום ה' בתמוז תשל"ח (9 ביולי 1978) אל שר האוצר
וביקשתי ממנו לאשר תקציב לשיפוץ האנדרטה לזכרו
של אלכסנדר זייד. האוצר אישר 100 אלף לירות ואנחנו
נחנו במקביל 100 אלף לירות.

אורה נמיר (המערך):

תודה רבה.

2057. המסגרות שבהן לומדים הילדים החריגים

חבר-הכנסת י. יצחקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום
י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי:

1. מה הוא מספר הילדים החריגים (מפגרים פיגור
עמוק) שאותו ואשר אין להם כל מסגרת?
2. מה עושה משרד החינוך והתרבות לאיתור ילדים
חריגים (מפגרים) שאין להם מסגרת?
3. מה הן המסגרות אליהן מופנים הילדים שאותו?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לכל השאלות: כל הילדים החריגים בגיל חינוך חובה
נמצאים במסגרת. המסגרות הן: בתי-ספר בקהילה ובתי-
ספר בתחום המוסדות שבהם חיים הנערים. ילדים הסוב-
לים בנוסף לפיגור העמוק גם מבעיות תנועה לומדים
בבתים אצל מורה שנשלח אליהם במיוחד.

2058. מספר המורות-החיילות

חבר-הכנסת א. ידלין שאל את שר החינוך והתרבות ביום
י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

אבקש להשיב לי:

1. מה היה מספר המורות-החיילות אשר עמדו
לרשות משרד החינוך והתרבות בשנת תשל"ח?
2. מה יהיה מספר המורות-החיילות שיעמדו לרשות
משרד החינוך והתרבות בשנת הלימודים הבאה תשל"ט?
3. האם תהיה השפעה לסידורים החדשים לגבי
שיחורר בנות מצה"ל מטעמי מצפון והווי דתי על ממדי
עזרתו של צה"ל למערכת החינוך?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: 800. מזה היו 450 בשנת שירות ראשונה
ו-350 בשנת שירות שנייה.

לשאלה 2: לפי הנתונים ברגע זה יהיו כ-650 מורות,
מזה 350 בשנת שירות ראשונה ו-300 שנת שירות שנייה.

לשאלה 3: אינני חושב.

2. אם לא, מדוע?

3. האם פועלת הוועדה בלי נציגות של הסתדרות
המורים?

4. מה בדעת המשרד לעשות כדי לקרב ולשתף את
הסתדרות המורים בעבודת הוועדה?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: עדיין לא.

לשאלה 2: התעורר חשש שמספר החברים הגדול
בוועדה עלול לגרום סירבול יתר בעבודתה, ולפיכך נש-
קלה אפשרות שלא למנות חבר חדש במקום חבר שהת-
פטר. לדעתנו לא היה הדבר צריך לגרום לאי-השתתפותו
של ד"ר שלום לוי כנציג הסתדרות המורים בוועדה.

לשאלה 3: ד"ר שלום לוי השתתף בישיבות הרא-
שונות של הוועדה ורק לאחרונה נעדר מישיבות אחדות.
עם זאת הוא לא התפטר מחברותו בוועדה, והוא ממשיך
לקבל פרוטוקולים על התקדמות עבודת הוועדה.

לשאלה 4: אנו מקיימים מגע עם ד"ר לוי במגמה
למצוא פתרון שיאפשר את שובו להשתתפות פעילה בווע-
דה. בין היתר נשקל שנית את האפשרות להגדיל את
מספר החברים הפועלים. כיום בוועדה, אם יהיה צורך
בכך, כדי לבטל את המניעה לחידוש השתתפותה של
נציגות המורים בוועדה.

2052. עזרה לחברה לתנ"ך לישראל

חבר-הכנסת א. ידלין שאל את שר החינוך והתרבות ביום
י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

החברה לתנ"ך בישראל הוקמה בזמנו של המוציא-
לאור הידוע מר ניומן. בראש המערכת המדעית מכהן
פרופסור מור. מגמתה של החברה לתנ"ך היא להוציא
לאור פרשנות מודרנית ומעודכנת של כל ספרי המקרא,
מפעל שהוא חיוני ביותר לחינוך הממלכתי.

אבקש להשיב לי:

מה בדעת משרד החינוך והתרבות לעשות כדי לסייע
למפעל חשוב זה ולהביאו לידי מימוש הלכה למעשה?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לפני שנתיים הודיע משרדנו למוציא-לאור מר ניומן
כי נהיה מוכנים לתמוך בפירוש מדעי של התנ"ך בתנאי
שימצאו מקורות נוספים ושומר ניומן יצרף כשותפה
הוצאה-לאור גדולה. שכן, המדובר הוא במפעל גדול
רבי-שנתי שיעלה סכומים ניכרים. כאשר יתמלאו שני
תנאים אלה נעביר את תמיכת המשרד.

2054. שיקום פסלו של אלכסנדר זייד

חבר-הכנסת א. נמיר שאל את שר החינוך והתרבות
ביום י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

על-פי ידיעות שהתפרסמו בעתונות מתפורר פסלו של
השומר אלכסנדר זייד הניצב בבית שערים ואי-אפשר
לשקמו. המסקנה של קבוצת מומחים מהטכניון שבדקה
את הפסל היא שהדרך היחידה לשקמו היא לשחזרו ולצקת
אותו מחדש. משימה כזאת כרוכה בהוצאה של כתצי
מיליו לירות, שאינן ניתנות להשגה.

אודה לשר אם ישיב לי:

2059. דעות של מרצה ב"בית ווהלין"

חבר-הכנסת א. אליאב שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

מכמה ממשותפי סדרת "הרצאות על השואה ב"בית ווהלין" בגבעתיים שמעתי את הציטוט כדלקמן מדברי המרצה, ד"ר קוליב מאוניברסיטת בריאלין:

"ההליכה אחרי ההונאה הגדולה של סאדאת פירושה להרדים ערנות של תושבי ישראל בדיוק כפי שעשו זאת בתקופת הנאצים והליכה להשמדה בדעה צלולה".

רצוני לשאול:

א. האם נתון המוסד "בית ווהלין" תחת פיקוח של משרד החינוך והתרבות, והאם נערכים הקורסים שבו בידיעת המשרד?

ב. האם מודע המשרד לנוסת ההרצאות של ד"ר קוליב?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לכל השאלות: בהיכל יהדות ווהלין בגבעתיים שוכן סניף "יד ושם" במרחב תל-אביב. ההרצאה המוזכרת בשאלתה ניתנה כנראה במסגרת של ימי עיון לתלמידים ולמבוגרים, שהמזרז להוראת השואה במרחב תל-אביב מארגן במשך כל השנה. ד"ר קוליב הרצה פעמיים בפני מבוגרים. "יד ושם", כמו כל מוסד ציבורי במקנה דמוקרטית, איננו אחראי לדעות של מרצים ואיננו מצנזר אותן.

2061. ביצוע האינטגרציה בבית-הספר "נועם" בירושלים

חבר-הכנסת א. ידלין שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

מערכת החינוך בירושלים מקפידה, ובצדק, על בייצוע האינטגרציה בחינוך.

אבקש להשיב לי:

א. מה הוא מספר הילדים שנרשמו בבית-הספר "נועם" לקראת שנת הלימודים תשל"ט?

ב. מה הוא מספר התלמידים טעוני הטיפול בקרב הנרשמים?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה א: סך הכול נרשמו 114 תלמידים. על סמך החלטתו של שר החינוך הקודם יופעלו ארבע כיתות: שתיים לבנים ושתיים לבנות, אם כי המספר הכללי של התלמידים מצדיק את קיומן של שלוש כיתות בלבד.

לשאלה ב: עלי-פי ממצאי העירייה מספר התלמידים טעוני הטיפול הוא שישה.

2062. משחקי כדורגל שתוצאותיהם נקבעו מראש

חבר-הכנסת א. ידלין שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

לוועדת הספורט של הכנסת הגיע לאחרונה מידע על משחקים חסרי ערך ספורטיבי במסגרת ליגה א' מחוז הדרום בעונה החולפת, משחקים שתוצאותיהם נקבעו מראש כדי למנוע גשירה של קבוצות מסוימות לליגה גבוהה יותר.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

א. האם ידועה האינפורמציה הנ"ל לרשות הספורט והאם נבדקה אמיתותה?

ב. אם האינפורמציה נכונה, מה בדעת השר לעשות בנידון?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה א: האינפורמציה ידועה לרשות הספורט. היא חמישה מקרים בליגה א' מחוז הדרום שנחקרו: בשלושה לא נמצאה כל עדות מרשעה; תיק אחד נמצא בחקירת משטרת ישראל; ובמקרה אחד נוסף טרם נסתיימה החקירה מטעם חברת החקירות המועסקת על-ידי ההתאחדות דות לכדורגל.

לשאלה ב: הצעדים הנבדקים בידי ההתאחדות לכדורגל לחשיפת מקרים חריגים והטיפול המשמעי במקרים שהוכחה אמיתות העובדות הולמים, לדעתנו, את הנדרש.

2065. קיצוצים בתכניות חינוך

חבר-הכנסת פ. גרופר שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

עקב פירסומים בעתונות על ביטול מאתיים וחמישים כיתות ועל צמצום תכנית יום לימודים ארוך או בייטול, נשאל את כבודו:

א. האם הידיעות נכונות?

ב. מה הם השיקולים המנחים את המשרד בצעדים אלו?

ג. האם נלקחה בחשבון הפגיעה במשפחות התלמידי דים ובהם עצמם עקב זה וכן את התוצאה הכלכלית הנור בעת מכך, דהיינו ירידת ההכנסה של משפחות אלה וכן ירידת התוצר הלאומי?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות: נכון שמשרדנו החליט על ביטול של מאתיים וחמישים כיתות. המדובר באיכלוס נכון של כיתות, כאשר נעשתה הקצאה מחודשת של תלמידים בכיתות קטנות לכיתות מקבילות באותו אזור. סגירת מאתיים וחמישים כיתות אלה היא מיכסת הקיצוץ של 50 מיליון לירות, שהוטלה על משרדנו במסגרת הקיצוצים שנבקעו למשרדי הממשלה עם אישורו של תקציב 1978/79. צורה זו של סגירת קיצוץ היא אולי הדרך היחידה שבה ניתן לעמוד בקיצוץ מבלי לפגוע כלל במערכת החינוך או לצמצם בה שירותים.

אשר לתכנית יוחא"י: לא בטלנו את יוחא"י אלא משרדנו שוקל את הרחבתו לכמה מקומות נוספים לקראת תשל"ט. מאחר שתכנית יוחא"י הופעלה כמסגרת ניסוי, מדי שנה נבדקות תוצאותיה והתנאים הקיימים להפעלתה. השנה הגענו למסקנה כי בכמה מקומות אין הצדקה להמשיך הפעלתו של יוחא"י הן משום שהמדובר בכיתות ספר מבוססים ואין הצדקה להשקעה גדולה בהם והן משום שהתכנית לא הצליחה מבחינה פדגוגית בשל סידורות מקומיות. יחד עם זאת משרדנו מפעיל את תכנית יוחא"י, שבמסגרתה משתתפים 20 אלף תלמידים והיא מיועדת במיוחד להקל על גושים עובדות כדי לסייע בעלות ההכנסה של משפחות אלה ובהעלאת התוצר הלאומי.

2066. הכנסה נמוכה של הסגל האקדמי

חברת-הכנסת פ. גרופר שאל את שר החינוך והתכנון ביום י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

בעקבות פירסומים בעתונות על הכנסתם הנמוכה של אנשי הסגל האקדמי הגורמת לנשירתם של אלה מהאוניברסיטאות, אבקש להשיב לי:

א. האם ידיעות אלו הן נכונות?

ב. אם כן, מה הוא הגורם ו/או השיקול לכך?

ג. איזה צעדים ננקטים כדי למנוע את נשירתם של מרצים מעולים עקב מיעוט הכנסה?

תשובת שר-החינוך והתכנון ז. המר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות: כל הגורמים הציבוריים שדואגים להשכלה הגבוהה במדינת ישראל — ובראש וראשונה הממשלה — רוצים להבטיח לעובדים המדעיים תנאים נאותים ואין כל כוונת להורדת רמת השכר. נכון הוא שבעתונות ובכנסים הושמעו דעות וטענות על הכנסתם הנמוכה והיורדת של הסגל האקדמי אבל הנושא נתון בוויכוח ואין מקום להציע דין. ידוע שכל סקטור בממשק טוען על קיפוח ושחיקה בשכרו ומגיש תביעות מרחיקות לכת. הנושא של שכר הסגל האקדמי מעוגן ברשרת של הסכמי שכר ואין אפשרות לדון בזה בנפרד. במסגרת הדיונים על חידוש הסכמי שכר זוכה הסגל האקדמי בטיפול וזה לכל הסקטורים האחרים.

אין כל אחיזה לידיעה כאילו גורם השכר לנשירה. אין כל נתונים בוזקים על כך, לא נערך כל סקר על הנושא ואין בידי הטוענים כל הוכחות בנידון. לעומת זאת ידוע שיש מאבק בכל אחת משיע האוניברסיטאות בכיוון של הישארות הסגל האקדמי ולא בכיוון של נשירה ממנו.

2070. הזמנה לסימפוזיון ישראלי בשפה האנגלית

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר החינוך והתכנון ביום י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

כחברי כנסת אחרים קיבלתי בימים אלה הזמנה לוועידה שערכה האוניברסיטה העברית במכון ון-ליר: "דימויים ומציאות בפוליטיקה הבינלאומית". מלבד נושא הוועידה ושם האוניברסיטה שהודפסו בעברית הודפסו באנגלית כל תכנה של ההזמנה, נושאי ההרצאות, שמות המרצים וכיוצא בזה. אין ספק שההזמנה בצורתה זו עשתה רושם קשה גם על המשתתפים מחוץ-לארץ.

אודה לכבוד השר אם יבדוק נושא זה וישיב לי:

מה נעשה כדי להפסיק באורח חדיש-משמעי פעולות העלולות ליצור רושם בקרב באי סימפוזיונים מדעיים ששפת המדינה היא אנגלית?

תשובת שר-החינוך והתכנון ז. המר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

במסגרת הכנס הבינלאומי על הנושא "דימויים ומציאות בפוליטיקה הבינלאומית" אירח המכון ליחסים בינלאומיים על-שם ילאוורד דיוויס שנים-עשר חוקרים מחוץ-לארץ, מן השורה הראשונה. אירוחם של אישים אלה מוסיף לעניין הלאומי של מדינת ישראל ולעניין האקדמי. נוכחותם בכנסת חייבה את המארגנים להשתמש בשפה האנגלית. תכנית הכנס פורסמה בשפה האנגלית, ובעתונות היא פורסמה בעברית.

באירגונם של כינוסים מדעיים בין-לאומיים אין להימנע מן השימוש בשפה האנגלית, דבר זה אינו יוצר את הרושם ששפת המדינה היא אנגלית.

2144. שידורי צבע בטלוויזיה

חברת-הכנסת פ. גרופר שאל את שר החינוך והתכנון ביום י"ב בתמוז תשל"ח (17 ביולי 1978):

עקב פירסומים בעתונות על התנגדות כבודו לשידורי טלוויזיה בצבעים, נשאל כבוד השר:

א. האם ידוע לשר כי אין בשוקי העולם חלפים לתכנות שידור בשחור-לבן?

ב. האם נערכה על-ידי גוף מוסמך ואמין איזו שהיא סטטיסטיקה לגבי הצפוי בעתיד בשידורי טלוויזיה?

תשובת שר-החינוך והתכנון ז. המר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה א: כן. רובו של הצידור הנרכש ברשת השידור מתאים גם לשידורי צבע.

לשאלה ב: קשה לחקור מה יהיה בעתיד. כעת מנסים לברר אומדן מוסמך של מספר מקלטי הצבע הפועלים כבר בארץ. ככל הידוע היו לאחרונה רכישות לא מעטות של מקלטי צבע, בעיקר בגלל שידור משחקי הכדורגל מארגנטינה שהועברו מידן בצבע.

כללית ברצוני להעיר, שהוויכוח המתנהל על הכנסת שידורי צבע לארץ סובב בעיקרו על לוח הזמנים ולא על עצם הקיום של שידורי צבע בארץ בעתיד הקרוב או הרחוק יותר.

2153. הצגת אוצרות אמנות יהודיים הנמצאים

במזוואן ישראל

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתכנון ביום ט"ו בתמוז תשל"ח (20 ביולי 1978):

ידוע לי כי במזוואן ישראל נמצאים אוצרות אמנות יהודיים רבים.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם מוצגים כל האוצרות הללו דרך קבע במזוואן?

2. אם לא, האם שמורים אוצרות אלו היטב?

3. האם מתקיימות במזוואן מידי פעם תערוכות המציגות לקהל הרחב מוצגים אלו?

4. אם כן, מתי התקיימה ו/או תתקיים תערוכה כוון?

5. אם לא, מדוע?

שר-החינוך והתכנון ז. המר:

לשאלה 1: לא כולם אבל חלקם מוצג ונעשית החלפה מדי כמה חודשים.

לשאלה 2: כן.

לשאלה 3: כן.

לשאלות 4—5: לפחות שלוש פעמים בשנה. הודעות על כך יש במודעות המזוואן המתפרסמות בקביעות כל שבוע.

2154. פגישת השר עם יושב-ראש אגודת הציירים והפסלים

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתכנון ביום ט"ו בתמוז תשל"ח (20 ביולי 1978):

3. כמה צווי הריסה עומדים נגד בנייה לא חוקית?
4. האם נכון שיש עשרים ושניים אלף מקרים של בנייה לא חוקית?
5. מה הם הצעדים והפתרונות שיש לשר נגד תופעות אלה?

תשובת שר הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1. יש שש מועצות אווריות אשר בתחומן לא קיימות תכניות מיתאר. לגבי חלק מהישובים בתחום מועצות אלה יש תכניות מפורטות. למועצות האזוריות ולערים יש תכניות מיתאר הנמצאות במוסדות התיכנון בשלבים שונים של אישור.

לשאלות 2—4: המדינה מחולקת מבחינה תיכונית למרחבי תכנון מחוזיים ומקומיים. המידע המבוקש נמצא בוועדות המקומיות לתיכנון ולבניה. אין בידי משרד הפנים סיכום כללי של מספר מבני המגורים ללא רשיון בכל המדינה.

לשאלה 5: מדיניותו של משרד הפנים היא לאכוף את חוק התיכנון והבניה. הגופים התיכנוניים הממונים על ביצוע החוק ימצאו את כל האפשרויות הטמונות בו כדי למנוע תופעות של בנייה בלתי-חוקית למטרה כלשהי.

1346. בניית בריכת שחייה בשיכון דן בתל-אביב

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את שר הפנים ביום כ"א באדר ב' תשל"ח (30 במארס 1978):

אבקש את כבוד השר להשיב לי על השאלות הנ"ל געות לדרך המידע של עיריית תל-אביב-יפו (המחלקה ליפו והשכונות) בעניין בניית בריכת שחייה בשיכון דן: א. האם "שיכון דן" היא שכונה טעונת-טיפול הנמצאת בתחום האחריית של המחלקה ליפו ולשכונות של עיריית תל-אביב-יפו?

ב. כמה משפחות גרות בשיכון דן אשר בתחומן צריכה להיבנות בריכת שחייה?

ג. כמה משפחות גרות בשכונות: רמת-החייל, ישגב, מעונות, שיכון יוגוסלבי, שנחאי וסלע, אשר בריכת השחייה אמורה לשרת גם אותן כמו את תושבי שיכון דן?

ד. מה הן הסיבות שהניעו את עיריית תל-אביב-יפו לקבוע כי בריכת השחייה תתוכנן לחמש-מאות משפחות בלבד, היינו לממדי אוכלוסיה התואמים בערך את ממדי האוכלוסיה של שיכון דן?

ה. מדוע קבעה העירייה כי הבריכת תאורגן כאגודה עותמאנית אקסקלוסיבית ולא כמפעל עירוני שישרת את כלל תושבי השכונות בסביבת שיכון דן?

ו. האם יודע כבוד השר כי רוב רובם של תושבי השכונות הנ"ל, פרט לתושבי שיכון דן, אינם מסוגלים לגייס סכום של 8,000 לירות כדי להימנות עם חברי אגודת הבריכה העותמאנית?

ז. האם נכון שעיריית תל-אביב הקצתה לבריכה שטח בן 4.5 דונאם אשר ערכו נאמד ביותר מ-6 מיליוני לירות?

שר-הפנים י. בורג :

לשאלה א: המחלקה ליפו והשכונות אינה מטפלת בשכונות טעונות טיפוח בלבד, לכן נמצא שיכון דן בטיפול.

נמסר לי כי מזה כשנה מבקש יושב-ראש אגודת הציירים והפסלים בישראל פגישה עם השר ואינו מצליח לקבלה.

אבקש להשיב לי:

1. האם ידיעה זו נכונה?

2. אם כן, מה היא הסיבה לכך?

3. האם מודע השר לעובדה כי עצם סירובו להיפגש עם יושב-ראש אגודת הציירים והפסלים עשויה להתקבל כנילוול בציבור הציירים והפסלים?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

לכל השאלות: נציגי אגודת הציירים והפסלים נפגשו עם הנוגעים בדבר בלשכתי ובמשרד ועניינם טופל. עם זאת נקבעה להם פגישה עמדי בימים אלה.

2156. מכרו למשרת מנהל בית-ספר

אווליה דה-רוטשילד

חבר-הכנסת י. יצחקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט"ו בתמוז תשל"ח (20 ביולי 1978):

בתאריך 5 ביולי 1978 פורסם בעתון "מעריב" מכרו על משרת הניהול של בית-ספר תיכון דתי עירוני ה' א' דה רוטשילד בירושלים. גודע לי שבתאריך 14 ביולי 1978, כלומר ארבעה ימים לפני המועד שנקבע, יפוג תקפו של המכרו.

שאלות הן:

1. האם נכונה ידיעה זו?

2. האם נכונה הידיעה, שהמכרו מיועד לאדם מסוים (שמו ושם משפחתו שמורים עמי)?

3. אם כן, האין זה טעם לפגם?

4. מה הוא מספר חברי ועדת המכרוים ומי הם חבריה?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

לשאלה 1: מעיריית ירושלים נמסר לי כי תקפו של המכרו פג אמנם ב-14 ביולי 1978 אולם בגלל תקלה טכנית שהיתה במכרו יפורסם מכרו חדש בימים אלה. לשאלות 2—3: לא.

לשאלה 4: יש שמונה חברי הוועדה והם: הסמנכ"ל לאמרכלות של העירייה, יו"ר; סגן ראש העיר הממונה על החינוך; נציג אירגון העובדים; מנהל המחלקה לחינוך; הממונה על יחידת המנגנון; המפקח על בתי-הספר; מבקר העירייה; נציג אירגון המורים. זו נראית ועדה אוניקטיבית מאוד.

הי"ר י. מ. אברמוביץ :

תודה לשר החינוך והתרבות. אני מזמין את שר הפנים להשיב לשאלות.

1270. בנייה לא-חוקית ברחבי הארץ

חבר-הכנסת ש. אסעד שאל את שר הפנים ביום ז' באדר ב' תשל"ח (16 במארס 1978):

הנידון: אינפורמציה בנושא הבנייה הלא חוקית ברחבי הארץ.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי:

1. לכמה ישובים במדינה אין עדין תכנית מיתאר?

2. כמה מבני מגורים קיימים ללא רשיון בכל המדינה?

2. האם יש ברשותכם הצעה מפורטת של אגף התקציבים בנושא זה, כפי שהחלטתם לפני שלושה חודשים?

תשובת שר הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: ועדת מנכ"לים לעניין ירושלים ואגף התקציבים עומדים בקשר עם כל המשרדים הנוגעים בדבר ומכניסים בשבילם דיוור, חלק בדיוור קבע וחלק בדיוור זמני עד להעברתם לדיוור קבע. המשרדים העיקריים הנמצאים בהכנה להעברה מינו פקידים אחראים לנושא זה.

לשאלה 2: אגף התקציבים מסר לוועדת מנכ"לים לעניין ירושלים מספר דיווחים בקשר להצעה מפורטת, והצעה נוספת תידון בישיבתה הבאה של ועדת המנכ"לים.

1492. יחידת משמר הגבול בישיבה בקריית ארבע

חבר הכנסת א. ידלין שאל את שר הפנים ביום כ"א באייר תשל"ח (18 במאי 1978):

1. מה הוחלט לגבי עתידה של יחידת משמר הגבול בישיבה בחברון?

2. מה העלטה בדקת התלונה נגד מאיר אינדור, מפקד היחידה? האם הוא ממשיך בתפקידו, ואם כן, למי הוא כפוף?

3. מה הוא סיכום הנסיון של שילוב לומדי ישיבה בפעילות משמר הגבול?

תשובת שר הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: אנשי ישיבת ההסדר של משמר הגבול בקריית ארבע ממשיכים לתפקד במסגרת של יחידה במשמר הגבול שבקריית ארבע, והם מופעלים במשימות ותפקידים הכרוכים בבטחון השוטף בגפת חברון בהתאם לתכנית המקורית שעל-פיה הוקמה היחידה.

לשאלה 2: היועץ המשפטי לממשלה החליט להעמיד את השוטר לשעבר מאיר אינדור לדין פלילי על שנהג במשך שבעה חודשים רכב לא רשיון וללא ביטוח בר תוקף.

לשאלה 3: הנסיון של שילוב ישיבה ופעילות במשמר הגבול בבטחון שוטף הוא חיובי בתנאי שאנשי היחידה מופעלים בעבודה מיבצעית במסגרת יחידות משמר הגבול בשטח.

1493. יחידת משמר הגבול בישיבה בקריית ארבע

חבר הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום כ"א באייר תשל"ח (18 במאי 1978):

בעתון "מירב" מיום שישי 14 באפריל 1978 התפרסמה כתבה מאת אורי דן על הדרך שבה פורקה ישיבת משמר הגבול בקריית ארבע, שהוקמה למלחמה בטי"ר. בכתבה נמסר על שרשרת ארוכה של התנכלויות וקשיים שהועמדו בפני היחידה הנ"ל ובסופה הובא גאום מלא שטנה והיריות כלפי אותה יחידה, שהושמע על-ידי קצין משמר הגבול בדרגת סגן ניצב.

רצוני לשאול :

1. האם הנאמר בכתבה הנ"ל הוא נכון בשלמותו או בחלקו?

2. האם פעילות היחידה הנ"ל היתה חיובית, ואם כן, מה יעשה כבוד השר כדי שהיחידה תמשיך לתפקד בקריית ארבע?

לשאלות ב-ג: בהתאם להודעת העירייה מספר המ"שפחות בשכונות הללו מגיע לאלפיים מאה ועשרים. בשיכון דן יש שש מאות וחמשים משפחות.

לשאלה ד: העירייה הצהירה כי המדובר בברירה שתבינה על-ידי אגודה שנושמה בהתאם לחוק האגודות העותמאני מכספי חברי האגודה, ואלה יהיו זכאים להשתמש בה. אולם תמורת דמי כניסה תהיה הברירה פתוחה גם לקהל הרחב, וכך תובטח לדעת העירייה ההנאה מהברירה לכלל הסביבה.

לשאלה ה: לדעת העירייה נוצר בכך נכס ציבורי המקיים שירותים לכלל הציבור והמוחזק על-ידי האגודה הנ"ל בלי שהעירייה תידרש להשקיע ממשאביה, פרט לקרקע ציבורית המועמדת לרשות האגודה, כדי לנהל את הברירה ולהחזיק בה כנ"ל.

לשאלה ו: הואיל וכאמור תהיה הברירה פתוחה גם לכאלה שאינם חברים באגודה, הרי שאין זכות ההנאה בה קשורה דווקא למי שביכלתו לגייס את הסכום הנדרש לחברות באגודה.

לשאלה ז: אכן השטח המוקצה הוא 4.5 דונאם. אשר לערכו, לפי התיכנון כיום זה שטח ציבורי פתוח אשר לדעת שמאים אין לו בדרך כלל ערך בשוק. אם תיכנון הברירה יאושר, ודאי יהיה לקרקע ערך וכנהוג תגבה העירייה אחוז מסויים מן הערך כדמי חכירה. בינתיים לא אושר עדיין סופית השימוש של השטח לבניית הברירה.

הי"ר י. מ. אברמוביץ :

שאלה נוספת לחבר הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

לכשתבינה, אם תבינה, הברירה הזאת בשיטה של צערי הרב העירייה אישרה, מה האמצעים הממשיים שתביקוט העירייה או משרד הפנים כדי לודא שברירה זו באמת תשמש מקום הנאה הגאה ציבורי גם לכל השכונות שהן מקופחות יותר מתושבי שיכון דן?

שר הפנים י. בורג :

יש לי הרושם שאני הכינותי את השאלה ואני רוצה לומר, שאינני רואה טעם לענות היום על עניין שעדיין לא ברור אם יהיה בכלל. גם השואל הנכבד אמר "אם וכאשר תתבצע". היות שבמשפט האחרון של תשובתי אמרתי שטרם אושר כל העניין, הרי עד שתבינה הברירה הזאת כפי שאתה ואני רוצים — לא כברכה לבטלה אלא כברכה להנאה — נדמה לי שנוכל, אם ירצה השם, לשוחח על הנושא.

1458. העברת כל היחידות של משרדי הממשלה לירושלים
חבר הכנסת ע. ברעם שאל את שר הפנים ביום כ"ד בניסן תשל"ח (1 במאי 1978):

בתאריך 21 בדצמבר 1977 החליטה ועדת השרים לענייני ירושלים, שכל שר אשר למשרדו יש יחידות מחוץ לירושלים ימנה פקיד אחראי להעברת יחידות אלו לירושלים. הוחלט אז שאגף התקציבים באוצר יעבד תכנית מפורטת להעברת המשרדים לירושלים ויגיש לוועדת השרים דין-וחשבון תוך חודש ימים.

רצוני לשאול את כבוד השר :

1. האם מילאו כל השרים הנוגעים בדבר את החלטת ועדת השרים בנושא העברת היחידות לירושלים?

בעיר רחובות, ואני מתאר לעצמי כי הדבר קיים ברוב ערי המדינה, יש מאות אורחים ש"איכפת להם" וחלקם הגדול פעיל ביותר באירגונים הוולונטאריים בעיר. הם מבקשים לשמש כפקחים בהתנדבות עם סמכויות של פקחים עירוניים כדי לסייע לרשויות המקומיות במלחמה נגד עבריינים העוקפים את חוקי העזר העירוניים ובעיקר בשטח התברואה כגון: זריקת פסולת, ליכלוך וכו'. בעת פתיחת בית-הדין העירוני ברחובות הבטיח כבוד שר המשפטים שהשתתף באירוע לבדוק את הדבר.

רצוני לשאול את כבוד השר: האם יהיה מוכן לתת עדיפות לבדיקת הנושא של מתן סמכות של פקחים לאור רחים מתנדבים?

שר-הפנים י. בורג:

התשובה הפעם קצרה: משרדי יהיה מוכן לתת עדיפות בבדיקת נושא מתן סמכות של פקחים לאורחים מתנדבים.

1677. תקנות דגל הלאום

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר הפנים ביום כ"ט באייר תשל"ח (5 ביוני 1978):

מדי פעם וגם באחרונה היו פירסומים בעתונות על מעשי פגיעה בדגל הלאום. לאחר עיון ב"חוק הדגל והסמל — 1949" ובתקנות שנלוו אליה משנת 1953, רצוני לשאול:

1. האם אין משרדו צריך לפרסם תקנות מפורטות ושלמות יותר מאלה הקיימות בקשר לתיאור הדגל, נסיבות הנפתו או הרכנתו, הנפתו ליד דגלים אחרים וכיו"ב?

2. האם נשקל כבר שינוי התקנות הקיימות והרחבתן?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה הפרוטוקול)

לשאלה 1: משרד הפנים מכין כיום תקנות חדשות לחוק הדגל והסמל, והעבודה נמצאת בשלב עיבוד סופי.

לשאלה 2: התקנות יהיו מושלמות ומפורטות.

1683. הענישה על זריקת אשפה במקומות אסורים

חברת-הכנסת ש. רכטמן שאל את שר הפנים ביום כ"ט באייר תשל"ח (5 ביוני 1978):

המאמצים שנעשו עד כה על-ידי הרשויות המקומיות כדי למנוע זריקת פסולת בניין ואשפה ברשות הרבים ובשטחים פרטיים על-ידי מפירי החוק עלו בתוהו. אנו עדים מדי יום ביומו לערימות אשפה ופסולת בניין באזורי מגורים רחבים. גם ההחלטה על הגדלת הקנסות לא הרתיעה עד כה את הנהגים מהשלכת פסולת.

רצוני לשאול את כבוד השר:

האם יהיה כבודו, בתיאום עם משרדי הממשלה הנוגעים בדבר, מוכן להביא לידי שלילת רשיון נהגות לשנה לנהג עבריין שיתפשש בזריקת פסולת בניין ואשפה באזור רים שלא יועדו לכך?

שר-הפנים י. בורג:

ניתן לאכוף יותר את חוק הנקיון וחוקי עזר לנקיון. החוק מתיר קנסות עד 5,000 לירות. הרעיון של שלילת רשיון נהגות צריך להיבדק על-ידי שר התחבורה ו/או משרד התחבורה.

3. האם ינקוט כבוד השר באמצעים נגד אלה שהיבלו בפעולת היחידה הנ"ל?

4. האם הובא בפני כבוד השר הנאום שבסיפה של הכתבה הנ"ל, ואם כן, האם ויידא השר אם אכן נישא נאום כנ"ל, ואם נישא, מה המסקנות שהשר הסיק מכך?

שר-הפנים י. בורג:

לשאלה 1: הכתבה הנזכרת בשאלתה מכילה מידע לא מדויק, קטעי מסמכים ודברים לא שלמים שהוצאו מהקשרם, ועל כן האמור בה אינו משקף את המציאות.

לשאלה 2: ישיבת ההסדר של משמר הגבול בקריית-ארבע לא פורקה והיא ממשיכה לתפקד במסגרת שנקבעה לה על-ידי פיקוד המשטרה מלכתחילה, היינו שילוב אנשיה בתפקידי הבטחון השוטף היומיומיים בנפת חברון עם אפשרות ללימוד תורה. במסגרת זו רואה המשטרה חיוב בהפעלת יחידה זו. אגב, מה שלא כתבתי: אנו מארגנים עכשיו את העניין מחדש.

לשאלה 3: איש לא חיבל בפעילות היחידה, ואיני רואה מקום לנקיטה באמצעים כל-שהם.

לשאלה 4: ה"נאום" הנזכר בכתבה הוא שיחה בת כשלוש שעות שערך אחד ממפקדי משמר הגבול עם אנשי היחידה. הציטוט מדברי הקצין כפי שהובא בכתבה הינו מסולף באשר הוא הוציא חלק מהדברים מהקשרם, הת-עלם מחלק מהדברים שנאמרו ואף "ציטט" דברים שלא נאמרו כלל.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מאוד שמח שהדברים האלה לא נאמרו באמת.

שר-הפנים י. בורג:

אני שמח שגרמתי לך להיות שמח.

1573. מי מכוון את התפיסה בבת-הסוהר?

חברת-הכנסת א. שפייר שאל את שר הפנים ביום ט"ו באייר תשל"ח (23 במאי 1978):

לאחרונה פורסם שמקורם של התפיסה בבת-הסוהר וגילוייה האלימים הוא ביד מכוונת.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1.

האם נכון הדבר?

2. האם חקרו שלטונות הבטחון את הדבר?

3. מי הוא הגוף או האנשים המתכננים את התפיסה, והאם יש כוונה להעמידם לדין?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: יש אישור לכך שחלק מהאסירים פעל בהדרכה ובתיאום עם גורמים מהחוץ. בחודש ספטמבר 1977 החל בפעילותו אירגון חנינה ושקום למשפחות אסירים שהציב לו למטרה להשיג חנינה כללית וחנינות מיוחדות והטבת תנאים לאסירים.

לשאלה 2: כן.

לשאלה 3: ראה תשובה לשאלה 1.

1653. מתן סמכות של פקחים לאורחים מתנדבים

ברחובות

חבר הכנסת ש. רכטמן שאל את שר המשפטים ביום כ"ט באייר תשל"ח (5 ביוני 1978):

* השאלתה הועברה משר הפנים לשר הפנים לתשובה.

1853. חבלה בצינור המים לנצרת

חברת הכנסת ס. א. אלוועבי שאל את שר הפנים ביום ט"ו בסיון תשל"ח (20 ביוני 1978):

בשידורי הבוקר ב"קול ישראל" מיום שישי 2 ביוני 1978 במסרה הודעה בשם ראש עיריית נצרת עילית, כי חיבלו בצינור המים המוביל לעיר. כידוע, צינור המים לנצרת עילית הוא גם צינור המים לנצרת. אבקש לקבל מכבוד השר תשובה מוסמכת לשאלות אלה:

א. האם חובל צינור המים ומתי?
ב. האם ידוע מי חיבל בצינור המים, היכן ולאיוו מטרה?

ג. מה היה אופי החבלה, אם היתה כזו?

ד. האם מוכן כבוד השר להבהיר לציבור הרחב את כל הידוע בנושא זה ובהקדם, מאחר שהעדר אינפורמציה גורם לפרשנות מטעה ולחסיסה בציבור הערבי?

תשובת שר הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, במסרה לפרוטוקול)

לשאלה א: צינור המים חובל בסוף חודש מאי, והידיעה על כך נמסרה למטרה על-ידי חברת "מקורות". הדבר פורסם גם בעתון "דבר" מיום 1 ביוני 1978 וב"עתון ידיעות אחרונות" מיום 4 ביוני 1978.

לשאלה ב: אין לנו ידיעה מי חיבל בצינור.

לשאלה ג: אופן החבלה הוא שבירת הצינור.

לשאלה ד: אין לנו מה להוסיף על מה שפורסם בעיתונות.

צינור גוסף שהותקן על-ידי חברת "מקורות" ואשר ייעודו הוא לספק מים לכפרים בסביבה ולנצרת עילית לא הופעל בשל תקלות וחבלה במיתקני ההפעלה שלו.

1950. רשות מקומית לכפר עילוט

חברת הכנסת ז. עטשי שאל את שר הפנים ביום כ"ב בסיון תשל"ח (27 ביוני 1978):

הכפר עילוט במבואות נצרת מונה כ-3,000 תושבים, ועד היום אין בו רשות מקומית. דבר זה גורם סבל רב לתושבים והוא מקרה חריג מבחינת גודל האוכלוסיה. בהעדר רשות מקומית אין בכפר חשמל עד היום ואין רשת כבישים.

אבקש את כבוד השר להשיב לי:

1. מדוע אין רשות מקומית בכפר עד היום?
2. בהעדר רשות מקומית, איך מטופלים תושבי הכפר מבחינת מתן השירותים?
3. האם יש בדעת משרד להקים רשות מקומית?
4. אם כן, מתי?
5. איך נספק לכפר את צרכיו האלמנטאריים עד הקמת הרשות אם בכלל?

תשובת שר הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, במסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: היות שמרבית תושבי הכפר ממשיכים בהתנגדותם להקמת מועצה מקומית נפרדת, אין בדעתנו להקים רשות מקומית בזמן הקרוב בניגוד לציון התושבים.

שאלה 2: בדעתנו בעתיד, לאור קירבת הכפר לעיריית נצרת ולאור העובדה שתושבי עילוט מקבלים שירותים — כמו חינוך, בריאות וכדומה — יחד עם תושבי נצרת לצורך שטח זה לתחום עיריית נצרת.

הי"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת רכטמן.

שמואל רכטמן (הליכוד):

האם הובא הדבר לידיעתו של שר התחבורה?

שר הפנים י. בורג:

אני מניח שיש לו מוכיר טוב שזה צריך להיות תפקידו.

1798. רשיונות בנייה בכפרים הערבים

חברת הכנסת ח. מוויס שאל את שר הפנים ביום י"ג בסיון תשל"ח (18 ביוני 1978):

בתאריך 24 באפריל 1976 נתן מנהל ועדת התיכנון והבנייה המרכזית במחוז הצפון הוראה לוועדת התיכנון והבנייה המקומית ובה המלצה לאימתן רשיונות בנייה לאזרחים הערבים בשטחים שהוצעו לכך מטעם משרדכם בשנת 1972 כדי להקל על מצוקת השיכון בכפרים הערביים. הוראה זו ניתנה משום שתכנית המיתאר קטנה מדי. מלצח זו של מנהל ועדת התיכנון והבנייה במחוז הצפון מתוירה את הדברים לאותו מצב חמור ששרר בשנת 1961.

אי לכך רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם ידוע עניין זה לכבוד השר?
2. אם כן, מה היא המטרה של ההוראה הנ"ל?
3. האם מוכן כבוד השר להורות על ביטול ההוראה הנ"ל?

4. האם מוכן כבוד השר לפעול למען הרחבת תכנית יות המיתאר בכפרים הערבים כך שיספקו את צרכיהם של התושבים?

תשובת שר הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, במסרה לפרוטוקול)

אין הוראה אלא פרשנות של היועץ המשפטי לממשלה, האומרת שיש להימנע מהוצאת היתרי בנייה לפי סעיף 97 אלא רק במקרים שהתכניות מאושרות כחוק. והעיקובים נובעים מכך.

1836. הפעלת צופר המבשר את כניסת השבת

חברת הכנסת ש. רכטמן שאל את שר המשפטים ביום י"ג בסיון תשל"ח (18 ביוני 1978):

מדי שבוע ביום שישי מופעל בבית המועצה הדתית צופר המבשר על כניסת השבת. הצפירה נשמעת בעוצמה רבה ובוקעת לתוך דירות התושבים גם כאשר התריסים מוגפים והחלונות נעולים. לדברי תושבים שהגישו עצומת מחאה הקול הנשמע הוא בלתי-נסבל, מפריע את מנוחתם וגורם למטרד חמור. היועץ המשפטי לעירייה הודיע לי כי העירייה אינה יכולה לפעול בנידון וכי באפשרותה רק לפנות למשרד המשפטים ולתבוע ממנו למצות את חוק כנוביץ — למניעת כאבי ראש.

אי לכך הריני מבקש להודיעני:

מה הם הצעדים אשר משרד המשפטים ינקוט במקרה זה למען פתרון הבעיה הגורמת סבל כבד לתושבים בר-חובות?

שר הפנים י. בורג:

קיימות תקנות למניעת רעש על-פי חוק כנוביץ והעירייה יכולה לאכוף תקנות אלה. אני מציע כי אנשי העירייה יפנו אל השירות לשמירת איכות הסביבה במשרדי ויקבלו מידע נוסף בנושא זה, ובכלל זה ייועץ מקצועי ועזרה ברכישת מכשירים למדידת רעש.

לשאלות 3—4: ראה לעיל.

לשאלה 5: בינתיים מקבל הכפר את השירותים האלמנטאריים.

1991. בנייה בלתי חוקית בנתניה

חבר-הכנסת י. זכאי שאל את שר הפנים ביום א' בתמוז תשל"ח (6 ביולי 1978):

ב"מעריב" מיום 23 ביוני 1978 פורסם כי חברת בנייה מנתניה בשם "פל-דור" הקימה שלד לשני בניינים בני תשע קומות ללא רשיון, חרף צווי הפסקה שיפוטיים שהוציא בית-משפט.

אבקש להשיב לי:

1. האם פירסום זה נכון והאם הובאו ידיעות אלו לידיעתך?

2. מה בדעת השר לעשות כדי למנוע הפקרות של בנייה ללא רשיון?

3. האם בדעת השר לתת הוראה שתתבע את הריסת שני הבתים כדי שכולם ייראו שווים בפני החוק?

4. האם מודע השר למצב של הפרת חוק הבנייה על ידי חברות וקבלנים גדולים כאשר הם על-פירוב נפטרים בכופר כספי וממשיכים בבנייה שניתן לה רשיון כדיעבד?

5. האם מוכן השר להקים ועדת חקירה שתבדוק כיצד קורה שמקמים שלדי בניינים בני תשע קומות מבלי שהמערכת תהיה מסוגלת להפסיק את עבודתם בזמן? 6. האם מודע השר לכך שתובעים אזרחים לדין על סגירת מרפסת או הגדלת מטבח או פתיחת חלון, ואז האזרחים הפשוטים המראים באצבע על הפרות החוק על-ידי חברות וקבלנים מתמרמרים על אי שוויון בפני החוק?

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

אבקש את שר הפנים להשיב לשאלתה מס' 1991 של חבר-הכנסת זכאי.

שר-הפנים י. בורג:

האם הוא ישנו באולם?

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

כן, אם אינני אומר שהוא איננו, הוא ישנו.

שר-הפנים י. בורג:

אם כן, נתגלגלה לנו זכות על-ידי זכאי — אין שום ספק בכך.

לשאלות 1—6: מדובר בבניין אחד שהוקם על שתי חלקות שבינתיים אוחזו. לפי התכנית החלה על האזור מותר להקים במקום בניין בן שבע קומות פלוס קומת גג. למעשה, בנתה החברה תשע קומות פלוס דירת גג. כמו-כן עברה החברה את אחוזי הבנייה המותרים. הור"עדה המחוזית לתיכנון ולבנייה הפסיקה את העבודה בכל הבניין כשהוא בלתי גמור והגישה תביעה פלילית נגד החברה. בדעת הוועדה המחוזית לתכנון את הריסת הבנייה החורגת.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

תודה לשר הפנים. אבקש את סגן שר האוצר לעלות לדוכן ולהשיב לשאלות של חברי הכנסת.

1383. הקצבות האוצר לרשויות המקומיות

חבר-הכנסת ש. רכטמן שאל את שר האוצר ביום כ"א באדר תשל"ח (30 במארס 1978):

הרשויות המקומיות מתקשות להגיש לאוכלוסיה את שירותיהן בגין אי קבלת ההקצבות המגיעות להן ממשרדי הממשלה. לאחרונה נמסר לראשי העיריות והמועצות כי האוצר אינו מעביר את הכספים למשרדי הממשלה.

רצוני לשאול את כבודו:

1. האם הידיעות הנ"ל נכונות?

2. אם אינפורמאציה זו אינה מהימנה, הנני מבקש מהשר להבהיר הדברים.

סגן שר האוצר י. פלומין:

לכל השאלות: הידיעות המפורטות בשאלתה היו נכונות בחלקן לגבי שנת הכספים 1977. בשנת 1978 נקבע נוהל חדש להעברת השתתפות משרדי הממשלה בתקציבי הרשויות המקומיות. נוהל זה נקבע במסגרת יישום המלצות של ד"ר-ותשבון ביניים ב' של הוועדה הממלכתית לענייני השלטון המקומי. נוהל זה מבוסס על עקרון העברה סדירה ושוטפת של כספים בהסתמך על דיווחים פסיים בלבד בניתוק מדיווחים כספיים מפורטים. יישומם של נוהל זה הביא בשנת 1978 לשיפור בתהליך העברת הכספים ממשרדי הממשלה לרשויות המקומיות.

1508. עלות כלי הרכב של עובדי המדינה לאוצר

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר האוצר ביום י"א באייר תשל"ח (18 במאי 1978):

בשאלתה מס' 1181 שהגשתי לכבוד השר ביום 8 במארס 1978 שאלתי את כבודו לכמה עובדי מדינה יש רכב צמוד השלטה לממשלה. כבודו ענה: ל-1,134 עובדים בנוסף ל... ברצוני לשאול עתה את כבוד השר:

1. א. מה הוא שווים הריאלי בשוק החפשי (לרבות מכס וכל מס אחר) של אותם 1,134 כלי הרכב?

ב. כמה עולה לאוצר ההחזקה השוטפת של מכוניות אלו, ובכלל זה ביטוח וכו', במשך שנה? (אציין: שאלתי מכוניות לאותם 1,134 כלי הרכב ולא ליתר כלי הרכב המפורטים בנוסף בתשובות 1 ו-2 בשאלתה הנ"ל).

2. לשאלה מס' 3 בשאלתה הנ"ל כמה עובדי מדינה מקבלים תשלום בעד החזקת רכב ענה כבודו: תשלום בעד החזקת רכב שירות ואישי מקבלים 10,166 עובדי מדינה. שאלתי לכבוד השר:

כמה מוציא האוצר לשנה בעבור החזקת רכב שירות ואישי של אותם 10,166 עובדי המדינה?

3. האם אין המספרים לעיל מופרזים ואם כן — מה יעשה כבוד השר כדי לצמצמם?

סגן שר האוצר י. פלומין:

1. (א) שווי כלי הרכב הקיימים במחירי השוק הוא 170 מיליון (ב) אחזקת כלי הרכב (ביטוח, תיקון, גים, פחת, הוצאות ניהול ודלק) עולה לאוצר כ-115 מיליון לירות בהיקף שנתי (במחירי 1978).

2. הוצאות אחזקת רכב לעובדי מדינה, רכב שירות, אישי וכדומה במחירי 1978: כ-450 מיליון לירות ברוטו, כ-270 מיליון לירות נטו.

לשאלה 4: תכנית העבודה של אגף מס' הכנסה לשנת 1978/79 כוללת שורה של אמצעים ומשימות שיופיעו להעמקת הגבייה בסקטור העצמאיים. בין היתר יוקפד על גיהול ספרים ורישומים נאותים, יגדל מספר התיקים שייבדקו במדגם ויוגברו אמצעי הגבייה והאכיפה נגד סרבנים באמצעות יחידות גבייה נוספות. מופעל מרכז למאגר מידע לצורך העמקת השומה, ולאחרונה אף חודשו פעולותיה של המועצה הציבורית למס' אמת.

הד"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמזלינו.

שושנה ארבל-אלמזלינו (המערך):

בכמה, על-פי האומדן של משרד האוצר, תועמק הגבייה אצל העצמאיים?

פנן שר האוצר י. פלומין:

סליחה, לא שמעתי.

שושנה ארבל-אלמזלינו (המערך):

מה היא ההערכה של האוצר, לפי האומדן שלכם: בכמה תועמק הגבייה אצל העצמאיים בשנת הכספים הנכונת?

פנן שר האוצר י. פלומין:

קשה לי ברגע זה לתת תשובה מדויקת היות שאנו גובים סכומים אצל עצמאיים בחלק כמקדמות שוטפות ובחלק כפיגורים על-חשבון שנים קדמות, בין בגין פיגורים "נורמאליים" בתשלום במועד עם ריבית והצמדה ובין בגין הפרשים שאנו גובים בגין בדיקות ושומות, כאשר יש הכנסות נוספות או התאמת הוצאות לשומות. אני לא חושב שפסיטי אנו יכולים לעשות הפרדה מהו בדיוק הסכום שנגבה יותר ממגזר העצמאיים, כתוצאה מהגברת הפעילות הכלכלית או בנפרד מאותו חלק שאפשר לשייך אותו לפעילות העמקת הגבייה. אבל אין ספק שגם הגדלת מיכסת ניכויים במקום והרחבת רשת גיהול החשבונות בתרומנה תרומות מאוד משמעותיות — לא עשרות מיליונים אלא הרבה מעבר לכך — להעמקת הגבייה במגזר הזה.

1813. פנן שר האוצר י. פלומין:

פנן שר האוצר י. פלומין:

צעירים רבים בישראל המשתחררים משירות סדיר בצהל ועומדים להקים בית משלהם נתקלים, בנוסף לקושי של דיוק, גם באי-יכולת לרכוש מצרכים שהם בתקופתנו אלמנטאריים והכרחיים לגיהול בית מסודר. במפגשים עם נוער זה הועלו דרישות להעניק לכל צעיר המשתחרר מצהל תעודה שתוכנה אותו לאחר שנרשם לנישואין לרכישת מרקר, מכונת כביסה ותנור גז או חשמל ללא מס. זכות זו תקביל לזכות לרכישת מצרכים כאלה לעולים חדשים.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

מאחר וכבוד השר מוסמך בהתאם לחוק להתקין תקנות כנ"ל האם יהיה הוא מוכן להתקין?

פנן שר האוצר י. פלומין:

בשלב זה אין בדעת האוצר להתקין תקנות כמוצב בשאלתה.

1607. מסירת בית הכנסת על-שם ענן הנשיא לעדה הקראית

חבר הכנסת ש. הלל שאל את שר האוצר ביום ט"ז באייר תשל"ח (23 במאי 1978):

לפני חודשים מספר הוסכם בין שר האוצר ושר הפנים כי לעדת הקראים יימסרו בית הכנסת על-שם ענן הנשיא ברובע היהודי והדירה השייכת לשמש בית הכנסת. בית-כנסת זה היה שייך לקהילה זו מזה דורות רבים. לשיפוט המקום הובטח על-ידי משרד האוצר מענק בסך 750 אלף לירות. משרד האוצר עדיין לא מימש את הבטחתו, ומסיבה זו מתעכבת מסירת בית הכנסת והדירה. אודה לשר אם ישיב לי:

1. מה היא סיבת העיכוב בקיום ההבטחה למתן המענק המיועד לשיפוט המבנים?

2. האם מוכן כבוד השר להורות על מימוש ההבטחה הזאת כדי לאפשר לקהילה הקראית לקבל לידה מבנה קדוש והיסטורי זה, שחשיבותו גדולה בעיני בניו?

תשובת פנן שר האוצר י. פלומין:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות: לא ידוע לנו על הבטחה שניתנה לשר הפנים, כאמור ברישה של השאלתה. אם ניתנה הבטחה בעל-פה על-ידי שר האוצר הקודם, הרי שלא ניתן לה אישור בכתב ולכן מגווע היה משרד האוצר מלבצע את המענק. בתקציב משרד הרתות יש סעיפים מתאימים למטרה זו. אם משרד הרתות מעוניין, הוא יכול לבקש הקצבה, וזאת במסגרת התקציבית הכוללת.

1807. גביית מס הכנסה מעצמאיים

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמזלינו שאלה את שר האוצר ביום י"ג בסיון תשל"ח (18 ביוני 1978):

בעתונות פורסם שמש-הכנסה של השכירים גדל בשנת 1977 בשיעור ריאלי של 4% בעוד שהכנסה שלא משכר ירדה ב-6%. מספרים אלה מבליטים את חוסר הגבייה המספקת של מס הכנסה אצל העצמאיים.

לכן רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם הפירסום בעתונות, המסתמך על פירסומי בנק ישראל, תואם את המציאות?

2. אם כן, מה היו הגורמים לכך?

3. האם גביית מס הכנסה ב-1977 תואמת את חלוקת ההכנסות הלאומית בין עצמאיים לשכירים?

4. באילו אמצעים עומד שר האוצר לנקוט כדי להעמיק את גביית מס הכנסה אצל העצמאיים ולהבטיח גביית אמת?

פנן שר האוצר י. פלומין:

לשאלה 1: הפירסום תואם בחלקו את המציאות. לפי הנתונים שבידינו חלה עליה בחלקם של השכירים בגביית מס הכנסה בשנת 1977/78 ב-3.9% לעומת שנת 1976/77, אך לא חל כל שינוי בשיעור הגבייה מהעצמאיים באותה שנה.

לשאלות 2-3: יש מתאם חיובי בין עלייה זו לבין החלוקה בהכנסה הלאומית, אשר הושפעה בשנת 1977 (שנת בחירות) מהעלייה בתשלומי השכר לעובדים. גם ממצאי המוסד לחקר התפוקה מורים על ירידה בתמורה להון לעומת התמורה לעבודה באותה שנה לעומת שנים קודמות.

ל-3,000 נישומים לערך שהצהירותיהם לא נתקבלו. חלק מהשומות שנקבעו לנישומים אלה מתייחס להעלמת הכנסות וחלק אחר מתייחס להתאמות בהוצאות.

3. בשנת 1977 הועברו למחלקת החקירות על-ידן משרדי השומה בארץ שלושים וארבעה תיקי נישומים שהיו בטיפול מדגמי. מתוך תיקים אלה נפתחו עשרים ושבעה תיקי חקירה, שני תיקים לא נמצאו מתאימים לטיפול פלילי ושישה תיקים נמצאים בשלבי הכנה וב-דיקה נוספת.

4. בתיקים אלה ניתנו עד כה שני פסקי דין שבהם הוטל על הנאשמים קנס כספי כולל בסך של 140,000 ל"י ונגזרו שני חודשי מאסר בפועל ושבעה חודשי מאסר על תנאי.

הי"ר י. מ. אברמוביץ :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת משל.

ירוחם משל (המערך):

יוצא, שמכלל הנישומים שאמרת רק שני תיקים, מכל פעולת משרד האוצר, יצאו לפועל. מהו האחוז של כלל הנישומים שהיה במשרד האוצר טיפול בתיקיהם?

סגן שר האוצר י. פלומין:

אמרתי שהבדיקות היו לגבי 4,753 עצמאיים, שהרי לפי שיטת המדגם אין אנו בודקים את כל מיליון התיקים שיש לשכירים ועצמאיים אלא רק לגבי הקבוצה הנבחרת במדגם. בשנת 1977 נבדקו 4,752 תיקים של עצמאיים וחברות, מתוכם היו 35 תיקים פרובלימאטיים. מתוך תיקים אלה הגיעו שניים לשלב משפט ובדיקה. אין זה אומר שבשנת 1977 קיבלנו רק שני פסקי דין. השואל שאל לגבי שנת העבודה 1977 ואלה הפירות — אם אפשר לומר כך — של שנת העבודה 1977 הן במישור השיעורי, הן במישור מחלקת החקירות והן בשלב הסופי של מחלקת החקירות, דהיינו ההרשעה הפלילית.

ירוחם משל (המערך):

כלומר, מתוך התיקים — — —

הי"ר י. מ. אברמוביץ :

נשאלה כבר שאלה אחת.

1870. תשלום מס ערך מוסף

חבר-הכנסת י. משל שאל את שר האוצר ביום ט"ו בסיון תשל"ח (20 ביוני 1978):

לפי המידע שקיבלתי ישירות מרשות השיווק הגדולות במסחר (ברית הקואופרציה הצרכנית, המשביר לצרכן, שק"ם, כל-בו שלום וסופרסל) מתברר כי גביית מס ערך מוסף ברוטו מהרשתות האלה הגיע בשנת 1977 ל-416 מיליון לירות, בעוד שהגבייה נטו של מס ערך מוסף לאחר תשלום לספקים בגין קניות, קיוון השקעות ואי-התחשבות בפירות וירקות שהועבר לאוצר הוא 40—45 מיליון לירות.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. מה הוא הפדיון של המסחר הקמעוני בשנת 1977?

2. מה הוא סך מס ערך מוסף ברוטו ונטו שנגבה מהמסחר הקמעוני בשנת 1977?

3. מה הוא סכום המס, ברוטו ונטו, שנגבה מרשתות השיווק הגדולות (שנתונים עליהן מסרתי לעיל) ומהם סכומי המס שנגבו משאר המסחר הקמעוני?

1814. גביית היטל מיוחד למימון מסיכות גז

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר האוצר ביום י"ג בסיון תשל"ח (18 ביוני 1978):

במוסף "הארץ" מיום 31 במארס 1978 הודפסה כתבה מאת נתן דונביץ, ובה בין היתר נתונים אלה:

א. מזה שמונה שנים מנכים מכל שכיר במדינת ישראל באמצעות הביטוח הלאומי 0.3% משכרו ברוטו.

ב. ההכנסה הצפויה השנה מגביית היטל זה הנגבה בחשאויות היא 80 מיליון ל"י, וזאת אף-על-פי שהמטרה שלמענה נגבה ההיטל המיוחד — מימון ייצור המוני של מסיכות גז — הושגה מומן.

ג. התיכנון המקורי היה לגבות 90 מיליון ל"י למטרה המצויינת לעיל. במארס 1976 כבר עמד הסכום על קרוב ל-250 מיליון ל"י, ועתה הוא עומד על 600 מיליון ל"י בקירוב.

ד. המס נגבה משכירים בלבד.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. אילו מן הנתונים המפורטים לעיל הם נכונים ואילו לא? ומהם הנתונים המדויקים?

2. אם הדברים המובאים לעיל הם נכונים בחלקם או בשלמותם, מה יעשה כבוד השר כדי להביא את הדברים לסדר, כמתאים לממשל תקין?

סגן שר האוצר י. פלומין:

1. אענה להלן על השאלה לפי הסעיפים המצויינים במבוא לשאלתה:

א. הפרטים נכונים.

ב. הגבייה השנה תגיע ל-250 מיליון לירות לערך. המס אינו נגבה בחשאויות אלא על פי חוק, והפרטים כלולים בגלוי בתקציב המוסד לביטוח לאומי. הכסף אינו מיועד רק לייצור המוני של מסיכות גז אלא גם לאיחסון ולהחלפתן ולהוצאות אחרות בתחום ההגנה האזרחית.

ג. הנתונים נכונים אולם לא ניתן להשוות לירות של שנת 1969 לאלה של שנת 1978.

ד. נכון.

2. שרי הבטחון והאוצר ידאגו להוצאות הכספים רק למטרות הקשורות בהגנה אזרחית. אם יתברר כי רוב צרכי ההגנה האזרחית באו על סיפוקם, יצומצם ההיטל בהתאם לכך.

1869. מדגם נישומי מס-הכנסה

חבר-הכנסת י. משל שאל את שר האוצר ביום ט"ו בסיון תשל"ח (20 ביוני 1978):

אבקש את כבוד השר להשיב לי:

1. כמה נישומים נבדקו במדגם שנערך לשנת המס החולפת?

2. כמה נישומים מהמדגם הזה נתגלו כמעלימי מס?

3. נגד כמה ממעלימי המס נפתחו תיקים?

4. אילו ענשים הוטלו על מעלימי המס?

סגן שר האוצר י. פלומין:

1. בשנת העבודה 1977 נבדקו 4,753 תיקי עצמאיים וחברות במסגרת המדגם. נערכו להם 12,670 שומות.

2. מבין 12,670 השומות הנ"ל אושר הדין וחשבון לאחר בדיקתו ב-3,150 שומות. 9,520 שומות נערכו

א. האם מוכן השר לאשר שהנתונים אשר הבאתי לפני מליאת הכנסת בשני המקרים הם הנתונים הנכונים?
ב. אם תשובת השר חיובית, האם תוכל להסביר איך קרה הדבר שהאשמת חבר-הכנסת בשימוש לא נכון בנתונים כאשר למעשה הטעות היתה מצדך?

סגן שר האוצר י. פלומין:

א. בעת חישוב צרכי המימון בתעשייה יש להשתמש בנתוני ההשקעות והמקורות למימוןם במחירים שוטפים ולא במחירים קבועים. שהרי המשקיע צריך לשלם מחיר שוטפים בעד המבנים, המכונות והציוד, ולכן צריך לגייס את הסכומים המתאימים למימוןם במחירים שוטפים.
ב. בדקתי שוב, המקור שצוין לעניין אחוז הרווח המושקע בתכניות המאשרות לשנת 1976 לא מדבר כלל באחוז הרווח שהושקע אלא בחלק של קרנות פחת, רווחים וכו' בהשקעה הכוללת של מפעלים מאושרים. האחוז המופיע שם הוא 0.3%.

אני רוצה להוסיף לחבר-הכנסת דקל, שבדרך כלל, כשאנחנו מדברים על מפעלים מאושרים, חלק די גדול מהם אלה השקעות חדשות ובכלל אין לדבר לגביהם על אפשרות של השקעה של רווחים, שהרי אלה מפעלים חדשים לגמרי. כך שהנתונים של מפעלים מאושרים ככלל — שכוללים גם מפעלים חדשים וגם הרחבת מפעלים קיימים — אינם נותנים תמונה חדשה על מצב ההשקעה מחדש בקרנות הפחת בתעשייה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת מיכאל דקל.

מיכאל דקל (הליכוד):

סגן שר האוצר עשה מה שעשה בדיון: הוא הסתמך על נתונים של 1978 ואני התייחסתי לנתונים על בסיס 1976, והוא פשוט לא השווה את שני המספרים.

סגן שר האוצר י. פלומין:

לפי מיטב זכרוני לא נקטתי בשום מספר אלא נתתי אחוז של 0.3% המתייחס לתכניות מאושרות, שכאמור כוללות גם מפעלים חדשים ומכאן הסטייה כלפי מטה בממוצע.

1875. הפסדים של חברה ממשלתית

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר האוצר ביום ט"ו בסיון תשל"ח (20 ביוני 1978):

בעתונות מיום 5 ביוני 1978 נמסר על חברה ממשלתית (ללא פירסום שם) שהפסדיה הגיעו למיליארד לירות לערך ושועדת הכלכלה של הכנסת ביקשה מהשר הסברים לכך.

הנני שואל את כבוד השר:

1. מה שם החברה הנ"ל ומה שטח עיסוקה?
2. מה הוא היקף ההפסד האמיתי של החברה?
3. האם חקר השר את מצב החברה ומה הן מסקנותיו?

סגן שר האוצר י. פלומין:

לשאלות 1—3: לא נתקיים כל דיון כאמור בשאלתה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת תופיק טובי.

4. מהו היחס בין חלקו של המסחר הקמעוני שאינו שייך לרשתות הגדולות הנ"ל בפדיון הענף כולו וחלקו בענף בתשלום מס ערך מוסף, ברוטו ונטו?

סגן שר האוצר י. פלומין:

הנתונים להלן מקורם בדיווחים סטטיסטיים ומצבי חשבון של עוסקים המצויים במערכת מע"מ. ייתכנו אי-דיוקים מסויימים בגלל קושי ההבחנה בין הסקטור הקמעוני והסיטונאי.

1. הפדיון של המסחר הקמעוני בשנת 1977 היה כ-33 מיליארד לירות.

2. מע"מ ברוטו מהמסחר הקמעוני כ-3 מיליארד לירות; מע"מ נטו מהמסחר הקמעוני כ-0.35 מיליארד לירות.

3. סכום המס ברוטו מרשתות שיווק גדולות כ-0.9 מיליארד לירות; סכום המס נטו מרשתות שיווק הגדולות כ-0.1 מיליארד לירות; סכום המס ברוטו משאר המסחר הקמעוני כ-2.1 מיליארד לירות; סכום המס נטו משאר המסחר הקמעוני כ-0.25 מיליארד לירות.

4. משקלו של שיווק בלתי מאורגן בפדיון כ-70%; משקלו של שיווק בלתי מאורגן במס ברוטו: כ-70%; משקלו של שיווק בלתי מאורגן במס נטו: כ-75%.

1871. הנתונים הנכונים על השקעות ההון

חבר-הכנסת מ. דקל שאל את שר האוצר בים ט' בסיון תשל"ח (14 ביוני 1978):

בישיבת הכנסת ביום 12 ביוני 1978, ישיבה קי"ט, אשר דנה בחוק לעידוד השקעות הון (תיקון מספר 17) התייחסתי לנושא אמרתי: "לפי מספרים של מרכז ההשקעות צופים בשנת 1978 השקעות בסכום של 7.6 מיליארד לירות. אם נתייחס לסכום זה לפי ערכים ריאליים של 1976 נמצא שמדובר על שיעור של כ-5 מיליארד לירות. מהו הפחת במשק התעשייתי? יש הערכות שונות, בין 3—4 מיליארד לירות במחירי 1976". על כך השיב סגן השר בדבריי התשובה: "... לחבר הכנסת דקל. אני חושב שגם כאן חל שיבוש בנתונים שבידיך. כי אם בשנת 1978 התחזית שאתה בעצמך נותן אותה היא 7.6 מיליארד לירות בהשקעה בתעשייה, כשאתה מוריד 4—5 מיליארד לירות השקעות בחידוש המשק, עדיין נותרה יתרה של 3 מיליארד לירות השקעה חדשה". אדוני השר, בדבריי התייחסתי לנתונים על בסיס 1976. בתשובתך התייחסת לנתונים של 1978 במחירים שוטפים מבלי להמירם לערכים ריאליים של 1976. הטעות היתה בדבריי תשובתו של סגן השר, אולם בדבריו טען "שחל שיבוש בנתונים אשר בידיך".

בהמשך נאומי אמרתי: "כאשר אני מסתכל על הפירסומים של מרכז ההשקעות ב-1976 ורואה שם סעיף האור-מר כמה השקיעו התעשיינים, המלונאים והחקלאים, מר-ווחים וקרן פחת, להשקעות חדשות אני נחקל במספר של 0.4%, את אומרת 4 פרומיל מהרווח. למה זה קורה...". בדבריי תשובתו השיב לי סגן השר, מר יחזקאל פלומין: "... אני גם חושב שהנתונים של 4 פרומיל שנתת אינם מדויקים. עד כמה שהצלחתי להבין מהנתונים שבידי מדובר ב-400 מיליון לירות ולא ב-4 פרומיל".

לוח מס' 3 בדיון-חשבון מרכז ההשקעות לשנת 1976, ירושלים, חשוון תשל"ח, מורה שהנתונים אשר הבאתי הם הנכונים.

אודה לכבוד השר על תשובותיו לשאלותי:

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
האם הידיעה נכונה או אינה נכונה?

סגן שר האוצר י. פלומין:

השאלתה של חבר-הכנסת תופיק טובי היא שאלה חד-משמעית: אם התקיים דיון בוועדת הכלכלה של הכנסת התשובה שלי היתה ברורה. אם חבר-הכנסת טובי מבקש לשאול שאלה שחורגת מגדר התשובה, הייתי מבקש להגיש אותה בנפרד.

(חבר-הכנסת ת. טובי קורא קריאת ביניים)

במבוא לשאלתה של חבר-הכנסת טובי היתה הנחת יסוד שהדיון התקיים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כך פורסם, מה אני אשם בזה?

סגן שר האוצר י. פלומין:

גם אני לא אשם בפירסומים וגם לא אחראי להם.

1940, 1942. חלוקת כרטיסי טיסה חינם לעובדי המכס
חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את שר האוצר ביום כ"ב בסיון תשל"ח (27 ביוני 1978):

בעקבות מידע הגיעני אודות מנהגים מוזרים של חברות התעופה כלפי עובדי אגף המכס והבלו של משרד האוצר, אבקש להשיב לשאלות אלו:

א. האם נכון שחברות התעופה מעמידות טיסות חינם לרשות מנהל המכס והוא מחלקן לעובדים על-פי שיקול דעתו?

ב. האם נכון שכרטיסי טיסה אלה מחולקים גם לבני המשפחות של עובדי המכס?

ג. האם נכון כי בנוסף לכרטיסי הטיסה הגיתנים חינם על-ידי חברות התעופה נוהג אגף המכס לשלם לעובדי מכס הנוסעים חוץ-לארץ גם דמי אשיל והוצאות, בטענה כאילו נעשות הטיסות בתפקיד?

ד. כמה כרטיסי טיסה חינם הוקצו על-ידי חברות התעופה למנהל המכס במשך השנה שבה אתה מכהן כשר אוצר?

ה. האם מאפשרות הוראות נציב שירות המדינה לקבל כרטיסי טיסה חינם מחברות התעופה או שמא מהווה הדבר סטייה מן הנורמה?

חבר-הכנסת י. זכאי שאל את שר האוצר ביום כ"ב בסיון תשל"ח (27 ביוני 1978):

חברות התעופה הזרות הפועלות בארץ נזקקות לשי-רותי המכס השונים. נודע לי כי חברות אלה מעמידות לרשות מנהל המכס מעת לעת כרטיסי טיסה חינם בקווים השונים. מנהל המכס מחלק אותם כראות עיניו. אציין כי אין מדובר בטיסות בכורה.
אבקש להשיב לי:

1. האם האמור לעיל אמנם נכון?

2. האם קיימת תופעה זו גם בשנה האחרונה?

3. אם התשובות לשאלות 1 ו-2 הן חיוביות, האם רשאי מנהל המכס לקבל כרטיסים אלו?

4. אם הדבר מותר, לפי אילו קריטריונים מעניק מנהל המכס כרטיסים לעובדיו?

5. האם היה מצב שבו ניתנו כרטיסי טיסה חינם בשנה האחרונה ישירות לעובדים ולבני משפחותיהם או באמצעות מנהל המכס?

6. אם כן, כמה מקרים היו ומי הם?

7. האם היועץ המשפטי של אגף המכס נתן את דעתו לתופעות אלו והאם הסכים להן?

8. אם אמנם מעניק מנהל המכס כרטיסי טיסה חינם, האם הוא מסתפק בכך או שמא היו גם מקרים ש"הלבישו" על מקבל הכרטיס גם תפקיד מסויים וחד-פעמי כדי שאפשר יהיה לממן את מימון שהייתו בחוץ-לארץ?

סגן שר האוצר י. פלומין:

לכל השאלות: מנהל המכס לא קיבל כרטיסי טיסה חינם מחברת תעופה או מכל גורם אחר, ולא ידוע לו על עובדי מכס ובני משפחותיהם שקיבלו כרטיס חינם מכל גורם שהוא.

הי"ר י. מ. אברמוביץ:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת מאיר פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אבקש ממכבוד סגן שר האוצר לבדוק את הבעיה באורח יותר דיסקרטי ומעמיק, אם הוא יסכים.

סגן שר האוצר י. פלומין:

יש לי הצהרה של מנהל המכס. היות שהשאלה נגעה לו אישית, ביקשתי אותו אישית לתת לי הצהרה, והתשובה נוסחה על-פי הצהרתו של מנהל המכס.

2003. פטור ממס למשכירי דירות

חבר-הכנסת י. זכאי שאל את שר האוצר ביום ד' בתמוז תשל"ח (9 ביולי 1978):

נודע לי כי יש בכוננת משרד האוצר ומשרד הבינוי והשיכון לתת למשכירי דירות פטור ממס עד לסכום של 1,500 לירות לחדש.

פורסם בעתונות כי הממונה על הכנסות המדינה מתנגד למגמה זו.

אבקש להשיב לי:

1. האם ידיעות אלו נכונות? אם כן, מה בדעת השר לעשות בנידון?

2. איך בדעת השר להגיב כאשר פקידים בכירים יוצאים בפומבי נגד דעתו?

3. האם יעמוד השר על דעתו ויתן את הפטור לבעלי הדירות?

סגן שר האוצר י. פלומין:

1. האוצר לא הציע לתת פטור על הכנסות משכר דירה. הצעת האוצר שהוגשה לאישור ועדת הכספים מתייחסת רק להכרה בהוצאות פחת מוצאות לאלה שיש-כירו את דירותיהם בתקופה שנקבעה. הממונה על הכנסות המדינה לא התנגד להצעה שהוגשה לאישור ועדת הכספים אלא הסביר את גימוקי ההחלטה שנתקבלה שלא לתת פטור ממס למשכירי דירות.

2.—3. ראה תשובה לשאלה מס' 1.

2004. כוונה להפר את הסכם הקפאת המחירים והמסים

חבר-הכנסת י. זכאי שאל את שר האוצר ביום ד' בתמוז תשל"ח (9 ביולי 1978):

כרה ולמכירה אשר מחירן מצוטט בדולרים; בחלונות הראווה מתגבר מדי יום רישום מחירים בדולרים בלבד, וזאת לא בחנויות לתיירים אלא לתושבי ישראל; בבתי המלון גובים מישראלים דמי שהות לפי חישוב המחיר בדולרים.

אבקש להשיב לי:

1. האם עולות תופעות אלו בקנה אחד עם מדיניות הליברליזציה של משרד האוצר?
2. אם התשובה חיובית, היש בכוונת האוצר להשוות את התנאים במדינה לכל תושביה — סוחרים ושכירים — ולחשב את משכורות העובדים בדולרים?
3. אם התשובה שלילית, מה עושה משרד האוצר כדי למנוע את העמדת הלירה הישראלית "בתחרות חפשית" ברחוב הישראלי עם הדולר, "תחרות" שעלולה להביא להיעלמותה של הלירה הישראלית כהילך חוק?

תשובת פגן שר האוצר י. פלומין:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין קשר בין מדיניות הליברליזציה של משרד האוצר לבין התופעות המוזכרות בשאלתה.
2. אין כל כוונה לחשב שכר במטבע-חוץ במדינה ריבונית שבה הלירה היא המטבע החוקית היחידה.
3. אין זה מתפקידו של משרד האוצר להתערב בצורות השיווק של מוצרים ושירותים ובצורות הצגת מחיריהם.

2020. פרוייקט "הקריה"

חבר-הכנסת מ. סבידור שאל את שר האוצר ביום י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

בעתון "הארץ" מיום 30 ביוני 1978 מסופר על המגעים והמשא-ומתן עם המיליונר הבלגי שארל דה-פו ועם האחים רייכמן מקנדה על פרוייקט "הקריה".
אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם אמורה ממשלת ישראל להקים את הפרוייקט כתחליף למבנים הקיימים? אם כן, מה הם הנמוקים?
2. מה הם הקריטריונים שעל-פיהם קויים משא-ומתן עם היוזמים, כגון ערך הקרקע לעומת שטח בנייה וכיוצא-בזה?
3. עד איזה שלב הגיע המשא-ומתן על-ידי סגנן עם ה' שארל דה-פו ולמה הופסק, אם הופסק?
4. האם נכונה הידיעה שהמשרד החל במשא-ומתן עם האחים רייכמן מקנדה בלא הודעה מוקדמת ליוזם שארל דה-פו? אם כן, מה הניע את המשרד לעשות כן?
5. מה הוא המידע והנסיון שיש בידי המשרד על אמינות האחים רייכמן ועסקיהם בארץ, ובכללם על חברת "מזל טוב"?

תשובת פגן שר האוצר י. פלומין:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- 1—5. אגף החשב הכללי מקיים בירורים עם עיריית תל-אביב-יפו להתוויית תכנית מיתאר לבינוי שטח קריית משרדי הממשלה בתל-אביב. בשלב זה טרם גובשה תכנית כוללת לאזור, ולפיכך אין מקום להצעות כלשהן בדבר שיתוף גורמים חיצוניים בבינוי הקריה. הודענו לנציגיו של שארל-דה-פו על מדיניות זו בהתאם לכך. לא

בעתונות פורסמה כתבה ובה נאמר כי יש בכוונת שר האוצר או בכוונת ועדת השרים לענייני כלכלה להפך את ההסכם אשר נחתם בין האוצר לבין ההסתדרות בדבר הקפאת המחירים והמסים עד ל-30 בספטמבר 1978. בכתבה נאמר כי הלוחצים לכך הם פקידי האוצר.

אבקש להשיב לי:

1. האם פירסום זה הוא מהימן והאם הובאה כתבה זו לידעית השר?
2. האם יש בדעת השר להפך את ההסכם?
3. האם יש בדעת השר לנזוף בפקידי משרדו על אשר הם מוסרים הודעות בשמו לכלי התקשורת ולכל דכפין?

פגן שר האוצר י. פלומין:

1. הפירסום איננו מהימן. יש לציין כי השר קורא את כל הכתובות העוסקות בענייני משרד האוצר המת-פרסמות בעתונים.
2. לא.

3. הידיעה, כאמור, איננה מהימנה ואין גם אפשרות לקבוע אם המקור הבלתי-מהימן היה איש המשרד, מה עוד שאני מטיל ספק בכך. מסיבה זו אין גם מקום לנזיפה.

2016. תשלום המסים של הקיבוצים

חבר-הכנסת א. ידלין שאל את שר האוצר ביום י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

עברו כבר קרוב לשלושה חודשים מאז פירסום מסקנות ועדת שטראוס, שבדקה את שיטת המסוי לגבי קיבוצים.

אבקש להשיב לי:

1. מתי יעשה משרדו ליישום מסקנות הוועדה?
2. האם אין באפשרות השר לדאוג להגשת הדין-וחשבון המלא לאלתר?
3. האם מוכן כבוד השר לפרסם באורח פומבי הצהרת ביניים על מוסר התשלומים של הקיבוצים ביש-ראל?

תשובת פגן שר האוצר י. פלומין:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- 1—3. ועדת שטראוס פירסמה את תמצית המסקנות בלבד. בתגובה לבקשתי לזרז את הגשת הדין-וחשבון המ-לא הודיע לי רואה-החשבון שטראוס במכתב מיום 7 ביולי כי אינו מסוגל כרגע להשלימו. ללא הדין-וחשבון המלא אינאפשרותנו להתייחס למסקנות, משום שאנו חייבים לבדוק את הדרכים שבהן הגיעו חברי הוועדה למסקנותיהם. רואה-החשבון שטראוס קובע עוד במכתבו הנ"ל כי בעת הגשת המסקנות טרם הגישו כ-90% מהקיבוצים דין-וחשבון לשנת מס 1975, ואני מצטט: "ואם אף יימצא שיש לתקן את החוק בצורה המיטיבה עם הקיבוצים, המדובר יהיה בתיקון לשנת המס 1979. לפי המצב הנוכחי יוגשו הדינים-וחשבונות בגין שנה זו בעוד שלוש-ארבע שנים".

2017. מחירים בדולרים בישראל

חברת-הכנסת ת. אשל שאלה את שר האוצר ביום י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

במדור המודעות בעתונות בולט מספר הדירות להש-

3. מתי נערכה על-ידי הנהלת המשרד ונציגיה הבדיקה האחרונה של מאזן "אגד", ומה הן ההוצאות שהנהלת המשרד אמורה לא להכיר בהן?

4. האם אין השר חושב שלהבראת הקואופראטיב יש למנות מנהל כללי וראשי אגפים מקצועיים שלא יהיו תלויים בבחירות, דבר שימנע גם מתן הטבות ושלמונים בעת מערכת הבחירות?

תשובת שר-התחבורה מ. עמית:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין אפשרות פורמאלית להטיל איסור על ביצוע העיסקה, ועם זאת פנה מנכ"ל המשרד להנהלת "אגד" בבקשה שלא לבצעה. מכל מקום, הוצאה זו אינה נכללת ולא תיכלל ברמת ההוצאות לצורך קביעת שיעור התעריפים או היקף הסובסידיה. משרד התחבורה הודיע על כך ל"אגד".

2. משרדי מפעיל פיקוח כלכלי ופינאנסי על כלל מפעילי התחבורה הציבורית. האגף לתיכנון וכלכלה במשרד, בשיתוף עם רואה חשבון, מקיים מעקב שוטף אחר המצב הכספי של חברות התחבורה.

3. הסובסידיה אינה פונקציה של ההוצאות בפועל ב"אגד". תשלומי הסובסידיה נקבעים על פי רמת הוצאות בסיסית ועל-פי הסכם שבין הממשלה לבין האגודה. אני מדגיש שאין קשר בין ההוצאות בפועל לבין תשלומי הסובסידיה או קביעת התעריפים.

4. אני חושב שיש למנות בעלי תפקידים מקצועיים ברמה גבוהה ככל האפשר שלא יהיו תלויים במערכת הבחירות ב"אגד". לאופי הגיהול באגודה יש קשר עם המבנה הקואופראטיבי, ויישומה של כל המלצה בעניין הגיהול המקצועי של האגודה כרוך בקשיים לא מועטים.

1956. שיפורים רצויים בשירותי "אגד"

חבר-הכנסת ב. צ. רובין שאל את שר התחבורה ביום כ"ב בסיון תשל"ח (27 ביוני 1978):

סופר "הצופה" יונה כהן העיר פעם ופעמיים על הצורך הדחוף בכמה שינויים יסודיים בשירותי הקואופראטיב "אגד" — ואין שינוי ואין שיפור.

להלן כמה דוגמאות: א. במוצאי שבתות נוסע אוטו-בוס ישר בקו חיפה-ירושלים בשעה 6:00 ובשעה 7:00 בערב, היינו בשבת. במוצאי-שבת נאלצים יהודים דתיים לנסוע מחיפה לירושלים דרך תל-אביב. ב. בנסיעות בין-עירוניות (ירושלים-חיפה, ירושלים-אשדוד, ירושלים-אשקלון, ירושלים-נתניה וכדומה), הנסיעה היא בדוחק, כארבעים איש בעמידה, בייחוד בערבי שבתות וחגים. ג. לדוחק באוטובוסים בעיר ירושלים, ביחוד בשעות הבוקר והערב, יש השלכות רציניות בתחום הבטיחות כי הצפיפות מקשה על העירנות הדרושה למניעת נסיגות פגיעה וחבלה.

רצוני לשאול:

1. האם אפשר להשפיע על חברת "אגד" כי תתחשב בציבור הנוסעים ותפעיל קו ישר מחיפה, מאשקלון, מנתניה וכו' לירושלים פעם ופעמיים לאחר צאת השבת?
2. אולי אפשר להנהיג שהנאלצים לנסוע בעמידה, אם מתחנת המוצא ואם מתחנות הביניים, לא ישלמו אלא מחצית מדמי הנסיעה בשירות סדיר ובישיבה?
3. האם תתבקש חברת "אגד" בירושלים להגדיל

קיימת כל התחייבות כלפי כל יום שהוא בנושא מסירת הבינוי של הפרויקט.

2110. משתתפי כנס האוצר ובנק ישראל בערך

חבר-הכנסת י. זכאי שאל את שר האוצר ביום י"ב בתמוז תשל"ח (17 ביולי 1978):

מקריאה בעתונים נודע לי על כנס של ראשי האוצר ובנק ישראל בערך. בין יתר הפרטים נמסר כי משה זנבר והכלכלן פרופסור מיכאל ברונז לא הוזמנו לכנס מפני שהם נוהגים לבקר את מדיניות האוצר בתחומי הכלכלה והמשק.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

האם נובעת אי הזמנתם של משה זנבר ופרופסור מיכאל ברונז מנוהגם לבקר את מדיניות האוצר או מסיבות אחרות?

סגן שר האוצר י. פלומין:

הכנס בערך היה כנס של אנשי האוצר בלבד. לא הוזמנו כל אורחים שאינם עובדי משרד האוצר או בנק ישראל, ולכן לא היה מקום להזמין את מר משה זנבר ואת פרופסור מיכאל ברונז.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת זכאי.

יחזקאל זכאי (המערך):

האם תהיה בכנסים שיהיו בעתיד ושיוזמו אליהם אנשי הכלכלה מהעולם האקדמי סלקציה או שיוזמו גם האדונים ששמותיהם מוזכרים בשאלתה?

סגן שר האוצר י. פלומין:

מפגשים אשר מקיימים אנשי האוצר הם בדרך כלל מפגשים סגורים. אם אנשי האוצר רוצים בחוות-דעת של אנשים מהחוץ — לא לקיים סימפוזיונים בבחינת "יגדיל תורה ויאדיר" אלא להחליף דעות עם יועצים מהחוץ לגבי נושאים ספציפיים — זכותם של אנשי האוצר להזמין את מי שהם רוצים. יחד עם זאת, אנשי האוצר לא יסרבו לשמוע כל הרצאה או לקבל כל מסמך או כל הבהרה מכל איש מדע או איש ציבור החושב שביכולתו לתרום באופן פוזיטיבי לכלכלת ישראל.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

תודה רבה. אני מזמין את שר התחבורה להשיב לשאלות.

1955. בקרה על תקציב "אגד"

חבר-הכנסת מ. סבידור שאל את שר התחבורה ביום כ"ב בסיון תשל"ח (27 ביוני 1978):

בעתון "הארץ" מיום 21 ביוני 1978 סופר כי הנהלת "אגד" אמורה לספק לכל חברי הקואופראטיב שעוני או-מגה-קווארץ. דבר זה יגרם הוצאה הנאמדת ב"12—16 מיליון לירות.

רצוני לשאול:

1. האם אמור המשרד להטיל איסור על הנהלת "אגד" לבצע את ההוצאה מכיוון שהקואופראטיב נהנה מתמיכה ממשלתית בסדר גודל של 50 אחוז מתקציבו?
2. מה הם האמצעים שהנך נוקט כדי לקיים בקרה ושלטת על תקציב "אגד"?

טיסות-השכר היה מרכיב מרכזי במשא-ומתן ואכן בתמוז רה, בין השאר, אושרו לחברת "אל על" ארבע נקודות נחיתה נוספות בארצות-הברית.

ג. עלי-פז אומדני משרד התחבורה צפוי גידול שנתי עד 10,000 נוסעים מישראל לארצות-הברית. הגידול גובע גם מההוזה הנכרת בתעריפי הטיסות הסדירות. יש לזכור גם שחלק מהגידול בתנועת הישר-אלים בקווים לארצות-הברית יבוא על חשבון נסיעות של תושבי ישראל ליעדים קרובים יותר, בעיקר לאירופה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:
אני מזמין את השר עמית להשיב על שאלות
כשר התקשורת.

1376. הטלפונים בישראל

חבר-הכנסת ש. מלאט-שרון שאל את שר התקשורת ביום כ"א באדר ב' תשל"ח (30 במארס 1978):

מן המפורסמות הוא שאלפי אזרחים ממתינים שנים רבות להתקנת מכשיר טלפון בביתם. כן ידוע שאזרחים רבים מתהלכים בצדק או שלא בצדק בהרגשת קיפוח, בראותם אנשים אשר הגישו בקשה להתקנת טלפון זמן רב אחריהם, ועל פני הדברים נראה שאין להם שום עדיפות, ובכל זאת הותקן אצלם מכשיר טלפון לפנייהם. אין גם חולק על כך, שההזדקקות למכשיר טלפון בזמננו אינה עוד בגדר של מותרות אלא כורח המציאות.

שאלותי הן:

א. אימתי בדעת כבוד השר לגרום לכך ששירותי הטלפון יעשו עלי-ידי חברה ציבורית הפועלת עלי-פי כללים כלכליים רנטאביליים?

ב. אימתי יבוא שינוי שיביא להקלת סבלם של אזרחים עד להקמת חברה ציבורית כאמור לעיל?

ג. האם ננקטו צעדים כלשהם עד כה לשם הגשמת האמור בשאלות דלעיל?

ד. אם התשובה לשאלה ג' חיובית, מה הם הצעדים שננקטו בנידון ומה הם הצעדים שיינקטו בעתיד?

ה. אם התשובות לשאלות הנ"ל חיוביות, מהו לוח הזמנים שכבוד השר ומשרדו הציבו לביצוען?

ו. אם התשובות לשאלות הנ"ל שליליות, מה הוא הנימוק לכך?

תשובת שר-התקשורת מ. עמית:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. הנני פועל כבר בנושא, וכבר הובאה החלטה בנידון לוועדת השרים לענייני כלכלה.

ב. לא לפני שנתיים ימים.

ג. כן.

ד. נקבע צוות עבודה אשר החל בפעולה.

ה. ראה תשובה ב', לא לפני שנתיים ימים.

1957. מפירת "דפי זהב" למנויי הטלפון

חבר-הכנסת מ. קצב שאל את שר התקשורת ביום כ"ב בסיון תשל"ח (27 ביוני 1978):

בזמנו נערך הסכם בלעדי בין משרד התקשורת לחב"ר "דפי זהב", אשר חייב את החברה להפיץ את מדריך "דפי זהב" למנויי הטלפון. במסר לי כי חברת "דפי זהב" באזור המרכז מחלקת גלויות לקבלת המדריך רק ל-12%

את מספר אוטובוסים כדי להקטין את הצפיפות וכדי להקל על הגברת הערינות הדרושה במיוחד בימים אלה?

4. כאמור, הקווים המרכזיים בירושלים עמוסים לע"י יפיה ותדירותם נמוכה. האם מוכן משרדך, יחד עם חברת "אגד" בבירה, לבדוק את תדירות נסיעתם של קווי האוטובוסים המרכזיים (כגון: 4, 5, 6, 14, 18 כדי לקבוע היכן ומתי חייבים לשפר את השירות)?

תשובת שר-התחבורה מ. עמית:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. קיימים קווים ישירים מהמקומות שציינת לאחר צאת השבת. מאשקלון לירושלים יוצא אוטובוס ב-21:30, מאשדוד — ב-21:30 ומחיפה — מייד עם צאת השבת. ביקשתי לבחון את האפשרות שהאוטובוס הישיר היוצא מחיפה יעבור גם בנתניה ויאסוף שם את הנוסעים לירושלים.

2. ההצעה בדבר תעריף שונה לנוסעים בישיבה ולנוסעים בעמידה אינה מקובלת בשום מקום אחר בעולם, ולכן היא לא נראית גם לי. נעשים מאמצים לזרז את ההצטיידות באוטובוסים נוספים ועל-ידי כך להמעיט את מספר הנוסעים בעמידה.

3. נושא הבטחון בתחבורה הציבורית בירושלים נידון לאחרונה בוועדה מיוחדת שהוקמה לשם כך. הו"ר עדה המליצה על שורה של צעדים, שבכללם הצבת סוג רכב מותאם לנתיבים הבטחוניים. עיקרי המלצות הוועדה עומדים בימים אלה לפני ביצועם.

4. מערך התחבורה הציבורית בירושלים נבחן באופן מתמיד. אני עוקב באופן אישי אחר הנעשה בירושלים, ואף מקיים סיורים בקווים כדי לעמוד על מצב העניינים מקרוב. עם זאת אין לשכוח שבירושלים קיים מחסור קשה של כוח-אדם בענף הנהיגה ושתתית התחזוקה אינה מסופחת די צרכה. כל זה גורם לכך, שלא תמיד עומדים לרשות המפעילים האמצעים הדרושים.

2106. טיסות שכר לארצות-הברית

חבר-הכנסת ש. מלאט-שרון שאל את שר-התחבורה ביום י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

לאחרונה ניתן היתר כללי לטיסות שכר לישראלים הרוצים לטוס לאירופה. עלי-פי הדיווח בעתונות אין היתר כזה לטיסות לארצות-הברית.

שאלותי הן:

א. האם אינפורמציה זו נכונה?

ב. מה היא הסיבה לכך שלא ניתן אישור לטיסות שכר לישראלים בטיסות לארצות-הברית וחוזר?

ג. האם יש בידי משרד התחבורה נתונים על מספר הישראלים שיצאו לחוץ-לארץ אם יתרו טיסות שכר לישראלים לארצות-הברית?

תשובת שר-התחבורה מ. עמית:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. בימים אלה, בעקבות הסכם התעופה החדש עם ארצות-הברית, עומד משרד התחבורה לפרסם את התקנות החדשות, לפיהן יותר לישראלים לטוס בטיסות-שכר לארצות-הברית החל מ'1 בנובמבר 1978.

ב. משרד התחבורה דחה את ההלטותי בשאלת טיסות-השכר בין ישראל וארצות-הברית עד לסיום המשא-ומתן התעופתי עם ממשלת ארצות-הברית. נושא

בכלי התקשורת מתפרסמות ידיעות סותרות: יש אומרים כי בכוונת שר התקשורת למסור את הטלפונים לחברה פרטית, ויש האומרים כי יש בכוונת השר להפוך את מערכת התקשורת לחברה ממשלתית. הודעות אלו גורמות לעובדי התקשורת לאי-שקט המבלבל אותם ומרפה את ידיהם.

אבקש לענות לי :

1. האם יש בכוונת השר למסור את הטלפונים בארץ לחברה פרטית?
2. האם נוהל או מתנהל משא-ומתן עם גורם כל-שהוא מחוץ-לארץ או מן הארץ?
3. האם יש בכוונת השר להפוך את מערכת התקשורת לחברה ממשלתית?
4. האם היה דיון בממשלה או בוועדת שרים? אם כן, מה היה ההחלטה?

5. האם נכון לומר שבכל השיחות והדיונים שהיו נאמר, שצריך לפטר חלק מהעובדים או להוציא אותם לפנסיה מוקדמת?

6. האם נאמר באיזה-שהוא פורום על-ידי השר, המנהל הכללי או ועדת שרים, כי יש צורך לפטר 50% מעובדי משרד התקשורת ולהביא במקומם עובדים בעלי רמה גבוהה של ידע מקצועי?

7. האם הוצע לשר על-ידי איזה גורם שהוא כי אפשר להעביר את העובדים הכשרה מקצועית במקום לפטרם?

שר-התקשורת מ. עמית :

לשאלה 1: התשובה שלילית. ההנחיות בשלב זה הן להקים חברה ממשלתית.

לשאלה 2: התשובה שלילית. לא נוהל ולא מתנהל שום משא-ומתן עם שום גורם מחוץ-לארץ או בארץ.

לשאלה 3: התשובה חיובית. כפי שהוזכר בתשובה 1 יש בכוונת השר להפוך את מערכת התקשורת לחברה ממשלתית.

לשאלה 4: כן, היה דיון, והוחלט בו להסמך את שר האוצר ואת שר התקשורת להכין תכנית לאירגון מערכת נפרדת לשירותי הטלקומוניקציה ושירותי הדואר. לשאלות 5, 6 ו-7: התשובה שלילית. מגמת ההתפתחות היא להגביר את ההשקעות במערכת הטלקומוניקציה ולא להקטין, ולכן לא מדובר על פיטורים. בהחלט מדובר שמערכת זו צריכה להפיק יותר אך לא הוצע ולא דובר על פיטורים. ביסודו של עניין השואל צודק אם הוא מניח כי המערכת צריכה להתייעל בצורה משמעותית.

הד"ר י. מ. אברמוביץ:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת זכאי.

יחזקאל זכאי (המערך):

אדוני השר, אולי אתה יכול לדעת מה המקור של כל הידיעות האלה, אשר גורמות לאי-שקט בקרב העובדים? אולי המקור הוא מתוך שיחות במשרד התקשורת? אני חושב שטוב יעשה השר אם יביא להפסקתן.

שר-התקשורת מ. עמית :

חבר-הכנסת זכאי, אני לא אחראי לחרושת השמועות, אני אחראי למשרד התקשורת ואני יכול להבטיחך נאמנה,

מכלל מנויי הטלפון, ומספר שנערך מתברר כי רק 30% מכלל מנויי הטלפון באזור תל-אביב מחזיקים במדריכים משנת 1977.

ברצוני לשאול :

1. מהו אחוז מקבלי "דפי הזהב" מכלל מנויי אזור חיוג תל-אביב, ומדוע?
2. האם ינקוט השר באמצעים כדי לבדוק מדוע לא מקבלים מנויי הטלפון את "דפי הזהב"?
3. מאחר שהחווה עם חברת "דפי זהב" עומד להסתיים בסוף 1978, האם שוקל השר הוצאת מכרז חדש?
4. מה הם האמצעים אשר בדעת כבוד השר לנקוט כדי להגביר את הפיקוח על חלוקת מדריך "דפי זהב" לציבור באמצעות גורמים פרטיים?

תשובת שר-התקשורת מ. עמית :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- 1— לכל המנויים באזור חיוג 03 נשלחו הודעות לקבלת מדריך "דפי זהב". 84% מכלל המנויים נענו להודעה זו ועל-פי בקשתם קיבלו את המדריך.
- 2— נושא החווה נידון עתה במשרדנו.

1958. סוכנות דואר בדלית אל-כרמל

חבר-הכנסת מ. שחל שאל את שר התקשורת ביום כ"ב בסיון תשל"ח (27 ביוני 1978):

הובא לידיעתי כי בכפר הדרוזי דלית אל-כרמל, שהוא הכפר הדרוזי הגדול ביותר בארץ ומספר תושביו מגיע ל-9,000 נפש, אין סוכנות דואר אלא סניף דואר קטן בלבד. מן הרשויות בחיפה ניתן אישור להקמת סוכנות דואר במקום, אולם האישור הרשמי שיאפשר את ביצוע ההוראה צריך להגיע ממשרד התקשורת בירושלים.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. מדוע לא ניתן אישור לפתיחת סוכנות דואר בכפר דלית-אל-כרמל עד היום?
2. האם יש בדעת השר לזרז את ההליכים למתן אישור להקמת סוכנות דואר בכפר?
3. האם ידוע לשר כי בכפר אין אף לא טלפון ציבורי אחד, לא לשירות התושבים ולא לשירות התיירים המזדמנים לאזור?
4. לאור זאת, האם בדעת השר להורות על התקנת טלפונים ציבוריים במקום?

תשובת שר-התקשורת מ. עמית :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: בדלית-אל-כרמל פועלת סוכנות דואר שנים רבות. בסוכנות זו ניתן לקבל את כל שירותי הדואר הניתנים בכל בית-דואר אחר בארץ.

לשאלה 2: אם הכוונה היא להפיקת סוכנות הדואר הקיימת לבית-דואר, האישור לכך ניתן והוא יבוצע בתאריך 1 באוגוסט 1978.

לשאלה 3—4: בדלית-אל-כרמל מותקנים שני טלפונים ציבוריים: כתחנת הדלק "דלק" טלפון מס' 04-222100 ובתחנת הדלק "סנוול" טלפון מס' 04-226109.

1979. עתידה של מערכת הטלפונים

חבר-הכנסת י. זכאי שאל את שר התקשורת ביום א' בתמוז תשל"ח (6 ביולי 1978):

עוקבים בהתמדה אחר תנועות דברי הדואר. כאשר תגדל הפעילות ישונה הדירוג בהתאם לכך.

2150. טלפונים בשכונת נווה-ירמזו בחולון

חבר-הכנסת א. שריר שאל את שר התקשורת ביום ט"ו בתמוז תשל"ח (20 ביולי 1978):

שכונת נווה-ירמזו בחולון חסרה מכשיר טלפון ציבורי. המכשירים הקיימים אינם פועלים. הבעיה חריפה בעיקר על רקע מיעוט הטלפונים הפרטיים במקום.

אבקש להשיב לי:

מה בדעת משרדך לעשות כדי להתקין טלפונים נוספים בשכונה וכדי לבדוק את פעילותם התקינה של המכשירים הקיימים?

תשובת שר-התקשורת מ. עמית:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בשכונת נווה-ירמזו יותקנו שלושה טלפונים ציבוריים. העיכובים בהתקנתם נבעו מחוסר מכשירים. הטלפונים הציבוריים הקיימים באזור זה נחבלים לעתים קרובות. אנו בודקים את פעילותם ועושים כמיטב יכולתנו לשמור על תקינותם.

2151. קליטת שידורי הטלוויזיה בקיבוץ יהל בערבה
חבר-הכנסת א. כץ (עוז) שאל את שר התקשורת ביום ט"ו בתמוז תשל"ח (20 ביולי 1978):

נמסר לי כי בקיבוץ יהל אין יכולת קליטה של שידורי הטלוויזיה הישראלית. במקום מבודד זה בערבה מורגש חסרון הטלוויזיה ביותר.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם הידיעה הזאת נכונה?
2. האם מתכוון משרדך לטפל בנושא זה?
3. אם כן, מתי?

תשובת שר-התקשורת מ. עמית:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: הידיעה אינה נכונה.

לשאלות 2—3: בחודש מארס 1978 הותקנו בגרופית אנטנות מיוחדות בשביל קיבוץ יהל. בתום ההתקנה נבדקה הקליטה במשק ונמצא כי העוצמה מספקת. לחברי המשק הוסבר כי חיבור אנטנת הקליטה של מקלט הטלוויזיה במשק אינה תקינה וכי עליהם לפעול לתיקונה.

2152. התקנת טלפון קווי בקיבוצים כמר ויהל

חבר-הכנסת א. כץ (עוז) שאל את שר התקשורת ביום ט"ו בתמוז תשל"ח (20 ביולי 1978):

נמסר לי על-ידי ראש המועצה האזורית חבל אילות כי בקיבוץ סמר ובקיבוץ יהל אשר בערבה הדרומית לא קיים עד כה טלפון קווי. מערכת הקשר האלחוטית במקום איננה תקינה, וכל הנסיונות ליצור קשר עם הקיבוצים הללו אינם עולים יפה.

אודה לכבוד השר אם יודיעני:

- א. האם הידיעות הנ"ל נכונות?
- ב. האם יש בכונת משרדך להתקין במקום מערכת טלפון קווי?
- ג. אם התשובה לשאלה ב' היא חיובית, מתי יש בדעת המשרד לגשת לעבודה זו?

שכל מה שאנחנו עושים נעשה בעצה אחת עם העובדים. חברי הוועד הארצי של עובדי מה שנקרא "חטיבת ההנדסה" וגם חברים בתוך ועדת ההיגוי אשר מספקת על כל הנושא הזה הם בעצה עמנו. עכשיו, בשעה שתיים וחצי, הייתי צריך ללכת לשיבה עם הוועדים אבל התעכבתי בגלל השאלות הללו. מכל מקום, אני מחזיק אותם בתמונה השוטפת. אני חושב שזו חרושת מרושעת שצריך להפסיק אותה, ואולי התשובה הזאת תתרום לכך.

2001. התאמת פעולות התחבורה והתקשורת כנגב

למדיניות פיזור האוכלוסיה

חבר-הכנסת י. ו'. אמיר שאל את שר התחבורה כנגב שורת ביום א' בתמוז תשל"ח (6 ביולי 1978):

הנגב הוא התשתית הקרקעית הגדולה ביותר במדינת ישראל בגבולותיה הירוקים. בשישים אחוזו אלו של שטחה של מדינת ישראל מאוכלסים כשבעה אחוזו של כלל אוכלוסיית המדינה.

הנני מבקש להשיב לי:

מה הן תכניות הממשלה בתחומי התחבורה והתקשורת להכנתו של הנגב לקליטת מאות אלפי תושבים נוספים — עולים, זוגות צעירים וותיקים ממרכז הארץ — במטרה להגשים את מדיניות פיזור האוכלוסיה של כל ממשלות ישראל?

תשובת שר-התקשורת מ. עמית:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

תכנית משרד התקשורת בחמש השנים הקרובות בתחום פיתוח מרכזות היא: תוספת של כ-62,000 מספרים נוספים לעומת 47,000 המותקנים היום, כלומר גידול של למעלה מ-130%. בתחום התקנת טלפונים: התקנת כ-60,000 טלפונים נוספים ל-37,000 הטלפונים המחוברים היום, כלומר גידול של 150% במספר הטלפונים.

לגבי משרד התחבורה: פיתוח רשת הכבישים הבין-עירוניים כנגב אינה בתחום משרד התחבורה. יש להפנות את השאלה למשרד הבינוי והשיכון.

2119. סוכנות הדואר מכפר מנדא

חבר-הכנסת א. נסראדין שאל את שר התקשורת ביום י"ב בתמוז תשל"ח (17 ביולי 1978):

כפר מנדא מונה ששת אלפים נפש, והוא משתרע על פני שטח גדול. סוכנות הדואר במקום מסווגת לסוג ב', דבר שאינו מספק את דרישת הציבור.

על כן אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם נכון שסוכנות הדואר במקום מדורגת לסוג ב'?
2. האם מודע אדוני השר לכך שסוכנות זו אינה יכולה להעניק שירות נאות לששת אלפים נפש?
3. למה לא מעלים את דרגת הסוכנות לא' כדי לעודד ולשפר את עבודות הדואר במקום?

תשובת שר-התקשורת מ. עמית:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: התשובה חיובית.

לשאלות 2—3: עלי-פי תנועת דברי הדואר בסוכנות המקומית אין צורך עתה בהעלאת דרגת הסוכנות. אנו

חוברת ל"ח, ישיבה קל"ט

— שאלות ותשובות (עמית); מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (אברמוביץ, יעקבסון); הצעות לסדר-היום (אברמוביץ, פלומין, פעיל, וירשובסקי, דקל) —

תשובת שר-התקשורת מ. עמית:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה ג: בקיבוץ סמר נמצאת עבודת הרשת בע"צומה. על-פי התכנית יופעל הקשר הקווי בעוד כחודשיים. בקיבוץ יהל הושלמו עבודות התיכנון להנחת המערכת הקווית ובביצוע יוחל מייד לאחר התשלום. הודעה על כך נשלחה למשק.

הי"ר י. מ. אברמוביץ:
תודה רבה.

לשאלה א: בקיבוצים יהל וסמר הותקנו מערכות ראדיי טלפון כקשר ראשוני עד להתקנת הקשר הקווי הקבוע.

לשאלה ב: התשובה חיובית.

ד. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

לקריאה שנייה וקריאה שלישית: 1. הצעת חוק בנק ישראל (תיקון מס' 11), תשל"ח—1978, שהחזירה ועדת הכספים; 2. הצעת חוק לשכת עורכי-דין (תיקון מס' 11), תשל"ח—1978, שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט; 3. הצעת חוק רואי חשבון (תיקון מס' 3), תשל"ח—1978, שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט; 4. הצעת חוק המכר (עשיית חווים למכר טובין בין-לאומי), תשל"ח—1978, שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט.

הי"ר י. מ. אברמוביץ:
עתה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון:
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת לקריאה ראשונה מטעם הממשלה: 1. הצעת חוק מס שבח מקרקעין (הוראות מעבר) (האר"כ תוקף), תשל"ח—1978; 2. הצעת חוק ניירות ערך (תיקון מס' 5), תשל"ח—1978.

ה. הצעות לסדר-היום

1. השוואת הזכויות של נכי המלחמה בנאצים

מבקש מהכנסת לדון בנושא של השוואת תנאי הטיפול בנכי המלחמה בנאצים לטיפול של נכי צה"ל והבריגאדה היהודית. הייתי מוותר ברצון על דיון זה אילו היו ממש-לוח ישראל מקיימות את אשר הבטיחו לנכי המלחמה בנאצים, את החלטת הכנסת ממאוס 1954, שהמסגרת אשר בה יטופלו הנכים הללו היא מסגרת משרד הבטחון והתנאים הם תנאי נכי צה"ל, הבריגאדה ולוחמי המחתרות.

חברי הכנסת, מדינת ישראל עשירה בנסיונות קיפוח כלפי לוחמים שונים. לממשלות ישראל יש רקורד בדבר רים הללו. כוונתי לממשלות של שנות ה-50, דומני שהשרשים לנסיונות הקיפוח טמונים ומושרשים בתפיסה ערכית, בגישה אידיאולוגית, ועל בסיס הגישה הזאת נעשו נסיונות לטשטש את תרומתם של רבים וטובים לתקומת ישראל. עדיין זכורים לנו הימים שניסו, להבדיל, "להפריש" מהמחנה את הפורשים, רחמנא ליצלן, את נכי אצ"ל ולח"י, דווקא את הנחשונים, את אלו אשר השליכו נפשם מנגד, את אלו אשר התייצבו לשורה ללא צו של מוסדות וללא תמיכת מוסדות אלא על-פי צו מצפונם והכרתם ההיסטורית. גם בהבדלה בין נכי מלחמת השיחרור והבריגאדה ובין נכי המלחמה בנאצים קיימת אידיאולוגיה, והגישה כלפיהם נבעה מהאידיאולוגיה. אצל ראש-הממשלה ושר-הבטחון הראשון, דוד בן-גוריון, זכרנו לברכה, מתחיל תולדות המאבק הצבאי במאי 1948 או בנובמבר 1947. ומה שקרה לפני זה, לפי תפיסתו, אינו קשור למדינת ישראל. אמנם הכירו גם בזכויות הנכים של החי"ל, אולם מהם אי-אפשר היה להתעלם. אילו אפשר היה, גם זה היה נעשה. הם היו שליחי הישוב והתגייסו על-פי צו הישוב. הם היוו חלק אינטגרלי מהישוב, לכן אפשר היה "לסלוח" להם את הדבר. לא כן כלפי הלוחמים והנכים של המלחמה בנאצים, ועוד אפרט.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חל שינוי מהותי בגישה הבית הרם הזה כלפי הגולה. הגולה אינה מנוכרת עוד. כולנו חשים את הרצף הבלתי-מתנתק ממלכות יש-

הי"ר י. מ. אברמוביץ:
חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף ג' בסדר-היום: הצעות לסדר-היום והצעות חוק. רשות הדיבור לחברי הכנסת מיכאל דקל על הצעתו "השוואת הזכויות של נכי המלחמה בנאצים".

סגן שר האוצר י. פלומין:
אדוני היושב-ראש, היות שבסדר-היום הופיעו שני נושאים קודמים, אני מניח שיש חברי כנסת שאינם יודעים שתורם מגיע. אין זו אשמתי, שאין הם נוכחים כאן.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
לפי דעתי זאת אשמתי. הם צריכים להיות ערים. אני מציע שנמשיך לפי הסדר.

(קריאה: אפשר לסיים את הישיבה.)

מרדכי וירשובסקי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
גם זה רעיון.

הי"ר י. מ. אברמוביץ:
ובכן אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום של חברת הכנסת שרה שטרן-קטן: הצורך בהגבלת הוצאות ופיר-סומים המתפרסמים על-ידי רשויות ממלכתיות וציבוריות. חברת-הכנסת דקל הגיעה. ובכן אני מודיע, שאם אקרא בשמו של חבר הכנסת והוא לא יהיה נוכח, הצעתו לסדר-היום לא תובא היום.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
תודה רבה. אני מציע לקבל הודעה זו כחקדים.

הי"ר י. מ. אברמוביץ:
את זה נראה, בבקשה, חברי-הכנסת דקל.

מיכאל דקל (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, לא בשמחה רבה הנני מעלה את הצעתי לסדר-היום, ולא בגיל הנני

סגן שר האוצר י. פלומין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, על-פי החוקים והתקנות הקיימים ניתן הטיפול לסוגים שונים של גכים על-ידי גופים שונים של הממשלה: המוסד לביטוח לאומי מטפל בגכים כלליים ובגכי תאונות עבודה, משרד האוצר מטפל בגכים שנפגעו כתוצאה מרדיפות הנאצים והמלחמה בנאצים ולא היו מגויסים לצבא הבריטי, ואילו משרד הבטחון מטפל בגכי צה"ל, כאשר הגדרתם על-פי סעיף 2(א) לחוק הנכים (תגמולים ושיקום), תשי"ט-1959 (נוסח משולב), כוללת גם את "מי ששירת ביחידה של צבאות הממלכה המאוחדת של בריטאניה הגדולה ואיר-לנד הצפונית על-פי קריאת המוסדות הלאומיים בארץ-ישראל". אין הגדרה זו מתייחסת דווקא לגכי המלחמה בנאצים, ומי ששירת כמצוין בהגדרה לעיל ונפגע מפעולות אשר לא היו קשורות במלחמה בנאצים, הרי הוא בבחינת זכאי ומטופל במסגרות הקיימות במשרד הבטחון.

אני מבקש להבהיר בהזדמנות זו, כי בגובה התגמול לים שלהם זכאים נכי המלחמה בנאצים ונכים הכול-לים במסגרת ההגדרה של "נכה מתנדבי הישוב", כמפורט לעיל, אין כל הבדל.

מיכאל דקל (הליכוד):

אדוני סגן השר, לא בכל המקרים.

סגן שר האוצר י. פלומין:

אמרת: "נכה מתנדבי הישוב".

מיכאל דקל (הליכוד):

כלומר, התנאים אינם זהים.

סגן שר האוצר י. פלומין:

התייחסתי לעניין מבחינת גובה התשלומים. יש תנאים גלויים, ולזה לא התייחסתי. קיימת רק מסגרת איר-גונית שונה המטפלת בהם, והמסגרות נקבעו לפני זמן ניכר. להערכתנו יש מקום לבחון את הנושא, בעיקר מבחינת השלכותיו האירגוניות. ייתכן שכתוצאה מבדיקה כזו יהיה ניתן לייעל את המערכות השונות העוסקות כיום במתן הסיוע לנכים, ואולי יש מקום לשקול יתר ריכוזיות במערכות אלה. אלה הם בהחלט נושאים הטעונים בדיקה, אך גם אם יגיעו המומחים למסקנה כי רצוי לשנות את המבנה האירגוני הקיים, עדיין קיימת הבעיה של ביצוע השינויים בהסכמתם של כל הצדדים.

אי לכך אין לנו התנגדות להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכספים של הכנסת.

הי"ר י. מ. אברמוביץ:

אני שואל את חברי-הכנסת דקל: האם הוא מסכים להצעה להעביר את הצעתו לוועדת הכספים?

מיכאל דקל (הליכוד):

מסכים.

הי"ר י. מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. לפנינו הצעה אחת: להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכספים.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכספים נתקבלה.

ראל דרך הגולה המשיחית המתמשכת דרך הגולה הציונית ועד להקמת הבית השלישי, ואנו מודעים לו בתודעתנו, את הביטוי לכך הפגינה הכנסת בצורה המרשימה ביותר בהזדהות עם הגולה והגבורה ביום השואה והגבורה.

במלחמת העולם השנייה נלחמו בני ישראל נגד החיה הנאצית בכל אתר ואתר. לפי אומדנים השתתפו כ-1.3 מיליון יהודים במלחמה במסגרת הצבאית הסדירה; כ-40 אלף — ביחידות הפארטיזאנים ובין כתלי הגיטאות; היינו כ-13% מכלל האוכלוסיה היהודית שלא נלקדה במלחמות החיה הנאצית השתתפו בלחימה נגדה ונגד בעלי בריתה. חלק ניכר מהלוחמים הללו, ובעיקר אלו אשר שירתו בצבא אות המורח וביחידות הפארטיזאנים, הגיעו למולדת, למור-לדתם אשר למענה נלחמו על אדמות זרים ותחת דגל זר, ביניהם כארבעת-אלפים נכים. וכאן התחילה דרך הייסורי-רים שלהם. מדינת ישראל התנכרה להם, רצתה לקבוע להם מעמד נפרד, סטאטוס שונה, וכל זה כלפי אנשים אשר גבורתם, בעיקר של הפארטיזאנים שביניהם, היתה גבורה עילאית. הם לחמו בסביבה עוינת ומתנכרת, ללא תמיכה ואהדה. ולפעמים היה עליהם להיזהר גם משכניהם, מאלו אשר יחד עמם גיהלו קרב נגד אויביהם. כאמור, מדינת ישראל לא השכילה לתת להם הרגשה שהם בני-רצויים ושווים לאחרים.

חברי הכנסת, אחרי הפגנות ושביתת-שבת על ידי הכנסת התקבל במאסר 1954 חוק גכי המלחמה בנאצים — ואלה הנמצאים בכנסת מאז עדיין זוכרים זאת — המקנה לנכים אלה זכויות שוות לאלה של גכי צה"ל והמתחרות. החוק קובע, שהטיפול בהם יהיה במסגרת משרד הבטחון. החוק פורסם ב-4 במאסר 1954 בספר החוקים מס' 147. לא הספיקה הדיו להתייבש, והממשלה בישיבתה מה-11 באפריל 1954, בתוקף סמכותה לפי חוק המעבר, החליטה להעביר לשר האוצר את הסמכויות שהיו נתונות לשר הבטחון. כלומר, הטיפול לא יהיה במסגרת משרד הבטחון אלא במסגרת משרד האוצר. ושוב ניצח הניכור ושוב ניצחה הגישה שיש סוגי לוחמים שונים, נכים שונים וטיפול שונה.

אדוני היושב-ראש, כפי שאמרתי בתחילת דברי, ממ' שלת ישראל דהיום שונה מהממשלות שקדמו לה. גם כנסת ישראל שונה מקודמותיה והיא בעלת תפיסה שונה. הכנעניות המוסווית אינה שולטת בה. יש רצף והמ' שכינות מהגולה ועד לארץ, כאשר את אחד הפרקים המפור' ארים בתולדות הגולה כתבו בדמם הלוחמים והנכים אשר נלחמו נגד האויב הנאצי. אולם מתוך שיגרה אנו ממשי' כיום בעיוותים אשר הממשלות הקודמות עיוותו. הבה ונע' שה להם צדק, נכלול אותם במסגרת הטיפולית של משרד הבטחון ועל בסיס אותן הזכויות, יחד עם לוחמי מלחמת השיחרור, הבריגדה, צה"ל והמתחרות. בידניו האפשר' רות לתקן עיוות זה. הנני מציע לכנסת לדון בסוגיה זו. באמצעות הדיון נתאחד בהוקרה סביב אלו, אשר אנו כולנו חבים להם חוב כה גדול. לכבוד יהיה לנו להשוות את תנאי הטיפול ואת מסגרת הטיפול של נכי המלחמה בנאצים עם נכי מלחמות ישראל.

נדעון האונזר (המפלגה הליברלית העצמאית):
ישר כוח.

הי"ר י. מ. אברמוביץ:
רשות הדיבור לסגן שר האוצר, לתשובה.

2. הצורך בהגבלת הוצאות ופירסומים על-ידי רשויות ממלכתיות וציבוריות

הח"ר י. מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה נוספת בסדר-היום: הצורך בהגבלת הוצאות ופירסומים המתפרסמים על-ידי רשויות ממלכתיות וציבוריות, הצעה לסדר-היום 417 של חברת-הכנסת שרה שטרן-קטן. רשות הדיבור לחברת-הכנסת שטרן-קטן.

שרה שטרן-קטן (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, ייתכן כי הפעם לא אהיה פופולארית כל-כך, כאשר אעלה את נושא הצורך בהגבלת הוצאות ופירסומים המתפרסמים על-ידי רשויות ממלכתיות וציבוריות חדשים לבקרים. אבל אני עושה זאת על-סמך נסיוני, וגדמה לי כי התנסות של שנה תמימה יוכלה לשמש בסיס מציאותי, אם לא למסקנות לפחות לשאלות והערות.

אכן, חלפה שנה לכהונתי בכנסת, ויותר מכל תופעות אחרות הפתיע אותי הזרם העצום של דברי דפוס ופירסומים למיניהם, שהגיע אלי במשך תקופה זו. החומר כלל פירסומים של משרדי ממשלה, רשויות מקומיות, מוסדות ציבוריים, גופים מתנדבים, מוסדות רווחיים ועוד ועוד. החומר הגיע אלי ואל חברי כנסת רבים. תוך עיון ובדיקה של החומר התרשמתי, כי אמנם בחלקו הוא מועיל, טוב ואף נחוץ; אבל חלקו האחר, שהוא בלתי מבוסס בכמות, נראה לי מיותר וכרוך בביזבוז כספי ציבור רבים. יתר על כן, מצאתי פירסומים ומחקרים שקשה להבין מהי מטרתם ולמי הם מיועדים. לדוגמה: מיפוי אזורים חברתיים-כלכליים בישראל, שבוצע על-ידי חוקר בשיתוף עם משרד ראש הממשלה בשנת 1977. סטאטיסטיקות למיניהן, אשר בסך הכול רק חוג מצומצם של אנשי מקצוע ימצא בהם עניין. לא אלה יוצאים לאור בדפוס וכנראה גם בתפוצה ניכרת, שהרי אחרת לא היו יוצאים בדפוס כי אם בשיכפול. אין לי ספק כי חלק גדול מחומר זה נזרק לסל הניירות בלי שמישהו יקרא בו.

לבעיה מרכיבים רבים, וברצוני להצביע כאן לפחות על אחדים. קודם כול הבחינה הכלכלית. יש בכך ביזבוז עצום של חומר גלם, הוצאות כספיות בעד נייר, הדפסה, כוח אדם המועסק בכך, הוצאות משלוח ועוד. לעתים היה לי רושם, שבחלקו בא הדבר כדי להסוות אבטלה סמויה. ועתה, הבחינה התברתית. לכל אלה מתלווה פגם ערכי שבהשחתה, והוא אינו חד-פעמי אלא הוא הופך כמעט למעשה של כל יום. על מנת להמחיש את דברי אביא כמה דוגמאות, ואזל מן הקל אל הכבד: לקט העתות-נות המופץ בכמות עצומה במשרדי הממשלה והמוסדות השונים. לכאורה זה מכשיר תקשורת חשוב, הבה נבדוק את יעילותו. ואין זה משנה אם החומר מצולם ומופץ על נייר יקר לפי הדוגמה שבידי הוא הוא מופץ על נייר פשוט. נשאלת השאלה, האם נבקעו אי פעם קריטריונים שיכתבו מה לצלם, את תדירות ההופעה ובעיקר את האנשים והמוסדות שלהם החומר כדי להגביל את הכמות. שכן, אם החומר מיועד לאלה שאינם יודעים לקרוא עתון, או גם חומר זה לא יעזור; או שמא נאמר שהוא מיועד לפקידות הבכירה? — אבל אלה בעצמם קוראים עתונים, ובנוסף לכך עומד לרשותם דובר המשרד או עוזר החייב לעדכן אותם ולהפנות תשומת לבם לנושאים הקשורים לתפקידם. זאת ועוד, אחרי ההפצה

האינטנסיבית של כמות עצומה במשך שנים, האין זה מן הנכון לבדוק את מידת היעילות של עצם הדבר ובעיקר את ממדי ההפצה? האם הציבור שאלי נשלח החומר אמנם נעזר בו? או שמא הוא מהווה מטריד-מזל עבר מתיבת הדואר לסל הניירות? יכולתי להביא דוגמה את לאין ספור של חוזרים, דינים-וחשבונות וחוזרות למיניהן — גם פירסומים יקרים ביותר הנמצאים בידי — המופצים בקרב עובדי מוסדות, בנקים ומשרדים, ולא מפני שהם חשובים לפקיד זה או אחר למילוי תפקידו אלא לפי קריטריון מוזר: חומר זה מקבלים כל בעלי דרגה מסוימת ומעלה. בנוסף לכך נשלח החומר גם לכתובות שונות מחוץ למוסד, לציבור הרחב, גם לציבור שאינו יודע לקרוא עברית. ידועים לי מקרים שאנשים שיצאו לגימלאות המשיכו וממשיכים לקבל את החומר על שם פטירת הבעל הן המשיכו וממשיכות לקבל חומר על שם הנפטר, וכאן נוסף להטרדה גרם הדבר בכל פעם להתרגשות ומכאן לנושא ספציפי יותר, ריבוי הפירסומים בנושאים קרובים אחד לשני. לדוגמה: המוסד לביטוח לאומי. בידי עשרות דוגמאות והן מעטות, באמת מעטות, מחוץ כל הפירסומים אשר ברובם מודפסים על נייר משובח וכריכה לא שיגרתית. אני מבקשת לקבל אינפורמציה מעדכנת על ההוצאות הישירות של המוסד, על חשבון פירסומיו לפחות לשנה האחרונה, מבלי להתייחס להוצאות עקיפות של כוח אדם הקשור בכך. לצערי קשה היה לי להשיג נתונים. אינני מדברת על אותו חלק הנחוץ וחשוב. אולם העדר קריטריונים ובדיקה מעמיקה ועניינית מביאני למחשבה כי אפשר לחסוך מיליונים רבים של לירות בלי לפגוע בחלק המועיל של הנושא.

בשנת 1972, לפני שש שנים, מינתה הממשלה דאז ועדה מיוחדת שתבדוק אפשרויות לריסון ולייעול הוצאות בתחום הפירסומים. כבר אז, בשנת התקציב 1971/1972, הוציאה הממשלה עשרות מיליוני לירות לנושא זה, כאשר בסכומים אלה לא נכללו הוצאות משרד התחנות להסברת ברה ופירסומים וכן לא נכללו ההוצאות של העסקת כוח האדם בתחומים הללו. אם נוסיף על אלה את הפירסומים המופצים על-ידי הגופים האחרים — תאגידים וחברות ממשלתיות למיניהן — הרי לפי המחקרים האחרונים של היום לא יקשה עלינו להסיק, כי אנו עוסקים בהוצאות של מאות מיליוני לירות. על כן מחייב אותנו נושא זה לבדיקה ולהתייחסות רציניים ומעמיקים. הוועדה דאז המליצה המלצות, ואמנם פה ושם תוקנו דברים לא משמעותיים. הבעיה עומדת למעשה בתרופותה ומתפתחת בכיוון זה.

יש לדעתי הכרח בקביעת קריטריונים ברורים בכל הקשור להדפסת פירסומים מקצועיים, אינפורמטיביים והסברתיים. הכרחי לקבוע קריטריונים לתפוצה ויש לעדכן את רשימת התפוצה לפחות אחת לשנה. יש הכרח לקבוע ועדות פנים-משרדיות בכל משרד, שתהיינה אחראיות לפירסומי המשרד, כדי לקבוע ולהחליט על הצרכים ולמנוע ביזבוז וכפילויות. על-ידי כך תהיה גם אפשרות לבקרה של ההוצאות הריאליות כי היום לא ניתן לבדוק זאת. התפתחות על דלתות משרדים ולא הצלחתי לקבל נתונים על ההוצאות האמיתיות.

כות על-ידי משרד האוצר ובאמצעות תמיכה זו אפשר לשלוט על פירסומים מיותרים.)

מאחר שהנושא לא נבדק בעבר ביסודיות מספקת, ויש פיזור רב של מידע בתחום זה, אין לנו התנגדות שהנושא יועבר לדיון בוועדת הכספים של הכנסת. ייתכן גם שבמקבולת דיון זה יפותחו דרכים חדשות לתיקצוב ולפיקוח על הוצאות כספים בסעיף אחד, וממנו נוכל להקיש גם על סעיפי הוצאות אחרות. אי-לכך אין לי התנגדות שהצעה זו לסדר-היום תועבר לדיון בוועדת הכספים של הכנסת.

היו"ר מ. ל. מרון :

האם חברת-הכנסת שטרן-קטן מסכימה?

שרה-שטרן קטן (חזית דתית לאומית): כן.

היו"ר מ. ל. מרון :

אני מעמיד את ההצעה להצבעה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים — רוב
נגד — אין
ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכספים נתקבלה.

אני מבקשת כי הנושא יובא לדיון בהקדם, וייקבעו עקרונות כדי שנוכל להשתמש בכספים המתבזבזים ביתר שאת וביתר יעילות למטרות רצויות.

היו"ר מ. ל. מרון :

דברי תשובה ישיב סגן שר האוצר.

סגן שר האוצר י. פלומין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברת-הכנסת שטרן-קטן מתייחסת בהצעתה לפירסומים של כל הרשויות הממלכתיות הציבוריות. בנושא זה יש לנו רק שליטה חלקית על הנעשה במשרדי הממשלה, על-ידי החובה המוטלת על המשרדים לבצע את הפירסומים באמצעות לשכת הפירסום הממשלתית. אולם מעורבותה של לשכת הפירסום מוגבלת לרוב למיבצעי פירסום ואין למשרדים חובה להזדקק לשירותיה במקרים של הפצת כל חוברת ועלון.

אני מסכים עם חברת-הכנסת שטרן-קטן שהנושא מחייב בדיקה. במידה מסוימת התחלנו בבדיקה זו, ומינינו במשרדנו ועדה הבוחנת עתה את עבודתה של לשכת הפירסום. ייתכן מאוד שיש דרכים רבות להגביל את כמות הפירסומים ואת הפיקוח על התיקצוב בנושא זה, אולם הדבר אינו קל ועלול לגרום לסירוב. שהדעת אינה סובלת, במיוחד אינני רואה דרך ברורה כיצד ניתן להגביל את הפירסומים של הרשויות הציבוריות שאינן משרדי ממשלה, כמו רשויות מקומיות — — —

(קריאת ביניים: רוב הרשויות האלה נתמ-

3. סיחורר האינפלציוני והשפעתו על מצבה הכלכלי הלאומי של ישראל

ועל יחסי ומוסר העבודה

גד יעקבי (המערך):

זוכים צדיקים ומלאכתם נעשית על-ידי אחרים. אני מסכים עם דבריו של השר הורביץ על המדיניות הכלכלית של הממשלה, ואני מקווה מאוד כי השר הורביץ עדיין מחזיק בדעתי אף על פי שחלף זמן רב מאוד... דבר מעניין יותר התרחש בינתיים במסגרת ההסדר שהושג עם השר הורביץ כדי שיישאר על מכוונו: ראש הממשלה שכח את הכרתו כי הממשלה תמשול ותחליט שלא הממשלה תחליט בנושא זה, בנושא כה משמעותי של היקף התקציב ועדיפויותיו, אלא תחליט על כך ועדת הכספים במקום הממשלה. נדמה לי שהמסקנה מכך, שהצעד הבא חייב להיות שחברת-הכנסת לורינץ, יושב-ראש ועדת הכספים, יתמנה לראש ממשלה, וחברי ועדת הכספים יתמנו חברי הממשלה. — — —

אריה אליאב (מחנה שלי):

גדולי התורה צריכים להסכים.

גד יעקבי (המערך):

לי אין עניין אישי בכך, ולכן אינני חבר ועדת הכספים. סמכות הממשלה בשטח העיקרי של הצעת תקציב המדינה וסדר עדיפויותיו, כלומר תכנית העבודה של הממשלה, הועברה לוועדת הכספים של הכנסת.

אולם חמור מכול הוא התהליך הכלכלי עצמו. ב-3 באוקטובר 1977 אמר שר-האוצר מר ארליך בנאום המהפך במליאת הכנסת: "בעקבות ביצוע מדיניות הכלכלית של הממשלה תהינה יותר השקעות, יותר צמיחה, יותר עבודה יצרנית, יותר יצוא יחד עם יותר

היו"ר מ. ל. מרון:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת גד יעקבי להעלות הצעתו: הסיחורר האינפלציוני והשפעתו על מצבה הכלכלי הלאומי של ישראל ועל יחסי ומוסר העבודה.

גד יעקבי (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שלשום הודיע ראש הממשלה מדוכן זה כי "הממשלה תחליט למשול". באותו יום עצמו הגיש שר התעשייה, המסחר והתיירות את התפטרותו, ובמכתבו אל ראש הממשלה הוא כותב: "לאחר החלטת הממשלה שבה אושר התקציב ובו גרעון של 12.5 מיליארד לירות, ולאחר שנמנעה הממשלה מל-קצץ בו כ-3 מיליארד לירות, הנני מגיש את התפטרותי וחברתי בממשלה... משעה שגרעוני על המשק היצרני: תעשיינים, חקלאים ומלונאים להתייעל ולעמוד בתחרות בשוקי חוץ ללא תמריצים לא עשתה הממשלה כל מאמץ ליעול, לא במשרדיה ולא בכל הגופים הנעזרים בתקציב-ביה. אי לכך איני יכול, לצערי, להיות שותף לאחריות בממשלה שאיננה עושה את המוטל עליה בימים קשים אלה למדינה".

אריה אליאב (מחנה שלי):

זה היה מזמן מזמן...

גד יעקבי (המערך):

עד כאן מכתבו של שר התעשייה, המסחר והתיירות.

רוני מילוא (הליכוד):

ואו הממשלה התחילה למשול.

סגן שר האוצר י. פלומין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מאחר שביום השני הקרוב עומדת הממשלה להגיש תקציב מתוקן לשנת 1978 אני מניח שבמסגרתו גם נקיים דיון על בעיות המשק, על "הסיתורור האינפלציוני" כהגדרתו של חבר-הכנסת גד יעקבי. למען חסכון בזמנם של חברי הכנסת אני מרשה לעצמי שלא להשיב לדבריו של חבר-הכנסת גד יעקבי באופן מפורט. הנושא יידון בהרחבה ביום שני. אני מבקש להסיר את ההצעה מסדר-יומה של הכנסת.

הי"ר מ. ל. מרון:

אני מזמין עתה את חבר-הכנסת אליאב להצעה.

אריה אליאב (מחנה שלי):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, מי שנוכח באולם ושמע את דבריו של חבר-הכנסת גד יעקבי קשה לו לבוא, כמו כבוד סגן השר, ולעשות בצורה כזו "וויש" להצעתו לסדר-היום.

סגן שר האוצר י. פלומין:

נעשה דיון מפורט מאוד ביום שני. לא היה "וויש". הצעתי לחבר-הכנסת גד יעקבי לא לעשות חזרה כללית בלי תלבושות, כאשר יש הצגת בכורה ביום שני.

אריה אליאב (מחנה שלי):

תהיה הצגה ביום שני. התלבושות יהיו בנוסח בגדי המלך החזשים ההם, שדיברתי עליהם מעל הבמה הזאת, אבל הפעם במדים כלכליים. הממשלה רוצה לקיים דיון ביום שני — זו זכותה. הרי אנחנו מתברכים בדינאים כלכליים ומדיניים חדשות לבקרים. אבל הנושא שהעלה חבר-הכנסת גד יעקבי ראוי היה שיידון בוועדה.

סגן שר האוצר י. פלומין:

התקציב מועבר לוועדת הכספים.

אריה אליאב (מחנה שלי):

יפה מאוד, אני לא בטוח שאתה הקשבת לדברי חבר-הכנסת גד יעקבי.

אהוד אולמרט (הליכוד):

זה שמפריע לך?

אריה אליאב (מחנה שלי):

לי מפריע שהיום, 26 לחודש יולי, יש רבבות אנשים שבגלל אינפלציה לא יכולים לגמור את החודש. הארץ מלאה מהם, השכבות האומללות החלשות כבר שכחו איך גומרים את החודש. ונושא כזה לא רוצים להעביר לדיון בוועדה? — זה חזרה לי. אני מציע ומבקש שהנושא בגלל משקלו, חשיבותו והרצינויות שבו יעבור לוועדה.

הי"ר מ. ל. מרון:

חבר-הכנסת גד יעקבי, אתה מסכים להעביר לוועדה?

גד יעקבי (המערך):

כן.

הי"ר מ. ל. מרון:

אם כך, נצביע על ההצעה להעביר את הנושא לוועדה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון

בוועדה — מיעוט

נגד — רוב

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה

עדה לא נתקבלה.

צימצום ביבוא, פחות תלות בגורמי חוץ, שיפור במאזן התשלומים, הקטנת קצב האינפלציה וריכוזו הון יהודי במדינת-ישראל". נדמה לי שהדברים הללו נקראים היום ביותר משמץ של תמיהה. בסך-הכול חלפו תשעה חודשים. כל התהליכים במשק הם בכיוון הפוך מהדברים שנאמרו על ידי שר-האוצר מר ארליך. מה קרה? — האינפלציה גברה במקום להצטמצם; מאז הקמת הממשלה ביוני 1977 עלו המחירים ב-55% בערך, ומאז המהפך ב-35%. השנה יעלו המחירים ב-40% לפחות. בתחום המאזן המס-הרי, לא רק שהוא לא שופר אלא הוא הורע. ב-250 מיליון דולר יורע השנה המאזן המסחרי, ב-200 מיליארד לירות, לפי תחזיות בנק ישראל. בתחום השכר יש להניח שהוא יפרוץ כל מסגרת ויעלה השנה ב-55% בערך. חובות החוץ והתפנים גדלו מאז המהפך ב-150 מיליארד לירות והגיעו ל-400 מיליארד לירות. הצמיחה המעטה נובעת כולה, עליפי דינ-וחשבון בנק ישראל, מגידול הצריכה והתרחבות הבנייה.

והממשלה מתעתדת השנה להגדיל את כוח האדם העובד בשירותיה, לבד מהבטחון והחינוך, באלפי עובדים.

ומעל לכול, לא רק שמסגרת התקציב לא נשמרה כי אם תוך שלושה חודשים מאז שהתקציב הנוכחי נכנס לתקפו מוגשת לממשלה הצעת תקציב נוסף בן 28 מיליארד לירות. תקציב זה משמעותית העיקריות מבחינת הציבור הן: ראשית, שכל ההתחייבויות, ההנחות והאומדנים שהובאו על-ידי שר האוצר לכנסת נתבדו לחלוטין. שנית, אין ספק שהוא יוצק שמן נוסף על מדורת האינפלציה. זאת בשעה שהאינפלציה היא מוקד הבעיה של המשק הישראלי, היא האויב מספר אחד של המשק הישראלי. היא גורמת להרס חברתי בכך שהיא פוגעת בשכבות החלשות ומחזקת את המבוססים והחזקים; היא מכרסמת ביצוא ומגבירה את היבוא; היא מחבלת בחסכון ובהשקעות; היא בולמת את הייעול ואת הגידול בפריון ומערערת את יחסי העבודה; היא סרטן בגוף המשק והחברה בישראל. האינפלציה הדוהרת היא תוצאתם של הגרעון בתקציב, של עליית שכר והכנסות באורח בלתי-מבוקר ושל אי-העמקה בגביית המסים.

היעדרה של מדיניות כלכלית כוללת הופכת לבעיה לאומית חריפה ודוחקת. התהליכים הכלכליים השליליים מחייבים עיצוב של מדיניות חדשה, המציבה יעדים לאומיים ומתווה דרכים להגשמתם. מוקדה ויעדה העיקרי של המדיניות הכלכלית לתקופה הקרובה צריכים להיות ריסון האינפלציה ובלמים עליות המחירים תוך שיפור המאזן המסחרי. עד כה כשלה הממשלה, בנסיגה להגשים זאת. והרי המפתח העיקרי לכך הוא בידי הממשלה, בתקציבה, במדיניותה, בדרכה. ללא בלימת האינפלציה ידעך היצוא, ההשקעות יתכווצו, הצמיחה לא תתחדש, יחסי העבודה יתערערו ותגבר האבטלה. התקציב הנוסף כמיר שהוא מהווה נדבך נוסף, דחף נוסף בתהליכים שליליים אלה, בידי הממשלה הכוח והסמכות לכך, אולם דומגי שעד כה היא הוכיחה שהיא לא מסוגלת להתמודד עם בעיות אלה. אם לא תהיה התמודדות עמן בטרם עת, התוצאה תהיה התרפת התהליכים והגברת הסכנות. הזמן בתחום זה, כמו בתחומים אחרים, לא יעשה את שלו. ראוי שהכנסת תקיים דיון על כך במליאתה.

הי"ר מ. ל. מרון:

רשות הדיבור לסגן שר האוצר, לתשובה.

4. גל השריפות הפוקד יערות ושטחי חקלאות והאמצעים למניעתן

השריפות שפרצו במבנים ומפעלים, וזאת באופן פאראדוקי סאלי בניגוד להתפתחות העצומה שחלה בבנייה וב- תעשייה. בשנת 1966/67 הגיע מספר השריפות במבנים ל-2,074 לעומת 1,929 שריפות בשנת 1976. לעומת זאת חלה עלייה תלולה במספר השריפות במקומות פתוחים, 6,616 שריפות בשנת 1966/7 לעומת 11,181 שריפות בשנת 1976, היינו עלייה של 80%. חשוב לציין שמספר השריפות עלה במיוחד בשדות קוצים ומזבלות. ב-1976 פרצו 8,471 שריפות לעומת 5,027 ב-1966, היינו עלייה של כ-70%.

ניתן היה למנוע שריפות אלה אילו נקטו הרשויות הנוגעות בדבר אמצעי זהירות מתאימים. מתברר שרשויות מקומיות ואפילו ישובים חקלאיים מגלים רשלנות בנקיטת אמצעים מתאימים. כך קרה בשריפה שהתחילה במזבלה של טירת הכרמל, וכך קרה בשריפות שפרצו במזבלות עליידי קיבוץ מרחביה, גניגר ומגדל העמק. במקרים רבים נוספים יש התרשלנות רבה בניכוש הע" שבנים ואיתור שדות הקוצים. לזכותה של הקרן הקיימת לישראל ייאמר, שהיא נקטה שורה של אמצעים לאיתור שריפות. היא בנתה מגדלי תצפית, הקימה מערכת של דרכי יער ויצרה פסי בידוד בין חלקות היער. אולם בכל זה עדיין אין די. לעומת זאת הרשלנות רבה בטיפול בשדות הקוצים ובמזבלות, ועל משרד הפנים ואולי גם משרד החקלאות, לנקוט אמצעים מידיים לבידוד המזבלות ושדות הקוצים. בקרב הכבאים רוחות הדעה, שבחלק מהישובים החקלאיים יש רשלנות בכל הקשור בביעור שדות קוצים ונקיטת אמצעים מספיקים נגד שריפות. מתברר שחלק מן הסיבה לכך היא קרן הביטוח ההדדית לנוקים בחקלאות, המפצה את הנפגע פיצוי הולם על נזקי השריפה, גם כאשר היא פרצה כתוצאה מרשלנות החקלאי או הישוב החקלאי שנפגע וגם כאשר השריפה התפשטה לעבר יערות הקרן הקיימת לישראל.

אין להתעלם מאפשרות של פעולה של גורמים עוינים. אין קל יותר מאשר לחבל באמצעות שריפות. לפי איג"פורמאציה שנמסרה לי יש תופעה מוזרה: בשבת בבוקר — בין: 6:00 ל-8:00 — פרצו שש-שבע שריפות בשטחי יער ובין מוקד אחד לשני היה מרחק של כשני קילומטר. זוהי תופעה שחוזרת כבר פעם שנייה. לפיכך רצוי ששירותי הבטחון יתנו דעתם ויחקרו בנושא. כן רצוי שהציבור המטיל בעונת הקיץ ייתן דעתו לכך, ויגלה עירנות לגבי פעולות עוינות. אין גם להוציא מכלל אפ"שרות שאדם תקולה במחלת הפירומאניה גורם נזקים רבים. גם במקרה כזה רק עירנות הציבור תוכל לאתר גורם חולני זה. אסור להתעלם מרשלנות הציבור בוריקת בדלי סיגריות, הדלקת מדורות באזורים מסוכנים, פיק-ניקים וכ"ו, שבמקרים רבים מסתיימים בלי שהאחראי מודא שאמנם המדורה כובתה כראוי.

(קריאת ביניים: חבר-הכנסת קופמן, האם נבדקה האפשרות לשתילת עצים מלאכותיים שאינם עולים באש?)

זו הצעה הומוריסטית. המצב איננו הומוריסטי, הוא מדאיג. מי שעוקב אחרי מה שקורה רואה שהנזק עצום. נגרמים אסונות גדולים.

לדעתי על הממשלה לנקוט שורה של אמצעים שיר-תיעזר את הרשלים: א. יש לקבוע בחוק ענישה של מש-מטמים מפעילות סיוע, זאת אומרת, יש מקרים שיש

היריר מ. ל. מרון:

אני מזמין את חבר-הכנסת חיים קופמן להצעה לסדר-היום: גל השריפות הפוקד יערות ושטחי חקלאות והאמצעים למניעתן.

חיים קופמן (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, חודש יולי 1978 יזכר במדינה כחודש שריפות הענק אשר גרמו לנזקים עצומים ליער הישראלי שטופח בהשקעות ענק במשך עשרות בשנים ובמסירות עצומה. דליקות היער, הקוצים והשדות מתמקדות באופן טבעי בחודשי הקיץ מיינו עד ספטמבר, אך השנה עלו כמות השריפות, עוצמתן והיקף השטחים שנשרפו על כל התחזיות וגרמו לנזק עצום למשק ולכיעור נוף הארץ. רק בנס לא קרו נזקים לנפש ולרכוש יקר הודות לאמצעי זהירות שננקטו בעיקר באזור מטולה, שם נשרפה תחמשת, והודות לאמצעים המהירים שננקטו כדי לאתר ולבלום את השריפות על-יד מקומות ישוב כמו כפר הנוער על-שם צבי סטירין והמושב הסמוך ניר עציון. אין עדיין מספרים בדקים על הנזקים אבל ממה שליקטתי מתברר, שהנזק הוא חמור מאוד ועולה בשיעוריו על כל מה שהיה בעבר בתקופה המקבילה של השנה. הדליקה הראשונה אירעה באזור מצודת נבי יושע על-יד קיבוץ יפתח. היא פרצה בשטח פתוח, אך בגלל הרוח התקדמה במהירות אל שטחי היער, תוך שהיא מכלה כ-600 דונאם של יער ארנים שניטע לפני כ-25 שנה לזכרם של חללי נבי יושע. האש השמידה גם אלפי דונאם של שטחי מרעה וחורש טבעי. הדליקה הגדולה השנייה פרצה בשמורת הטבע הגדולה של הר מירון, והאש כילתה כ-3,000 דונאם יער טבעי מפותח. ואילו הגדולה שבשריפות פרצה במזבלה המצחינה של טירת הכרמל בשעות השיא של השרב, כאשר רוח צפונית עזה הוליקה אותה במהירות רבה על פני המורדות המ-עריבים של הר הכרמל. היא הגיעה לנחל אורן, שם כילתה כ-6,000 דונאם חורש טבעי ושטחי מרעה. השריפה, כפי שצינתי, סיכנה את כפר הנוער "סטירין" ובמהלכה היו צריכים לפנות את המוסד. מייד לאחר השריפה נבחל אורן או בו זמנית פרצה שריפה בקירבת מקום עליידי מושב ניר עציון. שריפה זו סיכנה את המושב וכילתה כ-700 דונאם יער גטוע. לפי הערכה ראשונית נשרפו בשלוש השריפות הגדולות למעלה ממיליון ומאתיים אלף עצי יער מטופחים, שבגידולם הושקע עמל של שנים. לפי הערכה זהירה למדים אנו כי טיפוח של עץ בן עשר-שתים עשרה שנה עולה לקק"ל לפחות 300-400 לירות. זאת אומרת שהנזק המשוער הוא מעל 400 מיליון לירות שהושקעו והלכו לטמיון. את הנזק בכליון העצים לא ניתן יהיה לתקן אלא כעבור תקופה של עשר-שתים עשרה שנה, שכן אפילו בתקופתנו בעלת ההמצאות הטכ-נולוגיות הכבירות עדיין לא ניתן לטפח יער בן עשר שנים בשנה אחת.

אחת ההצלחות הגדולות של המפעל הציוני ביישוב הארץ היה טיפוח העץ והיער. ולמען האמת, האהבה לעץ ולצומח חדרה עמוק לתודעתנו ואכן זוהי אחת התכונות היפות של ישראל היפה אלא שהזילזול והרשלנות גורמים נזקים עצומים. יש לנקוט באמצעים מידיים כדי לחנך את הציבור ואת ראשי המוסדות והרשויות השונים להיות רגישים יותר לנושא ולגלות יתר אחריות אורחית כלפיו. מעניין לציין שמאז 1966 ועד 1976 חלה ירידה במספר

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת-נכבדה, אחרי דבריו של חבר-הכנסת קופמן אוסיף רק כמה משפטים בקצרה.

שריפות היער שהשתוללו בכרמל, בהר מירון ובהרי נפתלי היו גדולות בהיקפן. הפעם כילו השריפות יערות, שטחי מרעה ומטעים והשאירו אדמה חרוכה. נגרם נזק רציני ביותר. לפי השערה לא בדוקה, אך אפשרית, טיפלה ביערות יד זדוגית שניצלה את גל התום כמסווה למעשה חמור זה. היה זה מראה מפחיד ומעצב של צמרות עצים שבערו כלפידים ושל שמורות טבע שנשרפו כליל. אלפי עצי חורש, אלונים ועצי אורן נפלו ונהפכו לאפר. ניווקו גם עצי פרי ומטעים של המושבים והמחשקים בסביבה, ואף הוכרזה כוננות לפינוי אפשרי של המושב השיתופי גיר-עציון כי האש איימה להתפשט מערבה. אך מול היה כי נשתנה כיוון הרוח, והאש כובתה. בהודמנות זו הנני מביע הערכה ללחידות הכבאים אשר עשו מאמצים בלתי נלאים ביום ובלילה כדי לצמצם את ממדי הנזק. מורי ורבותי, ייתכן שחלק מן השריפות נגרם עקב השרב והחום, אבל אם יש סימנים — והם טרם הוכחו — שיד זדוגית פגעה ביערות אלה, יש לבדוק זאת. ייתכן גם שגורמים פוליטיים מצאו דרך חדשה לפגוע בנוף המקי-סים הזה, בהרי הכרמל והרי נפתלי. יש לחקור את העניין באורח יסודי ביותר, למצוא את האשמים ולהעמידם לדין. באחרונה הסתמנו והתרבו השערות, שגורם זה או אחר עוסק בהצתת יערות.

הדרכים למניעת שריפות הנגרמות משרב ומחום צריכות להיבדק מחדש. יש לראות אם הן עומדות במבחן המציאות. לזכותם של הממונים על נושא זה ייאמר, שלא חסכו מאמץ, הקימו קבעו מגדלי פיקוח, אמצעי כיבוי ונקודות מים ודרכים ומרווחים שיפרידו בין היערות כדי לצמצם את אפשרויות הדליקה. למרות כל זאת היו הדלי-קות הרבה מעבר למצופה, והצורך בבדיקת אמצעי והירות נוספים הוא מחייב המציאות.

לדעתי, במקרים מעין אלה יש צורך לפנות בקריאה לציבור מתנדבים מאומנים מראש, שישכימו לסייע לקבוצות הכבאים. אני מציע זאת משום שידוע לי, שהצוותים של מכבי האש אינם רבים ושלא ניתן להגדיל מטעמים תקציביים. אימון מוקדם של קבוצות מתנדבים באזורים שיש בהם יערות יכול להסיף כוח אדם מאומן למקרים מעין אלה. כמובן, צריך לבטח את המתנדבים בביטוח מתאים למקרה של פגיעה.

לעתים נשמעות טענות, שבגלל המחסור בתקציבים, אי-היערכות עונתית ואי-הכנת הכלים המתאימים מראש לא ניתן להשתלש על השריפות הגורמות נזקים גדולים. חוזרים ואומרים שיש צורך בהיערכות אחרת בשנה הבאה. עלי לציין שיש מחסור בצידוד בגליל העליון ובמיוחד ברכב כבאות עם הנעה קדמית. הרכב הקיים מוגבל בתנועה בשטחים סלעיים ובדרכי עפר קשים באזור זה.

נכון יהיה לומר, שהמדינה משקיעה מאמץ בלתי רגיל כדי לחנך את הילדים שישמרו על הנוף המקסימל של הרי הגליל ושל אזורים אחרים בארץ. הישגי המדינה בתחום הייעור, למרות בעיות המים הקשות, הם בהחלט מרשימים ביותר. עלינו להיערך לכך, שרשת ההתראה תהיה אמינה, שמגילי התצפיות יהיו מאוישים ושייק-בעו מרווחים גדולים יותר בכלל ובסמוך לישושים בפרט.

לסיכום, אין ספק שלא ניתן למנוע דליקות באופן החלטי. אבל אם ניתן דעתנו להכנות המוקדמות הדרושות

אפשרות לעזור בכיבוי אש ואזרחים נמנעים מכך. אי אפשר להטיל ענשים בצורה אוטומאטית, אך אם יש מפקח משטרה, והוא פונה לאנשים או לישושים בסביבה בבקשה לעזרה בכיבוי האש והם נמנעים מכך, יש צורך בחקיקה מיוחדת שתטיל עליהם ענשים.

ב. יש ליצור גוף משותף לשירותי הכבאים ולהג"א, שיפעל במקרים של שריפות גדולות כאשר הסיכונים לנפשו ולרכוש הם רציניים, וכן כאשר יש חשד לפעילות עוינת. במצב של שוק העבודה בארץ אינני מאמין שאפ-שר לסגור בקלות את הפער של כוח האדם החסר בשי-רות הכבאות והמגיע היום ל-50%. בשריפות גדולות יש אפשרות להתמודד עם הבעיה רק על-ידי גיוס של הג"א. במיוחד חשוב הדבר כאשר מיתקנים בטחוניים נמצאים בסכנה, לדוגמה: השריפה ופיצוץ התחמושת בצפון.

ג. יש לחייב את כל כלי הרכב במדינה להצטייד במטפה. לפני שבוע נשרפה גיידת משטרה על יד הכפר הירוק. התברר שלא היה ליושביה מטפה לכיבוי, שהיה אולי מונע את הנזק הטוטאלי של שריפת המכונית.

ד. יש לבדוק את האפשרות של רכישת מטוס כיבוי אש, שיצויד במיתקן רציני להתזת מים או כימיקלים. הנושא דורש לימוד ובדיקה כי הוא חדש בארץ ומקובל בטווח ביערות העד בחוף-לארץ.

ה. יש להפעיל תכנית הסברה למניעת שריפות באמצעות כלי התקשורת, במיוחד על-ידי סרטוני שירות בטלויזיה.

ו. יש לאתר מקומות נוספים להדלקת מדורות בחג-יוני הנופש ולאסור על ציבור הנופשים והמטיילים להד-ליק מדורות מחוץ למקומות שיועדו לכך.

ז. יש לאסור הקמה "פראית" של מזבלות, ולחייב אחזקה תקינה שלהם לאור הקהלים של השריפות האת-רונות.

לסיים, על הממשלה להודרו ולנקוט באמצעים הנד-רשים כדי לתגבר בכוח אדם את שירותי הכבאות בארץ וכדי לציידם כראוי. מדידה בעתונות מאתמול מתברר, שפקדים במכבי-אש מכל רחבי הארץ מאיימים בהת-סטרות כללית. לדבריהם "עולים באש" המשמעת והכר-גנות בשירותי הכבאות. במכתב שנשלח לשר-הפנים ד"ר בורג הם מאשימים את הכבאים בהאשמות חמורות: בסגירת תחנות משנה בתל-אביב-יפו ובפריקת עול ומשמעת בערים חיפה, עכו, קריית-שמונה, טבריה ועוד. הם מתריעים — ואני מצטט — שהם "רואים בחומרה רבה פעולות של פריקת עול ומשמעת ויידת הכוננות בכל שירותי הכבאות, כאשר אין דין ואין דיין. וכמובן הנפגע הוא האזרח על-ידי פגיעה בנפשו וברכשו". אלה דברים חמורים מאוד, ועל הממשלה לנקוט אמצעים מיידיים. אני מציע להקים ועדה שתביא את מסקנותיה לגבי האמצעים שיש לנקוט כדי למנוע איבוד השליטה של המפקדים על פיקודיהם תוך 15 יום. איני מקנא במשרד הפנים, אבל חשוב מאוד שיתייחסו לנושא בדחיפות הראויה, דווקא בעונה זו שהיא העונה "החמה" — תרתי משמע — של שירותי הכבאות בארץ. חשוב גם שהכנסת תקים ועדה שתטפל בנושא השריפות בשדות וביערות ובשירותי הכבאות במהירות, לפני שיקרו אסונות נוספים.

היו"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אליעזר אבטבי, להצעה באותו נושא.

— הצעות לסדר-היום (אבטבי, מרון, בורג, קופמן); חוק השבות (תיקון מס' 3) (מרון, כהנא) —

וממדי השרישות בקיץ זה על הממוצע לא מבחינת ההיקף ולא מבחינת העוצמה בכל אזורי הארץ.

כידוע לחברי הבית קיימים שירותי כבאות, ומשרד הפנים מוציא 300 מיליון לירות לשנה על שירותי הכבאות. אנו דואגים שהמיכשור יהיה מודרני, אבל הבעיה איננה במיכשור אלא בכוח-אדם. אליבא דכל הדעות, אותם 800 כבאים המתחלקים לארבע משמרות אינם מספיקים כדי לתת תשובה בכל המקרים. אולם צר לי לציין שגם מן הציבור אין תמיד היענות מספקת. אין היענות לא מקיבוצים, לא במושבים ולא בערים. לעומת זאת אני רוצה לציין לשבח את שיתוף הפעולה הקיים בין הקרן הקיימת לישראל ובין שירותי הכבאות, שבאופן הדדי עוזרים אלה לאלה כדי להתגבר על גל השרישות. יש מקרים שתקלאים בודדים חוששים להזעיק את שירותי הכבאות בגלל האגרה שתושפת עליהם. אולם ברור ששירותי הכבאות לא יגבו אגרה בכל מקרה שהדבר אינו מוצדק. אני חושב שרצוי וחשוב שהציבור ידע את העובדות.

אנו בודקים כל חשש של הצתה וזדוניות. טרם גילינו מקרים כאלה. כאמור, רוב השרישות הן בגלל מזג האוויר החם, היובש והחמסינים.

באשר לנושא הוא חשוב גם מבחינת נזקי הממון וגם, לעתים, מבחינת נזקים שבנפש, שבחיי אדם, אני מציע לכנסת להעביר את שתי ההצעות לסדר-היום לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר מ. ל. מרון :

אני שואל את המציעים: האם הם מסכימים להעברת הצעתם לוועדה?

חיים קופמן (הליכוד): כן.

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית): כן.

היו"ר מ. ל. מרון :

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת — להעביר את ההצעות לסדר-היום בנושא גל השרישות הפוקד יערות ושטחי חקלאות והאמצעים למניעתן לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. אני מעמיד להצבעה הצעה זו.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

ונעשה אותו, אם הכוננות תהיה ברמה מתאימה והצויד יהיה שלם ומוכן לפעולה, ניתן יהיה לאתר מוקדי שריפות ולמנוע את התפשטותן. אני תקווה שהדיון היום יתרום להפקת לקחים שימנעו את הישנותן של שריפות בקנה-מידה כה גדול בעתיד.

היו"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לשר-הפנים, לתשובה.

שר-הפנים י. בורג :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, במסגרת הדברים שהשמיעו בעלי ההצעה לסדר-היום, חברי-הכנסת אבטבי וקופמן, היו כמה פרטים שבהחלט ראויים לתשומת-לב ובהחלט ראויים להיות נידונים ביתר פירוט בוועדה. על כן אני מציע להעביר את הנושא לוועדה. כצידה לדרך אביא כמה פרטים: השנה היא — כפי שאנו מרגישים בעצמותנו בשבועיים ומחצה שעברו — שנה יוצאת מן הכלל מבחינת החום. ייתכן שהטמפרטורה האקלימית והמטאורולוגית נדבקה מהאקלים הפוליטי החם, אבל אינני יכול למדוד את הטמפרטורות של האקלים הפוליטי. טי. אולם בין החום הפוליטי הפנימי — — —

חיים קופמן (הליכוד):

העצים מתייבשים, אך הפוליטיקאים — לא.

שר-הפנים י. בורג :

אתה יכול להגיד זאת בצורה חריפה יותר: יש לפעמים שבנאומים יש כל כך הרבה מים, עד שאינך מבין מדוע הם אינם מכבים. אבל זו שאלה שמן הראוי לבדוק אותה בוועדה.

בכל אופן איש לא יחלוק על כך, שבכל קיץ חם מתייבשת הצמחייה. והשנה היה יובש מיוחד של הצמחייה, שתרם לתרומתו להתפשטות השרישות שפרצו. בדרך כלל משתרעת עונת השרישות מחודש מאי עד הגשם הראשון.

אני רוצה לומר מעל במה רמה זו כי חלק מהסיבות לשרישות הן אי-זהירות של האדם: השלכת סיגריות, הדלקת מדורות, ניצוצות הניתנים מטראקטורים וכמובן, קיימת גם אפשרות של הצתה וזדוניות. עדיין איננו מתגבר גים במידת הזהירות שאנו מצויים עליה שעה שאנו בעבודה, בטויל, וכאשר פורצת שריפה גורמת הצמחייה היבשה להתפשטותה בנקל. יש בממוצע כ-12 אלף דלי-קוטר מדי שנה, מהן כ-8,000 שריפות יערות, קוצים וחורש. עד כמה שמעתי מאנשי מכבי-אש, לא עלו

היו"ר מ. ל. מרון :

אנו עוברים להצעת חוק נב — חוק השבות (תיקון מס' 3), תשל"ז-1977, של חברי-הכנסת כהנא. רשות הדיבור לחבר-הכנסת כהנא.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד בזה להגיש הצעת חוק לתיקון הגדרת המושג "יהודי" בחוק השבות. ביום ב' באדר ב' תשל"ח חוקקה הכנסת את-חוק

1. חוק השבות (תיקון מס' 3), תשל"ז-1977 * (הצעת חבר-הכנסת ק. כהנא)

השבות (תיקון מס' 2), שבו הגדירה בסעיף 4 את המושג "יהודי כדלהלן: "לעניין חוק זה יהודי — מי שנולד לאם יהודיה או שנתגייר והוא איננו בן דת אחרת". הריני מציע לשנות את החלק הראשון של הסעיף ולומר: "לעניין חוק זה יהודי — מי שנולד לאם יהודיה או שנתגייר לפי ההלכה".

המאבק על הגדרה זו איננו חדש. הוא התחיל ברגע שבו שינתה הכנסת, בעקבות פסק-דין מסויים, את הנוהל

פרופ' שאול ליברמן, הנחשב לראשה הרוחני של היהדות הקונסרבטיבית בארצות-הברית: "כל סטייה מן ההלכה בעניין נישואי תערובת ובני נישואי תערובת תכניס מהומה ותהוה ובוהו לתוך מוחות היהודים בגולה. רוב רובו של עם ישראל באמריקה, ואפילו אלה שאינם שומ"רים אף את יום הכיפורים, נרתעים מנישואי תערובת. כל קולה בישראל בעניין נישואי תערובת היא הרת-אסון לישראל בגולה; היא תיגע בבבת עינו ובציפור נפשו של העם כולו".

לפני שהוגדר בחוק השבות בשנת תש"ל "יהודי מיהו" היה מקום רחב להנחה, שבהעדר הגדרה בחוק החילוני למושג "יהודי" יש לפנות למקורות המשפט העברי, ההלכה. בעצם לא ייתכן לפרש מושג כה יהודי כמונח "יהודי" לפי אסכולות אחרות. ומה עוד, כאשר לא נקבעה בחוק במפורש הגדרת "מיהו יהודי", ולפי חוקי מדינת ישראל חל דין התורה בענייני נישואין וגירושין, ודין תורה זה מגדיר יהודי מיהו — הרי שהגדרה זו חלה חלות בלתי מוגבלת בכל שטחי המשפט שבמדינה או במלים של משפט, מר גיימס יעקב רוזנטל, האומר כי קיים במשפט כלל גדול: "כל תסחור משמעותו של דבר שבתחום אחד של המשפט הנוהג באותה חברה את משמ"עותו בתחום אחר אלא אם החוק גורס במפורש את הסתירה". לצערנו, חוק השבות שאנחנו מציעים לתקנו קובע במפורש שאכן יש לסתור את משמעות יהודי מיהו בחוק החילוני מול החוק הדתי, מול ההלכה.

גד זה מתקוממת יהדות התורה מטעמים עקרוניים ומטעמים מעשיים. גל נישואי התערובת הולך וגואה, ורק בימים אלה מודיעים לנו מחזש על התרבותם. יש לעשות הכול למען עצור גל זה. ואפילו אותו משפט שליט, אשר יצא בפסק-דין מפורסם זה, גם הוא לא השיג ולא כלום כי ידוע היכן נמצא אותו עותר והיכן מתנך אותו שליט את ילדיו מהאשה הנכריה — בארצות הגולה. יש לשנות את החוק כדי לא לבוא חליה להכללת לא-יהודים ממש בכלל ישראל. הדבר עלול חליה לפלג את העם, וליצור קבוצה של יהודים אמיתיים וקבוצה של יהודים מדומים.

מאז חקיקת חוק אומלל זה לא שקטנו. היתה גם הבנה לעמדתנו, שקיימת בעיה. הנה סעיף בהסכם הקואליציוני עימם ט"ו באדר תשל"ד, 10 במארס 1974, של ממשלת רבין. בסעיף 3(ז) נאמר: "מאחר שקיימת תביעה לתיקון חוק השבות לגבי גיור, והואיל וגירור הוא מושג הלכתי, תוקם ועדת שרים אשר תבדוק את נרשא הגיור בחוק". לארץ לעניין חוק השבות וחוק מרשם התושבים במגמה להגיע תוך שנה לכלל הסדר חוקי מוסכם בנושא זה". ממשלת רבין על שותפה הקואליציוניים לא הגשימה סעיף זה, ואני מעיד כי החזית הדתית התורתית עמדה להציע הבעת אי-אמון לממשלה בעקבות זה אלא שה-ממשלה התפרקה קודם לכן. גם בהסכם הקואליציוני החדש של ממשלת בגין מיום ג' בתמוז תשל"ז, 19 ביוני 1977, נאמר: "הואיל וגירור הוא מושג הלכתי, תיחקן חוק השבות וייקבע בו שהגיור הוא לפי ההלכה. חברי כנסת מהקואליציה יגישו הצעת חוק פרטית שתקבע שגיור הוא לפי ההלכה ושבת-דין רבני יהיה הגוף המוסמך לאשר תקפותה של תעודת גיור מחוץ לארץ. ראש הממשלה יעשה כל מאמץ לגבש רוב פארלאמנטארי להצעות חוק אלה". עברה מאז שנה, ולא ראינו שום פעולה בכיוון הגשמת הסעיף. אף שאיני משתייך לקואליציה, הנני מרשה לעצמי להגיש הצעת חוק פרטית המונחת לפניהם,

שהיה נקובל. וכמה מלים של היסטוריה. עד לשנת תשי"ח, כלומר בעשר השנים הראשונות של המדינה, היו קיימות הנחיות אשר לפיהן נחשב יהודי כלפי חוק מרשם האוכלוסין רק יהודי שההלכה הכירה בו כיהודי. שר הפנים המנוח ברי-יהודה בא לשנות בשנת תשי"ח את הנוהג הזה והוציא הנחיות שלפיהן יירשם כיהודי כל מי שיצהיר בתום לב שהוא יהודי. לאחר זמן מה הוא הוסיף להנחיות אלה את המלים "ואינו בן דת אחרת". פרץ אז משבר ממשלתי, ושרים דתיים התפטרו מן הממשלה בעקבות הנחיות אלה. ראש הממשלה המנוח דוד בן-גוריון פנה אז, ביום י"ג בחשוון תשי"ט, בשאלה לשלושים חכמי ישראל וביקש מהם תווה דעת: איך לנהוג בהגדרת "מיהו יהודי" בחוק מדינת ישראל. הנשאלים, אשר היו מחוגים שונים, בעלי מקצועות שונים, בעלי השקפות עולם שונות ובעלי נטיות דתיות שונות ענו לשאלה זו. ויותר מ-80% מהם קבעו כי יש לקבל לשאלה "מיהו יהודי" את הפתרון ההלכתי. בתוך המי-עוט הקטן אשר לא נתן תשובה זו היו כאלה, אשר הציעו למחוק את סעיף הדת והלאום במרשם האוכלוסין, הצעה שאיננה באה בחשבון בשום אופן מבחינת קיומו של חוק השבות. בהמשך לאותו פולמוס נקבע בהסכם הקואלי-ציוני בשנת תשי"ד, ינואר 1960, כי תוורים להנחיות הקודמות. ואכן שר-הפנים מר משה שפירא ז"ל קבע בהנחיותיו, שעל-פי היסוד ההלכתי יירשם בן לאם נכריה בפרט דת ולאום לפי הפרט המתאים של האם. פסק-הדין המפורסם של בית-המשפט העליון בעניין רופא-ידן עירער במידת מה את ההסתמכות על ההלכה בקבעו, כי אף אם נחשב מישהו ליהודי לפי ההלכה, הרי אין לרשמו כיהודי אם איננו נחשב כיהודי לפי הוראתו הרגילה של המונח בפי גוברין יהודאין. יש מקום רב לערער על ההנחה, שההלכה היתה באמת מסכימה לרשום את המושמד כיהודי, ועירער זה יצא את מאשישים המכה נים כשופטים בבית-המשפט העליון. אבל, עם הכול, פסק-דין זה לא קבע כי יש לרשום כיהודי מי שאיננו יהודי, להיפך. בתשובה לשאלתה בשנת 1965 הודיע סגן שר הפנים ד"ר בן-מאיר ז"ל מעל במת הכנסת מפורשות, כי לפי הנחיות שר הפנים, הממונה על ביצוע חוק השבות, מתפרש המושג "יהודי" לפי כללי ההלכה היהודית. ודבר זה התקיים עד משפט של שליט. במשפט זה, אשר פסק-הדין שבו ניתן בשנת תש"ל, ראשית 1970, נקבע כי שר הפנים חרג מסמכויותיו בהנחיות אלה. וכך שינה פסק-דין זה את הנוהג שהיה מקובל במדינת ישראל מאז קיומה, כעשרים ושתיים שנה, להוציא הפסקה קלה בתקו-פת הנחיותיו של שר-הפנים ברי-יהודה, ובניגוד למשאל של חכמי ישראל שערך דוד בן-גוריון. הממשלה אף היא לא קיבלה במלואם את דברי פסק-הדין, והיא אשר יזמה שינוי בחוק השבות כדי לקרב במידת מה את הגדרת "מיהו יהודי" להגדרתה של ההלכה. לצערנו, רק במידת מה קירבה הממשלה את ההגדרה להלכה כי היא קבעה בחוק השבות תש"ל את ההגדרה האומרת, שיהודי הוא מי שנתגיר, אבל היא הוסיפה במפורש: שנתגיר אין פירו-ש שנתגיר כהלכה.

מאז נאבקים אנו על תיקונו של חוק זה. ובמאבקנו זה עומדים לימינו ראשי יהדות הגולה ובראשם האדמו"ר מלובאביץ' שליט"א, אשר לא הרפה מהתביעה לתקן חוק אומלל זה. הנימוקים למאבקנו זה הם ברורים. חוק זה כלשונו, בהימנעו מהדרישה שגיור יהיה גיור כהלכה, מעודד נישואי תערובת. אשתמש בדברים שכתב בשעתו

הדברים בתוך תעודת הוהות מתקבלים בתור הוכחה לכאורה, בתוך הוכחה prima facie, ובנוסף לכך, כדי לסלק את האפשרות של ניצול לרעה גם נקבע שאותם הסעיפים או הפרטים של תעודת הלידה אינם קובעים בשעת עריכת נישואין וגירושין כי שם חוקי הנישואין והגירושין — וזה על-פי דת משה וישראל — אלה הם אשר קובעים. הוה אומר, שהמחוקק הבין את הבעיה וניסה לעזור; ייתכן שזה לא באותה מידה שחבר-הכנסת כהנא ובורג היו רוצים בה. אני חושב, ואני אשמח אם אוכל להביא בפני הוועדה פרטים, שהחוק בצורתו הנוכחית נוצל לפעמים לרעה על-ידי השגת טובת-הנאה בסוכנות היהודית אלא אינני רוצה לערב פרט עם כלל. אני פונה אל כל הבית: הבה נעביר את הנושא לוועד דה, אם נישל — וזאת אני אומר לאלה אשר אויל לא רוצים לקבל את דברי — אני מציע לכם שמוטב להיכשל באהבת ישראל מאשר חסוי-שלום להיכשל בשנאת יש-ראל. כנסת נכבדה, אני מציע להעביר את הצעת החוק של חבר-הכנסת הרב קלמן כהנא לוועדה.

הי"ר מ. ל. מרון:

תודה. אני מזמין לדון את חבר-הכנסת מאיר פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אדוני הישבראש, כנסת נכבדה, אני בא להציע לכנסת להסיר את הצעת החוק של חבר-הכנסת הרב קלמן כהנא מסדר-היום, ואני אנסה לשכנע את חברי הכנסת:

התנועה הציונית, שמתוקף הקמתה, שיגשוגה והצלחתה כמה מדינת ישראל, היא תנועה יהודית לאומית ולא דתית. האתגר שלה היה והוה, ולצדדי הרב עוד יהיה, קיבוץ-גלויות. זאת אומרת, קיבוץ של מאקסי-מוס יהודים מבין העם היהודי אשר בתפוצות אל ארץ-ישראל במגמה ליצור כאן אומה יהודית חדשה, המקיימת מדינה עצמאית משלה. האתגר הוא, שכל היהודים יבואו לכאן. זה אתגר ציוני ממדרגה ראשונה, אם כי הוא לא יוגשם בשנה הבאה וגם לא בעוד חמש שנים.

כשאתה מנסה לנתח מאי משמע "יהודים", למה מתכוונים כאשר אומרים "כל היהודים", אתה מוצא שהעם היהודי בתפוצות, גם אלה הרואים עצמם דתיים, מורכב מאסכולות שונות: יש יהודים דתיים אורתודוקסים, וגם ביניהם יש אסכולות שונות, כי לא הרי חסידי הרבי מלובאביץ' כחסידי הרבי מסאטמר וכדומה; יש יהודים קונסרבאטיבים; יש יהודים רפורמים; יש "בני ישראל"; יש יהודים קראים; יש יהודים פאלאשים; אני שומע שיש אסכולה דתית-יהודית חדשה בארצות-הברית, שנקראת "reconstructionists".

נדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
היא לא חדשה.

משה ארנס (הליכוד):

חבר-הכנסת פעיל, זו בכלל לא קבוצה חדשה.

רב שילנסקי (הליכוד):

יש בארצות-הברית גם "יהודים למען ישו".

מאיר פעיל (מחנה שלי):

לא, אלה לא רואים עצמם יהודים.

רב שילנסקי (הליכוד):

הם כן רואים עצמם יהודים.

ולבקש מכם, חברי הכנסת: אנא, העבירו אותה לוועדה להכנה לקריאה ראשונה, עיזרו לבלום את גלי ההתבוננות, סיעו למנוע נישואי תערובת, מינעו התערבות לא-יהודים בין יהודים, שימרו על קדושת המושג יהודי, מינעו את העם מפולוגים והחזירו את עטרת "יהודי מיהו" לקדמותה. יהודי הינו יהודי רק לפי ההלכה.

הי"ר מ. ל. מרון:

רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר הפנים י. בורג:

אדוני הישבראש, כנסת נכבדה, זה למעלה מארבעים שנה שאני באותה דעה דתית כמו חבר-הכנסת הרב קלמן כהנא; מאז אותם ימים יפים, בשנים הלא כל-כך יפות, שבהם למדנו יחד בבית-מדרש לרבנים. חילוקי-הדעות שיש בינינו הם רק השאלה — ואת המלה "רק" יש לכתוב באותיות גדולות — כיצד פועלים בתוך הציבור הכללי כדי לקדם את העניינים הדתיים. לכן, על חלק גדול של העניינים הדתיים שהוא העלה, אין לי אלא לחזור על מה שהוא אמר. ברם, על הדרכים כיצד לפעול למען העניין, על כך לפעמים יש לנו חילוקי-דעות.

היום אני מציע, היות שמדובר בהצעה לדין טרומי, להעביר את הצעת החוק לוועדה. ואני פונה לכל חלקי הבית להסכים, שוועדה תדון בשאלה החשובה — נדמה לי שזו צריכה להיות ועדת החוקה, חוק ומשפט — על אותו עניין שהוא עניין אליבא דכולי עלמא, גם מי שגורס כמו חבר-הכנסת הרב כהנא וכמוני וגם מי שאינו גורס כך.

במה המדובר? נדמה לי שאנו האומה היחידה בעולם, אשר בניה מתווכחים על הגדרת האומה שלהם. יכול להיות שצרפתי מתווכח על השאלה מה זה נקרא צרפתי, אבל בודאי אינו מתווכח על השאלה מיהו צרפתי. אנו, בגלל ההיסטוריה שלנו, בגלל האידיאלוגיות שלנו, אנו עם ששל המהות של עצמו ועל הגדרתו הוא עצמו, מתנהלים ויכוחים. בהגדרות של "מיהו יהודי" יש אלמנט אחד שבא מן הצד הדתי, ואני מוכן לקבל את התוספת ששמעתי פעם בארצות-הברית מרב זקן וחשוב מאוד, שאמר, שבנוסף לכך יש עוד הגדרה: על מי זורק האב-טישמי את האבנים שלו. כלומר, אנחנו איזו יחידה, אנחנו unique unit, שבה האמונה והגורל קשורים זה בזה וקשרים זה את זה. ולכן אנחנו כאן, בתוך שטח שלפעמים הוא שטח מריבה, ובכל זאת הוא צריך לאחד אותנו במקום לפלג אותנו.

עכשיו נראה "הכצקתה", כדברי חבר-הכנסת הרב קלמן כהנא: (א) לצערנו, השאלה אינה עומדת במובן כמותי מפני שבארצות-הברית אין עומדים היהודים בתור לעלייה וברוסיה השאלה של גיור שלא על-פי ההלכה אינה עומדת. המהפכה ברוסיה היתה לפני שישים שנה. יהודי שלמד עד הבר-מצווה שלו ב"חדר" הוא היום בן שבעים ושלש. הוה אומר, עבר שם דור או שני דורות — ושישים שנה זה שני דורות, ואם אתם רוצים, אלה שישים שנה שיכולים לראות אב ובן ואף נכד — כאשר יש שם מינימום של השפעה דתית. ומי שמחויק שם מעמד בתור יהודי בכלל, נגד כלי התקשורת, נגד ה"פראבדה" וה"איזבסטיה", נגד החינוך המכוון, והוא בא אלינו, אנו צריכים לקבל אותו במאקסימום של הבנה. (ב) בחוקי מדינת ישראל נאמר במפורש, שכאשר בתעודת הוהות של אדם בישראל כתוב משהו על דתו או על מעמדו האיש, אם הוא נשוי או רווק, אין שני

שהיא יותר מדי דתית ואינה תואמת את הרעיון הציוני-לאומי. בנושא זה אני יכול להביא ציטטין מאבי התנועה הרביזיוניסטית, מוזב ז'בוטינסקי. על אף הכול אני לא מביא תיקון, כי אני חושב שאחדות העם במצבנו הנוכחי עדיפה על-פני אינטריגות ו"חוכמולוגיות" שבאות לנגח איש את רעהו. לכן אני מציע גם לחבר-הכנסת קלמן כהנא, לא לעורר את הבעיה מן הצד השני, לא להקפיד הקפדת יתר בנושאים דתיים, ולהשאיר את מה שסוכם — שגם בעיני הוא לא מספיק אבל מן הכיוון השני — על מכונו.

נדמה לי שהכנסת, כמוסד מחוקק חילוני עליון במדינת ישראל הדמוקרטית, חייב לעשות אם לא תיתן יד לאימוץ הגדרה הלכתית אורטודוקסית מובהקת לאחד המושגים החשובים ביותר שלנו — "מיהו יהודי", שבתוכו מקופל חוק השבות. כבוד שר הפנים רוצה כנראה להתמודד עם הבעיה בשיטת ההשהיה של Fabius Maximus Cunctator. הוא רוצה להעביר את הצעת החוק לועד דה. הוא מקווה כי ידונו בה שנים, כי בעזרת-השם היא לא תעבור, וגמרנו את העסק. אני הייתי מציע שהכנסת תאזור הפעם עוז רוחני ציוני — — —

(שר-הפנים י. בורג קורא קריאת-ביניים)

אני הייתי מציע שהכנסת תאזור הפעם אומץ לב רוחני, חילוני, ציוני — זו המשמעות האמיתית של התנועה שלנו — ותגיד הפעם: נוריד את הצעתו של חבר-הכנסת קלמן כהנא מסדר-היום.

היו"ר מ. ל. מרון:
עתה נצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה — רוב
בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום של הכנסת — מינוס
ההצעה להעביר את הצעת חוק השבות (תיקון מס' 3), תשל"ז-1977, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

ז. הצעות לסדר-היום 1. טיסות השכר לאילת

גדל והולך, המוניטין של העיר על החורף הקיצי שלה, ימה הקסום, הררי הגראניט העוטרם אותה, המדבר ואקלימו היבש מסביב למפרץ והמבט הקרוב והסקרני לעבר עקבה הקורצת מעבר לקו — כל אלה עשאוה לעיר קיט ותיירות מן המפורסמות בעולם. טיסות השכר גרמו מהפכה לענף התיירות באילת, עלי להודות שכאיש הגליל, אותו חבל ארץ מופלא אשר גם הוא מהווה אזור משיכה לתיירות ועד כה לא נתאפשרו אליו טיסות שכר, לא לראש פינה בגליל העליון ולא למפרץ חיפה בגליל המערבי. אני מקנא באילת. אני מקווה שיום יבוא וגם חלקי ארץ אלה יוכו ביתרון כלכלי זה.

בטיסות שכר מוצעים מחירים זולים ובזו כוחו העיקרי. כי הטיסות הרגילות יקרות יותר, ואין הן בנות

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אולי, ואם כך, זה בסדר גמור.

כשאני מדבר על אסכולה חדשה, אני מתכוון שהיא חדשה ליהדות; אינני מתכוון שהיא קמה אתמול בבוקר. אפשר להגיד אפילו שהפרורים הם אסכולה חדשה. יש הרבה מאוד יהודים, ונדמה לי אפילו שהם הרוב, שהם חילוניים, חילוניים יותר, חילוניים פחות. יש אפילו יהודים רבים בעולם ואפילו במדינתנו הרואים עצמם אתאיסטים. יש כאלה ודאי אפילו בין חברי הכנסת.

שר-הבריאות א. שוסטק:
אבל הם יהודים. אפילו אתה יהודי.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
על זה אין ויכוח.

אילו היינו רוצים להגדיר את המונח "יהודי" בשביל חוק השבות, שהוא חוק לאומי ולא חוק דתי — כי הוא ביטוי משפטי לאומיים ולא למאויים דתיים — אילו הקריטריונים שלנו היו לאומיים ולא דתיים, היינו מאמצים את הגדרתו של שר הפנים לשעבר, ישראל בריהודה וזכורו לברכה, שקבע הגדרה סבירה, לאמור: "יהודי הוא מי שיעהיר בתום-לב שהוא יהודי". אני הייתי מוסיף: "ואינו בן עם אחר". לא "ואינו בן דת אחרת" אלא "ואינו בן עם אחר", מפני שהקריטריון צריך להיות לאומי.

לו הייתי פלגן ומחפש אינטריגות, הייתי גם אני מגיש הצעת חוק פרטית לסדר-היום, מחתים כמה חברי כנסת — לא את הרוב — מביא אותה לפני הכנסת ומציע לשנות את ההגדרה בחוק השבות בערך לפי מה שאמרת קודם. הוזה אומר: "יהודי הוא מי שמצהיר בתום לב שהוא יהודי ואינו בן עם אחר". אזי היה מתחיל פולמוס בין החושבים כמוני ובין הרב קלמן כהנא ואנשים אחרים וטובים שאני רואה את עצמי חבר אתם לאותו עם גם אם אינני רואה את עצמי דתי. אינני עושה זאת; מדוע? כי אני חושב שקיימות מספיק פלוגתות בתוכנו, ואני מוכן, בדור הזה, לקבל את ההגדרה הקיימת, שלפי דעתי היא אינה טובה, לאמור: "יהודי הוא מי שנולד לאם יהודיה או שנתגייר והוא איננו בן דת אחרת". הגדרה זו, כאמור, אינה טובה, לדעתי, משום

היו"ר מ. ל. מרון:

חברי הכנסת, אנו עוברים עתה להצעה לסדר-היום מס' 1550 על חבר-הכנסת יגאל אלון. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אלון.

יגאל אלון (המערך):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראוי שהכנסת תקדיש מזמנה ומתשומת לבה לבעייתה של העיר, שהיא אולי אינה מן הגדולות בארץ אבל היא אחת מן החשובות במדינה, אילת שלחוף ים-סוף.

כידוע, הפך ענף התיירות באילת לאחד מאדני הכלכלה העיקריים של העיר. פנינה זאת הפכה לאטרקציה לא רק לישראלים רבים אלא גם לתיירי חוץ, בהיקף

קשים, ויש צורך לנצל את היתרונות היחסיים שיש לה, ומשיכת תיירים מחוץ-לארץ היא יתרון יחסי שאין דוג' מתו בעולם. הייתי רוצה שנצל את הפוטנציאל הזה עד תום.

הד"ר מ. ל. מרון :

אני מזמין את שר התחבורה להשיב.

שר-התחבורה מ. עמית :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין לי דין ודברים ואין לי ויכוח עם חבר-הכנסת אלון על דבר השיבותה של אילת, מקומה על מפת ישראל ומקומה בלב כולנו. גם לי יש נקודה רכה וגם אישית לאילת, ואני חושב שלפתח ולקדם את העיר זו חובה אשר מוטלת על כולנו. אני מצטרף בכל לב לתיאור ההדרמאטי שתיאר חבר-הכנסת אלון את אילת, יפה, השיבותה, עתידה והקשר שלה גם לעולם וגם לישראל.

אני רק צאת מתפלל על העובדות וההנחות שהביאו את חבר-הכנסת אלון למסקנה, שמא יש איוז שהיא הז' נחה בטיפול בנושא מפני שההיפך הוא הנכון. אני לא מדבר על המדיניות הכוללת של משרד התחבורה בחו' דשים האחרונים לגבי פיתוח וטיפוח טיסות השכר, שהן למעשה מהפכה לטובת אילת והן תהליך מהפכה גדולה יותר בעתיד, אם ייכנסו וכאשר ייכנסו לתוקף ההסדרים החדשים. לדאבוני הרב, הבעיה שאתה מעלה בחלקה איננה נוגעת למשרד התחבורה. הייתי מעז לומר, שאותם דברים אשר נוגעים למשרד התחבורה מתבצעים במלואם או כמעט במלואם, אפילו באילוצים הקשים.

בסופו של דבר אציע להעביר את הנושא לוועדה כי אני מקווה שבועדה אפשר יהיה ללבן את הבעיה מכל עבריה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
בשם ותיקי חזית הדרום.

שר-התחבורה מ. עמית :

אבל כדי שהדיון בוועדה יהיה רגוע, אני רוצה לומר כמה דברים וקודם כול לצייין כמה עובדות. יש בעיה של מחיר הדלק. אמנם זו לא בעיה של משרד התחבורה אבל כדי לסבר את האוזן ולהניח דמי זכיון שאנחנו לא רוצה לומר, שהמחיר הבסיסי של הדלק באילת זול יותר מזה שבגמל התעופה בן-גוריון. באילת המחיר הוא 63.5 סנט לגאלון לעומת 64.1 סנט בגמל התעופה בן-גוריון. נוסף לכך, בגמל התעופה בן-גוריון משלמים לכל גאלון דלק עוד 3.2 סנט, מה שנקרא דמי זכיון שאנחנו לא גובים באילת. אבל נכון שלגבי אילת יש מחיר הובלה מנמל בן-גוריון — 5.6 סנט לגאלון — אשר מעלה את מחיר הדלק באילת ב-2 סנטים לגאלון בהשוואה למחיר בגמל התעופה בן-גוריון. מה שנקרא קרן השוואה לדלק וקיים לגבי דלק בהובלה יבשתית איננו קיים כאשר מדובר בהובלה אווירית. לדעתי, צריך לבדוק אם יש לקיים קרן השוואה כזאת. עלי להדגיש שכאשר רשות שדות התעופה מוותרת על 3 סנטים לגאלון, היא מוותרת על הכנסה של 750 אלף לירות לשנה, אבל אנחנו עושים זאת ברצון ובלב פתוח. יש זאת צריך לדעת, שהמחיר הבסיסי באילת — 63.5 סנט לגאלון — הוא בהשוואה ל-72.5 סנט לגאלון ברודוס, 65.5 סנט לגאלון באתונה, 70 סנטים בבירות, 66 סנטים בקאהיר, 60 סנטים באבוג'דאבי ו-60 סנטים בקאטאר ובדובאי. לצער, אין בידי המחיר בעקבה. מכל מקום אני חושב, ששורת המספרים הללו מעידה

תחרות. אולם מתברר, שהמחיר לתייר חוץ הנוחת בטיסת שכר באילת עולה ב-40 דולר על מחיר הנחיתה בעקבה הסמוכה. והסיבות לכך הן במחיר הדלק המסתכם בהפרש של 25 דולר לנוסע, בדמי הטיפול בנחיתה שהם 6 דולר ובמסי נמל התעופה שעולים 9 דולר יותר מאשר בעקבה. נוסף על כל אלה גם מחיר שירותי המלון באילת הם יקרים ב-25% עד 40% יותר מן המקובל בעקבה השכנה. נמל התעופה של אילת אינו מסוגל לקלוט מטוסים גדולים, וגם זה משפיע אל פעם על המחיר הממוצע לתייר. השירותים והמסוף אינם מפותחים די הצורך מבחינת ההיקף והרמה, והם גורמים אי-נוחות לתיירים ולצוותים. נדמה לי שאין טעם לפתח את נמל התעופה הקיים. הוא קרוב מדי למרכזי הקיט, ורעש המטוסים הנוחתים וממריאים מהווה מטרד אקולוגי. בניית נמל תעופה חדש בערבה, צפונה הרחק מהעיר, כרוך בהשקעה של מאות מיליוני לירות, ומסופקני אם המצב המשקי במדינה מאפשר זאת. אבל קיימת אלטרנטיבה נוחה מאוד, ואמי- גם שר התחבורה וראש מינהל התעופה האזרחי הבטיחו בביקורם במקום — כפי שנמסר לי בעיר — לפני שמונה חודשים —

שר-התחבורה מ. עמית :
גם קיימה.

יגאל אלון (המערך):

— כי יש לשכנע חברות תעופה וזרות להנחית את מטוסיהן בשדה עציון כתחליף לנמל התעופה אילת. חברה זרה גדולה אכן נעתה ברצון להצעה, והיא מר' כנה להשתמש בשדה עציון, שאני מעדיף לכנותו "אילת מערב". אולם בגמל תעופה זה, שתכליתו המקורית היתה אולי אחרת, לא קיים מסוף, אפילו לא בגודל צנוע כמו זה הקיים בשארם-א-שייך. בינתיים הביעו חברות תעופה בין-לאומיות נוספות את נכונותן לנחות באילת-מערב אך, למרבה הצער, שר התחבורה — כך טוענים אנשי אילת — חזר בו מעמדתו הקודמת. כנראה בגלל מגבלות תקציב-בית — ונשמע את זה מפיו עוד מעט — הוא אינו מוכן להשקיע בהקמת מסוף לעובדורה אזורית. התוצאה היא, שחברת התעופה הגדולה שניאותה להשתמש בשדה הגדול והנותן הזה ותיכננה את הרחבת טיסות השכר לממדים מרשימים שהיו מעודדים את ענף התיירות באילת, החליטה להעביר את פעילותה לעקבה במקום לאילת מכיוון שמטוסי הבואינג שלה אינם מסוגלים לנחות בגמל התעופה העירוני של אילת ובאילת מערב, כאמור, אין מסוף ואין מתכננים לבנותו. יש, אפוא, לגשת לאילת להתקנת תנאים אלמנטאריים בשדה עציון, היא אילת מערב, כדי להבטיח את פיתוח התיירות במפרץ אילת.

רק כדי שחברי הכנסת הנכבדים יחוושו בממדים שבהם מדובר אזכיר, שבטיסות שכר הגיעו לאילת 26 אלף תיירים מחודש אפריל 1977 עד אפריל 1978. אם לא תתאפשר נחיתה נוחה ומסודרת באילת מערב, ומטוסים שהיו אמורים לנחות באילת ינחתו בעקבה, מעריכים אנשי אילת יודעי דבר שאומדן ההכנסות הצפוי לעונה הקרובה בת ששת החודשים שהוא כ-15 מיליון דולר, סכום גדול לאין שיעור, לא יוכל להיכנס לכיסיו.

לכן אני מציע שהכנסת תדון בנושא זה כי הוא נוגע לעיר שהיא יותר מעיר, היא השער למזרח הרחוק, למזרח אפריקה ולאוקיינוס ההודי, ויש לנו עניין בפרי-חתה ובשיגשוגה. העיר מתקיימת בתנאים אובייקטיביים

קרביים, לא של מטוסי תובלה. ואחרי שהעונה הראשונה עברה בהצלחה החלטנו להשקיע באילת-מערב בבניית מיתקני נוסעים, טרמינל, מסוף לנוסעים. ביום ראשון הקרוב אני מקווה להביא לוועדת השרים לענייני כלכלה הצעת פיתוח וכלכלה באילת, של 80 מיליון לירות שחלקן יוצאו בעציון, חלקן בשיפורים בשדה הקיים. אני מסכים עם חברי-הכנסת אלון, שאין טעם להשקיע השקעות יסודיות בשדה הנוכחי באילת. אני מסכים גם עם חוות דעתו שהשקעה בשדה עברונה, כ־12–15 קילומטר צפונית מאילת, של למעלה מחצי מיליארד לירות היא השקעה שצריך לבחון אותה ביסודיות ובהירות רבה. ולכן החלטנו לעשות שני דברים באילת: 1. מיתקנים בשדה התעופה העליון באילת-מערב; 2. שיפוצים הכ"ר חיים בשדה הנוכחי כדי לספק בצורה אלמנטרית, בצורה בסיסית, את הדרישות.

לבסוף, אני יכול להודיע, להשקיע ולהרגיע את חברי-הכנסת אלון, שאנחנו מודעים ומודאגים ונפשנו יוצאת אל אילת בדיוק כמוהו. אני מציע, אדוני היושב-ראש, להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה.

היו"ר מ. ל. מרון :

חברת-הכנסת אלון, אתה מסכים להעברת הנושא לוועדת הכלכלה?

יגאל אלון (המערך) :

אני מסכים.

היו"ר מ. ל. מרון :

אם כן, יש רק הצעה אחת. מי בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר מ. ל. מרון :

ובכן הנושא הועבר לוועדת הכלכלה.

2. הוזלת תעריפי הנסיעה בתחבורה הציבורית בקו תל-אביב—ירושלים

אלא גם לנהגים. ויפה עשתה חברת "אגד" שהקנתה את הבכורה, את הכבוד של נהיגה באוטובוס הראשון שנסע מהשפלה לבירה, לנהג שנוסעיו היו ראשונים בתשלום מס הדרום במלחמת העצמאות, כאשר הותקפו עליהם ויילחמה, למחרת החלטת עזרת האו"ם על כינון מדינת ישראל.

הכביש כבר הפך לחלק אינטגרלי של מערכת הכבישים במדינה. אך שכתו דבר אחד והוא, שהנוסע זכאי להגות מהזולת מחיר הנסיעה בעקבות קיצור אורך הקו של הכביש והחדש בקרוב 10 קילומטרים בהשוואה לאורך הכביש שעבר דרך מחלף בית-שמש. כתוצאה מכך מתקצר זמן הנסיעה בקרוב למחצית השעה. בטוחה אני שלא יימצא מערער על כך, שקיצור אורך הנסיעה מ־70 קילומטר ל־61 קילומטר וקיצור זמן הנסיעה מ־10 ל־7 קילומטר כולל מרכיבי עלות הנסיעה: דלק, שכר עבודה, בלאי וכדומה. אין להתעלם מהעובדה, שהחסכון בזמן איננו נובע רק ממספר הקילומטרים שצומצמו אלא גם מתנאי הנסיעה הנוחים שישנם בכביש החדש הבנוי כאוטוסטראדה העוקפת ישובים והמשוחזרת מהצטלבויות שגורמות להאטה, לעצבנות ולמחש-

שהמחיר אינו מוגזם במיוחד. אף-על-פי-כן, אני מציע לבדוק את עניין קרן ההשוואה לגבי ההובלה.

חברת-הכנסת אלון העלה גם את שאלת האגרות. לפי התקנות מציעה רשות שירות התעופה לתת באילת הנחות עד 25%. הנחות כאלה ניתנות לנוחתים בשדה עציון, היא אילת מערב. כיוונו לדעת גדולים כאשר כינינו את שדה עציון בשם אילת מערב. כאמור, ההנחה ניתנת שם. מכל מקום, האגרות הבינ-לאומיות הרגילות הן כמו בגמל התעופה בן-גוריון.

חברת-הכנסת אלון, אתה הצגת תמונה במקצועי. מחיר חבילה של טיסת תירות מאירופה לעקבה הוא 200 דולר, כאשר לאילת המחיר הוא 300 דולר. סכום ההפרש של 100 דולר מורכב לא מ־40 אלא מ־30 דולר ש־18 מהם הם לשירותים ו־12 דולר הם הפרש במחיר הדלק. אבל איפה עוד 70 דולר? אנחנו יקרים. בתי המלון יקרים.

יגאל אלון (המערך) :

בתי המלון יקרים.

שרי-התחבורה מ. עמית :

כן. אם אנחנו רוצים לפתור את הבעיה, כדאי לתפוש אותה בממד הרחב ולא קצה או זנב שלה.

אני רוצה לומר לקראת הסוף, שהאינפורמאציה או המידע — אינני יודע מאין שאבת אותה — ששר התחבורה וראש מינהל התחבורה האזרחית הבטיחו לפתח את שדה עציון ונסוגו, לאינפורמאציה זו אין ידיים ואין רגליים. לא רק שלא נסוגונו אלא שאנחנו מתקדמים בקצב מהיר. לפני חצי שנה היתה בעיה, היתה בעיה לגבי חיל האוויר, ובהתערבותו של שר הבטחון ומפקד חיל האוויר קיבלנו אפשרות להנחית מטוסים אזרחיים בשדה התעופה עציון, ומאז פועל שירות כזה בשדה הזה. ידענו, ככוונה אמרנו שעד שתעבור העונה הראשונה לא נשקיע, כי אנחנו רוצים לראות מה יקרה, איך זה יעבור. זה עניין לא פשוט, תיאום של תעופה אזרחית בשדה צבאי, זה כמעט לא קיים בארץ, שדה צבאי, של מטוסים

היו"ר מ. ל. מרון :

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מ' 1559: הוזלת תעריפי הנסיעה בתחבורה הציבורית בקו תל-אביב—ירושלים, של חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו. רשות הדיבור לחברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כל העולה לירושלים בכביש החדש, לבו מתרוגן בעקבות הנתיב החדש שהוא פרי מעלם של מהנדסים ופועלים ממשיכי מסורת מפוארת של סוללי דרכים ונתיבים. בזכות הכביש החדש, שהוא חלק מתכנית האב של מערכת הכבישים אשר נערכה ביוזמתו ובתקופת כהונתו של חברת-הכנסת יגאל אלון כשר העבודה, התקצר זמן הנסיעה ונגלו לעיני הנוסעים נופים חדשים של ארצנו. חשיבותו של הכביש החדש איננה מתמצה רק בשיפור התחבורה אל הבירה אלא היא מעבר לכך. כל כביש חדש המחבר את חלקי הארץ השונים עם הבירה מחזק את הבירה ופותח אפשרויות חדשות לעיבויה ולפיתוחה הכלכלי. אני רוצה לקוות שזה איננו הכביש האחרון שייסלל אל הבירה וממנה. פתיחת הכביש החדש היתה חג לא רק לנוסעים

רוני מילוא (הליכוד):
יש גם פחות בלאי.

שרשה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
ודאי, גם בלאי, אמרתי.

הפליאה אותי העובדה, שמשרד התחבורה לא נתן דעתו עד היום על הצורך להוזיל את מחיר הכרטיס לירושלים בעקבות החסכון בעלות הנסיעה בכביש הח"דש. אינני מתפלאה שהנהלת קואופראטיב "אגד" לא הציעה זאת בזמנה. היא עסוקה כיום יותר מדי בחלוקת שעונים ומשקפי שמש חנים לחברים כאמתלה שזה מצרך הכרחי לכל נהג, ותוך התעלמות מכך, שמתנה זו תעלה את הוצאות הקואופראטיב בכמה עשרות מיליוני לירות, שאותן לבטח יבקשו לעתיד לבוא מהממשלה כתוספת סובסידיה לכיסוי הגרעון. העובדה ששום גורם ממשלתי לא נתן דעתו על כך, לא הקדיש מחשבה, לא דרש ולא יום בירור על הצורך בהוזלת מחיר הכרטיס לירושלים בעקבות הוזלת עלות הנסיעה אומרת דרשני, ויש בה ביטוי להלך הרוח הקיים.

במדינת ישראל השתרשה המחשבה שבתחום המחיר קיים רק מסלול חד סטרי: מעלים ומעלים מחיר. לפעמים מתמצה הוויכוח בשאלה: בכמה ומתי להעלות את המחיר. אך איש אינו מעלה על דעתו, שלפני מים יש לא רק אפשרות אלא גם צורך להוזיל את המחיר לצרכן בעקבות שינויים במחירי חמרי הגלם בשוק הבינלאומי כתוצאה מההוזלת עלות הייצור או, כמו במקרה הנידון, כתוצאה מההוזלת עלות הנסיעה בעקבות סלילת כביש חדש שעלה למדינת ישראל מאות מיליוני לירות. בחודשים האחרונים נתבשרנו לא פעם על ירידת מחירי הקפה, הסוכר, הקאקאו והאורז בשווקים בין-לאומיים בעשרות אחוזים. אך בישראל הוזלת מחיר המצרך היא טאבו, והתוצאה מכך ברורה: התייקרות גואה לא רק כשיש בכך הכרח כלכלי אלא מדי יום ביומו. אני מזדהה עם דבריו של שר הדתות אברהם ציריא, שאמר בוויכוח שהתקיים בממשלה על התקציב הנוסף, שבתחום המחיר קיימת אנארכיה ואזלת יד, וכל אחד עושה כרצונו ולית דין ולית דיין.

אדוני היושב-ראש, חוששת אני שיימצא מי שיתען: האם כדאי להטריד את הכנסת בנושא כזה, נושא של מה בכך? אך אל נזלזל בקטנות כי הבית הזה צריך לדון גם בקטנות וגם לדאוג לאדם הקטן. לדעתי, יש מקום להוזיל את מחיר הכרטיס לירושלים וממנה ב-15% — אותו אחוז שנחנך בעלות הנסיעה. אמנם מדובר בחסכון של 3 לירות לנסיעה ובי-לירות להלוך וחזור ולגבי חלק מהאוכלוסיה אין זה משמעותי, אך יש אוכלוסיה גדולה במדינה, שבשבילה 6 לירות חן סכום משמעותי, ובמיוחד כאשר מדובר באנשים הנאלצים לנסוע כמה פעמים בחודש או בשבוע, ביניהם עובדים, סטודנטים ואנשים המבקרים את משפחותיהם. אך התשיבות העיקרית שאני רואה בצורך להוזיל את הכרטיס היא ביצירת תקדים, שמגמתו היא לשבור את המסורת שהשתרשה ושלפיה אין מוויילים בשום מצב ובשום מקרה. ואסור לנו לזלזל בקטנות.

אמנם אני יודעת ששר התחבורה יטען, שתעריפי הנסיעה מחושבים לפי ממוצע ארצי, זאת אני יודעת. פעם, ישבתי במשך כמה שנים, ברשות התעריפים, אותה רשות המחשבת את התעריפים, ואני יודעת את המצב.

אך בלי להתעלם מעומס התחבורה הקיים מישוב לישוב, רצוני להדגיש פעם נוספת, שבכל תחשיב ובכל התערובות הנקבעים אסור להתעלם מהוד מעלתו הצרכן. ואם עלות הנסיעה לירושלים הוזלה בהתאם למצב ולתנאים שיהיו לפני פתיחת הכביש החדש, זכאי ליהנות מכך בראש וראשונה הצרכן, שבזכות מסיו נסלל הכביש וממסיו משלמים את הסובסידיה לקואופראטיבים. אדוני שר התחבורה, היו דברים מעולם. היה תקדים בעבר. אחרי מלחמת ששת-הימים, כאשר החל "אגד" לנסוע בקו ירושלים-טבריה דרך בקעת הירדן, הוזל מחיר כרטיס הנסיעה. זה היה בעקבות פנייתו של חברת-הכנסת שולמית אלוני לשר התחבורה דאז, חברת-הכנסת שמעון פרט. הפנייה של חברת-הכנסת אלוני נבדקה וגמצאה מוצדקת, ואכן הוזל תעריף הנסיעה.

אדוני היושב-ראש, התחבורה הציבורית לנוסעים בישראל מרוכזת בעיקרה בידי שני קואופראטיבים: "אגד" ו"דן". אני יודעת שיש דעות שונות, גם בכנסת, על החיוב והשלילה בקיום מונופול בתחבורה הציבורית. עם כל הביקורת שיש לי — וזו איננה מועטה והיא נובעת מנסיגות האיש כי אני נוסעת לירושלים באוטובוס של "אגד" — על אי-סדרים שונים בתחבורה הציבורית, אסור להתעלם מההישגים של הקואופראטיבים בקיום תחבורה מסודרת ותקינה בכל אזורי הארץ ובהחזקת קווים גרמי עוניים ליישובים המרוחקים והמבודדים ביותר. אסור לנו לשכוח שהישגים אלו הם גם בזכות הסובסידיות הגדולות שניתנות על-ידי הממשלה לתחבורה הציבורית, אשר הגיעו בשנת 1976/77 ל-370 מיליון לירות לערך, ובשנת 1977/78 ל-700 מיליון לירות לערך. ההישגים הם גם בזכות האירגון והיעילות הקיימים בקואופראטיבים. אמנם ניתן לעשות יותר בתחום זה. אך בזכות כל אלה מחיר התחבורה הוא מן הנמוכים בעולם. לדעתי, יש להמשיך גם בעתיד בסיסוד התחבורה הציבורית כי בעצם זהו מוזן וסובסידיה למצרך הנוצר גם יחד. רוב הנהגים מהתחבורה הציבורית נמנים עם השכבות בעלות ההכנסות הבינוניות ומטה. יחד עם זאת, נוכח העובדה שזהו שירות מונופוליסטי מצד אחד ושירות המקבל סובסידיות במאות מיליוני לירות מצד אחר, חייבת הממשלה להעמיק את הפיקוח על משך הכספים של הקואופראטיבים ולהקפיד שהקואופראטיבים ימלאו את החובות המוטלות עליהם: לתת לנסוע שירות מסודר, נקי, נוח ואדיב. בכל התחומים האלה יש מקום רב לשיפור ויש הרבה מה לעשות. אני רוצה לקוות ששר התחבורה והתקשורת אכן ייתן את דעתו על כך.

כבוד היושב-ראש, נוכח העובדה שהכביש החדש שנפתח לפני שבועיים קיצר את משך הנסיעה, ונוכח העובדה שמדי יום נוסעים לירושלים וממנה אלפי נוסעים המשלמים מחיר מעבר למתחייב, ונוכח היותו של הקו עמוס ורווחי, נוכח כל זאת ולאור ההסברים שנתתי, אדוני היושב-ראש, אני חושבת שיש מקום ויש הצדקה להוזלת התעריף, אני מציעה לקיים דיון בנושא, ולעשות צדק עם הנוסעים לבקרה. תודה רבה.

היו"ר מ. ל. מרון:

תודה רבה. אני מזמין את שר התחבורה והתקשורת להשיב.

שר-התחבורה מ. עמית:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לומר לחברת-הכנסת ארבל, שאיש לא מזלזל בקטנות. משרד

חוברת ל"ח, ישיבה קל"ט

— הצעות לסדר-היום (עמית, ארבלי-אלמוזלינו, מ. שמיר, פלומין, רובינשטיין, ורטהיימר, מרון) —

פאה נגיע למיליארד ושמונה מאות מיליון לירות. אני לא בטוח אם הסכם ההקפאה צריך להימשך; אין בעור-לם — אני חוזר ואומר בכל האחריות — מחירים כל כך זולים בתחבורה. מחיר נסיעה עירוני עולה 1.60 לירות, שזה פחות מ-10 סנט. אני יודע שלא צריך להשוות לירות לדולרים אבל אפילו אם אנחנו מקווים את ההשפעה הדולרית, אין השוואה כזאת בעולם. אנחנו מגיעים לכך, שבמקומות רבים אנחנו מסבסדים 70%—80% של התחבורה הציבורית. עוד מעט — אמרתי בנוסח "הגל הקל" — ניתן תחבורה חפשית כי עם כל האדמיניסטרציה סביב העניין הזה אנחנו מגיעים ל-2 מיליארד לירות סובסידיות.

סגן שר האוצר י. פלומין:
ועוד חיד נטויה.

אמנון רובינשטיין (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
אני לא מבין: האם הממשלה מתגאה בזה או מודה באשמה?

שר-התחבורה מ. עמית:
אני לא מתגאה ולא מודה באשמה. אני כרגע מדבר פשוט על עובדות.

אמנון רובינשטיין (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
כיוונתי את דברי להערת סגן שר האוצר שאמר, שעוד חיד נטויה.

שר-התחבורה מ. עמית:
הוא לא התכוון ליד שלו במקרה זה.

זאב ורטהיימר (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
חיד לא חשובה, כל זמן שלא פושטים את הרגל.

שר-התחבורה מ. עמית:
אני רוצה לומר לחברת-הכנסת ארבלי-אלמוזלינו שאני בהחלט מסכים אתה לגבי הכביש ירושלים-תל-אביב, לגבי יפו, קיצורו ונוחותו. אני חושב שהנוסעים כבר קיבלו תמורה בכך שהם נוסעים פחות זמן ובהרבה יותר נוחיות. אבל כל ישראל ערבים זה לזה, וכל זמן שאנחנו נוהגים בשיטת הסיבסוד ובמדיניות של פיזור אוכלוסיה, ואנחנו רוצים לתת אותו שירות לרחוק ולקר, רוב, אני לא חושב שיש מקום להצעה, ואני מציע להוריד את ההצעה מהפרק.

חיו"ר מ. ל. מרון:
אנו עוברים להצבעה. לפנינו שתי הצעות: האחת, לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת והשנייה, להוריד את ההצעה מהפרק.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה לכלול את הנושא
בסדר-היום — מייעוט
בעד ההצעה לא לכלול את הנושא
בסדר-היום — רוב
ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום של
הכנסת נתקבלה.

התחבורה לא רק שלא זילזל ולא רק שלא נתן את הדעת על כך, כפי דבריך, אלא הוא בהחלט נתן את הדעת. אני בסך הכול שמח שהעלית את העניין כי בכך נתת לי הזדמנות להסביר את הנושא. אני לא חושב שיש מקום לדיון בכנסת בנושא זה, ואציע להוריד את ההצעה מסדר-היום. אבל בהחלט יש מקום לחילופי דברים.

שר-התחבורה מ. עמית (המערך):

אם אתה לא מזלזל בקטנות, תעביר הנושא לדיון בוועדה.

שר-התחבורה מ. עמית:

חברת-הכנסת ארבלי, אני חושב שניתנה לך הזדמנות מספקת לדקלם ולדבר יפה על כביש ירושלים. אני מצטרף לדבריך.

שר-התחבורה מ. עמית (המערך):

מה זה "דקלם"?

שר-התחבורה מ. עמית:

לדבר יפה. אני מצטרף לתשבחות שחילקת. אבל אני בהחלט רוצה להסביר, שאת טועה טעות יסודית בכל מה שנוגע לעניין התמחיר.

שיטת התמחיר של הסובסידיות היא לא ספציפית, היא גלובאלית. את ידעת זאת, העניין הוסבר לך. אין לנו אפשרות בשלב זה, אך אני אישית סבור, שאם את וחבריך בחברת העובדים תעזרו לנו יכול "אגד" בסופו של דבר לנפק לנו די אינפורמציה כך שנוכל לקיים תמחיר לפי קו. היום הדבר הזה איננו ניתן. אם את מדברת בשם הצרכנים, את ודאי מדברת לא רק בשם צרכני תל-אביב וירושלים אלא בשם כל צרכני הארץ. אם את מביאה את הדוגמה להוזלת מחיר הנסיעה עלי-פי הצעת חברת-הכנסת שולמית אלוגי בקו תל-אביב-טבריה, הדוגמה איננה מאותו סוג מפני שאנחנו דואגים לפיזור האוכלוסיה ולסיבסוד קווים רחוקים. הקווים הרחוקים, הקווים הסואנים, הם המסבסדים את הקווים הרחוקים. אם אינך יודעת, אני יכול לומר לך, שיש מקומות בארץ שכל נסיעה של נוסע עולה 500 לירות, וזה בבקעת הירדן, ביהודה ובשומרון ובמקומות אחרים. באיזה-שהוא מקום יש לאזן את הדברים. יש לנו קשיים עם "אגד", לא היתה לי ברורה הערתך בנושא השעונים. אני מציע שבבניין זה נפעל יחד. אני בהחלט חושב שבסופו של דבר יש לתת את הסובסידיה לאותם קווים הנזקקים לכך. אני לא יודע אם לאחר מכן נוכל לפטור לחלוטין את הקווים הסואנים שבין ירושלים לבין תל-אביב ובין תל-אביב לבין חיפה.

משה שמיר (הליכוד):

אם תיישב את יריחו, לא תהיינה בעיות.

שר-התחבורה מ. עמית:

לגבי בקעת הירדן אין לי ויכוחים עמך. אני לא יודע אם יריחו, אבל בקעת הירדן בכלל.

חברת-הכנסת ארבלי-אלמוזלינו, אולי אינך יודעת, אני בעצם חושב שאת יודעת, שאנחנו נשלם השנה מיליארד-וחצי לירות סובסידיות. אם יימשך הסכם ההק-

3. בית-הדין הרבני הגדול וחוקי המדינה

חל על ספרדים, הרי שמותר לספרדים — והם מונים את כל הרשימה, ספרדים, תימנים ואחרים — לקיים ביגאמיה ואין צורך לשם כך באישור הרבנים, אף שהדבר הוא בניגוד לחוק. בפסק-דין תשל"ח/66 של חדאד, אם לשישה ילדים, קבע בית-הדין שהיא "מאיסא עליו", והואיל ויש מיאוס, אם היא תסכים לקבל את הגט, כי אז יעניקו לה, אם לשישה ילדים 500 לירות לחודש להתקיים מהם. אם היא לא תסכים לקבל את הגט, יופקד הגט ויניתן לו היתר לשאת אשה אחרת. כל זאת תוך הדגשה, שככל שהעניין נוגע לעדות המזרח, ניתן היתר לשאת אשה שנייה או אחרת. המקרה השני, הפקרת האשה בו חמורה שבנתיים. בפסק דין תשל"ח/271 של אותו הרכב מדובר בגבר שהתאלמן לפני 15 שנה, בא לישראל ונשא אשה בארץ. אשתו זו שנשא לפני 15 שנה, חולה, זקנה ומאוסה עליו. אותה אשה, במיוחד בעדן ובהיותה פנויה שכבה עם מישהו בעדן. על כן קבע בית-הדין, משום שהיא שכבה עם מישהו והיא חולה ומאוסה, שמצווה עליו לגרשה. מלבד ההתעמרות המשפילה והוסר התחשבות באשה — ושכנים, שכנים שמכירים את המשפחה מהאזור שלנו לשר המשפטים מכי תבים, שבהם הם מביעים הזדעזעות מפסק-הדין — יש פה דבר עקרוני, והוא בבחינת חריגה מהחוק ואפליה. במדינת ישראל חיים ערבים, ובקרבם מותרת הפוליאמיה על-פי דתם. ערבי שעושה זאת מובא לדין. החוק קובע שאין ביגאמיה ואין פוליאמיה. ההיתר היה חיד שנקבע כאפשרות לשאת אשה שנייה היה במקרה שבמשך עשר שנים לא נולדו לזוג ילדים, ואז, אם יכול הבעל לפרנס את שתייה, ניתן לו היתר לשאת אשה נוספת, וגם זאת הוא צריך לקבל מהרבנים הראשיים. בשני המקרים שהבאתי, נוסף לעניין העקרוני שכל בני עדות המזרח אינם קשורים לחכם דרבנו גרשום, אין שום התייחסות לחוקי המדינה, כי הם אינם חוקים —

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):

כמו הנישואין הפרטיים שאת עושה, ועוברת על החוק. את עוברת על החוק בכל פעם.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

לא, אני עושה חוזה. אתה יודע היטב שהסכם נישואין אין בינו ובין עבירה על החוק ולא כלום. שום דבר. אתה משפטן ועורך-דין, ואתה יודע זאת.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):

יש לך חסינות.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אתה יודע שזה לא נכון. אגב, בסימפוזיון שהיה באוניברסיטת בראיילן הציעו לאמץ את השיטה של הסכם נישואין, וזה באוניברסיטת בראיילן, שאתה יושב בה. דבר נוסף, שאף הוא פתח לביגאמיה ולחומרת יתר: ב-1950 קבעו הרבנים הרצוג ועוזיאל על דעת הרבנות הראשית, שאין מייבאים בישראל אלא חולצים בלבד. לאחרונה ניתן פסק-דין, ונקבעה הלכה על ידי הרב יוסף עובדיה האומרת, שבכלל הנוגע לעדות המזרח — ושוב הוא מונה, בני תימן וספרד וכו' — ייבום עדיף על חליצה. זה מנהגם ואין החרם חל עליהם. יש בכך ביטול החלטת הרבנות הראשית מ-1950, פתח לביגאמיה, השל פלג הנשים וקביעת נורמות חדשות.

הח"ר מ. ל. מרון:

אנו עוברים להצעה מס' 1598, בית הדין הרבני הגדול וחוקי המדינה, של חברת-הכנסת שולמית אלוני. רשות הדיבור לחברת-הכנסת אלוני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אנחנו, לפחות על פניו, אומרים — יש כאלה שעדיין מאמינים ויש כאלה שמאמינים שכך יהיה אולי בעתיד ורוצים בכך — שהמדינה הזאת היא מדינת חוק. ואם היא מדינת חוק, הרי שהיא חייבת לשמור על נורמות מסוימות ולכבד את החוק. והכול חייבים לקיים את החוק, ובכלל זה, ובראש וראשונה, אלה השופטים מכוח חוקי מדינת ישראל את הציבור.

מרדכי וירשובסקי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

אם יתקבל חוק "מיהו יהודי", גם השקפה זו לא בטוחה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

ב-23 באוגוסט 1953, כאשר הביא מי שהיה ממלא מקום ראש-הממשלה, מלשה שרת ו"ל, את חוק בתי-הדין הרבניים, נישואין וגירושין תשי"ג, הוא אמר: "אין להתעלם מן העובדה כי קבלת החוק הזה כרוכה בויתורים על עקרונות ומשגי יסוד של חיים מתוקנים בעיני רבים מאוד. מבחינה זו יעמוד החוק מעתה במבחן הביצוע. הסמכות שבידיה מופקד ביצוע החוק — הוזה אומר, הרבנות בישראל — תעמוד עתה במבחן. יציבות החוק תלויה בגמישות מסוימת של ביצועו. אריכות ימיו של החוק תלויה בסיגול נוהג ביצועו למושגי שוויון, כבוד האדם וזכויותיו, השוררים בחברה המתוקנת של זמננו. אחדות העם מחייבת ויתורים הדדיים, ולא רק מצד אחד. ישנם מושגים בחברה של זמננו שאלהם יתנפץ כל נסיון להשליט ולקיים בתוכנו גם להבא סדרי חיים אשר אבד עליהם הכלל". זה היה כאשר הביאו את החוק שהעביר סמכות בלבדית לבתי-הדין הרבניים בנושאים של נישואין וגירושין. מה שבעיני רבים מאוד בעם הזה או בעיני רובם הם דברים שאבד עליהם הכלל, אין הדבר כך בעיני בית-הדין הרבני לשיטתו. זמן קצר לאחר שנתקבל החוק נמצאו למדים, שבתי-הדין הרבניים הבינו שאין חוקי המדינה מחייבים אותם, ושאלם הם חורגים מסמכות או מפריים חוקים, אין להביא אותם לפני בית-המשפט הגבוה לצדק כי הם פוסקים לפי נורמות אחרות ואין הם חייבים בקיום החוק ואין הם חייבים לשמור אמונים למדינה ולחוקיה. עניין זה הובא לבית-המשפט העליון, והשופט זילברג, יהודי דתי ושומר מצוות, לא קיבל את הדבר ופסק, כי הם חייבים בקיום החוק וכי בית-המשפט הגבוה לצדק הוא הכתובת שתבקר גם אותם באותם מקרים שבהם יש חריגה מחוקי המדינה.

לאחרונה אנחנו עדים לתופעה מאוד מעניינת. בבית-הדין הרבני הגדול יש צוות שיושבים בו הרב יוסף קאפח, הרב מרדכי אליהו והרב שלום מזרחי, שלושם בני עדות המזרח. בשני פסקי-דין שניתנו לאחרונה הם קבעו הלכה מחייבת חדשה ונורמה חדשה. הנורמה היא בניגוד לחוק, ויש בה אפליה מטעמים של עדה. יש בה העדפה לגברים מעדות המזרח, והשפלה של נשים מעדות המזרח על כל צורותיה. באותו פסק-דין קבעו הרבנים, שהואיל וחרם דרבנו גרשום מאוד הגולה מהמאה העשירית אינו

את החוק הזה — אותן מצווים להופיע בפני הכהונות הקדושות היושבות שם או הידעניות ולענות.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):
הן רבניות.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
הן לא רבניות, תסלח לי, אין דבר כזה.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):
מה זה שייך לנושא שלך?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

כי זו חריגה מחוקי המדינה, כי חוק המדינה אינו נותן היתר לחקור ולדרוש בעניינים שהם בתחום צנעת הפרט. אינני בטוחה אם ההלכה נותנת היתר כזה; אולי לספרדים, לאשכנזים לא, לפי חרם אחר של אותו רבנו גרשום מאור הגולה.

ושואלים אותן שאלות, שהסומק עולה בפני אדם אפילו להקשיב להן: על יחסיהן עם החבר שלהן, על יחסים קודמים, אם היו להן, על מועד המחזור החדשי שלהן, ומחייבים ובודקים. ואני לא אתפלא אם בקרוב יחייבו גם אותן לגלח את ראשיהן. זו התופעה לגבי הציבור במדינה הזאת, שבה מגנים על צנעת הפרט ושביית-המשפט העליון פסק שבעניינים שאין לנו חוק מפורש אנחנו פועלים על-פי האמנה הבין-לאומית, על-פי הכרזה על זכויות האדם והאזרח. ואילו אצלנו למעשה הופכים את האדם כאסקופה הנדרסת, מלביגים את פניו ומטלטלים אותו שלא כדין.

אני מבקשת את הכנסת: ככל שהיא הולכת ומרבה ונותנת סמכויות רבות יותר לבית-הדין הרבני ולמערכת הרבנות, ככל שהיא נותנת להם כוח רב יותר — והיא נותנת — היא חייבת לעמוד יותר על המשמר שלא תהיינה חריגות שאי-אפשר לעמוד בהן. אלא אם אתם רוצים מלחמת תרבות. ואמר כבר על כך הרב עמנואל רקמן, שהיה מנהל ה"ישיבה יוניברסיטי" ועכשיו הוא נשיא האוניברסיטה בראילן, בסימפוזיון שהתקיים בראשית חודש זה, שאם לא ילמדו הרבנים לשנות את המצב בקשר למעמד האשה, אם לא ילמדו שיש אפש-רות של הפקעת נישואין, אם לא ילמדו שיש לבטל את כל הנושא הזה של חליצה ושל ייבום — הרב רקמן ופרופסור פלק שהם מאנשיכם ומקובלים עליכם, הם שטענו הדברים האלה — כי אז הכול יברחו מהמוסד הזה ואי-אפשר יהיה לעבוד בו. והפתרון ימשך ויהיה או קפריסין או נישואים אורחיים או מלחמת תרבות קשה ומדכאה. כי אי-אפשר להרבות בהשפלה כזאת של נשים, ב"מאוסה עליו", שביית-דין מכריז על אשה שהיא מאוסה עליו, שהיא זונה, בלי שום עדות — מפני שמי מביא היום עדות מעדן במה שהיה לפני שלושים שנה? — והוא נשא אותה לאשה לפני חמש-עשרה שנים, ולכן מותר לו לגרש אותה בלי לתת לה כלום —

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אולי יש להם קשרים עם הרפובליקה של דרום תימן?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אולי. אז בית-הדין פוסק דברים כאלה? הרב מימון ז"ל אמר על הדיינים האלה: רבובי, אינני בטוח אם אתם יראי שמים. מה שאני יודע, שאתם יראים זה את זה, ומשום שאתם יראים זה את זה, אולי אסור לכם

לא די בזה שיש עבירה על החוקים באמצעות פסקי דין של בתי-הדין ושל הדיינים, אנתנו עדים לחריגות נוספות של גורמות. אנחנו מדברים על עלייה. עולה מארצות הברית, שבכל המסמכים הרשמיים שלו ובכללם תעודת העולה שלו שמספרה 2323581, כתוב במפורש שהוא גרוש, התגרש בארצות-הברית ב-1975 ועלה ארצה ב-1978. גירושיו נרשמו רשמית בעתון, והוכרו על-ידי החוק האמריקני. הוא נישא והתגרש אצל אותו רב, שהוא הרב ד"ר יצחק קליין מבופאלו, המקובל והידוע על כולם בקהילתו, הוא מרא דאתרא והוא הפוסק. הרב הזה שהוא ידוע בארץ, ציוני גדול, הוא שביצע את הגט מפני שהוא מוכר על-ידי החוק האמריקני לצורך נישואין וגירושין; עם תעודה רשמית, וכפי שאמרתי, בכל המסמכים הרשמיים כתוב שהוא גרוש. העולה הזה בא ארצה להקים כאן את ביתו עם אשה אחרת, להתחיל מחדש. כאשר הוא ביקש להינשא, נאמר לו שאין מקבלים את הגט הזה, ושהוא חייב לגרש את אשתו לשעבר מחדש. היינו, לא זו בלבד שאין מאפשרים לו להתחתן אלא מוציאים לעז. אם הוא יסכים לתת גט אורטודוקסי פעם נוספת לאשתו שם, משמע שבאותן שלוש שנים היא בחזקת זונה ונואפת מפני שהיא אשת איש וחיה עם אחר. זה מנוגד לחוק הבין-לאומי הפרטי שאומץ על-ידי בתי-המשפט בארץ, שתעודה שניתנה כדין בארץ המוצא — הרי שהיא מקובלת כדין כאן.

בוויכוח שהיה בזמנו, כאשר נתקבל התיקון מס' 1 לחוק האומלל הזה, שהיום הגניבו אותו בדלת האחורית של "מיהו יהודי" עם ה"כהלכה" ו"שלא כהלכה", אז הובטח מעל הדוכן הזה — — —

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):
איזה ביטוי "הגניבו"?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אמרתי הגניבו, למה לא? השחילו. מלבד זה הכול בסדר? אני שמחה שיש בכנסת הזאת לפחות חבר כנסת אחד שהוא מאושר, ביחוד בתחום הזה של יהדות והת-ייחסות לעולים. אני מקנאה בכך כי אתה היחיד בעניין הזה. אינני בטוחה שאתה אומר את כל האמת.

מה קורה? הדבר הזה הוא כאש בוערת מפני שהוא ישפיע. אני לא אשמור בסוד ואמרתי לאיש הזה לא לשמור בסוד, וכל העדה הקונסרבטיבית בארצות-הברית תדע בדיוק מה היחס אליה כאן ומה המעמד שלה כאן, וזה למעלה ממיליון יהודים. זה מה שאתם רוצים?

לא די באלה החידושים, באה הקואליציה הזאת — ואני יודעת שלא התחילה בזה הקואליציה הזאת, אבל יש הבדל אם יורדים חמש מעלות או אם יורדים ומידר-דרים בשלושים מעלות — ואנחנו נכנסנו לתאוצה כזאת, שאין לי מושג אם יהיה "עצור". אינני יודעת אם זה יועיל להלכה ואם זה יועיל לחוק מפני ששעטנו בשני הדברים האלה רע לזה ורע לזה.

בירושלים נבחר רב חדש, הרב ז'ולטי. מאז שהוא נכנס לתפקידו ניתנו תקנות, שכל בת ההולכת להינשא נשאלת שאלות שבתחום צנעת הפרט. ככל התחילו להפ-נות בנות לרבנים במקומות אחרים. משום שכך, את הדתיות באמת שהן חיות לפי ההלכה לא מטרידים כי הן חיות לפי ההלכה. אל מי באים? אל כל אלה שהן אנוסות על-פי חוק — שאבד עליו הכלח, לפי מי שהביא

שרבסקי, "דיני משפחה", מהדורה שנייה, עמודים 61–80, ובפרט עמוד 72. להמחשת דברי הבאתי אתי לכנסת נוסח של כתובה ספרדית הנהוגה בארץ, ואם חברת-הכנסת אלוני תרצה לראותה — — —

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אני מכירה אותה. היא לא חובה.

שר-הדתות א. אבוהצירא:

בה כתוב: "ולא ישדך ולא יקדש שום אשה אחרת עליה כי אם ברשות בית דין הצדק". ועל תנאי זה חותם החתן תוך שבועה חמורה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מה זה "בית דין הצדק"?

שר-הדתות א. אבוהצירא:

נכון שעקרונות חרם דרבנו גרשום ועקרונות השבוי עה אינם זהים בדיוק, ויש הבדלים בין העדות בעניין זה, אך העקרון, לפי כל הגישות, הוא שלילת הביגאמיה. אני גם מוצא לנכון להפנות את תשומת לב חברי הכנסת לשתי נקודות נוספות בעניין זה: א. החלת החוק נגד ביגאמיה על היהודים בארץ ישראל נעשתה ביזמת הרב בנות הראשית לישראל לפי תזכיר שהכין בשעתו הרב הראשי הספרדי, הרב עוזיאל זכר צדיק לברכה. חברת הכנסת אלוני יכולה לעיין בפסק דינו של נשיא בית המשפט העליון לשעבר, השופט אגרנט, בדיון נוסף 10/69, בורנובסקי נגד הרבנים הראשיים לישראל, פסקי דין כרך כ"ה (1). ב. את הפיקות על השיקולים החברתיים והציבוריים של הפעלת סעיף 179 לחוק העונשין, תשל"ז—1977 — מקודם: החוק לחיקון דיני העונשין (ריבוי נישואין), תשי"ט—1959 — נתן המחוקק לרבנים הראשיים לישראל מעבר לפסיקה של בתי הדין על-פי ההלכה, והרבנים הראשיים לישראל מפעילים סמכותם זו במקרים הבאים לפנייהם. אשר לטענת חברת-הכנסת אלוני על קיום ביגאמיה כתוצאה מייבום של גבר נשוי על-פי פסיקת הראשון לציון, הרב עובדיה יוסף, ביררתי עמו עניין זה והובהר לי כי גם כאן טועה ומטעה חברת הכנסת אלוני. גם הרב עובדיה יוסף וההלכים בשיטתו אינם פוסקים ייבום במקום שהיבם נשוי, וכן אפילו בגבר פנוי הם אינם פוסקים ייבום אלא במקום שיש הסכמת היבמה לכך. כך שגם כאן אין מקום לטענותיה של חברת-הכנסת אלוני כי הם נישאים בהסכמה הדדית.

בנוגע למקרה של גרוש שנדרש להתגרש פעם נוספת, אין זה עניין לבית הדין הגדול או התעלמות מחוקי המדינה. על-פי החוק של הכנסת דנים ופוסקים בתי הדין הרבניים רק לפי דין תורה. המבחן שבתי-הדין נוקטים לגבי כשרות גט בארץ או בחוץ-לארץ הוא מבחן ההלכה, ואך ורק מבחן זה. ידוע לי כי הכלל הנקט בבתי-הדין הוא לבדוק את כשרות הגט לגופו, ואם נוצר ספק בכשרות, מצריכים גט נוסף, גם אם נעשה הגט בבית-דין אורטודוקסי, וזאת כדי למנוע בעתיד תקלות מבני הזוג. אני יכול לספר לך על מקרים שגיטין של בתי דין אורטודוקסיים נפסלו על-ידי בתי דין אחרים.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

מפני שלא קיבלתם את בתי הדין שלהם.

שר-הדתות א. אבוהצירא:

גם עניין השיחה שמקיימת מדרוכת הכללות עם הגר-

לשבת על כס מדין. יש בעיות אנושיות כואבות, שצריך לפתור אותן. בית-הדין החרדי, שאומרים שהוא מחוץ למחנה, פותר את הבעיות ביחס אנושי יותר מפני שהם לא יראים מכם. אתם חנפים, יראים זה את זה, משפיר לים את חוקי המדינה ואת כבוד האדם ומפלים מטעמים של עדה ושל מוצא. אתם פוגעים בעלייה.

אני מבקשת להעביר את הנושא לוועדה או לדון בו במליאת הכנסת כדי שאנחנו נבחן את הנושא מפני שאי-אפשר, אירויי חברת-הכנסת קורפו, יושב-ראש הקו אליציה, להיטיב עם העם ולהרע עם כל יחיד בעם הזה. תודה, גברתי.

היו"ר ח. גרוסמן:

רשות הדיבור לשר הדתות, לתשובה.

שר-הדתות א. אבוהצירא:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני שמח מאוד לשמוע את חברת-הכנסת שולמית אלוני, שבאה להגן על החוק ולדרוש את כיבודו, ובעצם דבריה פגעה בבתי המשפט במדינת ישראל ורמסה את כל החוקים שעל-פיהם פועלים בתי משפט אלה. האזנתי לטענות ולבי-מוקים בהצעה לסדר-היום. אני נאלץ לציין בצער כי חברת הכנסת הנכבדה, כמו במקרים אחרים כאשר מדובר בשיפוט הרבני, קיימה בעצמה את הכלל "בא לכלל כעס בא לכלל טעות". הנושא בהצעה לסדר-היום הוא בית הדין הרבני הגבוה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

והחוקים, חוקי המדינה.

שר-הדתות א. אבוהצירא:

מכלל ההנמקות נוגעת רק אחת לבית הדין הרבני הגדול, עניין הביגאמיה. שאר העניינים מתייחסים לבית דין רבני רגיל או לרבנות המקומית. כדי להעמיד את חברת-הכנסת אלוני על טעותיה אתיחס לכל העניינים המועלים על-ידיה.

עניין הביגאמיה שהעלתה בטיעונה מתחלק לשני חלקים: א. טענות כנגד פסיקה של בית הדין הרבני הגדול המאפשרת ביגאמיה לבני עדות המזרח. ב. טענות כנגד פסיקה של הראשון לציון, הרב הראשי לישראל הרב עובדיה יוסף, שלדברי הגביר אלוני איפשר את מנהג הייבום אפילו במקרה שהגבר נשוי. אשר לעניין ההיתר לשאת אשה שנייה, על-פי ההלכה אין היתר זה ניתן אלא בנסיבות שבהן בשיטות משפט אחרות, במדינות זרות, בית המשפט מחליט על גירושין בין הצדדים או על הפקעת הנישואין. אין ספק בכך שלאשה, באותם מקרים, עדיף ההסדר שבהלכה — של מתן היתר נישואין לבעל — על פני גירושין. ראשית, במקרה של היתר נישואין בדרך כלל האופציה של הגירושין פתוחה בפני האשה הראשונה, שהרי גט מושלם לזכותה, אך ההסדר של היתר הנישואין מותיר לה, במקרים המתאימים, גם את זכויותיה כאשה נשואה, כגון: מזונות, דמי ריפוי וירושה, זכויות שאין לאשה הגרושה. טענת חברת הכנסת אלוני כי ההלכה בישראל מאפשרת ביגאמיה לבני עדות המזרח "משום שכתובה ספרדית לא אוסרת ביגאמיה וזה בניגוד לחוק", אני מצטער על כך שחברת הכנסת אלוני לא בדקה את נכונות דבריה מראש, ואף שכחה את תלמודה בסאקולטה למשפטים, את שלמדה בספרו של שופט בית המשפט העליון לשעבר ד"ר

כחוב בכתובה, שאשה יכולה לשאת גבר נוסף על פניו ברשות בית-דין צדק — — —
(קריאות: זה לא יכול להיות.)

מה אומר יהודי כמוני? במשפט הפשוט הזה שכבוד שר הדתות הביא לפנינו יש, משני צדדיו, הוכחה מוב-הקת כי יש מקום לחשש שבבית-הדין הרבני הגדול או בפסיקה הרבנית או במערכת של בתי-הדין הרבניים יש פה ושם סימנים של חריגה מהחוק החילוני השורר בישראל, דהיינו מחוקי הכנסת במדינת-ישראל. אם יש ספק בנושא זה, אם לא ברור שמא הם מתירים ביגאמיה, ואם יש חשש שמא הגבר והאשה אינם שווים בפני אותה הלכה שעל-פיה פוסק בית-דין צדק, אומר יהודי כמוני: מילא, לא יהיה דיון בכנסת אבל יש ועדת חוקה, חוק ומשפט שבראשה עומד אדם דתי, הבה נעביר את הנושא לוועדה זו. שם ידונו בו בשובה ונחת, ואם יתברר שחברת-הכנסת אלונה טועה, תבוא הוועדה ותגיד: בדקנו, אין case. אם יתברר, חס וחלילה, שיש כמה פגמים במערכת בתי הדין הרבניים, תמליץ לפנינו ועדת החוקה, חוק ומשפט על תיקונים קלים בחוק או שהוועדה תקרא לסדר מסויים את בית-הדין הרבני הגדול או את שיטת הפסיקה הרבנית.

לכן אני מציע שהכנסת תאזור עוז ותעביר את ההצעה לוועדת החוקה, חוק ומשפט, ועל-ידי כך תוכיח שעדיין הכנסת בישראל היא המוסד המחוקק העליון ולא כל מיני רבנים הכותבים כל מיני כתובות.

היו"ר ח. גרוסמן:

חברת-הכנסת אלונה, את מסכימה להצעת חברת-הכנסת פעיל להעביר את הצעתך לוועדה?

שלמית אלונה (תנועה לזכויות האזרח):
כן.

היו"ר ח. גרוסמן:

לפנינו שתי הצעות: הצעת שר-הדתות שלא לכלול את הנושא בסדר-היום, והצעה שנייה להעביר את הנושא לוועדה. אני מעמידה להצבעה את שתי ההצעות זו מול זו.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה — מינוט

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום — רוב
ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום נתקבלה.

שמות לנישואין ברבנות בירושלים איננו רלבאנטי לנו. ש. ביררתי עם הרב הראשי לירושלים, והוא לא הנהיג שום הוראות חדשות בנושא זה. נוהג הרישום לנישואין בירושלים איננו שונה מהמקובל בכל עיר אחרת במדינת ישראל.

לאור האמור, אני מציע להסיר את הצעת חברת-הכנסת אלונה מסדר-היום.

היו"ר ח. גרוסמן:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת פעיל, להצעה אחרת.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בא אני להציע לכנסת להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אודוק רק לדוגמה אחת כדי להוכיח כי מן הראוי לדון בו בשקט ובנחת בוועדת החוקה, חוק ומשפט, שהעומד בראשה הוא גם עורך-דין, גם איש המפד"ל, גם מי שהיה מנכ"ל משרד הדתות בעבר, חברת-הכנסת גלס. חוקה על שומרי המצוות בתוכנו, שהם יכולים להיות סמוכים ובטוחים שאם הנושא יועבר לוועדה זו לא יטפלו בו, חלילה, אנשים שההלכה מחד גיסא והחוק הישראלי החילוני מאידך גיסא אינם ידועים להם. אנסה לשכנע את חברי הכנסת על-ידי עובדה אחת, שהביאה חברת-הכנסת אלונה וכבוד שר הדתות הודה בה. כבוד שר הדתות צייטט מכתובה המקובלת אצל העדות הספר-דיות משפט אחד. את הצלחתי לתפוש את כל המשפט אבל אני חושב שאינני טועה, והמשפט הזה הוא: "גבר לא ישא אשה אחרת על פניה כי אם ברשות בית-דין צדק". ובית-דין צדק ברור שזהו בית-דין רבני.

איתן לבני (הליכוד):
מדוע?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אחרת לא יכול להיות. איזה בית-דין צדק יכול לתת פסק-דין הנוגד את חוקי המדינה, האוסרים ביגאמיה? ואילו המשפט הכתוב באותה כתובה — המשפט שציטט לפנינו כבוד שר הדתות — סותר בתוכנו חוק בחוקי מדינת-ישראל האוסרים ביגאמיה.

(חברת-הכנסת ז. ורפהטיג קורא קריאת ביניים)

לכאורה, על פניו, כפי שאני קורא בכתובה, האם משפט זה אינו נוגד את חוקי איסור הביגאמיה? שואל יהודי כמוני שאלה אחרת: על-פי אותה דוגמה, בהנחה שהגבר והאשה שווים בפני החוק הישראלי, אילו היה

4. הצורך הדחוף לפעול להקמת בית-ספר לילדי השכונה הערבית "עבאס" בחיפה

מבקש בו את התערבות הכנסת באופן דחוף הוא הצורך לחייב את משרד החינוך ואת עיריית חיפה לקיים חוק חינוך חובה לגבי תושבי שכונת "עבאס" בחיפה ולהביט טיח לילדיהם בית-ספר שיעניק להם חינוך חינוך בהתאם לחוק. תושביה הערביים של שכונת "עבאס" בחיפה נהגו לשלוח את ילדיהם ללמוד בבית-הספר של הנוציות ברחוב עבאס, בית-ספר שהיה קיים מאז ימי התורכים. שכר-הלימוד שההורים נהגו לשלם עלה מדי שנה בשנה והפך

היו"ר ח. גרוסמן:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 1567: הצורך הדחוף לפעול להקמת בית-ספר לילדי השכונה הערבית "עבאס" בחיפה, של חברת-הכנסת תופיק טובי. רשות הדיבור לחברת-הכנסת טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שהנני

תלמידים בלבד, ויש להניח שמספר התלמידים ילך ויקטן, בבנין זה קיימים שני אנפים, אחד בן שישה חדרים והשני בן ארבעה-עשר חדרים, ועד ההורים ביקש מהעיר ריה להקצות אגף אחד בבית-ספר זה, שנמצא בתוך השכונה, לבית-ספר לילדי השכונה הערבים, ועד ההורים הודיע לאגף החינוך, והכריז על כך בגילוי-דעת, שההורים גם רואים בברכה הקמה של חדרי לימוד לילדים ערבים בסמוך או בשכונות לחדרי לימוד של ילדים יהודים באותו בית-ספר. הם מדגישים גם שבשכונות "עבאס" ובאזור שוררים יחסי שכונות טובים בין משפחות יהודיות וערביות, וילדי אותן משפחות משחקים יחד בשכונות. לכן ועד ההורים אינו רואה שום סיבה שיחסים כאלה לא יהיו גם בבית-ספר אחד, מה גם שלא מדובר בלימוד יחד אלא בשימוש באנפים שונים של אותו בית-ספר. אך אגף החינוך בעיריית חיפה הודיע לוועד ההורים, שלא ניתן לאסון את התלמידים הערבים בבית-הספר "חיה זיו" למרות מצאותם של עשרה חדרים ריקים מפני שוועד ההורים של בית ספר זה אינו מסכים שילדים ערבים יוכנסו ללמוד בסמוך לילדים היהודים, ועד ההורים הביע בפני העירייה וגם בגילוי-דעת ציבורי שיש לתמוך איך העירייה יכולה להרשות ביובוב כספי ציבור בעד שיפוח חדרים בלתי תקינים בבית-הספר "אחוזה" ו"א-נור", ותשלום עבור נסיעות, כפי שהיא הציעה, והשם ארת עשרה חדרי לימוד ריקים בבית-הספר "חיה זיו" במרכז השכונה, כאשר יש בקשה דחופה למלאם. ועד ההורים גם שואל בגילוי-הדעת שלו: "אנו שואלים בת-מהו, מדוע האגף לחינוך לא יפעל לקידום אזורייה של אחוזה ורעות מהגיל הרך בין ילדים ערבים לילדים יהודים בשכונה". ועד ההורים הביע בגילוי הדעת את צערו "שהעירייה נכנעה ללחצים בלתי-אתראיים וגורמת בכך עוול משווע לכל תושבי העיר, ערבים כיהודים, כשגיישה זו עומדת בסתירה לכל הערכים האנושיים אשר עיריית חיפה במיוחד ידעה להטות להם". אלה הם דבריו עדינים מאוד שאומר אותם ועד ההורים בשכונת עבאס לגבי הגישה הזאת שיש לה שם אצל כל העמים, כי מדוע לא יהיו שני בתי-ספר, אחד יהודי ואחד ערבי, במבנה אחד?

אבל ועד ההורים עומד על זכויות תושבי שכונת עבאס בהתאם לחוק חינוך חובה חנים ותובע, שאם העיר ריה ומשרד החינוך בכל זאת אינם מוצאים לנכון לשכן את בית-הספר החדש בבית-הספר "חיה זיו", כי אז דרישתם היא שיפתחו בית-ספר חדש בשבילם. ואם אין מבנה, שיקימו מבנה האשונה מבנים טרומיים לפחות באחד המגרשים בשכונה. ההורים מתנגדים באופן מוחלט לשלוח את ילדיהם לבית-הספר "אחוזה" ו"א-נור" המרוחקים מהשכונה, שם לא יהיו גם תנאי לימוד מתאימים וסכנת חיים צפויה לילדיהם מההליכה המסוכנת. במסיבת עיתונאים שהתקיימה ב-11 לחודש זה הודיעו ההורים, שהם עומדים על זכותם שילדיהם ילמדו בבית-ספר מ"כ לכת"י בשכונה.

חברי הכנסת, כדאי לדעת שעיריית חיפה ומשרד החינוך משותתרים למעשה זה שנים רבות מחובותיהם כלפי רוב ילדי התושבים הערבים של העיר חיפה הלומדים בבתי-ספר פרטיים עדתיים. מתוך 2,500 תלמידים הלומדים בכיתות א'-ו' בחיפה למדו 1,560 בשנת-הלימודים שעברה בבתי-ספר עדתיים, ורק 965 לומדים בבתי-ספר ממלכתיים. ובמה עזרו העירייה ומשרד החינוך לבתי-ספר עדתיים אלה? בית-הספר "גזירות נצרת" שבו למדו

למעמסה גדולה עליה. בשנת הלימודים הנוכחית, למשל, שילמו ההורים בעד לימוד ילדיהם בין 200 ל-250 לירות לחודש, ונוסף לכך קרוב ל-300 לירות לכל ילד לשנה בעד ספרים, מחברות וציוד אחר. זוהי כוודאי מעמסה גדולה על מי ששולח שלושה או ארבעה ילדים לבית-הספר.

בעקבות מצב זה פנה ועד ההורים בשכונת "עבאס" עוד לפני שנתיים למשרד החינוך והתרבות ולאגף החינוך בעיריית חיפה בתביעה לפתוח בית-ספר ממלכתי לילדי השכונה, בהתאם לחוק חינוך חובה. אחרי בירורים והתכתבויות הודיע בתחילת שנה זו מנהל החינוך הערבי במשרד החינוך והתרבות, מר קופלביץ, שאם ההורים ירשמו את ילדיהם בעירייה, ואם יירשמו ילדים במספר שיצדיק פתיחת בית-ספר ממלכתי, יעשו כדי לפתוח בית-ספר במקום. בחודש אפריל שנה זו נרשמו במשרדי העירייה בחיפה למעלה משלוש מאות ועשרים ילד לכל הכיתות של בית-הספר היסודי, מספר מספיק המצדיק בהחלט פתיחת בית-ספר יסודי מלא. ב-25 במאי 1978 התקיימה פגישה בין ארבעה נציגי ועד ההורים עם הגב' בן-דב, מנהלת אגף החינוך בעיריית חיפה, ונציגי משרד החינוך מר פארס ומר בלגלי, בפגישה זו הודיעה הגב' בן-דב שהעירייה תפתח בשכונה גן-חובה ערבי לילדים שברשמו לגן-חובה, אולם ביחס ליתר התלמידים שברשמו לכיתות א'-ו' ושמספרם מגיע למאתיים ושמונים אין לעירייה בית-ספר שיוכל לקלוט אותם בשכונת "עבאס", והיא ביקשה מנציגי ועד ההורים לחפש מקום מתאים. אם לא ימצא מקום כזה, לדעתה, הפתרון צריך להיות בשליחת התלמידים לשני בתי-הספר הממלכתיים בעיר התחתית, בית-ספר "א-נור" ובית-ספר "אחוזה". ועד ההורים הציע למתקלת החינוך בעיריית חיפה כמה הצעות: א. שכירת דירה גדולה בשכונה, ששימשה עד כה מועדון לימאות ועתה היא ריקה; ב. הקמת מבנים טרומיים עד לסידור קבוע; ג. שימוש בחדרים הריקים של בית-הספר "חיה זיו" הנמצא בשכונה ושחלק גדול מהדירי ריק מאחר שמספר התלמידים היהודים הלומדים בו קטן מדי שנה. אגף החינוך לא קיבל אף לא אחת מהצעות אלה, ועמד על דעתו שהילדים ילכו לשני בתי-הספר הממלכתיים המרוחקים מהשכונה.

ועד ההורים הודיע לאגף החינוך בעירייה ולנציגי משרד החינוך ולראש העירייה, שההורים אינם מוכנים לשלוח את ילדיהם לשני בתי-הספר הממלכתיים הערביים בעיר התחתית. בתי-ספר אלה מרוחקים בכשני קילומטר מהשכונה, והילדים צריכים לעבור כמה מעורקי חתבורה עמוסים ביותר כדי להגיע אליהם. זאת ועוד — וזה הדבר היסודי: מבני בתי-הספר האלה תפוסים תפוסה מלאה, התצורות קטנות ביותר, וכדי להכניס כמה חדרים תקינים צריך לחסל בבתי-ספר אלה את חדרי האחות, המזכירות, המעבדה ולהפוך אותם לחדרי לימוד. לעומת זאת הצביע ועד ההורים על העובדה, שב-אזור שבו נמצאת שכונת "עבאס" קיימים שלושה בתי-ספר יסודיים יהודיים במרחק של קילומטר, לכל היותר, אחד מן השני. בתי-ספר אלה הם "חיה זיו", בית-ספר "שלוה" ובית-ספר "מעלה הרקל". אף לא אחד מבתי-ספר אלה אינו תפוס באופן מלא. בבית-הספר "חיה זיו", שנמצא בתוך תוכה של השכונה, יש עשרים חדרי לימוד. לפני תשע שנים היו בו שש-עשרה כיתות וחמש מאות חמישים ושמונה תלמידים, אך בשנת-הלימודים שהם-תיימה היו בו שמונה כיתות המכילות מאתיים ושישה

בית-ספר יסודי ממלכתי רביעי לילדים ערביים באזור מערב העיר. כפי שנמסר לי, מטפלים בהכנות הנדרשות להקמתו, כלומר מציאת מגרש מתאים או איתור מבנה מתאים שעומד להתפנות.

בינתיים, נכון, כפי שמסר כאן חבר-הכנסת חופיק טובי, עד להקמת בית-ספר חדש — וכפי שאמרחי, נש" תדל לקדם את בנייתו או רכישתו — דואגת עיריית חיפה, בהתייעצות עם משרד החינוך והתרבות, להבטיח מקומות לימוד בבתי-הספר הממלכתיים הערביים בחיפה לכל ילד שיבקש להירשם במסגרת החינוך הממלכתי. לילדים שנאלצים להגיע לבית-ספר מרוחק מובטחים סדרי הסעה על-ידי עיריית חיפה, ואפשר לשפר אותם עוד יותר כדי למנוע את מה שהזכיר כאן חבר-הכנסת טובי, את הסכנה הקיימת בדרכים.

בכל אופן, אני מבין שכל הנושא קשור בחינוך החינוך בחיפה, ואני אינני מתנגד שהוא יעבור לדיון לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

היו"ר ח. גרוסמן:

תודה רבה. חבר-הכנסת טובי, האם אתה מסכים להעברת הנושא לדיון בוועדה?

חופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): כן.

היו"ר ח. גרוסמן:

ובכן, לפנינו הצעה אחת — להעביר את הנושא לדיון בוועדה — ואני מעמידה אותה להצבעה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

5. הסדרת המילוגות לסטודנטים הדרוזים

גברתי היושבת-ראש, אביא לחברי הכנסת סקירה קצרה על נושא החינוך בבתי הספר הדרוזיים, וזאת מתוך הכרה מלאה בחשיבות הנושא החינוכי מחד גיסא ועקב הבעיות הרבות העומדות בדרכו של החינוך הדרוזי מאידך גיסא. כפי שאמרחי, נוהל עניין החינוך הדרוזי במשך עשרים וחמש שנים במסגרת המחלקה הערבית. מחלקה זו לא השכיחה לדעת, שיש צורך להשוות את רמת החינוך בקרב הדרוזים והצירקסים לאותה רמה חינוכית כללית הקיימת בארץ. הדרוזים והצירקסים משוחררי צה"ל ומשמר הגבול התקוממו נגד גזירה זו ותבעו חינוך, יחס וטיפול שווה לאלה הקיימים בקרב עמיתיהם היהודים. משרד החינוך בדק את תביעתם של האחים לנשק ומצא שיש צורך דחוף בשילובם המלא במערכת החינוך. הוא צירף את בתי הספר בגליל וברמת-הגולן למחוז הצפוני ואת כפרי הכרמל למחוז חיפה. על כך תודתי והערכתי לכבוד שר החינוך ולעוזריו.

חברי הכנסת, למרות צירופם בתי הספר הדרוזיים והצירקסיים למחוזות אין כל סיכוי להגיע ליעד ולמ- טרה, מאחר שפגור של עשרים וחמש שנים לא יחוסי ואפילו לא יצמוצם על-ידי תקציבים רגילים. לכן חרד אני למצבם ולעתידם של בתי-הספר האלה, אשר נועדו לשמש מוקד שתפקידו שינוי חברתי ומנוף כדי להדביק את קצב החיים המודרניים. היום, אדוני השר, אנו רואים

430 ילדים בכיתות א'–ו' קיבל 75 לירות לשנה בלבד בעד כל תלמיד ותוספת בסך 6,000 לירות לחודש כעורה למשכורות המזכיר, השוער, העוזרת לגנת ועובדת-הנק" יון. הורי התלמידים בבתי-הספר הערתיים אינם יכולים לשאת את התשלום ההולך וגדל בעד חינוך ילדיהם בבתי-ספר אלה. גם בתי-ספר אלה נאלצים להעלות את שכר הלימוד כדי לכסות את ההוצאות ההולכות וגדלות. אף-על-פי-כן אין הם יכולים להחזיק ברמתם. גם המורים העובדים שם מקבלים משכורות הנמוכות ב-30% מהמ- קובל. גם רמת החינוך שם יורדת באופן טבעי במצב זה. האמת היא שהמדינה חייבת לממן את ההוצאות של בתי-הספר האלה ולשחרר את המורים מהמעמסה הגדו- לה של תשלום כבד בעד חינוך ילדיהם, שהמדינה צריכה להבטיח אותו חינם. ואם היום חלק גדול מהמורים אינו יכול להמשיך ולשאת במעמסה הזאת, חייבת העירייה, חייב משרד החינוך, להבטיח קיום חינוך חובה חינם כמו לכל ילדי מדינת ישראל.

חביעתי היא, שמשרד החינוך והתרבות ועיריית חיפה ייענו לדרישתם של הורי הילדים משכונת "עבאס" לפ- תוח שבבילם בית-ספר. כי אם זה לא ייעשה, יישארו בשנה הבאה הילדים האלה ללא בית-ספר שיוכל לקבלם ללימודים. וכדי למנוע את המצב החמור הזה אני פונה למשרד החינוך והתרבות להתערב בדחיפות בניין, ועל כן אני מעלה את הנושא בפני הכנסת.

היו"ר ח. גרוסמן:

רשות הדיבור לשר החינוך והתרבות, לתשובה.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, עיריית חיפה ומשרד החינוך והתרבות ערים לצורך להקים בחיפה

היו"ר ח. גרוסמן:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 1396 של חבר-הכנסת אמל נסראלדין בנושא: הצורך בשיפור מצב החינוך במגזר הדרוזי. בבקשה, חבר-הכנסת נסראלדין.

אמל נסראלדין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בטרם אגש לבעיית הסטודנטים והחינוך הדרוזי בכלל ברצוני להביא לידיעת חברי הכנסת שתי עובדות אשר השפיעו לרעה על החינוך בקרב הדרוזים במשך מאות שנים: (א) רצונם של הדרוזים להיות עדה בעלת זהות משלה גם לכן, שהיה עליהם להתגורר בראשי ההרים, הרחק מהחברה הרחבה. צעד זה איפשר להם לשמור על ייחודם, וזאת על אף הלחצים וההתקפות שמגמתם היתה לחסלם. (ב) גם התורכים וגם האנגלים ששלטו בארץ הוסיפו שמן למדור- רת. הם לא פיתחו מערכת חינוך, ואף לא השכילו לדאוג לזכויותיו של מעוט זה. שתי עובדות אלה היו סיבה מספקת לאי-פיתוחם החינוכי של הדרוזים. מכאן אנו למדים, שלא היו משכילים בקרב עדה זו כאשר קמה מדינת ישראל. אולם בעת שהופעל חוק חינוך חובה בארץ השתלבו הדרוזים במערכת החינוך במסגרת המח- לקה הערבית של משרד החינוך.

הסתגלות למערכת הצבאית מבחינה מוראלית ומבחינה גופנית. על רקע זה יש להבין את הבעיות המהירות אשר התעוררו לאחרונה בנושא גיוס צעירים דרוזים, בעיות אשר באו לידי ביטוי בנסיגות להשתמט מחובה נעלה זו. 3. מגמה ריאלית בבתי-הספר התיכון. עד עתה קיימים מסלולים עיוניים בבתי-הספר התיכוניים. הגיע הזמן שמשדר החינוך והתרבות ידאג לפתיחת מסלולים מקצועיים ומגמה ריאלית בבתי-הספר התיכוניים כדי להכשיר תלמידים ללימוד מקצועות אלה במסודות להכשרה גבוהה, בטכניון, בבתי-הספר לרפואה ועוד. 4. קיי שנות ומחנות נוער. יצויין שחלה תזוזה בנושא החשוב הנ"ל, אך יש להרחיב את הפעולה כדי להעסיק את הילדים והנערים החסרים מסגרת מתאימה לבילוי חופש שת הקיץ שלהם. 5. בתי-ספר תיכוניים. יש להקים בתי-ספר תיכוניים לבנות, במיוחד לבנות, כדי שנגדל דור משכיל ובעל ערכים ותרבות דרוזית-ישראלית. יש לה קים בתי-ספר תיכון במרכז הגליל ועוד בתי-ספר לאזורים הכפריים דלית-אל-כרמל ועוספיה. 6. ברמת הגולן, אדוני השר, חסרים מורים לשפה העברית ולשפה האנגלית. אני פונה לכבוד השר ומציע לפתור בעיה זו על-ידי גיוס מורים מקרב החיילים הדרוזים המשרתים שירות חובה בצה"ל. 7. אני מציע הקמת ועדה לנושא החשוב, ועדה חסרי בבתי-הספר בכרמל, בגליל וברמת-הגולן ותיתן את המלצותיה.

לבסוף, גברתי היושבת-ראש, כל האמור לעיל מוצא את ביטוי בחיי הסטודנט הדרוזי המגיע לאוניברסיטאות. הוא עומד בפני בעיות קשות ביותר: המרחק בין הכפר לבין האוניברסיטאות; העדר אפשרות עזרה של הוראים, כאשר מספר הנפשות הממוצע במשפחה הוא שבע והם חיים ממשכורת של שירות קבע, משמר הגבול ועוד. על כן אני מציע שלנושא זה תקום קרן מיוחדת אשר תסיידה יהיה מתן מילגות ומענקים. במימון קרן זו ישתתפו משרד החינוך, משרד ראש הממשלה, הסוכנות היהודית, המועצה הציונית והעדה הדרוזית. אך עד אז אני תובע את תיקון העוול שנעשה לסטודנטים הדרוזים והגדלת המילגה שקיבלו ממשרד החינוך והתרבות מ-500 לירות ל-2000 לירות לפחות.

לסיום, אני מקווה שהצלחתי לגולל בפניכם, חברי הכנסת, חלק מהבעיה הכאובה בתקווה שבדיון במליאת הכנסת תיתנו את דעתכם על נושא חינוכם של השותפות לגורל — הדרוזים בישראל.

היו"ר ח. גרוסמן :

רשות הדיבור לשר החינוך והתרבות, לחשובה.

שר החינוך והתרבות ז. המר :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חברי-הכנסת הנכבד העלה כאן באופן מדויק את סוגיית החינוך במגזר הדרוזי והעלה הצעות מאלפות ומעניינות כיצד לקדמו. אנו ערים מאוד לחיזוק החינוך הדרוזי, וניקח לתשומת לבנו את כל ההצעות שהוצעו כאן. אני גם מסכים ברצון שהעניין יידון בוועדת החינוך והתח"ב של הכנסת.

באשר למילגות, יש לי כאן פירוט כיצד חולקו המילגות עד כה לעדה הדרוזית, אבל יש מקום לשיפורים ברוח הדברים שנאמרו כאן. גם משרד החינוך והתרבות, מתוך תשומת לב להצעות שהצעת כאן, וגם ועדת החינוך והתרבות של הכנסת ידונו כיצד לקדם עניין זה.

בית-ספר שהיה רחוק ואשר עודנו מפגר אחרי קצב ההתקדמות. וכאן נשאלות כמה שאלות המתייחסות למצב דברים זה: 1) האם מצליח בית הספר הדרוזי במתכונתו הקיימת להכשיר אזרחים דרוזים בעלי זהות דרוזית הנאמנים למסורתם, לערכיהם ולמדינת ישראל? 2) האם מקנה בית הספר הדרוזי הכשרה טרום-צבאית לתלמידיו, שעתידיים לשרת בצה"ל ובזרועות הבטחון השונות? 3) האם מאפשרת רמת החינוך הדרוזי לצעירי העדה הזאת להתמודד עם בעיות התכרה הישראלית בכל התחום, ובמיוחד כחילים בשירות וכאזרחים לעתיד? לצעירי, התשובות לכל השאלות האלה הן שליליות, והראיה לכך היא מה שקורה ועתיד לקרות בקרב הצעירים הדרוזים. לכן הגיע הזמן לבדוק את הסיבות והנסיבות שהביאו למצב עגום זה, שתיאיתי לפניכם בקווים כלליים.

וכאן, חברי הכנסת, הרשו לי להעלות כמה הצעות קונקרטיות, מעשיות, לשיפור ולתיקון הדרוש תיקון: א) השתלמות מורים. ידוע ככולנו שהמורה הוא עמוד התווך של העשייה הלימודית והחינוכית. לכך יש צורך במורה בעל הכשרה מתאימה ובעל מוטיבאציה גבוהה, שיכול לתרום את תרומתו לקידום החינוך הדרוזי בפרט, והחינוך בקרב היהודים והערבים וכל אזרחי המדינה בכלל. לכן על משרד החינוך והתרבות לדאוג קודם כל להסמכתם של אלה מבין המורים שאינם מוסמכים — והם רבים — על-ידי קורסים שונים והשתלמויות. כמו כן יש לשפר את רמת ההוראה של המורים האחראים שהוסמכו, וזאת על-ידי פתיחת מוקדי השתלמות שבהם ישתתפו המורים בסדנאות בתחומי הוראה שונים. סדנאות אלה תאפשרנה פעילות אקטיבית של המורה והשתלבותו בדיונים, בהצאות, בהצגות בעיות ודרכים לפתרונן, וכן בהחלפת רשמים ודעות עם יתר המורים המשתתפים. לעתיד צריב משרד החינוך להפסיק את קבלתם של מורים בלתי-מוסמכים אלה, כל עוד יוכל לקלוט מורים מקרב בוגרי הסמינארים או האוניברסיטאות. בגלל התייבות שבדבר פניתי לאדוני השר וביקשתי שיעשה מאמץ כדי להקים עוד סמינאר בצפון, וזאת כדי לקלוט משותרי צה"ל דרוזים, צירקסים ובדואים. עד אז יש צורך בהקמת כיתות הכנה לסטודנט שיגיע לאוניברסיטה. ב) מבנים וחדרי לימוד. בתוך חמש מאות חדרי הלימוד הקיימים בכפרים הדרוזים יש מספר לא קטן של חדרים אשר נבנו ממבנים טרומיים בשעת דחק ואשר אינם מתאימים לשמש כחדרי לימוד. בנוסף לכך יש מחסור במאה וחמישים חדרי לימוד. כמו כן אין מעבדות, ובמרבית בתי-הספר אין ספריות, מגרשי ספורט ומית-קנים.

חברי הכנסת, לא ייתכן שאזרחים שהוכיחו את נאמנותם למדינה, שכרתו ברית דמים עם העם היהודי בארץ-ישראל, המשרתים בכל זרועות הבטחון כמו כל אזרחי יהודי ואשר הקריבו קרוב מאתיים חללים במלחמותיה של ישראל לא יזכו ולא ייהנו מתנאים פסיים אלמנטאריים שונים בתחום החינוך. משום חשיבות הנ"ל שא ברצוני להציע לאדוני השר ולחברי הכנסת שתייחסו להצעות אלה: 1. מורשת דרוזית. ברצוני לברך את כבוד השר והממונים על ההתחלה הנפלאה שנקט משרד בנושא המורשת הדרוזית, אך יש להרחיב ולהעמיק את התודעה הזאת יותר ויותר. 2. הכשרה טרום צבאית. לצעירי לא קיים הנושא הזה בבתי-הספר הדרוזיים והצירקסיים, ולכן נתקלים הצעירים עם גיוסם לצה"ל בקשיי

הי"ר ח. גרוממן:

אני מעמידה להצבעה את ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות.

ה צ ב ה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

אמל נסראלדין (הליכוד):
כן.

6. תיפקודו של מינהל רשות השידור

הי"ר ח. גרוממן:

ההצעה הבאה לסדר-היום, תיפקודו של מינהל רשות השידור, של חברי-הכנסת איתן לבני. רשות הדיבור לחבר-הכנסת לבני.

איתן לבני (הליכוד):

גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לתקן משהו: כאשר הגשתי את ההצעה לסדר-היום היתה הכותרת: ביובו ומינהל לא תקין ברשות השידור, ואני אומר זאת כדי שהנוכחים ידעו על מה מדובר.

הי"ר ח. גרוממן:

זה יתברר מן התוכן.

איתן לבני (הליכוד):

לפני זמן לא רב נתקלנו במחזה מרגיז-לב ומשובב נפש: ראינו בעתונות תמונות של ציבור עובדים המלווים את המנכ"ל שלהם לשדה התעופה ומאחלים לו "דרך צלחה". במדינה, שבה יחסי העבודה די מעוררים, הרי היה בזה מעשה הראוי לשבח. המלווים היו עובדי רשות השידור, והנוסע היה מנכ"ל הרשות. הליווי היה מעין הפגנה נגד ריבוי נסיעות וביובו בדרך כלל ברשות השידור. כפי שאנחנו מכירים עובדי רשות זו, הם כל כך עסוקים בחיפוש פגמים וליקויים אצל אחרים, שאף פעם לא מצאו פגמי לגלות נקודת אור כלשהי במדינה ולבטח לא היה להם זמן להסתכל אחורנית ולראות את הגיינות של עצמם. וכאשר היו כאלה שעשו זאת, הם גילו לא סתם גיבנת אלא חטטרת של ממש, ועוד איזה חטטרת.

הביובו הוא ללא גבול, בלי השגחה ובלי כל בלימה והכול מתחיל מלמעלה, מן הצמרת. הבכירים צוברים משכורות ענק, העולות בהרבה על מה שהוצע עכשיו לשופטים עליונים וכמעט כפול משכר השרים גם לאחר התיקון האחרון. איך מגיעים לזה? ראשית כול קובעים מספר שעות עבודה הנמוך מן המקובל במשק, לזה מוסיפים 60 שעות "כוננות" לחודש ועל בסיס של עובד דה רגילה צוברים שעות נוספות ללא גבול. מה זאת "כוננות" אינני יודע, אני רק יכול לדמיין לעצמי מה היה קורה לו שר, חבר כנסת, עובד בכיר בגוף ציבורי כלשהו או הקצונה הבכירה של צה"ל, הנמצאת בכוננות מתמדת, היו מוסיפים לעצמם שעת כוננות אחת לחודש. איזה יללה היתה קמה אז בערוצי רשות השידור. ובדרך הטבע משמשת הצמרת דוגמה למטה, וכל מה שמקבלים אלה למעלה בקנה מידה שמן מקבלים אלה למטה — קצת יותר רזה. זה מתחיל בתשלומים בעד אחזקת טלפון בלי כל ביקורת בהגשת חשבונות, רכב, נסיעות לחוץ-לארץ וכו'.

כדי להמחיש את הדברים: אני מחזיק בידי צילום של "לוקש" משכורת ברשות השידור מאחד החודשים האחרונים. המשכורת די צנועה ודי קטנה יחסית, אבל

יש טור מלא וצפוף של כל מיני תוספות, כאשר השעות הנוספות הן המרכיב העיקרי במשכורת זו, ועוד דברים כמו רכב, קבוצות ומשתנות, טלפון, וזה וזה וזה. הברר טו — וזו משכורת של עובד בינוני — היא 24 אלף לירות לחודש. הסתכלתי והצצתי גם ב"לוקש" של אדם שהיה המנחה העיקרי ב"עלי כותרת" עד לפני זמן לא רב, אשר היה המטיף הראשי והמשגיח העיקרי על המוסר. אם כן, ה"לוקש" שלו גבוה בסכום של 15 אלף לירות לפחות ממה שאני מצטט. עיני אינה צרה בתנאי עבודה של אחרים, יערב להם ויבושם להם, אבל לא מעט כבר פורסם על ריבוי עובדים שלא לצורך, על כפי-ליות ואבטלה סמויה ברשות השידור, והתריעו על כך מבקר המדינה, ועדת הכספים של הכנסת, מומחים מחוץ-לארץ. כולם עמדו על הצורך ביעול ובחסכון בכספי הציבור. אבל מי מתייחס לכך? הלא התפקיד הוא רק לראות את הגיינות של האחרים. בעתון "ידיעות אחרונות" מ"11 ביולי 1978 פורסם, שיומיים המתנה מוגית לצוות טלוויזיה שנשע לסקר אולימפיאדת השחמט בחיפה. זו הכותרת לכתבה על דיווח-חשבון המבקר הפנימי שהוגש להנהלת רשות השידור, ומתחתה מצויין כי הדיווח-חשבון המתייחס לשנת 1976 מצביע על תופעות של אי-סדרים וביובו בראדיו ובטלוויזיה. חבל להלאת אתכם בכתוב בגוף המאמר. כן היו מאמרים רבים לפני כמה חודשים על הביובו העצום בשכירת מוגיות שלא לצורך, בו בזמן שמרבית עובדי הרשות מקבלים השתתפות באחזקת רכב אבל לצרכי עבודה הם שוכרים מוגיות וכולם מקבלים דמי המתנה: המוגיות בעד המתנה של ימים כאשר שוכרים אותן והאחרים בעד המתנה רכבם במגרשי החניה ליד האולפנים והמשדרים. אלה רק דוגמי מאות. אני יכול להביא עוד דוגמה. במדינה עדיין מתנהל ויכוח על שבוע עבודה של חמישה ימים, אבל ברשות השידור הוחלט כבר על ארבעה ימי עבודה בשבוע. ברור שהכול עובדים במשך כל ימות השבוע אלא שיומיים נוספים בשבוע נחשבים לשעות נוספות על כל הכרוך בכך. אני יכול להרבות בדוגמאות. מה שהבאתי עד כאן הוא רק קצה הקרחון או החטטרת. אילו עסק פרטי היה מתנהל כפי שהתנהלה הרשות, הוא היה כבר מזמן פושט את המגל. לכל הפחות היה מי שבודק ומתריע על נוהלים לא תקינים ועל ביובו. מסתבר שלרשות השידור, המגלגלת תקציב של מאות מיליונים לשנה, אין רואה חשבון. מבקר המדינה אמנם העיר על כך אבל עדיין לא התמנהל רואה חשבון מוסמך שיכול היה להתייחס קצת יותר רזה. לבדוק חשבונות ולראות את התמונה. אבל מרוע יתייחסו בדרך כלל למבקר המדינה? הרי הרשות עומדת מעל למבקר המדינה, וזאת כבר למדנו מזמן. נשער לעצמנו שתברו או רשות ממשלתית אחרת, שכל תקציבה השנתי מגיע רק ל-10 מיליון לירות לשנה, לא תעסיק רואה חשבון מוסמך — איוו אצבע מאשימה

בות שאינן בידי מכיוון שלא ידעתי על הדוגמאות שתועלנה.

איתן לבני (הליכוד):
אדוני השר, ציטתי את המבקר.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:
אין לי טענות אליך על שאמרת דברים שאתה חושב שהם נכונים.

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות.

היו"ר ח. גרוסמן:
חברי-הכנסת לבני, האם אתה מסכים להצעת השר להעביר את הצעתך לוועדת החינוך והתרבות.

איתן לבני (הליכוד):
מסכים.

היו"ר ח. גרוסמן:
אני מעמידה להצבעה את ההצעה להעביר את הצעתו של חברי-הכנסת לבני לוועדת החינוך והתרבות.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

7. המצב בבית-החולים "סורוקה" בבאר-שבע

למרות העובדה שמועמדים רציניים לא היו חסרים גם בעבר, וגם על כך כבר נכתב לא מעט, ועוד כהנה וכהנה דוגמאות המעוררות דאגה.

מדברי עתונאי שראיין רופאים ואחיות נראה כי שוררת במקום אווירה של "איש הישר בעיניו יעשה". לדוגמה: במשך שנה אחת הוחלטו במקום שלושה מנהלים אדמיניסטרטיביים, ומתבקשת השאלה — מדוע האם בתנאים כאלה ניתן להגיע לגיהול תקין של מוסד גדול ומסובך כל כך? ומכאן לנושא העיקרי, הגיהול הרפואי. ביחס למנהל הרפואי של בית החולים, שאני אינני מטילה ספק בכוחו ובידע המקצועי שלו, מובא בעתון "ידיעות אחרונות" מיום 14 ביולי 1978 ואני מציינת: "אומר רופא בכיר, כי אדם יכול להבין כי מוסד בסדר גודל כזה זקוק למנהל רפואי נמרץ במשרה מלאה, ולא ייתכן שתפקיד מרכזי ומסובך כזה, היכול לשמש מנוף רציני לשינוי פרצופו של בית החולים, יופקד בידי של רופא חולני שבנוסף מנהל ישירות מחלקה גדולה". סוף ציטוט.

לדעתי, לא ייתכן שבית חולים שמשרת אוכלוסיה רבה המפוזרת על פני מרחב גאוגרפי גדול כליכך לא יהיה מסוגל להגיש שירות תקין והולם לנוזקים לו. מתקבל הרושם כי העניינים גלשו מידי המנהל ונתונים עתה בידי מרכז קופת חולים. וכאן אני מעלה שוב שאלה: אם זה כך, מה עושה המרכז לשיפור המצב? ועוד: היכן חלקו של מנהל המרחב, פרופסור פריבס? מרכז קופת חולים טוען כי הוא משקיע מיליונים בבית-החולים "סורוקה", ומקובל עלי שזה אמנם כך, אבל אם הכוונה להשקעות בבנייה ובהרחבת הבנייה, הרי זה חולי רע. הדעת נותנת כי ההרחבה עדיין אינה משפרת את תיפודו של בית-החולים בתקופת הבנייה, היא אף מכבידה ואינה פותרת את הבעיות האקוטיות שדובר בהן.

היתה מושטת על חשבון שעות הכוונות או השעות הנרספות?

כאשר קראתי על נוהלים אלה ושמעתי על הביזבוז המשווע התעניינתי אם הפנו את תשומת לבם של חברי כנסת לתופעות אלה. נאמר לי שכן. אבל כמה חברי כנסת חששו לגנוע בנושא בטענה, שאין הם רוצים לכרות את הענף שהם יושבים עליו, והדברים מובנים. לדעתי, אין חשש מכך ואין כל סכנה. לפי המצב שהשר ברשות השידור הענף הוא רקוב וייפול מעצמו אלא אם יוסיפו ויעלו ללא גבול והגיון את האגרות הראדיו והטלוויזיה, ובזה יש עניין לציבור כולו. אם יהיה אפשר לבלום את הביזבוז ולהנהיג נוהלים סבירים לא יהיה צורך בהעלאת מחיר האגרות והציבור יוכל לקבל שירות טוב יותר באותו מחיר.

לכן זה מעניינה של הכנסת ואבקש לדון בכך.

היו"ר ח. גרוסמן:
רשות הדיבור לשר החינוך והתרבות, לתשובה.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חברי-הכנסת לבני העלה טענות על המינהל של רשות השידור. לעניות דעתי אין זו דרך נאותה כליכך לדון ולטפל בסוגיה הנידונה כי ייתכן שלדוגמאות שהועלו יש תשובה.

היו"ר ח. גרוסמן:
חברי הכנסת, אנו עוברים לנושא הבא במסגרת ההצעות לסדר-היום, הצעה מס' 1568: המצב בבית החולים "סורוקה" בבאר-שבע. את ההצעה תביא חברת-הכנסת שרה שטרן-קטן.

שרה שטרן-קטן (חזית תדית לאומית):
הנושא שאני מעלה היום נראה לי חמור מבחינה חברתית-ציבורית, ואסביר את עצמי.

לפי שורת המאמרים שפורסמו לאחרונה בעתונות אין ספק כי המצב בבית החולים על שם סורוקה בבאר-שבע אינו תקין. לפני שבעה חודשים הגשתי שאלות לשר הבריאות בקשר למצב בבית החולים, ובעיקר לגבי דרך מינוי מנהלי מחלקות. שאלתה זו היתה לכאורה ספציפית, אבל לדעתי מאוד סימפטומטית. ואמנם קיבלתי תשובה אבל בלתי מספקת ובלתי מספקת. עוד לפני הועלו בעיות קשות הנוגעות לבית חולים זה עלידי אנשי ציבור אחרים, אף מקומיים, והנה במקום לשמוע על שינויים ושיפורים עולות הבעיות מחדש וביתר חוזק. רה. אם בזמנו היה מדובר בליקויים בתחום זה או אחר, הרי אלה לא תיקנו וצוות ועולות על פני השטח בעיות בתחומים נוספים. למשל, יש בעיות בתחום התברואתי. לכולנו ודאי ברור כי ליקוי תברואתי לא רק ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא, ואין ספק כי הנוחה סביבתית קשה — זכובים, לילכוך וכדומה — יש לה בוודאי גם השלכות רפואיות, ובכל אופן היא אינה מצביעה על מצב תקין.

מכאן לתחום המקצועי: חוסר מיכשור מחד גיסא ואי-ניצול המיכשור הקיים מאידך גיסא או אי-הפעלת מחלקות — לדוגמה, המחלקה לגנירולוגיה — בגלל חוסר יכולת או אולי חוסר רצון לקלוט בעלי מקצוע

הי"ר ח. גרוסמן:

רשות הדיבור לשר הבריאות, לתשובה.

שר-הבריאות א. שופטק:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הנושא שהועלה עכשיו עליידי חברת-הכנסת שרה שטרן-קטן הוא נושא נכבד מאוד, בייחוד לאחר שהועלה בשבועות האחרונים גם מעל דפי העתונות וגם בציבור. זה בית-חולים גדול, והבעיות אינן כליכך פשוטות והסוגיה באמת טעונה בירור. עד כמה ששמעתי דנים בסוגיה הזאת, גם במרכז קופת-חולים, ומרכז קופת-חולים נוקט צעדים להיכנס לעובי הבעיות של בית-החולים הזה. לאור הפירסומים — ואני מתאר לי שגם מה שאמרה כאן חברת-הכנסת שרה שטרן-קטן מבוסס הרבה מאוד על מה שפורסם בסוגיה הזאת — משרד הבריאות ...

שרה שטרן-קטן (חזית דתית לאומית):

תוך בדיקה אישית ישירה בבית-החולים.

שר-הבריאות א. שופטק:

אני משוכנע בזה. לאור הפירסומים הטיל משרד הבריאות על הרופאה המחוזית בבאר-שבע לבדוק את המצב בבית-החולים, יחד עם פנייתנו למרכז קופת-חולים לקיים בהקדם האפשרי בירור יסודי על מצב בית החולים, כי התלונות עליו מתרבות משבוע לשבוע.

עם כל זאת צריך אני להגיד, שאי-אפשר לדון כל כך בפסקנות את הכול לחובה כי הבעיה שם מאוד מאוד קשה, מאוד מסובכת. מה שאני רק יכול לומר הוא: הנושא הועלה, ואני מציע להעביר אותו לוועדת העבודה והרווחה, ושם יבואו לידי ביטוי כל ההיבטים של הבעיה.

הי"ר ח. גרוסמן:

חברת-הכנסת שרה שטרן-קטן, את מסכימה שהצעתך תועבר לוועדת העבודה והרווחה?

שרה שטרן-קטן (חזית דתית לאומית):

אני מסכימה.

הי"ר ח. גרוסמן:

אם כן, יש רק הצעה אחת. מי בעד העברת הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

הי"ר ח. גרוסמן:

ההצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת שרה שטרן-קטן הועברה לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

8. התארגנות משרדי הממשלה השונים לצורך ביצוע תכנית קבוצות

לאזורי פיתוח (קל"פ)

אחדים החל מרכז ההכונה לאזורי פיתוח במשרד העבודה והרווחה בתכנית קל"פ במטרה לעודד מעבר תושבים ממרכז הארץ לאזורי הפיתוח. במסגרת תכנית זו נעשה שימוש רחב באמצעי התקשורת, ובכללם בטלוויזיה, במו"דעות ברחובות וכן הלאה, ואכן נרשמו עד כה, עד כמה שאני יודע, כאלפיים משפחות. מספר כזה מרשים ביותר, אך הוא גם יוצר בעיות אירגוניות ובירוקראטיות, והה-

להערת העתונאי בדבר הלכוש הבלוי של החולים, שהוא מגדיר אותו כ"מרטוטים", הגיב המנהל כי מדי חודש נעלמת כביסה בכמויות גדולות. האם זו יכולה להיות תשובה לבעיה? לדעתי, להיפך, היא מעוררת שא-לה תמונה עוד יותר: מה עושה הנהלת המשק בנידון? ועוד: מדוע הוא אינו מביא בחשבון שכביסה מתבלה גם עליידי שימוש בחמרים חריפים וגם עליידי שימוש מוג-בר כאשר אין מחדשים אותה די הצורך?

ואחרון אחרון ואולי הרע היסודי ביותר הרי הם יחסי הגומלין בין העובדים. בין הרופאים קיימת תחרות בתחום המקצועי, והיא באמת יכולה להיות לברכה, אולם כאשר היא הופכת למרוץ כדי להשתלב בצוות האקדמאי של האוניברסיטה וכאשר זה נעשה לעיקר, הרי שהעבודה בבית-החולים הופכת למשנית. כאן יצא שכר העניין בהפסדו, ויש לכך השלכות רבות בלתי מעודדות. רופאים רציניים עזבו את בית-החולים ואליהם הצטרפו רופאים צעירים רציניים. "מדוע?" שאלתי. והתשובה: "כי הם רוצים ללמוד, הם רוצים לקבל הדרכה ואינם מקבלים אותה". זאת ועוד: שיקולים אישיים רגשיים משפיעים במידה רבה מאוד על התיפקוד המקצועי. זה קורה גם בבתי-חולים אחרים שבהם היחסים בין הצוות מתוחים אבל החולה אינו חש בכך. בבית-החולים "סורוקה" החו-לה סובל ונשחק. נתאר לעצמנו דוגמה אמיתית, מקרה של פצוע קשה מתאונה המגיע לבית-חולים וזקוק לבדיקת רנטגן, אבל בגלל יחסים בלתי תקינים בין מנהל מח-לקת הרנטגן ובין מנהל המחלקה הנירולוגית מסרב הראשון לבצע את הבדיקה. ומנהל בית-החולים, מה הוא עושה? הוא מציע להטים את החולה לבית-חולים אחר כי הרי אין בית-חולים אחר בסביבה. אחרי משא-ומתן מייגע ביצע רופא אחר את הבדיקה. או אביא מקרה היפו-תטי אחר: רגעים יקרים הולכים לאיבוד בגלל סיכסוך בין שני אנשי צוות, והחולה נפטר. זה איננו בגדר הבלתי אפשרי, ואולי יגיד המגיד כי יש להגות שבמקרה חירום יגיבו אחרת. אני שואלת: מי לידי יתקע שאנשים מסוכסכים אמנם יהיו ערים די הצורך כדי להבחין בין מקרה חירום לבין מקרה שאינו מקרה חירום?

היות שבדיני נפשות אנו עוסקים, מחוייבת הכנסת לנקוט צעדים מיידיים וממשיים לטיפול בנושא. ואני פונה אליך, אדוני השר: בנושאים שונים אנחנו יכולים להמתין, לחכות, אבל בדיני נפשות. כאן דורש העניין טיפול ממש, נמרץ. אני חוזרת ומדגישה כי לא באתי לקנטר אלא דיברתי מתוך דאגה לאדם החולה, וחולה הוא אדם תלוי, הוא אינו יכול לעזור לעצמו והוא זקוק לאחרים. על כן אני דורשת שיינקטו צעדים מהירים, ואני חושבת שכולנו חייבים להזעיק אותך ואת מרכז קופת-חולים לטיפול נמרץ בנושא.

הי"ר ח. גרוסמן:

הסעיף הבא בסדר-היום: התארגנות משרדי הממשלה השונים לצורך ביצוע תכנית קבוצות לאזורי פיתוח (קל"פ), של חברת-הכנסת חיים ברילב. רשות הדיבור לחברת-הכנסת ברילב.

חיים ברילב (המערך):

גברתי היושבת-ראש כנסת נכבדה, לפני חודשים

— הצעות לסדר-היום (בר"ל, גרוסמן, י. כ"ץ); חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 33) (מענק ליתום) (גרוסמן, י. כ"ץ, ארבל-אלמולינו) —

המעבר של משפחות רבות נוספות ושל קבוצות מבין הנרשמים החדשים.

חברי הכנסת, ברצוני לציין כי מבצע הפירסום של מרכז ההכוונה תוכנן להשגת שלושה יעדים עיקריים: 1. להגביר בציבור את תודעת ערי הפיתוח; 2. להגדיל את מספר הפונים והעוברים לערי הפיתוח; 3. להתחיל בפרויקט חדש באורח נסיוני: העברה בקבוצות לערי הפיתוח — קל"פ. התעניינות הציבור והגידול במספר הפונים, הן כמשפחות והן כקבוצות, הצליחה מעל המשו"ע. לכן, במטרה לרכז את המאמצים לטיפול בנרשמים הרבים קיצרנו את תקופת הפירסום המתוכננת. עם זאת אנו נמנעים מפגיעה באלה שנרשמו בכך שאנו מציעים להם שלא לחסל ענייניהם במקום מגוריהם טרם שסודרו בשבילים העבודה והדיר במקומם החדש.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, במטרה לשתף הכנסת במאמצינו, בלבטינו ואף בהישגינו, אני מציע להעביר הדין לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

היו"ר ח. גרוסמן:

חברי-הכנסת בר"ל האם אתם מסכים להעברת הצ"ע תוך לוועדת העבודה והרווחה?

חיים בר"ל (המערך): כן.

היו"ר ח. גרוסמן:

אנו ניגשים להצבעה.

לפנינו הצעה אחת: להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדין בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

ח. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 33) (מענק ליתום), תשל"ח—1978 * (הצעת חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמולינו)

ההצעה. אני מברך אותה על כך שהתאזרה בסבלנות כאשר לא עניתי בפעם הקודמת. אני מבקש להביא לידי עתכם שאני מסכים להעברת הצעת החוק האמורה לדין טרומי בוועדת העבודה והרווחה וממליץ על הדיון.

שושנה ארבל-אלמולינו (המערך): תודה רבה.

היו"ר ח. גרוסמן:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה.

לפנינו הצעה אחת: להעביר הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 33) (מענק ליתום), תשל"ח—1978, הצעת חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו, לדין מוקדם בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 33) (מענק ליתום), תשל"ח—1978, לדין מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ח. גרוסמן:

חברי הכנסת, הישיבה הבאה ביום ב' הבא בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 18:26

דים המגיעים הן מערי הפיתוח והן מהמשפחות שנרשמו מעידים על כך.

אני סבור שכולנו מודעים לחשיבות של ערי הפיתוח, לחשיבות המפעל הזה ולקושי להוציא באמת את הכוונה הטובה הזאת אל הפועל בצורה חלקה ככל האפשר. בהתחשב בשעה המאוחרת ובמספר המצומצם של חברי הכנסת — וגם היציע איננו עמוס יתר על המידה — אחסוך מכם את נאומי. אני רק רוצה לזכור, שהממשלה והשר יסכימו שהנושא יידון בכנסת במגמה להביא ליתר תיאום ובמגמה שהכנסת — עד כמה שיכולה לתרום — אכן תתרום לנושא חיוני כזה.

היו"ר ח. גרוסמן:

רשות הדיבור לשר העבודה והרווחה, לתשובה.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני לא אוותר על הנאום, אבל הוא קצר.

הריני שמח על ההזדמנות שניתנה לי להביא לידיעת הכנסת מידע ראשוני על ההיענות הרבה לתכנית המופ"עלת על-ידי מרכז ההכוונה לערי פיתוח שבמשרדי. מרא"שית המבצע שהותל בו בחודש אפריל ועד כה פנו למר-כו כאלפיים משפחות ונפתחו כאלף ומאתיים תיקים, לעומת אלף מאה חמישים ושש משפחות שפנו למרכז בשנת 1977. בין הנרשמים יש שלוש עשרה קבוצות — כמאה ושמונים משפחות — המעוניינות להתארגן כחבורות מקצועיות וכגרעינים חברתיים גם יחד. תהליך המעבר של המשפחות מבין הנרשמים החדשים החל. הגשתי לוועדת השרים לערי פיתוח שורה של הצעות ושינויים במערכת התמריצים כדי להגביר את תהליך

היו"ר ח. גרוסמן:

הסעיף הבא והאחרון בסדר-היום הוא: חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 33) (מענק ליתום), תשל"ח—1978 של חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו. תשובת השר, של חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו. רשות הדין בור לשר העבודה והרווחה, לתשובה.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנושא המועלה על-ידי הצעת החוק של חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו לתיקון חוק הביטוח-הלאומי המונח לפנינו נידון במשרדנו זה זמן מה עקב פניות בנידון שהגיעו אלינו מאירגון נכי תאונות עבודה בישראל. הצעת חוק זו כוונתה לסייע לילדי של מבוסס שנפטר מפגיעה בעבודה בהגיעם לגיל 13 לגבי בנים ו-12 לגבי בנות. לפי ההצעה יעניק המוסד לביטוח לאומי לילדים אלה מענק צמוד בסך 2,000 לירות בכסף או בשווה כסף עם הגיעם לגיל זה. בעם ישראל היה מקובל בכל הדורות לראות בעת הגיע הבן לגיל בר-מצווה והבת לגיל בת-מצווה שעת מפנה בחייהם, וטוב הוא שאנו ממשיכים במסורת זו לגבי כלל הנערים והנערות בישראל.

אני מברך את חברת-הכנסת ארבל-אלמולינו על

נספחות

א. סדר-היום לשיבות קל"ז—קל"ט

- א. סקירת השר לקליטת העלייה על פעולות משרדו — דיון.
- ב. סקירת שר הדתות על פעולות משרדו — דיון.
- ג. חוק מילווה פיתוח (תיקון מס' 18), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- ד. החלטות בדבר אישור הוראות:
 1. צו מס קנייה על שירותים (תיקון מס' 2), תשל"ח—1978;
 2. צו מס קנייה על שירותים (תיקון מס' 3), תשל"ח—1978.
- ה. חוק התיכנון והבנייה (תיקון מס' 9), תשל"ח—1978 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ו. חוק לתיקון פקודת הסטאטיסטיקה, תשל"ח—1978 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ז. חוק גימלאות לנושאי משרה ברשויות השלטון (תיקון מס' 2), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה) — הצעת חבר-הכנסת א. מלמד.
- ח. חוק המקרקעין (תיקון מס' 8), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה) — הצעת חבר-הכנסת מ. כהן.
- ט. שאלות ותשובות.
- י. הצעות לסדר-היום.
- יא. חוק יסוד: בתי-המשפט (קריאה ראשונה).
- יב. חוק בתי-המשפט (הוראות מעבר), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- יג. חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה), תשל"ח—1978 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יד. סקירת שר החקלאות על פעולות משרדו — גמר הדיון.
- טו. סקירת שר הבינוי והשיכון על פעולות משרדו — גמר הדיון.
- טז. חוק העונשין (תיקון מס' 5), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- יז. חוק אמנות קרן המטבע הבין-לאומית והבנק הבין-לאומי לשיקום ולפיתוח (תיקון), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק לתיקון פקודת הראיות (מס' 4), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק איסור לשון הרע (תיקון מס' 2), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כ. חוק העונשין (תיקון מס' 6), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כב. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 24), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק הסדרים בעקבות נידוד המטבע (תיקון), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כד. חוק העונשין (תיקון מס' 8), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כה. חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 9), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כו. חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מס' 7), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כז. אי-ביצוע מדיניות פיזור האוכלוסיה — הצעת חבר-הכנסת מ. קצב.
- כח. אחזקתם של בתים משותפים — הצעת חבר-הכנסת מ. סבירור.
- כט. העדר רופאים בירוחם — הצעת חבר-הכנסת י. ז'. אמיר, ת. טובי, ר. מילוא וש. שטרן-קטן.
- ל. השביתה בצי הסוחר — הצעת חבר-הכנסת מ. אלגרבלי, י. ז'. אמיר, מ. כהן, מ. פעיל וש. שטרן-קטן.
- לא. הצורך בהמשך הייעול ושיפור המינהל בממשלה וברשויות המקומיות — הצעת חבר-הכנסת י. רום.
- לב. הצורך בשינוי גוהגים ביורוקרטיים בשירותים ממשלתיים וציבוריים — הצעת חבר-הכנסת א. רוי-בינשטיין.
- לג. הקמת רשות לפיתוח הגליל — הצעת חבר-הכנסת י. כהן.
- לד. מצב החינוך הגבוה והמחקר המדעי במדינת ישראל — הצעת חבר-הכנסת א. אבן.
- לה. בדיקה והערכת תרומת גן הילדים (חובה + גני ילדים) ובית-הספר היסודי למערכת החינוך כתנאי מחייב להמשך ביצוע הרפורמה — הצעת חבר-הכנסת י. יצחקי.
- לו. חוק לתיקון המועצות החקלאיות (עונשין), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- לז. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- לח. הצעות חוק של חברי כנסת.
- לט. הודעת הממשלה על המצב המדיני ודיון.
- מ. הצעת סיעת המערך להביע אי-אמון לממשלה.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות קל"ז—קל"ט

363. מ. ד ק ל (הליכוד): השוות הזכויות של נכי המלחמה בנאצים.
364. ש. שטרן-קטן (חזית דתית לאומית): הצו"ר בהגבלת הוצאות ופירסומים המתפרסמים על-ידי רשויות ממלכתיות וציבוריות.
365. ג. יעקבי (המערך): הסיחור האינופלאציוני והשפעתו על מצבה הכלכלי הלאומי של ישראל ועל יחסי ומוסר העבודה.
- 366—367. גל השריפות הפוקד יערות ושטחי חקלאות והאמצעים למניעתם — הצעות חברי-הכנסת ח. קופמן וא. אבטבי.
368. י. אלון (המערך): טיסות השכר לאילת.
369. ש. ארבל-אלמוזלינו (המערך): הוזלת תעריפי הנסיעה בתחבורה הציבורית בקו תל-אביב-ירושלים.
370. ש. אלוני (תנועה לזכויות האזרח): בית-הדין הרבני הגדול וחוקי המדינה.
371. ת. טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): הצורך הדחוף לפעול להקמת בית-ספר לילדי השכונה הערבית "עבאס" בחיפה.
372. א. נסראלדין (הליכוד): הסדרת המילגות לסטודנטים הדרוזים.
373. א. לבני (הליכוד): תפקודו של מינהל רשות השידור.
374. א. אבטבי (חזית דתית לאומית): המצב ב-בית-החולים "סורוקה" בבאר-שבע.
375. ח. בר-לב (המערך): התארגנות משרדי הממשלה השונים לצורך ביצוע תכנית קבוצות לאזורי פיתוח (קל"ט).

ג. החלטה בדבר אישור הטלת מס קנייה על שירותים

- המופיע בנספח להחלטה זו, שבהן שונה מס קנייה על שירותים.
- בהתאם לסעיף 3א לחוק מס קנייה (טובין ושירותים), תשי"ב-1952,¹ מחליטה הכנסת לאשר את הוראות צו מס קנייה על שירותים (תיקון מס' 2), תשל"ח-1978,
- ¹ ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44; תשל"א, עמ' 8.

ד. החלטה בדבר אישור הטלת מס קנייה על שירותים

- המופיע בנספח להחלטה זו, שבהן שונה מס קנייה על שירותים.
- בהתאם לסעיף 3א לחוק מס קנייה (טובין ושירותים), תשי"ב-1952,¹ מחליטה הכנסת לאשר את הוראות צו מס קנייה על שירותים (תיקון מס' 3), תשל"ח-1978,
- ² ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44; תשל"א, עמ' 8.

ה. הצעת חוק התיכונן והבנייה (תיקון מס' 9), תשל"ח-1978

- מועדותיו, ולא יטפל באותו עניין ולא יהיה נוכח בדיוני המוסד או הוועדה הדגים בו.
- (ג) העובר על הוראות סעיף זה, דינו — מאסר שנה אחת או כנס 50,000 לירות; הוראה זו אינה גורעת מאחריותו הפלילית או האזרחית של אדם על פי כל דין אחר.
- (ד) בסעיף זה, "קרוב" לאדם פלוני —
- (1) בן זוג;
- (2) הורה, הורי הורה, צאצא, צאצאי בן זוג ובני זוגם של כל אחד מאלה;
- (3) אח או אחות ובני זוגם;
1. תיקון סעיף 47
- בסעיף 47 לחוק התיכונן והבנייה, תשכ"ה-1965¹ (להלן — החוק העיקרי) —
- (1) במקום סעיף קטן (ב) יבוא:
- "(ב) עובד במוסד תיכונן שיש לו, במישרין או בעקיפין, בעצמו או על-ידי קרובו, סוכנו, שותפו או קרוביהם, כל חלק או טובת הנאה בכל תכנית או עניין העומדים לטיפול או לדיון במוסד או בוועדה מוועדותיו, יודיע על כך בכתב ליושב-ראש מוסד התיכונן שעם עובדיו הוא גמנה, מייד לאחר שנודע לו כי התכנית או העניין האמורים הובאו לטיפול או לדיון באותו מוסד או בוועדה

¹ ס"ח תשכ"ה, עמ' 307; תשכ"ו, עמ' 10; תשכ"ט, עמ' 172; עמ' 223; תשל"ג, עמ' 228; תשל"ו, עמ' 233; עמ' 253; תשל"ח, עמ' 15.

ההיתר, על אף האמור באותם התנאים" יבוא
"בסטייה מהיתר, על אף האמור בתנאי ההיתר".

5. תיקון סעיף 204

בסעיף 204 לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (א), במקום "2,500 לירות או מאסר שנה אחת" יבוא "200,000 לירות או מאסר שנתיים", ובמקום "500 לירות" יבוא "2,000 לירות";

(2) במקום סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) יבוא:

"(ב) המבצע עבודה או משתמש במקרקעין בסטייה מהיתר או מתכנית, דינו — קנס 100,000 לירות או מאסר שנה אחת, ובעבירה נמשכת — קנס נוסף 2,000 לירות לכל יום שבו נמשכת העבירה לאחר שנמסרה לנאשם הודעה בכתב מהוועדה המקומית על אותה עבירה או לאחר הרשעתו";

(3) סעיף קטן (ד) יסומן (ג) ובו, במקום "1500 לירות או מאסר ששה חודשים" יבוא "100,000 לירות או מאסר שנה אחת" ובמקום "250 לירות" יבוא "2,000 לירות";

(4) סעיף קטן (ה) יסומן (ד) ובו, במקום "דינו — קנס 750 לירות" יבוא "או לאחר שנמסרה לו הודעה מהוועדה המקומית לפי סעיף 184 ואין עוד ערר עליה, דינו — קנס 300,000 לירות".

6. תיקון סעיף 205

בסעיף 205 לחוק העיקרי —

(1) בפסקה (1), במקום "בסטייה ניכרת מתנאי" יבוא "בסטייה מהיתר או מתכנית";

(2) בפסקה (3), במקום הסיפה המתחילה במלים "וצו סגירה" יבוא "צו סגירה, צו איסור שימוש וצו להתאמת הבנייה או השימוש להיתר או לתכנית";

(3) אחרי פסקה (3) יבוא:

"(4) אם היתה העבירה לפי סעיף 204 (ב) — לצוות על הנשפט להפסיק את העבודה או השימוש במקרקעין שבסטייה מהיתר או מתכנית, או לצוות על הנשפט או על הוועדה המקומית לפי בקשתה לבצע את הוראת התכנית אשר הופרה ולחייב את הנשפט בהוצאות הביצוע".

7. תיקון סעיף 208

בסעיף 208 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) נאשם אחד מהמפורטים בסעיף קטן (א) בעבירה לפי סעיף 204 תהא זו הגנה טובה אם יוכיח שניים אלה:

(1) העבירה נעברה שלא בידיעתו;

(2) הוא נקט בכל האמצעים הנאותים לקיום הוראת חוק זה והתקנות על פיו בכל הנוגע לעבודה הנדונה.

(ג) סעיף קטן (ב) לא יחול —

(1) על האדריכל ועל המהנדס המתכנן שפעילותם על עניין העבודה גושה האישום טרם נסתיימה בשעת ביצוע העבירה;

(2) על המהנדס האחראי ועל הקבלן הראשי".

(4) איגוד שהוא מנהלו או שחלקו בהגו או ברווחיו עולה על 5%";

(2) במקום כותרת השוליים יבוא "חבר או עובד של מוסד המעוניינים בתכנית".

2. החלפת סעיף 48

במקום סעיף 48 לחוק העיקרי יבוא:

"48. מתן היתר או אישור שלא כדין

(א) חבר מוסד תיכנון שהצביע בעד החלטת מנהל האמורות להלן, או היה שותף לה שלא דרך הצבעה, דינו — מאסר שנה אחת או קנס 10,000 לירות:

(1) החלטת לאשר תכנית או להמליץ על אישורה — בידעו שהיא בניגוד להוראות תכנית שכוחה יפה ממנה לפי חוק זה;

(2) החלטת לתת אישור אחר או היתר או להמליץ עליהם — בידעו שהם בניגוד לתכנית, למעט אישור או היתר להקלה או לשימוש חורג כדין.

(ב) עובד מוסד תיכנון או רשות מקומית אשר קבע בכתב, או בעליפה בשעת דיון במוסד התיכנון, כי ניתן לתת אישור או היתר מן האמורים להלן, ועל יסוד קביעתו ניתן האישור או ההיתר או הומלץ עליהם, דינו — מאסר שנה אחת או קנס 10,000 לירות:

(1) אישור תכנית — בידעו שהיא בניגוד להוראות תכנית שכוחה יפה ממנה לפי חוק זה;

(2) אישור אחר או היתר — בידעו שהם בניגוד לתכנית, למעט היתר או אישור להקלה או לשימוש חורג כדין".

3. תיקון סעיף 145

בסעיף 145 (א) לחוק העיקרי, במקום פסקה (2) יבוא:

"(2) הקמתו של בניין, הריסתו והקמתו שנית, כולו או מקצתו, הוספה לבניין קיים וכל תיקון בו, למעט שינוי פנימי בדירה; בפסקה זו —

"שינוי פנימי" — שינוי שאינו גוגע לצד החיצוני של הבניין, אינו פוגע בחזיתו או במראהו או בשלד של הבניין או ברכוש משותף או בצנרת או ציוד אחר המשרתים גם דירות אחרות, אינו פוגע בזולת ואינו משנה את שטחה של הדירה או את מספרן של יחידות הדירה";

"דירה" — חדר או חלל, או מערכת חדרים או חללים, שנועדו לשמש יחידה שלמה ונפרדת למגורים, לעסק או לכל צורך אחר";

4. תיקון סעיף 203

בסעיף 203 לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (א), במקום הגדרת "עבודה בסטייה ניכרת מתנאי ההיתר" יבוא:

"סטייה מהיתר או מתכנית" — עבודה או שימוש במקרקעין בניגוד להיתר או שלא בהתאם לתנאי היתר או תקנה אחרת לפי חוק זה או שלא בהתאם לתכנית, למעט עבודה או שימוש לפי הקלה או שימוש חורג שניתנו כדין";

(2) בסעיף קטן (ב), במקום "סטייה ניכרת מתנאי

(ד) לעניין סעיף זה, "שווי המבנה או התוספת" — שווים כשהם פנויים.
(ה) כל סכום שנפסק לפי סעיף זה ישולם לקופת הוועדה המקומית."

13. תיקון סעיף 221

בסעיף 221 לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (א), אחרי "רשאי יושב-ראש הוועדה המחוזית" יבוא "או יושב-ראש הוועדה המקומית";

(2) סעיף קטן (ג) יסומן (ד) ולפניו יבוא:

"(ג) נתן בית-המשפט צו כאמור בסעיף 205(3) רשאי הוא להורות שהצו או חלק ממנו יירשם בפנקסי המקרקעין כאמור";

(3) בסעיף קטן (ד), בסופו יבוא "או לתקנם";

(4) אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ה) נרשמה הערה לפי סעיפים קטנים (ב) או (ג), לא תירשם עסקה הסותרת את תוכן ההערה כל עוד לא נמחקה ההערה."

14. תיקון סעיף 224

בסעיף 224 לחוק העיקרי —

(1) במקום "בסטייה ניכרת מתנאי ההיתר" יבוא "בסטייה מהיתר או מתכנית";

(2) במקום הסיפה החל במלים "בבנייה ללא היתר" יבוא "אלא הבנייה שנעשתה ללא היתר או בסטייה מהיתר או מתכנית (להלן — צו הפסקה מינהלי)".

15. תיקון סעיף 225

בסעיף 225 לחוק העיקרי, במקום "בסטייה ניכרת מתנאי ההיתר" יבוא "בסטייה מהיתר".

16. תיקון סעיף 226

בסעיף 226 לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (א), במקום "חמישה ימים" יבוא "שלושים יום" ובמקום "לבית-משפט השלום" יבוא "לבית-המשפט";

(2) סעיף קטן (ב) — בטל, והסימן (א) יימחק.

17. תיקון סעיף 230

בסעיף 230(2) לחוק העיקרי, אחרי "ללא היתר" יבוא "או בניגוד לתכנית" ובסופו יבוא "בוצעה העבודה בניגוד לתכנית, יפרט הצו את שם התכנית, את העבודה שבוצעה בניגוד לה ואת הוראת התכנית שהופרה".

18. תיקון סעיף 231

בסעיף 231 לחוק העיקרי, במקום "בסטייה ניכרת מתנאי ההיתר שיש בה משום סכנת נפשות" יבוא "בסטייה מהיתר או מתכנית כשיש בה משום סכנת נפשות", ואחרי "יושב-ראש הוועדה המחוזית" יבוא "או יושב-ראש הוועדה המקומית".

19. החלפת סעיף 232

במקום סעיף 232 לחוק העיקרי יבוא:

"232. בריעו הריסה מנהלית

מי שניתן לו צו לפי סעיף 132 יבצעו מייד; לא

8. תיקון סעיף 210

בסעיף 210 לחוק העיקרי, במקום "10,000 לירות" יבוא "100,000 לירות" ובמקום "500 לירות" יבוא "2000 לירות".

9. תיקון סעיף 211

בסעיף 211 לחוק העיקרי —

(1) האמור בסעיף יסומן (א) ובו, אחרי "לשם ביצוע הפעולה" יבוא "להרחיק ממנו כל אדם וחפץ ולנקוט בכל האמצעים, לרבות שימוש בכוח סביר, כדי להבטיח את קיום הצו";

(2) אחרי סעיף קטן (א) האמור יבוא:

"(ב) נמצאו במקרקעין בשעת ביצוע הפעולה כאמור בסעיף קטן (א) מיטלטלין שהנשפט לא הוציאם, ישמרו אותם הוועדה המקומית או שלי-חיה ורשאים הם למכרם לאחר תקופה סבירה ובלבד שקודם לכן ניתנה הודעה על המכירה לנשפט אם ניתן לאחר; היו המיטלטלין פסידים — ימכרו מייד; הוצאות השמירה והמכירה יתולו על הנשפט ואם נמכרו המיטלטלין זכאי הוא לדמי המכר בניכוי ההוצאות האמורות."

10. תיקון סעיף 214

בסעיף 214 לחוק העיקרי, במקום "שישה חודשים או קנס 2,500 לירות" יבוא "שנתיים או קנס 200,000 לירות".

11. תיקון סעיף 217

בסעיף 217 לחוק העיקרי, במקום "2,500 לירות" יבוא "50,000 לירות".

12. החלפת סעיף 219

במקום סעיף 219 לחוק העיקרי יבוא:

"219. קנס או תביעה לגביית רוחצים מבנייה בלתי חוקית

(א) הורשע אדם בעבירה לפי פרק זה, רשאי בית-המשפט אם נתבקש לעשות כן להטיל עליו, בנוסף לקנס הקבוע בסעיף 204 או במקומו קנסות כדלקמן:
(1) בעבירה בקשר לבנייה הטעונה היתר לפי חוק זה — כפל שווי של המבנה או של התוספת למבנה שהוקמו ללא היתר;

(2) בעבירה בקשר לבנייה בסטייה מהיתר או מתכנית או בניגוד להוראה אחרת מכוח חוק זה — כפל ההפרש בין שווי המבנה או התוספת למבנה כפי שהוקמו לבין שווים כפי שהיה אילו הוקמו בהתאם להיתר, לתכנית או להוראה האחרת.

(ב) לא הטיל בית-המשפט קנס כאמור בסעיף קטן (א), רשאית הוועדה המקומית או היועץ המשפטי לממשלה או נציגיהם לתבוע מהנשפט בדרך של תובענה אזרחית סכומים בשיעורים האמורים בפסקאות (1) ו-(2) לסעיף קטן (א).

(ג) הוראות סעיף זה לא יחולו אם הוכח לבית המשפט כי, לפני מתן גזר הדין, הרס הנשפט את המבנה או את התוספת למבנה שלגביהם נעברה העבירה; בית-המשפט רשאי לדרות את מתן גזר הדין למועד שיקבע כדי לאפשר לנשפט לבצע את ההריסה.

25. החלפת סעיף 246
במקום סעיף 246 לחוק העיקרי יבוא:
"246. צו זמני למניעת פעולות
נעשו במקום פלוני פעולות הכנה לבנייה או לשי-
מוש במקרקעין ללא היתר או בסטייה מהיתר או
מתכנית, רשאי בית-המשפט לפי בקשתם של
יושב-ראש הוועדה המחוזית או של יושב-ראש
הוועדה המקומית, ובעריה — של יושב-ראש ועדת
המשנה לתיכנון ולבניה, או של היועץ המשפטי
למשלה או נציגו, ליתן צו לכל אחד מהמנויים
בסעיף 208 להימנע מפעולה באותו מקום, לרבות
צו האוסר את השימוש במבנה או במקרקעין או
צו לסגירת המבנה או המקום (להלן — צו מניעת
פעולות); בית-המשפט רשאי לתת צו כאמור בכפוף
לתנאים שימצא לנכון בגסיבות העניין."

26. תיקון סעיף 247
בסעיף 247 לחוק העיקרי, במקום "צו מניעת בנייה"
יבוא "צו מניעת פעולות".

27. תיקון סעיף 248
בסעיף 248 לחוק העיקרי, במקום "צו מניעת בנייה"
יבוא "צו מניעת פעולות".

28. החלפת סעיף 249
במקום סעיף 249 לחוק העיקרי יבוא:
"249. אי קיום צו מניעת פעולות

מי שאינו מקיים צו מניעת פעולות שהוצא לו,
דינו — מאסר שישה חודשים או קנס 100,000 ליי-
רות, וכן קנס נוסף 2,000 לירות או מאסר נוסף
שבעה ימים לכל יום שבו נמשכה העבירה אחרי
מסירת הצו."

29. תיקון סעיף 251
בסעיף 251 לחוק העיקרי, במקום "הרשעה או זיכוי
בעבירה" יבוא "החלטה של בית-משפט".

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 8
ת. טובי מציע:
במקום "100,000 לירות" יבוא "10,001 לירות"
ובמקום "2,000 לירות" יבוא "501 לירות".

לסעיף 10
ת. טובי מציע:
במקום "שנתיים או קנס 200,000 לירות" יבוא
"שישה חודשים ויום אחד או קנס 2,501 לירות".

לסעיף 11
ת. טובי מציע:
במקום "50,000 לירות" יבוא "2,501 לירות".

לסעיף 12
ת. טובי מציע:
במקום האמור בסעיף יבוא:

עשה כן, רשאי יושב-ראש הוועדה המחוזית או
יושב-ראש הוועדה המקומית, על-ידי עובדיו או
שליחיו, להרוס כל אשר נבנה לאחר מסירת צו
ההפסקה המינהלי על חשבוננו של מי שהוצא נגדו
הצו; לכיסוי הוצאות ההריסה מותר אף למכור את
החמרים של המבנים שנהרסו."

20. תיקון סעיף 236
בסעיף 236 לחוק העיקרי, במקום "בית-משפט הש-
לום" יבוא "לבית-המשפט".

21. תיקון סעיף 237
בסעיף 237 לחוק העיקרי, במקום "קנס 10,000 לירות"
יבוא "מאסר שישה חודשים או קנס 100,000 לירות"
ובמקום "500 לירות" יבוא "2,000 לירות".

22. תיקון סעיף 239
בסעיף 239 לחוק העיקרי —

(1) האמור בסעיף יסומן (א) ובו, אחרי "להפסק
את העבודה או את השימוש" יבוא "(להלן — צו
הפסקה שיפוטי)" והמלים "בפסק דינו" — יימחקו;
(2) אחרי סעיף קטן (א) האמור יבוא:

"(ב) משניתן צו הפסקה שיפוטי או הוגש כתב
אישום, רשאי בית-המשפט להורות למוסדות
התיכנון להימנע מלטפל בבקשה להיתר נושא
צו ההפסקה או כתב האישום עד לגמר ההליכים
בבית-המשפט."

23. תיקון סעיף 240
בסעיף 240 לחוק העיקרי, במקום "קנס 10,000 לירות"
יבוא "מאסר שישה חודשים או קנס 100,000 לירות"
ובמקום "500 לירות" יבוא "2,000 לירות".

24. תיקון סעיף 241
בסעיף 241 לחוק העיקרי, במקום "בניגוד לצו שניתן
לפי סעיף 239 (להלן — צו הפסקה שיפוטי)" יבוא "בני-
גוד לצו הפסקה שיפוטי" ובמקום "בסטייה ניכרת מתנאי
ההיתר" יבוא "בסטייה מהיתר או מתכנית".

לסעיף 2
ת. טובי מציע:
למחוק את הסעיף.

לסעיף 5
ת. טובי מציע:
בסעיף 204 —

(1) בפסקה (1), במקום "200,000 לירות" יבוא
"2,501 לירות", ובמקום "2,000 לירות" יבוא
"501 לירות"; ובסופה יבוא "אדם שביצע עבודת
בנייה ללא היתר המועצה לשמש בית מגורים
פרטי והוכיח שאין לו דיור אלטרנאטיבי, לא
יוטל עליו קנס";

(2) בפסקה (2), במקום "100,000 לירות"
יבוא "1,501 לירות" ובמקום "2,000 לירות"
יבוא "251 לירות".

ובמקום "2,000 לירות" יבוא "501 לירות".

לסעיף 23:

ת. טובי מציע:

במקום "מאסר שישה חודשים או קנס 100,000 לירות" יבוא "קנס 10,001 לירות" ובמקום "2,000 לירות" יבוא "501 לירות".

לסעיף 29:

ת. טובי מציע:

במקום "מאסר שישה חודשים או קנס 100,000 לירות" יבוא "קנס 10,001 לירות" ובמקום "2,000 לירות" יבוא "501 לירות".

12. ביטול סעיף 219

סעיף 219 לחוק העיקרי — בטל.

לחלוטין —

ת. טובי מציע:

בסעיף 219 בנוסח הוועדה, בסופו יבוא:
 "(1) על אף האמור בסעיף זה או בסעיפים אחרים של חוק זה, הוראות סעיף זה לא יחולו על אדם שהבנייה שביצע ללא היתר נועדה לשמש לביתו הפרטי."

לסעיף 21

ת. טובי מציע:

במקום "מאסר שישה חודשים או קנס 100,000 לירות" יבוא "קנס 10,001 לירות".

ו. הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 2), תשל"ח—1978

(הצעת קבוצת חברי כנסת)

"(ח) סיעה מאוחדת בכנסת — לצורך סעיף זה — סיעה שעליה חל סעיף 12 לחוק מימון מפלגות, תשל"ג—1973."

1. תיקון סעיף 39

בסעיף 39 לחוק הרשויות המקומיות (בחירות), תשכ"ה—1965, אחרי פסקה (ז) יבוא:

ז. הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון), תשל"ח—1978

(הצעת קבוצת חברי כנסת)

2. תיקון סעיף 75

אחרי סעיף 75(ד) לחוק העיקרי יבוא:

"(ה) המטה הכללי יורה שבמידת האפשרות הצב" אית תינתן לחיילים חופשה שתאפשר להם להשתתף באסיפות בחירות."

1. הוספת סעיף 44

אחרי סעיף 4 לחוק הרשויות המקומיות (בחירות), תשכ"ה—1965 (להלן — החוק העיקרי), יבוא:

"44. שבתון

יום הבחירות יהיה יום שבתון משעה 14.00 אך שירותי תחבורה ושאר שירותים ציבוריים יפעלו כסדרם."

ח. הצעת חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (הוראת שעה), תשל"ח—1978

(הצעת קבוצת חברי כנסת)

תעמולת בחירות באמצעות הקרנה בטלוויזיה ושידורים בראדיו ולא ישודרו אירועים שמועמדים לעריות ולמועצות המקומיות ממלאים בהם תפקיד.

1. הנכלת תעמולה

במשך שלושים הימים שלפני הבחירות למועצות של הרשויות המקומיות שתיערכנה ביום ז' בחשון תשל"ח (7 בנובמבר 1978) לא תהא, חרף האמור בכל דין אחר,

ט. הצעת חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (תיקון), תשל"ח—1978

(הצעת קבוצת חברי כנסת)

1959, אחרי "לרשימת מועמדים" יבוא "ושמו של המועמד לראשות הרשות המקומית."

1. תיקון סעיף 6

בסעיף 6 לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), תשי"ט —

י. הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם)

(תיקון), תשל"ח—1978

(הצעת קבוצת חברי כנסת)

יום שבתון ברשויות בהן מתקיימות בחירות חוזרות אך שירותי תחבורה ושאר שירותים ציבוריים יפעלו כסדרם."

1. תיקון סעיף 9

אחרי סעיף 9(ב) לחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ח—1975 יבוא:
 "(10) יום הבחירות החוזרות יהא משעה 14.00

יא. הצעת חוק לתיקון מקודת העיריות, תשל"ח—1978 (הצעת קבוצת חברי כנסת)

1. החלפת סעיף 17
במקום סעיף 17 לפקודת העיריות (נוסח חדש) (לה-
לן — הפקודה), יבוא:
"17. ראש העיריה
(א) עיריה תפעל באמצעות ראש העיריה וזולת
אם נקבעה בחוק הוראה אחרת.
(ב) ראש העיריה יהיה אחראי לכך שהתפקידים
שהוטלו עליו בפקודת העיריות או בכל דין אחר
יבוצעו כראוי.
(ג) האמור בסעיף זה אינו בא לפגוע בסמכויות
הקיימות בחוק התיכנון והבנייה, תשכ"ה—1965."
2. ביטול סעיף 26
סעיף 26 לפקודה — בטל.
3. תיקון סעיף 140
האמור בסעיף 140 לפקודה יסומן (א) ואחריו יבוא:
" (ב) ראש העיריה ידווח למועצה על פעולותיו,
לפחות אחת לחודשיים, וימסור פרטים על ההוצאות
וההכנסות של העיריה.
(ג) המועצה רשאית לדרוש בכל עת שראש
העיריה ימציא לה מידע: שבחשון העיריה על
פעולות העיריה וכן רשאית לדרוש ועדה של המו-
עצה בנושא שבסמכותה."
4. תיקון סעיף 148
בסעיף 148 לפקודה:
(1) במקום סעיף קטן (א) יבוא:
" (א) למועצה תהיה ועדת מכרזים קבועה
שתיבחר מבין חבריה ותפקידה להשגיח על הצ-
עות מחירים ושאר תנאים המוגשים לעיריה
ולחוות דעתה עליהן לראש העיריה."
(2) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
" (ג) החליט ראש העיריה, לאחר עיון בהמלצות
ועדת המכרזים, שלא לאשר ההצעה עליה המלי-
צה הוועדה, ירשום את הנימוקים להחלטה זו
ויביאם לידיעת המועצה בישיבתה הקרובה."
5. תיקון סעיף 167
אחרי סעיף 167 (ב) לפקודה יבוא:
" (ג) המועצה תבחר מבין חבריה ועדה לענייני
ביקורת; ראש העיר וסגניו לא יהיו חברים בה;
מבקר העיריה יפעל מתוך קשר עם הוועדה וימסור
לה דיווח שבועון על פעולותיו ועל ממצאי ביקורתו
בכל עת שייראה לו או שיידרש על-ידי הוועדה.
(ד) המבקר יפעל לפי ההנחיות הכלליות של
הוועדה לענייני ביקורת."
6. תיקון סעיף 168
בסעיף 168 לפקודה תימחקנה המלים "באישורו של
הממונה".
7. החלפת סעיף 170
במקום סעיף 170 לפקודה יבוא:
"170. סקרים אחרים
ראש העיריה רשאי למנות באישור המועצה עובדים
אחרים לעיריה, שלא הוזכרו בסעיף 167, למשרות
שיש עליהן הרשאה בתקציב השוטף שאושר בהתאם
להוראות הפקודה."
8. תיקון סעיף 170א
בסעיף 170א לפקודה:
(1) אחרי פיסקה (א) (3) יבוא:
" (4) לבקר את פעולות ראש העיריה וסגניו."
(2) במקום סעיף קטן (ג) יבוא:
" (ג) המבקר יפעל לפי הנחיותיה הכלליות של
הוועדה לענייני ביקורת."
9. תיקון סעיף 171
בסעיף 171 לפקודה תימחקנה המלים "באישור המ-
מונה".
10. הוספת סעיף 171א
אחרי סעיף 171 לפקודה יבוא:
"171א. פירוטים
על אף האמור בסעיף 171 רשאי ראש העיריה לפטר
באישור המועצה עובד עיריה שנתמנה בהתאם
להוראות סעיף 170."
11. החלפת סעיף 188א
במקום סעיף 188א לפקודה יבוא:
"188א. חוזה לגבי מקרקעין של העיריה למעט
חוזה מכר או שכירות שחוק הגנת הדייר חל עליה,
שתקפו לתקופה שאינה עולה על שלוש שנים, יהא
בסמכותו של ראש העיריה להתקשר בו; כל פיסקה
אחרת במקרקעין טעונה אישור המועצה ברוב
חבריה ובאישור שר הפנים."
12. תיקון סעיף 195
בסעיף 195 לפקודה, במקום סעיף קטן (א) יבוא:
" (א) (1) כפוף להוראות בדבר מכרזים, ראש העיר-
יה יהיה מוסמך להתקשר בכל חוזה שלהוצאה
הכרוכה בו ניתנה הקצבה מתאימה בתקציב המאו-
שר, וזאת ללא החלטת המועצה, וכן לקבל הלוואה
מהבנק שבו מוחזק חשבון העיריה בתנאים האמו-
רים בסעיף 202 לפקודה וכן לתת ערבות בשיעור
שאינו עולה על 3% מתקציב העיריה באותה שנה;
כל חוזה אחר טעון אישור המועצה.
(2) פרטי החוזה שחתם ראש העיריה ללא החלטת
המועצה יירשמו בפנקס שינוהל לעניין זה."
13. החלפת סעיף 206
במקום סעיף 206 לפקודה יבוא:
"206 (א) תקציב העיריה טעון אישור המועצה.
(ב) ראש העיריה יגיש למועצה את הצעת

חדות אחרות, וזאת לגבי אותם סעיפים שפורטו בתקציב הקודם."

14. החלטת סעיף 210

במקום סעיף 210 לפקודה יבוא:

"210 (א) מותר להכין תקציב מילואים בשעת הצורך.

(ב) הצעת תקציב מילואים תוגש על ידי ראש העיריה למועצה, וזו חייבת להתחיל בדיון בהצעה לא יאוחר משבועיים מיום הגשתה.

(ג) המועצה רשאית לאשר את ההצעה בשינויים או בלי שינויים.

(ד) לא-אשרה המועצה את הצעת תקציב המילואים תוך חודשיים מיום שהוגשה לה ההצעה, לא יהא עוד התקציב טעון אישור המועצה וראש העיריה יגיש ההצעה שלו לאישור שר הפנים."

התקציב לא יאוחר מארבעה חודשים לפני תחילת שנת התקציב שאליה מתייחסת ההצעה.

(ג) המועצה תחל בדיון בהצעה לא יאוחר משבועיים מיום הגשתה, ועליה לאשרה עד יום תחילת שנת הכספים שאליה מתייחסת ההצעה.

(ד) המועצה רשאית לאשר את הצעת התקציב בשינויים או בלי שינויים.

(ה) תקציב העיריה טעון אישור שר הפנים.

(ו) התחילה שנת הכספים והתקציב לא אושר, תהא העיריה רשאית להוציא כל חר-דש, כל עוד לא אושר התקציב על ידי השר, סכום השווה לחלק השנים-עשר מן התקציב השנתי הקודם, בתוספת סכום שאישר שר הפנים בהתחשב בהתיקרויות ובנסיבות מיוחדות.

יב. הצעת חוק השבות (תיקון מס' 3), תשל"ז-1977

(הצעת חברי-הכנסת ק. כהנא)

סעיף 4ב לאותו חוק המגדיר את המושג "יהודי" קובע: "לעניין חוק זה, 'יהודי' — מי שנולד לאם יהודיה או שנתגייר, והוא-איננו בן דת אחרת".

מטרת החוק המוצע היא לקבוע שיוכר אך ורק גיור שנעשה לפי דין תורה.

1. תיקון סעיף 4ב

בסעיף 4ב לחוק השבות, תש"ז-1950¹, אחרי "שנת-גייר" יבוא: "לפי ההלכה".

דברי הסבר

ביום ב' באדר ב' תשל"ל (10 במארס 1970) הוקמה הכנסת את חוק השבות (תיקון מס' 2), תשל"ל-1970 (ס"ח תשל"ל, עמ' 34).

¹ ס"ח תש"י, עמ' 159; תשי"ד, עמ' 174; תשל"ל, עמ' 34.

